ISSN 1640-9280

POLICJA

KWARTALNIK KADRY KIEROWNICZEJ POLICJI

Volume 18, Issue 1

9 771640 928702 03

Oznakowanie i wyposażenie w sygnały ostrzegawcze pojazdów uprzywilejowanych Policji...

Wybrane problemy pościgu transgranicznego w polsko-niemieckiej współpracy

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na przykładzie komendy miejskiej Policji

Aktualność zasad sir Roberta Peela w budowaniu i kształtowaniu idei community policing w Nowym Jorku i w Polsce

WYŻSZA SZKOŁA POLICJI W SZCZYTNIE

NOWOŚCI WYDAWNICZE
WYDAWNICTWA WYŻSZEJ SZKOŁY POLICJI

Przeciwdziałanie międzynarodowej przestępczości przeciwko środowisku naturalnemu z perspektywy organów ścigania

Pod redakcją naukową
Wiesława Pływaczewskiego,
Aleksandry Nowak, Moniki Porwisz

ISBN 978-83-7462-544-9

oprawa twarda,
format B5,
ss. 350

Przestępczość teleinformatyczna 2016

Pod redakcją
Jerzego Kosińskiego

ISBN 978-83-7462-562-3

oprawa miękka,
format B5,
ss. 356

Jarosław Struniawski

Sztaby w Policji. Organizacja i funkcjonowanie

ISBN 978-83-7462-568-5

oprawa twarda,
format B5,
ss. 268

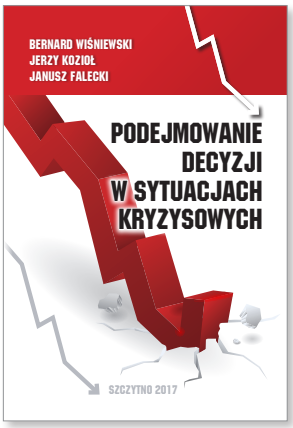

Bernard Wiśniewski,
Jerzy Kozioł,
Janusz Falecki

Podejmowanie decyzji w sytuacjach kryzysowych

ISBN 978-83-7462-552-4

oprawa twarda,
format B5,
ss. 188

POLICJA

KWARTALNIK KADRY KIEROWNICZEJ POLICJI

Komitet redakcyjny: przewodniczący — Piotr Bogdalski; członkowie: Jarosław Szymczyk, Rafał Batkowski, Rafał Kochańczyk, Michał Stępiński, Irmina Gołębiewska, Małgorzata Borowik, Krzysztof Pobuta, Iwona Klonowska

Zespół redakcyjny: Danuta Bukowiecka (redaktor naczelny), Krzysztof Łojek (zastępca redaktora naczelnego), Aleksander Babiński (sekretarz redakcji), Ryszard Chmielewski (redaktor statystyczny), Mariola Bil (redaktor językowy)

Redakcja wydawcy: Anna Bryczkowska, Iwona Pac, Anna Stankiewicz (redakcja językowa), Adam Rogala (redakcja techniczna)

Wydawca: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, 12-100 Szczytno, ul. Marsz. J. Piłsudskiego 111, **e-mail:** wwip@wspol.edu.pl, telefony kontaktowe: 89 621 51 50 (red. nacz.), 89 621 59 21 (zast. red. nacz.), 89 621 51 02 (sekretarz red.), fax 89 621 54 48

© Wszelkie prawa zastrzeżone — WSPol Szczytno

ISSN 1640-9280

Wersją referencyjną tytułu jest wersja drukowana

Zgodnie z komunikatem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 12 grudnia 2016 r., za publikację w naszym periodyku „Policja. Kwartalnik Kadry Kierowniczej Policji" uzyskuje 6 punktów w kategorii czasopism naukowych nieposiadających współczynnika wpływu Impact Factor (IF).

Zdjęcie na okładce: Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Mariusz Błaszczak i komendant główny Policji nadinsp. dr Jarosław Szymczyk na odprawie z zastępcami komendantów wojewódzkich Policji.
Fot. L. Chemperek

Plik zabezpieczony watermarkiem ja

SPIS TREŚCI

MATERIAŁY / MATERIALS

Maciej Małolepszy, *Wybrane problemy pościgu transgranicznego w polsko-niemieckiej współpracy / SELECTED PROBLEMS OF THE CROSS-BORDER HOT PURSUIT IN THE POLISH-GERMAN RELATIONS* 2

OKIEM PRAWNIKA / IN THE LAWYER'S EYES

Wojciech Olsztyn, *Działania antyterrorystyczne w świetle ustawy o działaniach antyterrorystycznych / COUNTER--TERRORIST OPERATIONS IN THE ACT ON ANTI-TERRORIST OPERATIONS* 8

Kamil Stefan Kasina, *Zadania Policji w zakresie usuwania z drogi pojazdów w świetle art. 130a ustawy — Prawo o ruchu drogowym / VEHICLE REMOVAL AS THE TASKS OF THE POLICE (ART.130A OF THE TRAFFIC LAW)* 14

BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE / INTERNAL SECURITY

Marek Fałdowski, Sylwester Karwowski, *Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na przykładzie komendy miejskiej Policji / ROAD TRAFFIC SAFETY USING THE EXAMPLE OF MUNICIPAL POLICE HEADQUARTERS* 18

Mariusz Grasza, Grzegorz Bugaj, Dorota Kalisz, Michał Bijak, Lesław Górniak, *Ćwiczenie zgrywające współdziałanie służb porządkowych i ratowniczych w reakcji na incydent terrorystyczny w środowisku zagrożonym emisją materiałów CBRN / JOINT EXERCISE OF POLICE FORCES AND RESPONDERS IN REACTION TO A TERRORIST INCIDENT IN AN ENVIRONMENT EXPOSED TO CBRN HAZARDS* 24

Mariusz Wojtalewicz, *Praktyczne aspekty stosowania i wykorzystania kontroli operacyjnej oraz kontrolowanego wręczenia korzyści majątkowej w zwalczaniu przestępczości korupcyjnej / PRACTICAL ASPECTS OF THE OPERATIONAL CONTROL AND CONTROLLED HANDOVER OF FUNDS IN THE FIGHT AGAINST CRIME AND CORRUPTION* 28

POLICJA A SPOŁECZEŃSTWO / POLICE AND SOCIETY

Tomasz Michułka, *Aktualność zasad sir Roberta Peela w budowaniu i kształtowaniu idei community policing w Nowym Yorku i w Polsce / THE TOPICALITY OF SIR ROBERT PEEL'S PRINCIPLES IN BUILDING AND FORMING THE IDEA OF COMMUNITY POLICING IN NEW YORK AND POLAND* 35

RAPORT Z BADAŃ / RESEARCH REPORT

Kuba Jałoszyński, *Oznakowanie i wyposażenie w sygnały ostrzegawcze pojazdów uprzywilejowanych Policji jako elementy zwiększające poczucie komfortu psychicznego kierowcy podczas działania w warunkach podwyższonego stresu / LABELING AND EQUIPING OF PRIVILEGED VEHICLES IN WARNING SIGNALS AS A ELEMENT THAT INCREASE DRIVER'S PSYHOLOGICAL COMFORT DURING ACTIONS IN CONDITION OF THE STRONGER STRESS* . . . 42

Joanna Maria Paczkowska, *System kształcenia policjantów w przedmiocie przesłuchań w świetle wyników badań / TRAINING SYSTEM OF POLICE OFFICERS IN TERMS OF INTERROGATIONS BASED ON THE RESULTS OF STUDIES* 49

DOSKONALENIE ZAWODOWE / PROFESSIONAL PERFECTING

Marcin Nowak, *W obliczu nowych wyzwań / IN THE FACE OF NEW CHALLENGES* 58

POLICYJNE CENTRUM INFORMACYJNE / POLICE INFORMATION CENTRE

Anna Kalisz 63

BIBLIOTEKA WSPOL / LIBRARY OF THE POLICE ACADEMY IN SZCZYTNO

Jadwiga Rykowska, *Czynności operacyjno–rozpoznawcze. Wybór publikacji dostępnych w Bibliotece Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie / OPERATIONS AND RECOGNITION. SELECTION OF PUBLICATIONS AVAILABLE IN THE LIBRARY OF THE POLICE ACADEMY IN SZCZYTNO* 68

FOTOKRONIKA / PHOTO CHRONICLE 75

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

MATERIAŁY

Maciej Małolepszy[1]

Wybrane problemy pościgu transgranicznego w polsko-niemieckiej współpracy[2]

Streszczenie: *Przestępczość przygraniczna od lat rzuca cień na polsko-niemieckie relacje. Choć bezpośrednio poszkodowane są przede wszystkim niemieckie regiony przygraniczne, to skutki przestępczości odczuwalne są także, z uwagi na gospodarcze powiązania, po polskiej stronie. Dlatego też przestępczość przygraniczna powinna być postrzegana jako polsko-niemiecki problem, który zwalczać skutecznie można jedynie wspólnymi siłami. Jednym z najważniejszych instrumentów współpracy w tym zakresie jest pościg transgraniczny. Niestety podstawy prawne pościgu przez polsko-niemiecką granicę nie są obecnie optymalnie ukształtowane. Prowadzi to do tego, że w wielu przypadkach wszczęty pościg musi zostać przerwany na granicy państwowej. Nie budzi wątpliwości, że z tej sytuacji korzystają wyłącznie przestępcy. Niniejszy artykuł ukazuje nie tylko trudności interpretacyjne oraz praktyczne problemy rodzące się na gruncie aktualnej regulacji, lecz przedstawia również propozycje ich rozwiązania. Na początku przywołane zostały przepisy, zgodnie z którymi może być prowadzony pościg przez polsko-niemiecką granicę. Następnie podjęty został problem wykładni pojęcia „przestępstwo ekstradycyjne", którego popełnienie jest warunkiem dopuszczalności pościgu. Autor odpowiada tu przede wszystkim na pytanie o konieczność weryfikacji podwójnej karalności czynu oraz ustala, czy i w jakim zakresie różnice między polskim i niemieckim prawem wpływają na możliwość prowadzenia pościgu transgranicznego przez polskich i niemieckich funkcjonariuszy. Dalszą część rozważań autor poświęca znamieniu „przyłapana na gorącym uczynku", przedstawiając m.in. możliwe warianty wykładni oraz alternatywne sposoby ujęcia podstaw pościgu.*

Słowa kluczowe: *przestępczość przygraniczna, pościg, współpraca polsko-niemiecka, współpraca policyjna, przemyt, Schengen*

Abstract: *For a long time, criminality on the Polish-German border has been one of the problems casting a shadow on Polish-German relations. Although it is the German border regions that are directly affected, the effects of crime are also felt in the economically connected Polish communes. Therefore, cross-border crime is a Polish-German problem which must be tackled through joint action. One of the most important countermeasures against crime in the border regions is the cross-border hot pursuit. Unfortunately, the current legal bases for the cross-border hot pursuit in the Polish-German relations are not optimal, and as a result, in many cases a national chase has to be stopped at the state border. It is apparent that the criminals are the ones profiting from this situation. This paper not only shows the interpretation difficulties and the practical problems arising from the current regulation but it also proposes solutions to them. The Author begins with an introduction of the provisions according to which Polish and German officers are allowed to carry out a cross-border pursuit. Then, he discusses the problem of interpretation of the term "extraditable offence" as one of the conditions for the cross-border hot pursuit. In particular, the Author responds to the question whether the pursuing police officers have to verify the double criminality of the act and determines whether and to what extent differences between Polish and German law influence the possibility to carry out a cross-border pursuit. Further part of the paper deals with the condition "caught in the act of committing". The Author presents i. a. possible interpretation variants of this expression and alternative ways to determine the legal basis of the cross-border hot pursuit.*

Keywords: *crime in border regions, hot pursuit, Polish-German cooperation, police cooperation, smuggle, Schengen*

Przestępczość przygraniczna stanowi od wielu lat jeden z najważniejszych problemów występujących na polsko-niemieckim pograniczu. Typowe postacie tej przestępczości, zwłaszcza przemyt papierosów lub narkotyków, jak również znaczna część przestępstw przeciwko mieniu, wyrządzają obu państwom nie tylko znaczne szkody materialne. Wpływają one także negatywnie na stosunki polsko-niemieckie, które na przestrzeni ostatnich 25 lat rozwijały się zasadniczo bardzo pozytywnie. Przy tym współpraca polsko-niemiecka na granicy widoczna jest nie tylko na płaszczyźnie ekonomicznej, lecz także można ją zaobserwować na płaszczyźnie kulturalnej, politycznej, dydaktycznej i naukowej. Relacje między Polską i Niemcami na granicy nie były jeszcze nigdy tak dobre jak dziś i obie strony mogą być dumne z tego, że osiągnęły tak wysoki stopień kooperacji i wzajemnego zaufania w różnych dziedzinach. Niestety przestępczość przygraniczna rzuca cień na tę współpracę i wydaje się, że należy ona do tych kategorii negatywnych zjawisk, których nie sposób całkowicie wyeliminować, a jedynie można je kontrolować i ograniczać. Należy przy tym zauważyć, że przestępczość przygraniczna stanowi poważny problem nie tylko dla Niemiec, ale również dla Polski. Chociaż jej bezpośrednie skutki dotykają przede wszystkim stronę

[1] Dr hab. Maciej Małolepszy — autor jest kierownikiem Katedry Polskiego Prawa Karnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą i profesorem na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego. W latach 1992–1997 studiował prawo polskie i niemieckie na Wydziale Prawa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. Po studiach odbył aplikację adwokacką w Zielonej Górze, którą zakończył egzaminem adwokackim przed Okręgową Radą Adwokacką w Zielonej Górze (1998–2002). W roku 2006 doktoryzował się na Wydziale Prawa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą pracą na temat *Kara grzywny i kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w prawie polskim i niemieckim. Rozwój historyczny i stan obecny w ujęciu porównawczym*. Rok później praca została wyróżniona nagrodą im. Joachima Georga Darjesa (Towarzystwo Przyjaciół i Mecenasów Wydziału Prawa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina e.V.). W 2013 r. habilitował się na Wydziale Prawa Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą pracą pt. *Niemiecka i polska kultura wykładni i argumentacji w prawie karnym. Analiza porównawcza orzecznictwa Federalnego Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Najwyższego*.

Adres do korespondencji: <malolepszy@europa-uni.de>.

[2] Tłumaczenia tekstu z języka niemieckiego dokonała Aleksandra Żurakowska.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

niemiecką (dotyczy to zwłaszcza przestępczości przeciwko mieniu oraz przemytu papierosów), to pośrednio — pod względem gospodarczym — także i polska strona odczuwa negatywne skutki. Przestępczość przygraniczna utrudnia bowiem w dużym stopniu rozwój gospodarczy niemieckich regionów przygranicznych, ponieważ potencjalni inwestorzy mają obawy, by inwestować kapitał w regiony odznaczające się większym wskaźnikiem przestępczości. Im mniej jednak inwestuje się w niemieckich regionach przygranicznych, tym mniej miejsc pracy powstaje, a co za tym idzie obniża się jakość życia mieszkańców, którzy emigrują na zachód do bogatszych regionów. Proces ten jest szczególnie widoczny we Frankfurcie nad Odrą, który w ostatnich latach wyludnia się wręcz w dramatycznym tempie[3]. Rozwój ten ma wpływ także na polskie regiony przygraniczne, gdyż utrzymują się one w znacznym stopniu z usług świadczonych stronie niemieckiej. Rozwój gospodarczy polskiego regionu przygranicznego zależy więc bezpośrednio od sytuacji ekonomicznej niemieckiego regionu przygranicznego, wobec czego także problemy strony niemieckiej wpływają na stronę polską. Na tle tych zależności przestępczość przygraniczna musi być rozumiana jako problem polsko-niemiecki, który może zostać skutecznie rozwiązany tylko poprzez wspólne działanie. Polska i Niemcy powinny być zatem w podobnym stopniu zainteresowane zwalczaniem przestępczości przygranicznej.

Instytucja pościgu transgranicznego stanowi jeden z najważniejszych instrumentów zwalczania przestępczości transgranicznej. Niestety podstawy prawne tej instytucji nie są obecnie w obu państwach, zwłaszcza we wzajemnej relacji, optymalnie ukształtowane, co prowadzi do tego, że pościg transgraniczny nie może być stosowany we wszystkich koniecznych przypadkach. Nie ulega wątpliwości, że z tej sytuacji korzyści czerpią przestępcy. Potwierdziła to także konferencja zorganizowana 16 października 2015 r. w Collegium Polonicum w Słubicach — wspólnej jednostce dydaktycznej i naukowej Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą[4].

Przedstawienie wszystkich problemów pościgu transgranicznego nie jest w ramach tak krótkiego artykułu niestety możliwe. Dalsze rozważania ograniczone zostaną dlatego do kilku wybranych zagadnień.

Podstawy prawne pościgu transgranicznego

Podstawy prawne pościgu przez polsko-niemiecką granicę uregulowane są w dwóch aktach prawnych, a mianowicie w Konwencji Wykonawczej do układu z Schengen z 14 czerwca 1985 r. między rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach[5] (dalej jako KWS) oraz w umowie z 15 maja 2014 r. między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy służb policyjnych, granicznych i celnych[6] (dalej jako umowa z 2014 r.). Należy zauważyć, że umowa z 2014 r. nie zastępuje regulacji KWS w przedmiocie pościgu transgranicznego, lecz ją uzupełnia. Reguluje ona przede wszystkim formalne aspekty prowadzenia pościgu, w tym dopuszcza go także przez granice powietrzne i wodne, nie rozszerza zaś jego podstaw. Artykuł 41 KWS pozostaje więc dla pościgów przez polsko-niemiecką granicę najważniejszym przepisem. Jego ustęp 1 brzmi następująco:

„Funkcjonariusze jednej z Umawiających się Stron, którzy ścigają w swoim kraju osobę złapaną podczas popełnienia lub uczestniczącą w popełnieniu jednego z przestępstw określonych w ustępie 4, są uprawnieni do kontynuowania pościgu na terytorium innej Umawiającej się Strony bez konieczności uzyskania uprzedniej zgody tej ostatniej, jeśli, z uwagi na szczególną pilność sytuacji, nie jest możliwe poinformowanie właściwych władz innej Umawiającej się Strony przy pomocy jakichkolwiek ze sposobów określonych w artykule 44 przed wjazdem na to terytorium lub jeśli powyższe organy nie są w stanie dotrzeć na miejsce przestępstwa w celu przejęcia pościgu.

Identyczne zasady stosuje się do sytuacji, w których ścigana osoba uciekła z aresztu tymczasowego lub podczas odbywania kary pozbawienia wolności.

[…]”[7]

Z brzmienia tego przepisu wynika, że pościg transgraniczny dopuszczalny jest w dwóch przypadkach. Po pierwsze, kiedy osoba zostanie przyłapana na gorącym uczynku podczas popełnienia przestępstwa lub uczestniczenia w nim. Po drugie, kiedy osoba ścigana znajdowała się w areszcie tymczasowym lub w zakładzie karnym i stamtąd uciekła. W praktyce większą rolę odgrywa pierwsza alternatywa. Dalsze rozważania będą koncentrować się właśnie na tej alternatywie, gdyż rodzi ona także znaczne problemy interpretacyjne. W pierwszej kolejności należy ustalić, jakie przestępstwa uprawniają do prowadzenia pościgu transgranicznego. Następnie wyjaśnienia wymaga kwestia, co kryje się pod pojęciem „złapania na gorącym uczynku”.

Przestępstwa uprawniające do pościgu transgranicznego

Artykuł 41 ust. 4 KWS stwarza państwom dwie możliwości określenia przestępstw uprawniających do prowa-

[3] Oczywiście przestępczość przygraniczna jest jedną z wielu przyczyn wyludnienia.

[4] M. Małolepszy, A. Żurakowska (red.), *Współpraca polsko-niemiecka w zakresie pościgów transgranicznych*, Zielona Góra 2016; M. Małolepszy, M. Soiné, A. Żurakowska (red.), *Die deutsch-polnische Zusammenarbeit im Bereich der grenzüberschreitenden Nacheile*, Berlin 2016.

[5] Dz. Urz. WE L 239 z 22 września 2000 r., s. 19.

[6] DzU z 2015 r., poz. 939.

[7] Dz. Urz. WE L 239 z 22 września 2000 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

dzenia pościgu transgranicznego. Po pierwsze mogą się one zdecydować na określone przestępstwa. Wówczas pościg transgraniczny dopuszczalny jest jednak tylko w przypadku następujących enumeratywnie wyliczonych przestępstw: zabójstwo, nieumyślne spowodowanie śmierci, gwałt, podpalenie, fałszowanie pieniędzy, kradzież z włamaniem i rozbój kwalifikowany oraz paserstwo, wymuszenie, porwanie i przetrzymywanie zakładników, handel ludźmi, nielegalny handel środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, naruszenie postanowień prawnych dotyczących broni i materiałów wybuchowych, umyślne spowodowanie szkody z użyciem materiałów wybuchowych, nielegalny przewóz toksycznych i niebezpiecznych odpadów, niezatrzymanie się oraz niepodanie szczegółowych danych po wypadku, którego skutkiem jest śmierć lub poważne uszkodzenie ciała. Z listy tej wynika, że w przypadku określenia przestępstw według pierwszej alternatywy pościg transgraniczny znajdzie zastosowanie tylko w razie popełnienia najcięższych przestępstw. Polska i Niemcy słusznie nie zdecydowały się we wzajemnej relacji na tę właśnie alternatywę, ponieważ ograniczałaby ona w bardzo dużym zakresie stosowanie pościgu transgranicznego. W oświadczeniach złożonych na podstawie art. 41 ust. 9 KWS oba państwa wybrały drugą z przewidzianych w art. 41 ust. 4 KWS opcji, dopuszczającą pościg transgraniczny przy tzw. „przestępstwach ekstradycyjnych". Daleko idące trudności sprawia udzielenie odpowiedzi na pytanie, co należy rozumieć pod pojęciem „przestępstwo ekstradycyjne", ponieważ ani KWS, ani umowa z 2014 r. nie definiują tego pojęcia. Pomocna przy rozwiązaniu tego problemu interpretacyjnego może być jednak decyzja ramowa Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (2002/584/WSiSW)[8] (dalej jako DR-ENA), jak również przepisy krajowe wdrażające decyzję ramową do polskiego i niemiecko porządku prawnego, gdyż obecnie to te przepisy zasadniczo regulują procedurę ekstradycyjną między Polską i Niemcami. Niestety także decyzja ramowa nie zawiera definicji przestępstwa ekstradycyjnego. Przy wykładni tego pojęcia należy jednak uwzględnić art. 2 ust. 1 DR-ENA, który otwiera możliwość wydania ENA w odniesieniu do czynów, które zagrożone są w państwie wydającym nakaz „karą pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym o maksymalnym wymiarze co najmniej 12 miesięcy". Artykuł 2 ust. 1 DR-ENA wymaga więc, by czyn był zagrożony odpowiednią sankcją wyłącznie w państwie wydającym nakaz. Pojawia się pytanie, czy tym samym w całości zrezygnowano z wymogu podwójnej karalności, tj., czy ENA może zostać wykonany także wtedy, gdy czyn w świetle prawa państwa wykonania nakazu nie jest w ogóle karalny. Odpowiedzi dostarczają dalsze postanowienia decyzji ramowej. Zgodnie z art. 2 ust. 2 DR-ENA w odniesieniu do wyliczonych tam przestępstw (tzw. przestępstwa katalogowe) należy odstąpić od weryfikacji podwójnej karalności, o ile czyn jest zagrożony w państwie wydania nakazu „karą pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym o wymiarze co najmniej trzech lat". W przypadku pozostałych przestępstw każde państwo członkowskie może zgodnie z art. 2 ust. 4 DR-ENA uzależnić wydanie osoby od istnienia podwójnej karalności. Artykuł 4 nr 1 *in fine* DR-ENA wyjaśnia przy tym, że brak podwójnej karalności stanowi w tym wypadku fakultatywną przesłankę odmowy wykonania ENA. Niemcy jednak w odniesieniu do obywateli innych państw ukształtowały podwójną karalność — z wyjątkiem tzw. przestępstw katalogowych z art. 2 ust. 2 DR-ENA — jako obligatoryjną przesłankę wydania (§ 81 nr 1 w zw. z § 3 ust. 1 ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych[9]). W stosunku do niemieckich obywateli podwójna karalność wymagana jest tylko wtedy, gdy czyn nie wykazuje istotnego związku ani z krajem, ani z zagranicą (§ 81 nr 1 w zw. z § 3 ust. 1 ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych)[10]. Polski kodeks postępowania karnego[11] wymaga natomiast podwójnej karalności tylko w przypadku wydania polskiego obywatela (art. 607p § 2 k.p.k.). W pozostałych przypadkach brak podwójnej karalności stanowi fakultatywną przesłankę wydania (art. 607r § 1 nr 1 k.p.k.), co oznacza, że obcy obywatel może zostać wydany z Polski do Niemiec także wtedy, gdy czyn nie jest karalny w polskim prawie. Z tego wynika jednak, że katalog przestępstw ekstradycyjnych w obu państwach jest inny, gdyż oba państwa w różny sposób wdrożyły do swoich porządków prawnych DR-ENA. Okoliczność ta rzutuje oczywiście na zakres zastosowania pościgu transgranicznego pomiędzy Polską i Niemcami, gdyż, jak wyżej stwierdzono, pościg transgraniczny dopuszczalny jest tylko przy przestępstwach ekstradycyjnych. Asymetria ta jest szczególnie widoczna w przypadku czynów, które w jednym państwie kwalifikowane są jako wykroczenie, a w innym (sąsiednim) państwie jako przestępstwo. Jako przykład można przywołać kradzież, która w Niemczech zawsze uznawana jest za przestępstwo, w Polsce zaś tylko wtedy, gdy wartość skradzionej rzeczy przekracza ¼ minimalnego wynagrodzenia za pracę[12].

Jeśli więc sprawca, który nie jest obywatelem Polski, ukradnie w Niemczech rower o wartości 50 euro, niemiecka policja może ścigać go przez granicę, ponieważ

[8] Dz. Urz. WE L 190 z 18 lipca 2002 r., s. 1 ze zm.

[9] BGBl. I 1994, s. 1537 ze zm.

[10] B. v. Heintschel-Heinegg [w:] U. Sieber, H. Satzger, B. v. Heintschel-Heinegg (red.), *Europäisches Strafrecht*, Baden-Baden 2014, § 37 Nb. 43; F. Meyer [w:] K. Ambos, S. König, P. Rackow (red.), *Rechtshilferecht in Strafsachen*, Baden-Baden 2015, Nb. 857. Ponadto zapewnione musi być odesłanie skazanego do Niemiec w celu odbycia tam kary, a zasługujące na ochronę zaufanie osoby ściganej w to, że nie zostanie ona wydana, nie może przeważyć w ramach podejmowanego *ad casum* ważenia przeciwstawnych interesów (§ 80 ust. 2 zd. 1 nr 3 ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych).

[11] DzU z 1997 r., nr 87, poz. 555 z zm., dalej jako k.p.k.

[12] Art. 119 § 1 k.w.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

wydanie w tym wypadku jest zasadniczo możliwe. Jeśli jednak dany czyn w Polsce kwalifikowany będzie jako przestępstwo, w Niemczech zaś jako wykroczenie, wydanie sprawcy, niebędącego obywatelem Niemiec, z Niemiec do Polski z góry jest wyłączone. Za przykład może posłużyć stan faktyczny, w którym sprawca, niemający niemieckiego obywatelstwa, prowadzi pojazd mechaniczny pod wpływem alkoholu, a zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 ‰. Podczas gdy czyn ten w Polsce kwalifikowany jest zawsze jako przestępstwo, w Niemczech dzieje się tak tylko wówczas, gdy sprawca nie może bezpiecznie prowadzić pojazdu. Jeśli może on bezpiecznie prowadzić pojazd, popełnia on wykroczenie z § 24a ust. 1 ustawy o ruchu drogowym[13]. Oznacza to, że sprawca nie może zostać wydany do Polski, pomimo iż w świetle polskiego prawa popełnił on przestępstwo. W takim wypadku nie może być prowadzony także pościg transgraniczny z Polski do Niemiec.

Kolejna różnica występuje w zakresie karalności oddalenia się z miejsca wypadku. Z zestawienia regulacji polskiej z niemiecką płynie bezsporny wniosek, że niemieckie prawo stwarza znacznie więcej możliwości zakwalifikowania oddalenia się z miejsca wypadku jako przestępstwa. Zgodnie z polskim prawem przestępstwo zachodzi tylko wówczas, gdy skutkiem wypadku jest średni lub ciężki uszczerbek na zdrowiu lub śmierć innej osoby. Natomiast zgodnie z § 142 ust. 1 niem. k.k.[14] odpowiedzialność karną ponosi także ten sprawca, który w wyniku swojego zachowania spowodował skutek, który w polskim prawie zakwalifikowany zostałby jako lekki uszczerbek na zdrowiu. Ponadto inaczej niż w polskim prawie przestępstwo z § 142 ust. 1 niem. k.k. zachodzi także wtedy, gdy wystąpi jedynie szkoda materialna.

We wszystkich wskazanych wyżej przypadkach zachodzi asymetria między prawem polskim i niemieckim, której wyeliminowanie nie jest niestety łatwe. Wprawdzie można sobie wyobrazić, że Polska i Niemcy zmienią obowiązującą umowę z 2014 r. i określą podwójną karalność jako obligatoryjną przesłankę pościgu transgranicznego. Takie działanie mogłoby przynajmniej ukształtować pościg transgraniczny bardziej „symetrycznie". Z drugiej strony krok ten nie jest wskazany, ponieważ wyraźnie ograniczyłby możliwość pościgu transgranicznego, a tego w obliczu problemu przestępczości przygranicznej nie można byłoby zaaprobować. Poza tym taka zmiana byłaby niezgodna z art. 41 ust. 10 KWS, ponieważ zgodnie z tym przepisem strony umowy mogą na płaszczyźnie bilateralnej jedynie rozszerzyć zakres zastosowania pościgu transgranicznego, nie mogą go natomiast zawęzić[15]. Tym samym rozwiązanie to nie wchodzi w grę już z przyczyn prawnych.

To, co można byłoby jeszcze rozważyć, to zmiana umowy z 2014 r., zgodnie z którą pościg transgraniczny byłby dopuszczalny także wtedy, gdy czyn w świetle prawa jednej ze stron kwalifikowany byłby jako wykroczenie. Taka zmiana byłaby wprawdzie zgodna z art. 41 ust. 10 KWS, budzi ona jednak poważne wątpliwości pod kątem szans na możliwe wydanie osoby ściganej. Celem pościgu transgranicznego jest bowiem zasadniczo wydanie osoby ściganej po jej zatrzymaniu do państwa, w którym popełniono przestępstwo. Jeśli wydanie osoby jest niemożliwe, wątpliwa wydaje się celowość pościgu[16]. Wprawdzie polski obywatel mógłby zostać w Polsce pociągnięty do odpowiedzialności (art. 3 § 2 w zw. z art. 131 kodeksu wykroczeń[17]) za popełnioną w Niemczech kradzież, która w Polsce zakwalifikowana zostałaby jako wykroczenie (art. 119 § 1 k.w.). Pościg takiej osoby przez granicę wydaje się jednak nieproporcjonalny. Należy zauważyć, że pościg transgraniczny z natury rzeczy jest instrumentem wyjątkowym, który wykorzystywany powinien być tylko wtedy, gdy dochodzi do znacznego naruszenia danego dobra prawnego. Bez wątpienia wystarczającą podstawę pościgu stanowi zabójstwo, ciężki uszczerbek na zdrowiu i kradzież samochodów. Natomiast w przypadku kradzieży rzeczy nieznacznej wartości pościg transgraniczny wydaje się narzędziem nieadekwatnym, gdyż działanie obcych funkcjonariuszy na terytorium państwa sąsiedniego wiąże się zawsze z pewnymi niebezpieczeństwami wynikającymi chociażby z braku znajomości języka, których powodowanie nie w każdym wypadku jest opłacalne.

W rezultacie należy stwierdzić, że dotychczasowe regulacje, które dopuszczają pościg transgraniczny tylko w przypadku przestępstw ekstradycyjnych nie są zapewne doskonałe, ale w tej chwili brak jest lepszych koncepcji, które pozwoliłyby na zastąpienie obecnych uregulowań. Tym samym nie zachodzi obecnie potrzeba podjęcia przez oba państwa jakiś działań w tym zakresie.

Znamię „przyłapana na gorącym uczynku"

Pojęcie „przyłapana na gorącym uczynku" nie jest zdefiniowane ani w KWS, ani w nowej polsko-niemieckiej umowie z 2014 r. Może być ono więc różnie interpretowane, w zależności od tego, jakim argumentom przyzna się pierwszeństwo. Zasadniczo można to pojęcie interpretować węziej lub szerzej. Zgodnie z wąską wykładnią wymaga ono pewnej wiedzy w zakresie popełnienia przestępstwa. Ta zachodzi przykładowo wtedy, gdy funkcjonariusze biorący udział w pościgu sami zaobserwowali popełnienie przestępstwa. W praktyce jest to jednak raczej wyjątek, co oznacza, że wąska wykładnia pojęcia „przyłapana

[13] BGBl. I 2003, s. 310, 919 ze zm.

[14] BGBl. I 1998, s. 3322 ze zm., dalej jako niem. k.k.

[15] A. Żurakowska, *Die polizeiliche Nacheile über die deutsch-polnische Grenze. Zu den Voraussetzungen und der Ausübung grenzüberschreitender Verfolgungen* [w druku].

[16] W rezultacie tak też Żurakowska, *Die polizeiliche…*, wyd. cyt.; por. też B. Goy, *Vorläufige Festnahme und grenzüberschreitende Nacheile. Zur Behandlung von Flagranzfällen in Frankreich und Deutschland*, Berlin 2002, s. 289.

[17] Dalej jako k.w.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

na gorącym uczynku" bardzo ogranicza zakres zastosowania pościgu transgranicznego. Zgodnie z szerszą wykładnią znamię „przyłapana na gorącym uczynku" może być uznane za spełnione już wówczas, gdy zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia przestępstwa. Zachodzi ono z pewnością wówczas, gdy funkcjonariusze ścigają w nocy drogi samochód, który zmierza w kierunku polsko-niemieckiej granicy i ignoruje wszystkie sygnały do zatrzymania. Jeśli sprawdzenie w rejestrze samochodów skradzionych przyniosło wynik negatywny, funkcjonariusze nie mogą być pewni, że samochód ten nie został skradziony, ponieważ jego właściciel z uwagi na nocną porę być może jeszcze nie zdążył zgłosić kradzieży. Jeśli jednak pojazd zgodnie z policyjnym rozpoznaniem należy do kategorii pojazdów, które aktualnie są najczęstszym przedmiotem kradzieży, załoga wozu patrolowego bez wątpienia może powziąć uzasadnione przypuszczenie, że pojazd ten został przed chwilą skradziony i ma właśnie zostać wywieziony z kraju[18]. Z perspektywy efektywnego zwalczania przestępczości przygranicznej jest oczywiste, że funkcjonariusze powinni kontynuować pościg pomimo przekroczenia przez pojazd granicy państwowej. W tym wypadku można z bardzo wysokim prawdopodobieństwem przyjąć, że pojazd ten został skradziony, wobec czego ucieczka kierowcy do Polski nie powinna przerwać już rozpoczętego pościgu. Kontynuacja pościgu będzie jednak możliwa co najwyżej wówczas, gdy pod pojęciem „przyłapana na gorącym uczynku" będzie się rozumieć nie „pewną wiedzę", lecz „uzasadnione przypuszczenie popełnienia przestępstwa".

Istnieje szereg powodów przemawiających za szerokim ujęciem pojęcia „przyłapana na gorącym uczynku". W pierwszej kolejności należy zauważyć, że KWS powstała wprawdzie jako umowa międzynarodowa, została jednak później inkorporowana do prawa UE. Prawo UE jako porządek prawny *sui generis* należy wykładać autonomicznie. Przy tym zgodnie ze stałym orzecznictwem TSUE należy przestrzegać tzw. zasady *effet utile*[19], zgodnie z którą prawo UE należy wykładać w taki sposób, aby mogło ono rozwinąć swoją „pełną względnie praktyczną skuteczność". Wymagając zaś dla znamienia „przyłapana na gorącym uczynku" pewnej wiedzy, pozbawia się instytucję pościgu transgranicznego pełnej skuteczności[20]. Ostatecznie bowiem pewna wiedza zachodzi tylko wtedy, gdy funkcjonariusze sami widzieli przestępstwo lub dowiedzieli się o nim z zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa (kradzieży), co w praktyce będzie stanowić raczej wyjątek niż regułę[21].

Z dotychczasowych rozważań wynika, że umowa z 2014 r. wymaga zmiany, w ramach której albo jasno i zgodnie z wyżej przedstawioną szerszą wykładnią zdefiniuje się pojęcie „przyłapana na gorącym uczynku", albo dopuści się pościg transgraniczny także wtedy, gdy przesłanka „przyłapana na gorącym uczynku" nie jest spełniona. Rezygnacja z tego znamienia byłaby także zgodna z art. 41 KWS. Jako dobry przykład takiego rozszerzenia można podać polsko-litewską umowę[22], która w swoim art. 11 ust. 1 mówi jedynie o pościgu „w związku z czynem zabronionym". Polsko-czeska umowa[23] dopuszcza w swoim art. 11 ust. 1 pościg za „podejrzanym lub osobą podejrzewaną". Także w nowej niemiecko-czeskiej umowie o współpracy[24] zrezygnowano z przesłanki „przyłapana na gorącym uczynku", dopuszczając ponadto pościg transgraniczny za osobą, która „uchyliła się od kontroli policyjnej lub celnej prowadzonej na obszarze przygranicznym". Także zgodnie z niemiecko-austriacką umową[25] przez granicę mogą być ścigane nie tylko te osoby, które zostały przyłapane na gorącym uczynku, lecz również te, które na obszarze przygranicznym w odległości do 150 km od granicy uchyliły się od kontroli prowadzonej w celu znalezienia osób, „które podejrzane są o popełnienie przestępstwa ekstradycyjnego lub zostały skazane na sankcję, z powodu której wydanie jest dopuszczalne". Z uwagi na to, że wszystkie te umowy w porównaniu z polsko-niemiecką umową znacząco rozszerzają dopuszczalność pościgu transgranicznego, podobne regulacje powinny obowiązywać także w relacjach polsko-niemieckich. Są one bowiem kluczowe dla skutecznego zwalczania przestępczości przygranicznej.

Wnioski

W zakresie zwalczania przestępczości na terenach przygranicznych wiele już osiągnięto w relacjach polsko-niemieckich. To jednak nie oznacza, że przestępczości nie da się zwalczać jeszcze skuteczniej. Z przedstawionych rozważań wynika jednoznacznie, że instrument pościgu transgranicznego wymaga ulepszenia. Przede wszystkim należałoby zmienić umowę z 2014 r. w taki sposób, że pojęcie „przyłapana na gorącym uczynku" zdefiniuje się jasno i zgodnie z wyżej przedstawioną szerszą wykładnią albo dopuści się pościg transgraniczny także wtedy, gdy przesłanka „przyłapana na gorącym uczynku" nie jest spełniona. Zmiana ta jest absolutnie konieczna i wymaga zgody obu państw przy zmianie umowy z 2014 r.

Niestety zachodzi uzasadniona obawa, że polska strona propozycję zmiany potraktuje z pewną powścią-

[18] Tak B. Kalthoff, *Bezpośrednie podejrzenie czy wiedza dająca pewność? O przesłance „złapania na gorącym uczynku" zgodnie z art. 41 ust. 1 KWS* [w:] M. Małolepszy, A. Żurakowska (red.), *Współpraca polsko-niemiecka…*, wyd. cyt., s. 91.

[19] F. C. Mayer [w:] E. Grabitz, M. Hilf, M. Nettesheim (Red.), *Das Recht der Europäischen Union,* 60. wyd. uzupełniające, München 2016, art. 19 EUV Nb. 57; M. Bavendamm, *Pościg na podstawie nowej polsko-niemieckiej umowy policyjnej — uwagi dotyczące interpretacji art. 25 z niemieckiej perspektywy* [w:] *M. Małolepszy, A. Żurakowska* (red.), *Współpraca polsko-niemiecka,* wyd. cyt., s. 215.

[20] *M. Bavendamm, Pościg na podstawie…,* wyd. cyt., s. 215.

[21] Tamże.

[22] DzU z 2006 r., nr 177, poz. 1244.

[23] DzU z 2006 r., nr 177, poz. 1246.

[24] BGBl. II 2016, s. 474.

[25] BGBl. II 2005, s. 858.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

gliwością. Pościg transgraniczny należy w Polsce z uwagi na tragiczną polsko-niemiecką historię do spraw wrażliwych politycznie. Polska i Niemcy osiągnęły jednak dziś poziom zaufania, w którym aspekty historyczne (które oczywiście nie powinny zniknąć z pamięci) nie powinny w decydującym stopniu kształtować aktualnej polityki kryminalnej. Niebezpieczeństwem dla regionów przygranicznych nie są dziś „obcy funkcjonariusze", lecz przestępcy, którzy niszczą wizerunek regionów przygranicznych. Jak na początku wskazano, przestępczość przygraniczna stanowi polsko-niemiecki problem, który rozwiązany może zostać tylko wspólnymi siłami. W każdym razie istnienie granicy nie powinno ułatwiać przestępcom ich aktywności.

Wydaje się jednak, że rozszerzeniu podstaw pościgu transgranicznego powinno towarzyszyć także odpowiednie szkolenie funkcjonariuszy prowadzących pościg w zakresie obcego dla nich prawa. Z uwagi na to, że działający w państwie sąsiednim funkcjonariusze są związani prawem państwa sąsiadującego, powinni oni znać podstawy tego prawa. Przekroczenie uprawnień przez obcego funkcjonariusza wskutek nieznajomości prawa państwa sąsiadującego byłoby politycznie bardzo szkodliwe dla instytucji pościgu transgranicznego. Należy przy tym także zauważyć, że polskie i niemieckie prawo karne materialne i procesowe znacznie się od siebie różnią. Z przeprowadzonych do tej pory badań na ten temat wynika, że pomiędzy obydwoma porządkami prawnymi zachodzą fundamentalne (strukturalne) różnice, które istotnie wpływają na ukształtowanie całego systemu prawa karnego[26]. Różnice występują nie tylko na płaszczyźnie wymiaru kary[27], w przepisach części szczególnej kodeksu karnego[28] lub na płaszczyźnie procedury karnej[29], lecz również w zakresie wykładni ustaw[30]. Funkcjonariusze prowadzący pościg powinni w ramach kształcenia policyjnego poznać przynajmniej te zasadnicze różnice, zanim przekroczą granicę.

---

[26] M. Małolepszy, *Deutsches und polnisches Strafrecht — strukturelle Unterschiede*, „Neue Justiz" 2016, Nr. 11, s. 453–457.

[27] M. Małolepszy, *Geldstrafe und bedingte Freiheitsstrafe nach deutschem und polnischem Recht. Rechtshistorische Entwicklung und gegenwärtige Rechtslage im Vergleich*, Berlin 2007.

[28] M. Małolepszy, *Problemy podwójnej przestępności czynu w kontekście pościgu transgranicznego* [w:] M. Małolepszy, A. Żurakowska (red.), *Współpraca polsko-niemiecka…*, wyd. cyt., s. 75–88; tenże, *Die Probleme der beiderseitigen Strafbarkeit einer Tathandlung im Kontext der grenzüberschreiten Nacheile* [w:] *M. Małolepszy, M. Soiné, A. Żurakowska* (red.), *Die deutsch-polnische…,* wyd. cyt., s. 83–97; tenże, *Einbruchdiebstahl im deutschen und im polnischen Strafrecht* [w:] A. Chylewska-Tölle, A. Tölle (Red.), *Auf beiden Seiten der Oder. Europäische, nationale und regionale Aspekte der deutsch-polnischen Nachbarschaft. Festschrift für Professor Dr. habil. Dr. h.c. Andrzej Jan Szwarc*, Berlin 2016, s. 313–333.

[29] M. Małolepszy, *Abschied von der Suche nach der Wahrheit im deutschen und polnischen Strafverfahren: Eine parallele Tendenz?* „Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft" 2014, Nr. 126, s. 489–508.

[30] M. Małolepszy, *Deutsche und polnische Auslegungs- und Argumentationskultur im Strafrecht. Eine vergleichende Analyse der Rechtsprechung von Bundesgerichtshof und Oberstem Gericht*, Berlin 2015.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

OKIEM PRAWNIKA

Wojciech Olsztyn[1]

Działania antyterrorystyczne w świetle ustawy o działaniach antyterrorystycznych

Streszczenie: *Terroryzm obecnie jest jednym z najpoważniejszych zagrożeń życia, zdrowia ludzi na całym świecie oraz powoduje zaburzenie poczucia bezpieczeństwa, które należy do elementarnej potrzeby człowieka. Polska jako kraj będący w strukturach NATO oraz członkiem Unii Europejskiej, reprezentujący wartości świata zachodu jest realnie zagrożony działalnością grup terrorystycznych. Obecnie podstawowym aktem prawnym regulującym prowadzenie działań antyterrorystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych. Z uwagi na istotę oraz znaczenie prowadzenia działań antyterrorystycznych dla zapewnienie bezpieczeństwa obywateli Rzeczypospolitej Polskiej zasadne wydaje się utrwalanie mechanizmów zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przygotowania do przejmowania nad nimi kontroli, reagowania w przypadku ich wystąpienia oraz usuwania powstałych skutków, w tym odtwarzania zasobów przeznaczonych do reagowania na nie.*

Tekst ten stanowi przegląd działań antyterrorystycznych zapobiegających zdarzeniom o charakterze terrorystycznym oraz działań antyterrorystycznych na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym określonych w ustawie o działaniach antyterrorystycznych. Zdefiniowane zostało pojęcie działań antyterrorystycznych, określony rodzaj i zakres prowadzenia współpracy podczas prowadzenia działań antyterrorystycznych przez organy i instytucje wchodzące w skład polskiego systemu antyterrorystycznego. Przedstawione zostały zadania, uprawnienia i kompetencje podmiotów mających za zadanie zapobieżenie zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, jak również wskazane pozostały osoby, w kompetencjach których leży koordynacja działań podejmowanych przez właściwe służby lub instytucje w ramach ich ustawowych zadań na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym.

Słowa kluczowe: *terroryzm, antyterrorystyczne, działania, zapobieżenie, reagowanie, współpraca*

Abstract: *At the moment terrorism is one of the most serious threats to the life and health of people worldwide and causes the disorder in the sense of security, which is one of the basic human needs. Poland as a country which is in the NATO structures and European Union member, representing the values of the western world is at risk from the activities of terrorist groups. Currently, the basic legal act which regulates conducting anti-terrorist operations in the territory of Poland is The act of 10th June 2016 On anti-terrorist operations. Due to the nature and importance of conducting anti-terrorist operations to ensure the security of Polish citizens, it appears advisable to consolidate mechanisms for preventing incidents of terrorism, preparing to take control over them, to react in the case of their occurrence and the removal of their consequences, including reconstruction of the resources allocated to respond to them.*

This text provides an overview of anti-terrorist measures preventing incidents of terrorism and anti-terrorist operations on the scene of a terrorist nature, defined in the act On anti-terrorist operations.The concept of counter-terrorism activities was defined along with describing the type and extent of collaboration when conducting anti-terrorist operations by the authorities and institutions of the Polish anti-terrorist system. Tasks, powers and competences of the entities which prevent terrorist events were presented with indicating remaining people, which should coordinate the actions taken by the proper authorities or bodies as a part of their statutory duties on the scene of a terrorist nature.

Keywords: *Terrorism, anti-terrorist, activities, prevention, response, collaboration*

We współczesnym świecie terroryzm należy klasyfikować jako zagrożenie o charakterze globalnym. Wydarzenia z 11 września 2001 r. wywołały ogromne zmiany w postrzeganiu zagrożeń oraz reagowaniu na obecne formy różnorakich przejawów aktów o charakterze terrorystycznym. Od wielu lat eksperci zajmujący się tymże zagadnieniem wskazywali na lukę związana z tym zagadnieniem w prawodawstwie Rzeczypospolitej Polskiej, a co z tym na potrzebę stworzenia odrębnej ustawy antyterrorystycznej, której głównym celem byłoby wprowadzenie uregulowań będących skutecznym narzędziem w walce z terroryzmem.

Fala migracji ludności z krajów Afryki oraz Bliskiego Wschodu do Europy Zachodniej spowodowała niespotykaną do tej pory aktywności grup terrorystycznych. Istnienie takowych grup powoduje, iż w naszym środowisku dochodzi do coraz częstszych zamachów terrorystycznych z wykorzystaniem metod do tej pory niespotykanych w tej części świata. Akty terroru niosą za sobą ofiary śmiertelne liczone w tysiącach, w związku z powyższym bezpieczeństwo obywateli jest zagrożone i może zaistnieć w każdym miejscu na świecie, nie wykluczając terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Najlepszym przykładem tego są imprezy plenerowe odbywające się we Francji, Belgii

[1] Dr Wojciech Olsztyn — funkcjonariusz Komendy Powiatowej Policji w Przasnyszu, doktor nauk społecznych. Obszar jego zainteresowań naukowych stanowi problematyka przestępczości zorganizowanej oraz terroryzmu.

Adres do korespondencji: <w.olsztyn@wp.pl>.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

czy Niemczech na przełomie lat 2015–2016, podczas których zginęli ludzie.

Istotnym źródłem zagrożenia mogą stać się terroryści działający samodzielnie według strategii „samotnego wilka", zradykalizowani głoszonymi w Internecie hasłami światowego dżihadu. Ich akcje są spontanicznie i znacznie słabiej przygotowane niż operacje zorganizowanych grup, za to dużo trudniejsze do wykrycia. Zaniepokojenie musi budzić *open source jihad*, czyli dżihad dla wszystkich, w ramach którego ekstremiści publikują w Internecie techniki produkcji bomb domowym sposobem[2].

Uregulowanie prawodawstwa dotyczącego zwalczania terroryzmu odbywa się na dwóch płaszczyznach: przez wydanie odpowiednich aktów prawnych prawa międzynarodowego oraz przez wydanie odpowiednich aktów prawa wewnętrznego.

W celu poprawy ówczesnego stanu prawnego oraz zminimalizowaniu następstw, które niesie za sobą współczesny terroryzm w 10 czerwca 2016 r. prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda podpisał ustawę o działaniach antyterrorystycznych.

Ustawa określa zasady prowadzenia działań antyterrorystycznych oraz współpracy między organami właściwymi w zakresie prowadzenia tych działań. Ustawa o działaniach antyterrorystycznych jest niewątpliwie długo oczekiwanym oraz wartościowym aktem prawnym wprowadzającym nowe możliwości w realizacji działań antyterrorystycznych oraz kontrterrorystycznych.

W obecnej sytuacji podwyższonego zagrożenia zjawiskami terrorystycznymi niezwykle ważna jest znajomość ról i zadań, za które odpowiadają poszczególne podmioty wchodzące w skład polskiego systemu antyterrorystycznego.

W ustawie o działaniach antyterrorystycznych[3] w sposób jasny zostało zdefiniowane pojęcie działań antyterrorystycznych, przez które należy rozumieć działania organów administracji publicznej polegające na zapobieganiu zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych przedsięwzięć, reagowaniu w przypadku wystąpienia takich zdarzeń oraz usuwaniu ich skutków, w tym odtwarzaniu zasobów przeznaczonych do reagowania na nie[4].

Podczas realizacji działań o charakterze antyterrorystycznym należy pamiętać, że szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego odpowiada za zapobieganie zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, natomiast minister właściwy do spraw wewnętrznych odpowiada za przygotowanie do przejmowania kontroli nad zdarzeniami o charakterze terrorystycznym w drodze zaplanowanych przedsięwzięć, reagowanie w przypadku wystąpienia takich zdarzeń oraz odtwarzanie zasobów przeznaczonych do reagowania na te zdarzenia[5]. Tak jasno określony zakres kompetencji, bezpośrednio przekłada się na jakość prowadzonych działań w przypadku zaistnienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Dzięki temu zapisowi ograniczone zostało „przepychanie się" oraz wzajemne obarczanie obowiązkami przez służby wchodzące w skład polskiego systemu antyterrorystycznego.

W rozdziale II ustawy o działaniach antyterrorystycznych określone zostały działania antyterrorystyczne zapobiegające zdarzeniom o charakterze terrorystycznym.

W celu zapobieżenia zdarzeniom o charakterze terrorystycznym organy administracji publicznej, właściciele i posiadacze obiektów, instalacji, urządzeń infrastruktury administracji publicznej oraz infrastruktury krytycznej zostali zobligowania do współpracy z organami i instytucjami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego przy realizacji działań antyterrorystycznych[6].

W przypadku wejścia w posiadanie przez powyżej wymienione organy i podmioty informacji dotyczących zagrożeń o charakterze terrorystycznym dla infrastruktury administracji publicznej lub infrastruktury krytycznej, w tym zagrożeń dla funkcjonowania systemów i sieci energetycznych, wodno-kanalizacyjnych, ciepłowniczych oraz teleinformatycznych istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, niezwłocznie przekazują takowe szefowi ABW[7].

Szef ABW może wydawać polecenia organom i instytucjom właściwym w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego przy realizacji działań antyterrorystycznych z wyłączeniem podmiotów podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, ministrowi obrony narodowej, ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, ministrowi koordynatorowi służb specjalnych w przypadku powzięcia informacji o możliwości wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym zagrażającego infrastrukturze administracji publicznej lub infrastrukturze krytycznej, życiu lub zdrowiu ludzi, mieniu w znacznych rozmiarach, dziedzictwu narodowemu lub środowisku. Polecenia wydane przez szefa ABW mają mieć na celu przeciwdziałanie zagrożeniom, ich usunięcie albo minimalizację oraz przekazywanie im informacji niezbędnych dla osiągnięcia tego celu[8].

W celu realizacji zadań związanych z zapobieganiem zdarzeniom o charakterze terrorystycznym szef ABW koordynuje czynności analityczno-informacyjne podejmowane przez służby specjalne oraz wymianę informacji przekazywanych przez Policję, Straż Graniczną, Biuro Ochrony Rządu, Państwowa Straż Pożarną, Krajową Administrację Skarbową, Żandarmerię Wojskową i Rządowe Centrum Bezpieczeństwa związane ze zdarzeniami o charakterze

[2] K. Izak, *Zagrożenie terroryzmem i ekstremizmem w Europie na podstawie wybranych przykładów. Teraźniejszość, prognoza ewolucji i kierunki rozwoju*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2011, nr 5, s. 121.

[3] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, (DzU z 2016 r., poz. 904, 1948).

[4] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, (DzU z 2016 r., poz. 904, art. 2).

[5] Tamże, art. 3.

[6] Tamże, art. 4.

[7] Tamże.

[8] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

terrorystycznym oraz gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie danych o:
— osobach podejmujących działalność na rzecz organizacji terrorystycznych lub organizacji związanych z działalnością terrorystyczną lub członkach tych organizacji;
— poszukiwanych osobach prowadzących działalność o charakterze terrorystycznym, wobec których w Rzeczypospolitej Polskiej zostało wydane zarządzenie o zatrzymaniu, poszukiwaniu lub postanowienie o poszukiwaniu listem gończym, a także poszukiwanych na podstawie europejskiego nakazu aresztowania;
— osobach, wobec których istnieje uzasadnione podejrzenie, że mogą prowadzić działania zmierzające do popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym, w tym o osobach stanowiących zagrożenie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego, osobach uczestniczących w szkoleniach terrorystycznych lub podejmujących podróż w celu popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym[9].

Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych i ministrem obrony narodowej oraz po zasięgnięciu opinii szefa ABW określa w drodze rozporządzenia katalog incydentów o charakterze terrorystycznym[10]. Na chwilę obecną powyższe zagadnienie zostało uregulowane rozporządzeniem ministra spraw wewnętrznych i administracji z 22 lipca 2016 r. w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym[11].

W celu poprawnej realizacji zadań zmierzającym do zapobiegania zdarzeniom o charakterze terrorystycznym szef ABW prowadzi wykaz informacji o:
— osobach podejmujących działalność na rzecz organizacji terrorystycznych lub organizacji związanych z działalnością terrorystyczną lub członkach tych organizacji;
— poszukiwanych osobach prowadzących działalność o charakterze terrorystycznym, wobec których w Rzeczypospolitej Polskiej zostało wydane zarządzenie o zatrzymaniu, poszukiwaniu lub postanowienie o poszukiwaniu listem gończym, a także poszukiwanych na podstawie europejskiego nakazu aresztowania;
— osobach, wobec których istnieje uzasadnione podejrzenie, że mogą prowadzić działania zmierzające do popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym, w tym o osobach stanowiących zagrożenie bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego;
— osobach uczestniczących w szkoleniach terrorystycznych lub podejmujących podróż w celu popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym[12].

Gromadzenie danych zawartych w powyższym wykazie powinno odbywać się z zachowaniem wymogów dotyczących informacji niejawnych.

W kompetencji szefa ABW leży koordynacja wszelkich zadań podejmowanych poszczególne organy i instytucje zmierzających do zapobieżenia zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, a w szczególności:
— czynności operacyjno-rozpoznawczych podejmowanych przez ABW, AW, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, CBA oraz Policję, Straż Graniczną, Krajową Administrację Skarbową i Żandarmerię Wojskową;
— czynności obserwowania i rejestrowania, przy użyciu środków technicznych, obrazu zdarzeń w miejscach publicznych oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom podejmowane przez funkcjonariuszy celnych[13].

W celu rozpoznawania lub zwalczania przestępstw o charakterze terrorystycznym oraz zapobiegania im szef ABW zgodnie z nowymi uprawnieniami może zarządzić wobec osoby niebędącej obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej, w stosunku do której istnieje obawa co do możliwości prowadzenia przez nią działalności terrorystycznej, na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, niejawne prowadzenie czynności polegających na:
— uzyskiwaniu i utrwalaniu treści rozmów prowadzonych przy użyciu środków technicznych, w tym za pomocą sieci telekomunikacyjnych;
— uzyskiwanie i utrwalaniu obrazu lub dźwięku osób z pomieszczeń, środków transportu lub miejsc innych niż miejsca publiczne;
— uzyskiwaniu i utrwalaniu treści korespondencji, w tym korespondencji prowadzonej za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
— uzyskiwaniu i utrwalaniu danych zawartych na informatycznych nośnikach danych, telekomunikacyjnych urządzeniach końcowych, systemach informatycznych i teleinformatycznych;
— uzyskiwaniu dostępu i kontroli zawartości przesyłek[14].

Zgodnie z art. 9 ustawy o działaniach antyterrorystycznych przedsiębiorca telekomunikacyjny, operator pocztowy oraz usługodawca świadczący usługi drogą elektroniczną są zobowiązani do zapewnienia nieodpłatnie warunków technicznych i organizacyjnych umożliwiających prowadzenie przez ABW powyższych czynności.

W przypadku wydania takowego zarządzenia o realizacji czynności rozpoznawania lub zwalczania przestępstw o charakterze terrorystycznym, a także zapobiegania im, szef ABW niezwłocznie przekazuje wraz z uzasadnieniem ministrowi koordynatorowi służb specjalnych, jeżeli taki został powołany, oraz prokuratorowi generalnemu, który jest władny nakazać zaprzestanie wykonywania czynności.

[9] Ustawa o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904, 1948), art. 5.
[10] Tamże.
[11] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 22 lipca 2016 r. w sprawie katalogu incydentów o charakterze terrorystycznym (DzU z 2016 r., poz. 1092).
[12] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904), art. 6.
[13] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904, 1948), art. 8.
[14] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904), art. 9.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Niezwłocznie po zakończeniu takich czynności szef ABW informuje prokuratora generalnego o tym fakcie oraz przedstawia mu zgromadzone materiały[15].

W toku wykonywania czynności zarówno rozpoznawania oraz zwalczania przestępstw o charakterze terrorystycznym, jak i zapobiegania im, funkcjonariusze ABW, Policji, Straży Granicznej są uprawnieni do pobierania obrazu linii papilarnych lub utrwalania wizerunku twarzy lub nieinwazyjnego pobierania materiału biologicznego w celu oznaczenia profilu DNA osoby niebędącej obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy:

— istnieje wątpliwość co do tożsamości osoby;
— istnieje podejrzenie nielegalnego przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej albo wątpliwości co do deklarowanego celu pobytu na terenie Rzeczypospolitej;
— istnieje podejrzenie co do zamiaru przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
— istnieje podejrzenie związku osoby ze zdarzeniem o charakterze terrorystycznym;
— osoba mogła uczestniczyć w szkoleniu terrorystycznym[16].

Organ uprawniony, który pobrał obraz linii papilarnych lub utrwalił wizerunek twarzy przekazuje komendantowi głównemu Policji wraz z danymi osoby, której dotyczy, oraz informację o podstawie prawnej zgromadzenia tego materiału. W przypadku pobranego materiału biologicznego jest on przekazywany przez organ, który go pobrał do właściwego laboratorium kryminalistycznego w celu oznaczenia profilu DNA. Po oznaczeniu profilu DNA trafia on wraz z danymi osoby, od której został pobrany oraz informacją o podstawie prawnej pobrania materiału biologicznego do komendanta głównego Policji. Tak zgromadzone dane znajdują się w bazach danych Policji, która zapewnia dostęp do przekazywanych obrazów, wizerunków, informacji i danych organom, które są uprawnione do ich zbierania oraz umożliwia ich przetwarzanie i aktualizację przez te organy na potrzeby prowadzonych przez nie postępowań[17].

W celu należytego realizowania zadań związanych z zapobieganiem powstawaniu zdarzeń o charakterze terrorystycznym, szef ABW ma prawo nieodpłatnie uzyskać dostęp do:

1. danych i informacji zgromadzonych w rejestrach publicznych i ewidencjach prowadzonych przez:
   — Policję, Straż Graniczną, Biuro Ochrony Rządu, Państwową Straż Pożarną, Krajową Administrację Skarbową, Żandarmerię Wojskową Rządowe Centrum Bezpieczeństwa;
   — ministrów kierujących działaniami administracji rządowej,
   — szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców,
   — prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej,
   — prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego,
   — prezesa Państwowej Agencji Atomistyki,
   — Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
   — prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
   — Komisję Nadzoru Finansowego,
   — głównego geodetę kraju,
   — jednostki samorządu terytorialnego,
   — prokuratora generalnego — oraz jednostki organizacyjne im podległe lub przez nie nadzorowane,
2. obrazu zdarzeń rejestrowanego przez urządzenia rejestrujące obrazy umieszczone w obiektach użyteczności publicznej, przy drogach publicznych i innych miejscach publicznych oraz otrzymywać nieodpłatnie kopię zarejestrowanego zapisu tego obrazu[18].

W przypadku zagrożenia wystąpienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym albo w przypadku wystąpienia takiego zdarzenia można wprowadzić jeden z czterech stopni alarmowych. Stopnie alarmowe wprowadza, zmienia i odwołuje, w drodze zarządzenia w zależności od rodzaju zagrożenia zdarzeniem o charakterze terrorystycznym, prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw wewnętrznych i szefa ABW, a w przypadkach niecierpiących zwłoki minister właściwy do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii szefa ABW, informując o tym niezwłocznie prezesa Rady Ministrów[19].

Podczas wprowadzenia drugiego stopnia alarmowego lub stopnia wyższego należy dokonać sprawdzenia zabezpieczeń obiektów na obszarze objętym tymże stopniem alarmowym. Sprawdzenia zabezpieczeń dokonuje:

— Policja — w obiektach infrastruktury krytycznej;
— Żandarmeria Wojskowa — w obiektach należących do komórek i jednostek organizacyjnych podległych ministrowi obrony narodowej lub przez niego nadzorowanych albo administrowanych przez te komórki i jednostki organizacyjne.

W kompetencjach szefa ABW, w uzgodnieniu z ministrem do spraw wewnętrznych, leży wydanie Policji zalecenie szczególnego zabezpieczenia poszczególnych obiektów uwzględniające rodzaj zagrożenia wystąpieniem zdarzenia o charakterze terrorystycznym[20].

Ustawa o działaniach antyterrorystycznych wprowadza całkowitą nowość, uregulowując kwestie zapewnienia łączności telefonicznej przede wszystkim z numerami alarmowymi, w związku z odbywającymi się wydarzeniami religijno-kulturalnymi, imprezami masowymi, zgromadzeniami, podczas których może wystąpić zdarzenie o charakterze terrorystycznym albo zagrożenie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Rozwiązanie tego rodzaju zostało wprowadzone dla potrzeb organizowanego w Polsce w 2016 r. Szczytu NATO i Światowych Dni Młodzieży. Operator telekomunikacyjny jest uprawniony, a na żądanie ministra właściwego

[15] Tamże.
[16] Tamże, art. 10.
[17] Tamże.
[18] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904, 1948), art. 11.
[19] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904), art. 15 i art. 16.
[20] Tamże, art. 12.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

do spraw informatyzacji lub organu odpowiedzialnego za bezpieczeństwo publiczne zobowiązany, do zainstalowania na okres nie dłuższy niż 30 dni, także na obiektach budowlanych niezwiązanych trwale z gruntem, tymczasowych instalacji radiokomunikacyjnych wraz z antenami konstrukcjami wsporczymi[21].

Budowa powyższych instalacji nie wymaga pozwolenia na budowę lub zgłoszenia określonego w prawie budowlanym[22]. Przystąpienie do eksploatacji instalacji może się rozpocząć po doręczeniu przez operatora telekomunikacyjnego właściwemu organowi ochrony środowiska zgłoszenia, wraz z wynikami pomiarów, o których mowa w prawie ochrony środowiska[23]. Jeżeli właściciel nieruchomości, na której ma powstać instalacja odmawia zawarcia umowy służebności, wtedy operator telekomunikacyjny składa wniosek do właściwego miejscowo starosty o ustanowienie służebności. Starosta w drodze decyzji administracyjnej, zobowiązuje się do ustanowienia służebności na okres nie dłuższy niż 30 dni[24].

Podczas prowadzenia wszelkich działań zmierzających do przywrócenia ładu i porządku publicznego po zaistnieniu zdarzenia o charakterze terrorystycznym istotną kwestię stanowi dowodzenie działaniami. Ustawa o działaniach antyterrorystycznych określa osobę kierującą działaniami antyterrorystycznymi podejmowanymi przez właściwe służby i organy w ramach ich ustawowych zadań na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Kierującym działaniami jest:

— wyznaczony przez komendanta głównego Policji, a w przypadkach niecierpiących zwłoki — przez właściwego miejscowo komendanta wojewódzkiego Policji — funkcjonariusz Policji, w szczególności w przypadku obecności na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym innych służb i organów;
— wyznaczony przez ministra obrony narodowej, a w przypadku niecierpiących zwłoki — przez komendanta głównego Żandarmerii Wojskowej — żołnierz Żandarmerii Wojskowej, w przypadku zdarzenia o charakterze terrorystycznym na obszarach lub obiektach należących do komórek i jednostek organizacyjnych podległych ministrowi obrony narodowej lub przez niego nadzorowanych albo administrowanych przez te komórki i jednostki organizacyjne[25].

W przypadku zaistnienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, wymierzonego przeciwko obywatelom lub mieniu Rzeczypospolitej Polskiej, minister właściwy do spraw zagranicznych, we współpracy z ministrem koordynatorem służb specjalnych, koordynuje działaniami właściwych służb i organów. Natomiast w razie wystąpienia takiego zdarzenia poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, wymierzonego przeciwko personelowi lub mieniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, to minister obrony narodowej, we współpracy z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, koordynuje działaniami właściwych służb i organów[26].

Kierujący działaniami na miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym, mając na uwadze zapewnienie bezpieczeństwa osób i mienia, może w zakresie oraz na czas niezbędny do skutecznego prowadzenia działań antyterrorystycznych:

— zarządzić ewakuację osób lub mienia z miejsca zdarzenia o charakterze terrorystycznym i z jego otoczenia do wskazanego miejsca, obiektu lub obszaru;
— wstrzymać albo ograniczyć ruch pieszych, a także wprowadzić zakaz przebywania osób postronnych w miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym i w jego pobliżu;
— wstrzymać albo ograniczyć ruch pojazdów w miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub jego otoczeniu, a także kursowanie środków publicznego transportu zbiorowego w porozumieniu z organem kierującym ruchem tych środków transportu albo skierować pojazd w określone miejsce;
— zażądać od organu kierującego ruchem kolejowym wstrzymania albo ograniczenia ruchu kolejowego w miejscu zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub jego otoczeniu albo zatrzymania pojazdu kolejowego lub skierowania go w określone miejsce;
— zażądać od organu kierującego ruchem jednostek pływających wstrzymania albo ograniczenia ruchu jednostek pływających w porcie lub akwenie będącym miejscem zdarzenia o charakterze terrorystycznym lub akwenie sąsiadującym z nimi albo zatrzymania jednostki pływającej lub skierowania jej w określone miejsce;
— zażądać od organu kierującego ruchem lotniczym wstrzymania albo ograniczenia ruchu lotniczego na lotnisku będącym miejscem zdarzenia o charakterze terrorystycznym;
— zażądać nieodpłatnego korzystania z nieruchomości lub nieodpłatnego przejęcia do używania ruchomości, w tym środków transportu, a także podmiotów i urządzeń, koniecznych do przeprowadzenia działań kontrterrorystycznych;
— żądać udzielenia pomocy od instytucji, organizacji, przedsiębiorców i osób fizycznych lub wydawać im polecenia inne niż wyżej wymienione, które przyczyniłyby się do minimalizacji lub usunięcia skutków zdarzenia o charakterze terrorystycznym, zapobieżenia powstaniu kolejnych zdarzeń o charakterze terrorystycznym lub wykrycia i ujęcia osób odpowiedzialnych za spowodowanie tych zdarzeń[27].

[21] Tamże, art. 13.
[22] Ustawa z 7 lipca 1994 r. — *Prawo budowlane* (DzU z 2016 r., poz. 290).
[23] Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. — *Prawo ochrony środowiska* (DzU z 2016 r., poz. 672, 831 i 903).
[24] Tamże.
[25] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904), art. 18.
[26] Tamże, art. 19.
[27] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904), art. 20.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

W przypadku ogłoszenia trzeciego lub czwartego stopnia alarmowego minister właściwy do spraw wewnętrznych, z inicjatywy własnej albo na wniosek szefa ABW lub komendanta głównego Policji, może zarządzić zakaz odbywania zgromadzeń lub imprez masowych na obszarze lub w obiekcie objętym stopniem alarmowym. Zarządzenie obowiązuje na czas trwania tego stopnia alarmowego, jeżeli jest to konieczne dla ochrony życia i zdrowia ludzi lub bezpieczeństwa publicznego. Niezwłocznie po ogłoszeniu zarządzenia:

— organ gminy wydaje decyzję o zakazie zgromadzenia albo o rozwiązaniu zgromadzenia, w trybie określonym odpowiednio w art. 15 albo art. 20 ustawy *Prawo o zgromadzeniach*[28];
— wojewoda, w drodze decyzji administracyjnej, wprowadza zakaz przeprowadzenia imprezy masowej lub przerywa imprezę masową w trybie określonym w art. 34 albo art. 34a ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych[29] — w odniesieniu do wszystkich zgromadzeń oraz imprez masowych w czasie obowiązywania stopnia alarmowego i na obszarze jego obowiązywania w części objętej właściwością miejscową organu administracji publicznej[30].

W przypadku wprowadzenia przez osobę uprawnioną trzeciego lub czwartego stopnia alarmowego, jeżeli użycie oddziałów i pododdziałów Policji okaże się niewystarczające lub może okazać się niewystarczające, wtedy do pomocy Policji mogą być użyte Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, stosownie do ich przygotowania specjalistycznego, posiadanego sprzętu, uzbrojenia oraz zaistniałych potrzeb. Decyzję o użyciu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, niepodlegającą ogłoszeniu, wydaje minister obrony narodowej, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych określający zakres i formę pomocy. Minister obrony narodowej zobowiązany jest do niezwłocznego poinformowania prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i prezesa Rady Ministrów o wydaniu decyzji[31].

Decyzja, o której mowa powyżej winna zawierać:

— skład oddziałów i pododdziałów, które mają być użyte do pomocy oraz ich zadania i liczebność;
— obszar, na jakim oddziały i pododdziały, które mają być użyte do pomocy, będą wykonywały zadania oraz czas ich wykonywania;
— ewentualne ograniczenia dotyczące użycia posiadanych środków własnych będących w wyposażeniu oddziałów i pododdziałów, które mają być użyte do pomocy[32].

Decyzję o użyciu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej może zmienić lub uchylić prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej użyte do pomocy siłom Policji korzystają ze środków przymusu bezpośredniego i broni palnej na zasadach przewidzianych dla Żandarmerii Wojskowej[33].

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej użyte do pomocy oddziałom lub pododdziałom Policji pozostają w systemie dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Organem koordynującym działania antyterrorystyczne i kontrterrorystyczne realizowane wspólnie przez Policję i Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej jest:

— właściwy miejscowo komendant wojewódzki Policji — w przypadku działań podejmowanych przez oddziały i pododdziały Policji oraz oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze jednego województwa;
— komendant Główny Policji — w przypadku działań podejmowanych przez odziały i pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze większym niż jedno województwo[34].

Szczegółowe warunki i sposób organizacji współdziałania oddziałów i pododdziałów Policji z oddziałami i pododdziałami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej określa rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i sposobu organizacji współdziałania oddziałów i pododdziałów Policji z oddziałami i pododdziałami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku wprowadzenia trzeciego lub czwartego stopnia alarmowego[35].

Obecny poziom możliwości wystąpienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zdarzenia o charakterze terrorystycznym, jak również prowadzenie działań polegających na ich zapobieganiu, jest na tyle wysoki, że osoby wchodzące w skład polskiego systemu antyterrorystycznego, a w szczególności ich szefowie powinni posiadać znajomość algorytmów oraz kompetencji na wypadek zaistnienia takowej sytuacji.

Znajomość zakresu obowiązków oraz koordynacji działań bezpośrednio przekłada się na sposób i jakość reagowania oraz usuwania zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Znajomość zasadniczych kwestii oraz idei ustawy z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych przede wszystkim przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze przyczyni się do uniknięcia lub zminimalizowania chaosu podczas prowadzonych działań o charakterze antyterrorystycznym.

Ustawa o działaniach antyterrorystycznych jest stosunkowo nowym aktem prawnym, niewykorzystywanym przez wszystkie służby wchodzące w skład polskiego systemu antyterrorystycznego podczas realizacji codziennych obowiązków, wobec czego doskonalenie mechanizmów w zakresie prowadzenia działań antyterrorystycznych wydaje się uzasadnione.

---

[28] Ustawa z 24 lipca 2015 r. — *Prawo o zgromadzeniach* (DzU poz. 1485).

[29] Ustawa z 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (DzU z 2015 r., poz. 2139).

[30] Ustawa z 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (DzU z 2016 r., poz. 904), art. 21.

[31] Tamże, art. 22.

[32] Tamże.

[33] Tamże.

[34] Tamże.

[35] Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu organizacji współdziałania oddziałów i pododdziałów Policji z oddziałami i pododdziałami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku wprowadzenia trzeciego lub czwartego stopnia alarmowego (DzU z 2016 r., poz. 1087).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Kamil Stefan Kasina[1]

Zadania Policji w zakresie usuwania z drogi pojazdów w świetle art. 130a ustawy — *Prawo o ruchu drogowym*

Streszczenie: *Celem niniejszego artykułu jest analiza zadań wykonywanych przez funkcjonariuszy Policji związanych z usuwaniem pojazdów z drogi (na podstawie art. 130a ustawy — Prawo o ruchu drogowym). Ukazano również najczęściej występujące w praktyce trudności (nieprawidłowości) przy realizacji tych zadań oraz możliwe konsekwencje (prawne oraz praktyczne). Zestawiono przepisy prawa regulujące prezentowaną tematykę oraz praktyczne aspekty działań podejmowanych także przez inne podmioty. Dokonano również analizy działań podejmowanych głównie przez Policję oraz ich konsekwencji.*

Słowa kluczowe: *usuwanie pojazdów, Policja, prawo o ruchu drogowym*

Abstract: *The purpose of this article is to present the tasks performed by police officers in removing the vehicle from the road (art. 130a of the Road Traffic Law). The article shows the most common practical difficulties (irregularities) in the implementation of these tasks and the possible occurrence of the consequences (legal and practical). The article summarizes the rules in the law governing the presented topics and practical aspects of the different authorities. The author shall also analyze the activities undertaken mainly by the Police and describes their consequences.*

Keywords: *removal of the vehicles, Police, Road Traffic Law*

Celem uchwalenia art. 130a ustawy z 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym[2] było uregulowanie, w sposób kompleksowy, usuwania oraz blokowania pojazdów polegającego na ich unieruchomieniu poprzez blokowanie kół[3]. Jak ówcześnie uważano[4], dotychczas obowiązujące unormowania uniemożliwiały prawidłową realizację takich zadań. Chodziło zatem o stworzenie takich, które po pierwsze — będą dawały gwarancję ochrony prawa własności, po drugie — zapewnią pewien poziom bezpieczeństwa oraz porządku publicznego na drogach[5].

Samo usunięcie (a także późniejsze przechowywanie) pojazdu realizowane jest za pomocą przymusu, najczęściej wbrew woli lub bez świadomości właściciela czy posiadacza pojazdu. Z istoty regulacji dotyczącej usuwania pojazdu z drogi wynika, że jest to zadanie o charakterze administracyjnoprawnym[6]. Jest ono wykonywane bowiem na podstawie delegacji ustawowej przez enumeratywnie wyliczone podmioty, na podstawie przyznanych im konkretnych kompetencji (np. do wydania dyspozycji do usunięcia pojazdu z drogi). W katalogu podmiotów uprawnionych do wydania dyspozycji usunięcia lub przemieszczenia pojazdu umieszczono następujące osoby (art. 130a ust. 4 PoRD): policjanta, strażnika gminnego (miejskiego) oraz osobę dowodzącą akcją ratowniczą. Powyższe wyliczenie ma charakter zamknięty. Oznacza to, że wyłącznie wskazane w cytowanym przepisie podmioty posiadają kompetencję do wydania takiej dyspozycji.

Na potrzeby niniejszego opracowania omówione zostały zadania, do których realizacji zobowiązani zostali — na podstawie przepisów PoRD oraz rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji z 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej[7] — funkcjonariusze Policji. Należy na wstępie podkreślić, że kompetencję do wydania dyspozycji usunięcia pojazdu mają wszystkie z wymienionych podmiotów, przy czym dla każdego z nich inna jest podstawa do jej wydania. Warto zauważyć, że prawodawca przewidział dla policjanta najszerszy katalog sytuacji, w których może on wydać dyspozycję usunięcia lub przemieszczenia pojazdu lub jest wręcz zobowiązany do wydania takiej dyspozycji. Taka sytuacja wydaje się być uzasadniona, choćby ze względu na rolę, jaką do spełnienia w społeczeństwie ma Policja (jako umundurowana i uzbrojona formacja ma za zadanie służyć społeczeństwu i chronić

---

[1] Mgr Kamil Stefan Kasina — prawnik oraz administratywista (absolwent prawa oraz absolwent administracji Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego). Ukończył również Podyplomowe Studia Zarządzania Jednostkami Gospodarczymi oraz Podyplomowe Studia Prawa Gospodarczego i Handlowego (WPAiE Uniwersytetu Wrocławskiego). Obecnie będący „wolnym słuchaczem" z zakresu studiów doktoranckich w Zakładzie Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (przygotowujący rozprawę doktorską pod nadzorem prof. Marcina Miemca).

Doświadczony pracownik administracji samorządowej oraz rządowej. Uczestnik wielu szkoleń, seminariów, konferencji, grup roboczych z zakresu m. in. inżynierii ruchu drogowego, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, nadzoru nad zadaniami realizowanymi przez jednostki samorządu terytorialnego, nadzoru nad zarządzaniem ruchem drogowym.

Pozostała działalność: sekretarz Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, przedstawiciel Wojewody Dolnośląskiego ds. realizacji programów z zakresu bezpieczeństwa, sekretarz komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na instruktorów i instruktorów oraz kandydatów na wykładowców i wykładowców.

Adres do korespondencji: <kamil.kasina@wp.pl>.

[2] DzU z 2017 r., poz. 128 z późn. zm.; dalej jako PoRD.

[3] Druk sejmowy nr 1686 z 2 lutego 2000 r., RM 10-175-99, s. 29.

[4] Tamże, s. 29.

[5] R.A. Stefański, *Komentarz do art. 130a. Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, wyd. III, LEX 2008.

[6] C. Kociński, *Usuwanie pojazdów z drogi i dalsze postępowanie z tymi pojazdami*, „Nowe Zeszyty Samorządowe" 2013, nr 2, poz. 13.

[7] DzU nr 143, poz. 846 z późn. zm.; dalej jako rozporządzenie w sprawie usuwania pojazdów.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywać bezpieczeństwo i porządek publiczny[8]).

Wydanie dyspozycji, o której mowa w art. 130a ust. 4 pkt 1 PoRD, można podzielić na obligatoryjne oraz fakultatywne. O wspomnianej obligatoryjności czy fakultatywności przesądza treść poszczególnych przepisów PoRD. Policjant wydaje dyspozycję usunięcia pojazdu z drogi (użyty w ustawie zwrot „wydaje" wskazuje na obligatoryjność takiego działania) w sytuacjach wymienionych enumeratywnie w ust. 1 i 1a cytowanego przepisu, tj. w przypadku:

1) pozostawienia pojazdu w miejscu, gdzie jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu;
2) nieokazania przez kierującego dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub dowodu opłacenia składki za to ubezpieczenie, jeżeli pojazd ten jest zarejestrowany w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c PoRD;
3) przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego, chyba że istnieje możliwość skierowania pojazdu na pobliską drogę, na której dopuszczalny jest ruch takiego pojazdu;
4) pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdu kierowanego przez osoby wymienione w art. 8 ust. 1 i 2 PoRD;
5) pozostawienia pojazdu w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela;
6) kierowania nim przez osobę nieposiadającą uprawnienia do kierowania pojazdami albo której zatrzymano prawo jazdy i nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu poprzez przekazanie go osobie znajdującej się w nim i posiadającej uprawnienie do kierowania tym pojazdem, chyba że otrzymała ona pokwitowanie, o którym mowa w art. 135 ust. 2 PoRD.

Ponadto, pojazd jest usuwany z drogi na koszt wykonującego przejazd drogowy w przypadku, o którym mowa w art. 140ad ust. 2 pkt 2 PoRD.

Fakultatywność usunięcia pojazdu z drogi została natomiast ograniczona do przypadków, o których mowa w art. 130a ust. 2 i 3 PoRD (jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób, w przypadku gdy kierowała nim osoba znajdująca się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, jeżeli kierowała nim osoba nieposiadająca przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu, a także w przypadku, gdy stan techniczny pojazdu zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego, powoduje uszkodzenie drogi albo narusza wymagania ochrony środowiska. Dodatkowo, pojazd może być przemieszczony lub usunięty z drogi, jeżeli utrudnia prowadzenie akcji ratowniczej). W przypadku fakultatywności, do policjanta należy podjęcie decyzji co do usunięcia (przemieszczenia) pojazdu. Sformułowaniem „może być usunięty" ustawa przyznała zatem policjantowi możliwość dokonania oceny (uznaniowość) danej sytuacji i na jej podstawie podjęcia decyzji.

Usunięcie pojazdu z drogi (w literaturze przyjmuje się, że usunięciem pojazdu z drogi jest jego przemieszczenie poza obszar drogi, czyli docelowo na wyznaczony przez starostę parking, przy użyciu odpowiednich środków technicznych[9]) rozpoczyna się z chwilą wydania przez policjanta dyspozycji usunięcia pojazdu (§ 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie usuwania pojazdów). Policjant zobowiązany jest przede wszystkim do upewnienia się, czy istnieją przesłanki do usunięcia pojazdu. Rozstrzyga o tym wyraźnie treść § 2 ust. 2 *in fine* rozporządzenia w sprawie usuwania pojazdów. W przypadku zaistnienia przesłanek uzasadniających wydanie dyspozycji, wydaje się ją niezwłocznie (tzn. w jak najkrótszym czasie[10]), co do zasady w formie pisemnej. Dyspozycja może być wydana ustnie (w tym za pośrednictwem środków łączności — np. telekomunikacyjnych), jednak do obowiązków policjanta należy jej niezwłoczne potwierdzenie w formie pisemnej. Celem ujednolicenia treści wydawanych dyspozycji, rozporządzenie wprowadziło jej wzór (zob. załącznik nr 1 do rozporządzenia w sprawie usuwania pojazdów, który zawiera m.in.: nazwę instytucji wydającej dyspozycję usunięcia lub przemieszczenia pojazdu, miejscowość i datę wydania dyspozycji, numer oraz podstawę prawną wydania dyspozycji, oznaczenie usuwanego lub przemieszczanego pojazdu, oznaczenie miejsca z którego usuwa się pojazd, wskazanie osoby, od której odbiera się pojazd, przyczynę usunięcia pojazdu, imię i nazwisko albo nazwę instytucji (adres) dokonującej usunięcia pojazdu, oznaczenie parkingu, na który usuwany jest pojazd, datę i podpis dokonującego usunięcia pojazdu oraz imię, nazwisko i podpis osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu.

Trzeba podkreślić, że prawidłowe i rzetelne wypełnienie przez policjanta dyspozycji ma istotne znaczenie m.in. w ewentualnym postępowaniu toczącym się przed sądem powszechnym, który na mocy art. 130a ust. 10e PoRD zobowiązany jest do zbadania, czy zostały spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do orzeczenia przepadku pojazdu, a w szczególności, czy usunięcie pojazdu było zasadne. Wskazanie w treści dyspozycji dokładnego (oczywiście w miarę możliwości) miejsca, z którego usuwa się pojazd (tj. wskazanie miejscowości oraz innych informacji umożliwiających identyfikację tego miejsca) jest ważną informacją, na podstawie której wyznaczana jest niejako „automatycznie" właściwość miejscowa starosty, jako tego organu administracji publicznej, który na podstawie przepisów PoRD zobowiązany jest do wyznaczenia

[8] Art. 1, ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (DzU z 2016 r., poz. 1782 z późn. zm.).

[9] Zob. np. R.A. Stefański, *Komentarz do art. 130a...*, wyd. cyt.

[10] *Słownik Języka Polskiego PWN*, wersja elektroniczna: <http://sjp.pwn.pl/szukaj/niezw%C5%82ocznie.html>, 30 grudnia 2016 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

parkingu strzeżonego dla usuwanych pojazdów. Ujęcie w dyspozycji pełnych danych identyfikujących usuwany pojazd (tj. przede wszystkim wskazanie jego numeru rejestracyjnego oraz numeru VIN) pozwala w dalszej kolejności tego wieloetapowego postępowania ustalić właściciela lub użytkownika usuniętego pojazdu.

Jak wynika z praktyki (autor jest pracownikiem jednego ze starostw powiatowych położonych na terenie województwa dolnośląskiego i na co dzień zajmuje się m. in. tematyką usuwania pojazdów), zdarza się, że dyspozycje usunięcia pojazdów wystawiane są przez policjantów na nieobowiązujących (starych) wzorach lub z podaniem niepełnych (zdawkowych) bądź nawet nieczytelnych informacji. Utrudnia to lub nawet uniemożliwia dalsze prowadzenie czynności. Ciekawą kwestią — biorąc pod uwagę powyższe spostrzeżenia co do prawidłowości i rzetelności wypełniania treścią dyspozycji — jest jej ważność (tzn. zgodność z powszechnie obowiązującymi przepisami). Skoro ustawodawca wyraźnie wskazuje, jaką treścią należy wypełnić dyspozycję usunięcia pojazdu z drogi, to niedopełnienie tego prawem przewidzianego obowiązku wiąże się w pewnym stopniu z wadliwością działań podejmowanych przez określony podmiot (np. policjanta). Podanie niepełnych lub nieprawidłowych informacji albo niepodanie ich w ogóle może prowadzić w konsekwencji do niewypełnienia w omawianym przypadku przez policjanta — funkcjonariusza publicznego — określonych prawem obowiązków. Sama zaś dyspozycja (sporządzona na piśmie) staje się dokumentem urzędowym bez większego znaczenia dowodowego (np. w postępowaniu sądowym w przedmiocie orzeczenia przepadku pojazdu na rzecz powiatu, zob. art. 130a ust. 10 i 10e PoRD).

Kolejnym istotnym zadaniem (obowiązkiem) policjanta po usunięciu pojazdu jest niezwłoczne powiadomienie, na podstawie § 3 ust. 1 rozporządzenia:

1) właściwego dla miejsca zdarzenia komendanta powiatowego (miejskiego, rejonowego) Policji, ze wskazaniem parkingu strzeżonego, na którym umieszczono pojazd; jednocześnie należy ww. osobie przesłać kopię wydanej dyspozycji;
2) właściciela pojazdu;
3) osoby, która dysponowała pojazdem na podstawie innego niż własność tytułu prawnego w chwili jego usunięcia, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 130a ust. 1 pkt 1, 4 i 5 albo ust. 3 PoRD.

Powiadomienie kierowane do osób wskazanych w pkt 2 i 3 powinno mieć formę pisemną i zostać doręczone zgodnie z zasadami określonymi w przepisach ustawy z 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego[11]. Zastosowanie w tym przypadku odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów o doręczeniach w postępowaniu administracyjnym uznać należy za trafne posunięcie, ponieważ od skuteczności doręczenia takiego powiadomienia będzie zależała możliwość skutecznego wystąpienia przez starostę do sądu powszechnego z wnioskiem o orzeczenie przepadku pojazdu na rzecz powiatu.

Omówione zasady powiadamiania, np. właściciela usuniętego pojazdu, nastręczają również wiele problemów w praktyce. Bardzo często dochodzi do sytuacji, w których funkcjonariusze (pracownicy) Policji nie dopełniają tego obowiązku, realizując go w sposób nieprawidłowy lub nierzetelny. Ustalenie na tym etapie przez Policję właściciela pojazdu usuniętego z drogi jest kluczową kwestią, rzutującą na dalsze czynności podejmowane w sprawie usuniętego z drogi pojazdu przez inne organy administracji publicznej. Do najczęstszych problemów pojawiających się przy powiadamianiu przez Policję właściciela usuniętego pojazdu można zaliczyć: bazowanie na nieaktualnych danych umieszczonych w rejestrach, do których dostęp mają policjanci (np. do centralnej ewidencji pojazdów, o której mowa w art. 80a ust. 1 PoRD), bazowanie na oświadczeniach składanych przez osoby, od których odebrano pojazd, brak dokumentów potwierdzających prawo własności pojazdu lub dysponowanie pojazdem na podstawie innego tytułu niż prawo własności. Utrudnieniem w ustaleniu właściciela usuniętego pojazdu jest także niezgłoszenie do odpowiedniego organu przez dotychczasowego lub nowego właściciela informacji o jego zbyciu lub kupnie (darowiźnie itp.).

Zgodnie z wzorem (stanowiącym załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie usuwania pojazdów) powiadomienie zawiera m.in.: nazwę jednostki, miejscowość i datę sporządzenia, numer dyspozycji usunięcia pojazdu, dane adresata powiadomienia, podstawę prawną oraz informacje dotyczące usuniętego pojazdu, powód usunięcia pojazdu, pouczenie o skutkach nieodebrania pojazdu, podpis kierownika jednostki lub osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu, pokwitowanie odbioru wraz z datą i czytelnym podpisem (w sytuacji gdy powiadomienie dostarczono do rąk własnych).

Jak wynika z praktyki działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Policji położone na terenie powiatu wrocławskiego oraz miasta na prawach powiatu — Wrocławia, powiadomienia, podobnie jak dyspozycje, często wystawiane są przez policjantów na nieobowiązujących (starych) wzorach lub z podaniem niepełnych (zdawkowych) bądź nawet nieczytelnych informacji. W znaczny sposób utrudnia to lub uniemożliwia dalsze prowadzenie czynności. W tym przypadku również pojawia się pytanie o ważność powiadomienia wypełnionego niezgodnie z przepisami prawa. Wydaje się, że w tej materii konsekwencje są zbliżone do omówionych już przy dyspozycjach.

Należy jeszcze przyjrzeć się jednemu obowiązkowi funkcjonariuszy Policji. Chodzi o wystawienie zezwolenia uprawniającego do odbioru pojazdu usuniętego na podstawie art. 130a ust. 1 i 1a PoRD.

Pojazd, który został usunięty z drogi z powodów, o których mowa w powołanych przepisach, może zostać odebrany tylko na podstawie zezwolenia wystawionego przez podmiot, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu (w naszym przypadku — policjanta). Dla ujednolicenia

[11] DzU z 2016 r., poz. 23 z późn. zm.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

wystawianych zezwoleń prawodawca określił również jego wzór, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia.

Zanim jednak policjant wystawi zezwolenie do odbioru pojazdu, osoba, która chce taki pojazd odebrać z parkingu, musi przedstawić dokument tożsamości i dokument upoważniający do używania pojazdu. Oprócz tego, zezwolenie wydawane jest po spełnieniu warunków wymaganych do zwrotu zatrzymanego dowodu rejestracyjnego, o których mowa w art. 133 PoRD (dotyczy pojazdu usuniętego na podstawie art. 130a ust. 1 pkt 2 PoRD) oraz po okazaniu zezwolenia, o którym mowa w art. 64 ust. 1 PoRD (dotyczy pojazdu usuniętego na podstawie art. 130a ust. 1 pkt 3 lub ust. 1a PoRD). Zgodnie z treścią § 4 ust. 4 rozporządzenia, pojazd z parkingu odbiera osoba wskazana w zezwoleniu lub właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny lub pozwolenie czasowe.

Podsumowując rozważania na temat zadań (obowiązków) z zakresu usuwania pojazdów z dróg (w trybie art. 130a PoRD), należy dodać, że omawiane postępowanie charakteryzuje się swoistą specyfiką, wieloetapowością i zawiera w sobie różne procedury, prowadzone przed różnymi organami (zob. np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 21 września 2016 r.[12]). Zapoczątkowuje je wydanie dyspozycji o usunięciu pojazdu z drogi (forma władcza działania administracji), a wszelkie czynności podjęte na tym etapie postępowania mają najczęściej decydujący wpływ na działania podejmowane na dalszych etapach, których pewnym „zwieńczeniem" jest wydanie przez starostę decyzji, o której mowa w art. 130a ust. 10h PoRD. Z uwagi na to współdziałanie jednostek odpowiedzialnych za usuwanie pojazdów z dróg oraz jednostek prowadzących parkingi strzeżone z Policją powinna charakteryzować szybkość, sprawność i rzetelność podejmowanych działań[13].

[12] III SA/Po 12/15, LEX nr 216 1191.

[13] W. Kotowski, *Komentarz do art. 130a. Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, wyd. III, Warszawa 2011.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE

Marek Fałdowski[1]
Sylwester Karwowski[2]

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na przykładzie komendy miejskiej Policji

Streszczenie: *W artykule przedstawiono definicje pojęcia „bezpieczeństwo", powołując się na autorów zajmujących się tą problematyką. Wyjaśniono również pojęcia porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz zaprezentowano funkcje państwa w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, podkreślając zawarte w polityce transportowej państwa zapewnienie bezpieczeństwa w transporcie. Odnosi się to do wszystkich gałęzi transportu, jednak ze względu na poziom zagrożenia w pierwszej kolejności dotyczy to bezpieczeństwa ruchu drogowego. Analizę stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym w latach 2012–2016 na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach poprzedzono prezentacją danych dotyczących stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym w całym kraju oraz województwie mazowieckim. Interpretując stan bezpieczeństwa w ruchu drogowym w latach 2012–2016 na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach uwzględniono liczbę wypadków drogowych i ich skutki (zabici i ranni) oraz miejsce (powiat i miasto), a także czas (zmiana służby i dzień tygodnia). Zaprezentowano główne przyczyny zdarzeń drogowych i ich sprawców. W konkluzjach podano propozycje rozwiązań, które wpłyną na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie działania KMP w Siedlcach.*

Słowa kluczowe: *bezpieczeństwo, bezpieczeństwo w ruchu drogowym, bezpieczeństwo publiczne, wypadek drogowy, uczestnicy ruchu*

Abstract: *The article presents the definition of 'safety' based on the relevant literature. Also, it discusses the notion of public order and safety as well as the functions of the state as regards protection of public order and safety, with emphasis on assurance of safety in transport, as stipulated in the state's transport policy. Although it applies to all branches of transport, given the level of threat, the problem first of all concerns the safety in road traffic. The analysis of the state of safety in road traffic in 2012–2016 in the area of operation of Municipal Police in Siedlce is preceded by statistical data for road traffic safety both nationwide and in Masovia Region. In order to interpret the state of safety in road traffic in 2012–2016 in the area which falls within the jurisdiction of Municipal Police in Siedlce, the author has taken into account the number of road accidents and their consequences (fatal and non-fatal casualties), location (county and town), and time (type of shift and day of the week). In addition, the article deals with main causes of the accidents and their perpetrators. The conclusion contains recommendations of solutions with a view to enhancing read traffic safety in the discussed area.*

Keywords: *safety, safety in road traffic, public safety, road accident, participants in traffic*

Już ponad dwa tysiące lat temu w chińskiej *Księdze przemian* zawarte zostało ponadczasowe przesłanie — znajdujące potwierdzenie w każdym pokoleniu — „świadomość niebezpieczeństwa przynosi szczęście oraz wskazówkę, że można uniknąć niebezpieczeństwa, w porę zdając sobie z niego sprawę"[3].

Państwo to organizacja polityczna obejmująca określone terytorium, na którym rozciąga się władza i obowiązujące prawa przez nią stanowione[4]. Głównym celem i motywem działania państwa jest zabezpieczenie interesów narodowych, na czele z zapewnieniem przetrwania, pomyślnego bytu i warunków rozwoju. Z doświadczeń historycznych jednoznacznie wynika, że życie w granicach suwerennego państwa jest najważniejszym warunkiem rozwoju narodu. Państwo tworzy ramy organizacyjne życia narodowego, eksponuje wspólne wartości, scalając rozmaite grupy, które — mimo różnych interesów — mogą współdziałać dla wspólnego dobra[5]. Jednym z zadań państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom. Pojęcie „bezpieczeństwo" w języku potocznym oznacza stan, w którym jednostka ma poczucie pewności, oparcie

[1] Insp. dr Marek Fałdowski — komendant-rektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, absolwent Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia uzyskał w 2006 r. Zainteresowania naukowo-badawcze koncentruje na historii policji, zawodowe — na zwalczaniu przestępczości. Członek Polskiego Towarzystwa Nauk o Bezpieczeństwie.

Adres do korespondencji: <m.faldowski@wspol.edu.pl>.

[2] Mł. insp. Sylwester Karwowski — kierownik Działu Ochrony Informacji Niejawnych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, absolwent Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie oraz studiów doktoranckich w Akademii Obrony Narodowej w Warszawie. Wieloletni wykładowca Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie przedmiotów związanych z bezpieczeństwem w ruchu drogowym.

Adres do korespondencji: <s.karwowski@wspol.edu.pl>.

[3] I. Cing, *Księga przemian*, Warszawa 1992, s. 117–135.

[4] *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 1996, s. 53.

[5] J. Marczak, *Bezpieczeństwo narodowe — pojęcie, charakter uwarunkowania. Podstawy bezpieczeństwa narodowego Polski w erze globalizacji*, Warszawa 2008, s. 18.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

w drugiej osobie lub w sprawnie działającym systemie prawnym. Przeciwieństwem bezpieczeństwa jest stan zagrożenia[6]. Analizując wyraz „bezpieczeństwo" z perspektywy etymologicznej, należy uznać, że pochodzi on ze złożenia wyrazów „bez" oraz „pieczy" (z łaciny *securitas — sine cura*). „Piecza" oznacza „staranie, troskliwość", jak również „otaczanie kogoś opieką, ochroną", przedrostek „bez" wskazuje zaś na brak jakiejś cechy, rzeczy lub osoby[7]. Bezpieczeństwo jest wartością pierwotną i naczelną wobec innych, państwo bowiem powstaje wówczas, gdy nikt samodzielnie nie zdoła dbać o zaspokojenie swych potrzeb, lecz skazany jest na pomoc wielu ludzi[8].

Każde państwo w trosce o własne bezpieczeństwo narodowe[9] ustala zbiór wartości wewnętrznych, które jego zdaniem powinny być chronione przed zagrożeniami i przyjmuje odpowiedni do nich zespół środków zabezpieczających owe wartości przed wszelkiego rodzaju zagrożeniami. Środki narodowej polityki bezpieczeństwa są zróżnicowane, zależnie od charakteru, rozmiarów i siły zagrożeń dla wartości uznanych za ważne z punktu widzenia przetrwania i rozwoju państwa. Problem zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego jest ważnym obszarem działania wielu podmiotów.

Swoisty charakter współczesnych zagrożeń w sposób istotny wpłynął na zmianę sposobu działania instytucji państwowych ustawowo powołanych do ochrony bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Skala i formy działań na jego rzecz podlegają nieustannej ewolucji. Obecnie zauważalna jest znaczna troska o właściwy stan bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w warunkach pokoju, postrzegany z perspektywy zarówno rzeczywistego stanu bezpieczeństwa obywateli, jak i jego społecznej percepcji.

Konstytucyjny obowiązek państwa polegający m.in. na zapewnieniu bezpiecznych warunków rozwoju społeczeństwa i ochrony jednej z podstawowych wartości, którą jest bezpieczeństwo obywateli, zmusza organizację państwową do tworzenia sprawnego systemu działającego na jego rzecz. Zapewnienie bezpieczeństwa państwa oraz porządku publicznego powierzono Radzie Ministrów[10]. Realizacja tego zadania odbywa się na zasadach określonych w Konstytucji RP, ustawach oraz aktach wykonawczych wydanych na ich podstawie. Mogą to być przedsięwzięcia podejmowane w ramach wewnętrznej funkcji państwa, takie jak wzmacnianie jego siły militarnej, gospodarczej, optymalizacja systemu społeczno-politycznego i stabilności politycznej oraz działania realizowane w ramach funkcji zewnętrznej (międzynarodowej). Środki służące ochronie i umacnianiu bezpieczeństwa narodowego możemy podzielić wedle kryterium przedmiotowego na, np.: polityczne, wojskowe, gospodarcze, naukowo-techniczne, kulturowe, ideologiczne, ekonomiczne. Ich zakres i dobór zależą nie tylko od percepcji tychże zagrożeń przez grupy kierownicze państwa i pozostających w dyspozycji państw zasobów materialnych, intelektualnych, a także od umiejętności ich efektywnego wykorzystywania[11].

Bezpieczeństwo to cel strategiczny, długofalowy dlatego też w dłuższej perspektywie, w szczególności jeżeli chodzi o bezpieczeństwo wewnętrzne, publiczne, należy spojrzeć na czynnik społeczny. Analizując problematykę bezpieczeństwa, możemy znaleźć wiele definiujących ją opisów. Warto zwrócić uwagę na dominujące dwa podejścia, tj. wąskie i szerokie. Szczególnie to drugie, wybiegające poza stricte militarne (wąskie) zagrożenia, ukazuje wielowymiarowość problemu bezpieczeństwa.

Waldemar Kitler[12], różnicuje trzy wzajemnie powiązane wymiary bezpieczeństwa, tj. jednostkowy, narodowy, międzynarodowy:

1. Bezpieczeństwo w wymiarze jednostkowym to w zasadzie poczucie bezpieczeństwa każdego z obywateli, jego ocena stanu zagrożenia. Bezpieczeństwo to oczywiście jest różne w zależności od rejonu kraju, osobistych doświadczeń, wiedzy o faktycznym stanie przestępczości czy też opinii lokalnych mediów;
2. Narodowy wymiar bezpieczeństwa to odczucia ogółu obywateli, a także bezpieczeństwo kraju jako całości.
3. Wymiar międzynarodowy bezpieczeństwa to pozycja kraju na świecie, pakty militarne, gospodarcze, dostępność surowców.

Rozważania nad bezpieczeństwem i systematyką tego zagadnienia pozwalają przyznać rację innemu znawcy

---

[6] B. Dunaj (red.), *Popularny słownik języka polskiego*, Warszawa 1999, s. 30; zob. szerzej L. Korzeniowski, *Zarządzanie bezpieczeństwem. Rynek, ryzyko, zagrożenie, ochrona* [w:] P. Tyrała (red.), *Zarządzanie bezpieczeństwem,* Kraków 2000, s. 437–444; tenże, *Zarządzanie bezpieczeństwem. Od ryzyka do systemu* [w:] L.F. Korzeniowski (red.), *Zarządzanie bezpieczeństwem. Prace edukacyjne*, Kraków 2001, s. 21–26; tenże, *Menedżment. Podstawy zarządzania*, Kraków 2003, s. 183; tenże, *Securitology. The concept of safety*, "Communication" 2005, No 3, s. 20–23; por. R. Rosa, *Zarys polskiej filozofii bezpieczeństwa na tle europejskiej myśli polemologicznej i irenologicznej*, Siedlce 2009, s. 13; R. Zięba, *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe AON" 2012, nr 1 (86), s. 8; A. Misiuk, *Instytucjonalny system bezpieczeństwa wewnętrznego*, Warszawa 2013, s. 15.

[7] B. Dunaj (red.), *Popularny słownik…*, wyd. cyt., s. 456; zob. szerzej J. Kuć, *O wyrazie bezpieczeństwo* [w:] A. Filipek (red. nauk.), *Elementy teorii i praktyki transdyscyplinarnych badań problemów bezpieczeństwa*. *Odkrywanie znaczeń w naukach o bezpieczeństwie*, t. 4, Siedlce 2015, s. 11–21; L.F. Korzeniowski, *Bezpieczeństwo pomiędzy teoria i praktyką* [w:] A. Filipek (red. nauk.), *Elementy teorii…*, wyd. cyt., s. 163–180.

[8] W. Kitler, *Funkcje administracji publicznej w bezpieczeństwie narodowym* [w:] Z. Piątek, B. Wiśniewski, A. Osierda (red.), *Administracja publiczna a bezpieczeństwo państwa*, Bielsko-Biała 2007, s. 20.

[9] Zob. szerzej Z. Nowakowski, *Bezpieczeństwo narodowe — ewolucja pojęcia i zakresu*, Warszawa 2007.

[10] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (DzU nr 78, poz. 483, ze zm.), art. 146 ust. 4 pkt 7.

[11] R. Zięba, *Bezpieczeństwo narodowe* [w:] D.B. Bobrov, E. Haliżak, R. Zięba (red.), *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997, s. 11.

[12] W. Kitler, *Obrona cywilna (niemilitarna) w Polsce*, Warszawa 2002, s. 15.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

problemu, Markowi Lisieckiemu, który uważa, że państwo jest bezpieczne tylko wtedy, gdy spełnione będą łącznie wszystkie wymienione warunki:

1. Jego terytorium nie będzie zagrożone.
2. Obywatele będą czuć się bezpiecznie we wszystkich miejscach, w których przebywają.
3. Władze będą funkcjonowały zgodnie z obowiązującym prawem.
4. System karny będzie sprawiedliwy i dotyczył będzie wszystkich obywateli.
5. Zapewnione będą poprawne relacje międzynarodowe zarówno w układzie dwustronnym, jak i wielostronnym[13].

Wraz z rozwojem cywilizacyjnym, postępem technicznym i technologicznym dotychczas niekoniecznie istotne czynniki mogą nieść znaczące zagrożenie dla bezpieczeństwa lokalnego[14], a nawet bezpieczeństwa państwa[15]. Trudno stworzyć zamknięty katalog zagrożeń. Możemy wymieniać zagrożenia militarne, ekologiczne, energetyczne, ekonomiczne, zdrowotne, ale również i zagrożenie, jakie niesie za sobą rozwój motoryzacji.

W ustanowionej w 2007 roku *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* podnosi się m.in., że interesy narodowe wynikają z fundamentalnych i niezmiennych wartości Polski[16]. Zgodnie z Konstytucją RP należą do nich m.in.: zapewnienie wolności, bezpieczeństwa, poszanowania praw człowieka i obywatela.

Celami strategicznymi są m.in.:

— zapewnienie możliwości korzystania przez obywateli z konstytucyjnych wolności, praw człowieka i obywatela oraz stworzenie bezpiecznych warunków do godziwego życia obywateli i rozwoju całego narodu, w wymiarze materialnym i duchowym;
— zapewnienie poczucia bezpieczeństwa prawnego obywateli Rzeczypospolitej;
— ochronę środowiska naturalnego i ochronę przed skutkami klęsk żywiołowych, a także katastrof spowodowanych działalnością człowieka[17].

„Nadrzędnym celem działań Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawa jest zapewnienie wszystkim obywatelom poczucia bezpieczeństwa i sprawiedliwości"[18]. Bezpieczeństwo publiczne to „całość porządku i urządzeń społecznych chroniących prawo i obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego[19].

Według Edwarda Ury, bezpieczeństwo publiczne to stan, w którym ogółowi ludzi nieoznaczonych indywidualnie, jak również innym podmiotom — w tym instytucji państwa — nie zagraża niebezpieczeństwo i to niezależnie od tego, jakie byłyby jego źródła. Do ważniejszych elementów mających wpływ na bezpieczeństwo publiczne zalicza: zagrożenia komunikacyjne, katastrofy, klęski żywiołowe, epidemie, napady, rozboje[20]. Nieco odmienną definicję bezpieczeństwa publicznego przedstawia Władysław Kawka. Bezpieczeństwem publicznym określa stan, w którym ogół społeczeństwa i jego interesy, jako też państwo wraz ze swymi celami, mają zapewnioną ochronę od szkód zagrażających im z jakiegokolwiek źródła[21]. Z kolei Jerzy Zaborowski jest zwolennikiem ujęcia obiektywnego i materialnego. Według niego bezpieczeństwo publiczne, to taki stan faktyczny wewnątrz państwa, który umożliwia bez narażenia na szkody (wywołane zarówno zachowaniem ludzi, jak i działaniem sił natury, techniki) normalne funkcjonowanie organizacji państwowej i realizację jej interesów, zachowanie życia, zdrowia i mienia jednostek żyjących w tej organizacji oraz korzystanie przez te jednostki z praw i swobód zagwarantowanych konstytucją i innymi przepisami prawa[22].

Funkcja państwa w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego jest tradycyjnie realizowana za pomocą dwóch wzajemnie skorelowanych form działań legislacyjnych — powoływanie i utrzymywanie określonych formacji, które mają za zadanie ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz podejmowanie działań „politycznych" w celu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego[23]. Do działań „politycznych" podejmowanych

---

[13] M. Lisiecki (red.), *Zarządzanie bezpieczeństwem — wyzwania dla XXI wieku*, Warszawa 2008, s. 9.

[14] Zob. szerzej J. Czapska, *Bezpieczeństwo lokalne: społeczny kontekst prewencji kryminalnej*, Warszawa 2000; J. Prońko, *Bezpieczeństwo państwa: zarys teorii problemu i zadań administracji publicznej*, Bielsko-Biała 2007; A. Osierda (red.), *Bezpieczeństwo lokalne: zagrożenia, integracja, strategia działania*, Bielsko-Biała 2008; A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Warszawa 2009; W. Fehler, *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, Warszawa 2009; E. Szweda, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych: najbliżej człowieka*, Warszawa 2016.

[15] K.A. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska (red.), *Bezpieczeństwo państwa: wybrane problemy*, Warszawa 2009; S. Sulowski, M. Brzeziński (red.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa: wybrane zagadnienia*, Warszawa 2009; R. Radek, *Decentralizacja współczesnego państwa: wybrane problemy*, Katowice 2013; T. Kuczor, M. Jastrzębski (red.), *Bezpieczeństwo państwa a wolność jednostki: wybrane aspekty prawne i polityczne*, Toruń 2013.

[16] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego*, Warszawa 2007, s. 4; zob. szerzej J. Pawłowski, *Strategia bezpieczeństwa narodowego RP. Przemyślenia i refleksja z 25-letniej perspektywy* [w:] M. Minkina, J. Zieliński (red. nauk.), *Od nauk wojskowych do nauk o bezpieczeństwie*, Siedlce 2016, s. 315–335.

[17] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego*, Warszawa 2007, s. 5,6. Zob. także *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego*, Warszawa 2014, s. 10–15.

[18] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego*, Warszawa 2007, s. 16.

[19] M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1998.

[20] E. Ura, *Prawne zagadnienia bezpieczeństwa państwa*, Rzeszów 1988, s. 123–124; zob. szerzej W. Stach, *Bezpieczeństwo publiczne jako niedookreślony przedmiot badań w naukach o bezpieczeństwie* [w:] A. Filipek (red. nauk.), *Elementy teorii…,* wyd. cyt., s. 119–138.

[21] W. Kawka, *Policja w ujęciu historycznym i współczesnym*, Wilno 1939, s. 46.

[22] J. Zaborowski, *Administracyjno-prawne ujęcie pojęć „bezpieczeństwo publiczne" i „porządek publiczny". Niektóre uwagi w świetle unormowań prawnych 1983–1984*, „Zeszyty Naukowe Akademia Spraw Wewnętrznych", Warszawa 1985, nr 41, s. 129.

[23] P. Sarnecki, P. Czarny, *Kompetencje organów władzy publicznej w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego* [w:] J. Widacki, J. Czapska (red.), *Bezpieczny obywatel — bezpieczne państwo,* Lublin 1998, s. 76; M.A. Krąpiec, *Człowiek i prawo naturalne,* Lublin 1993, s. 78.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

w celu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego należą przede wszystkim działania ustawodawcze. Do podstawowych działań podejmowanych na rzecz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego przez ustawodawcę należą: określanie uprawnień funkcjonariuszy publicznych, wykonujących zadania z zakresu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, precyzowanie kształtu stosunku służbowego funkcjonariuszy, określanie warunków ingerencji formacji policyjnych w życie społeczne, uchwalanie budżetu państwa, budowa ustawodawstwa karnego i karno-administracyjnego[24].

Nieodzowne jest również ukształtowanie i rozwój, zrównoważonego pod względem społecznym, ekonomicznym, ekologicznym, krajowego sektora transportu, osadzonego na nowoczesnych sieciach zapewniających efektywną, terytorialną i gałęziową integrację działalności transportowej, która jest niezbędna w celu osiągnięcia wysokiego poziomu jakości i bezpieczeństwa usług transportowych[25]. Jako podstawowy cel polityki transportowej[26] zatwierdzony 25 czerwca 2005 r. przez Ministerstwo Infrastruktury, przyjmuje się zdecydowaną poprawę jakości systemu transportowego i jego rozbudowę zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, jakość systemu transportowego bowiem jest jednym z kluczowych czynników decydujących o warunkach życia mieszkańców i rozwoju gospodarczym kraju oraz regionów. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju będzie zapewniało równowagę między aspektami społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi oraz ochronę środowiska w warunkach rozwijającej się gospodarki rynkowej. Jednym z wymienionych zadań polityki transportowej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa w transporcie. Odnosi się to do wszystkich gałęzi transportu, jednak ze względu na poziom zagrożenia w pierwszej kolejności dotyczy to bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W latach 2004–2013 wypadki drogowe zaistniałe na terenie Polski pozbawiły życia ponad 47 tys. osób, a 554 tys. odniosło obrażenia[27]. Mimo że w ciągu ostatnich lat liczba śmiertelnych ofiar wypadków spadła z 5,7 tys. osób rocznie do 3,4 tys. (spadek o 41%), a liczba osób rannych z ponad 64 tys. do 44 tys. (spadek o 31%), to Polska nadal jest niechlubnym liderem wśród krajów Unii Europejskiej w liczbie zabitych osób w wypadkach drogowych. Udział Polski w ogólnej liczbie zabitych wynosi aż 14% mimo, że liczba ludności stanowi tylko około 8% ludności całej Unii Europejskiej. Na podstawie danych statystycznych za rok 2016 można stwierdzić, że na 100 wypadków zaistniałych na polskich drogach 9 osób zostaje zabitych, 121 zaś doznaje obrażeń ciała.

Ryzyko utraty życia na terenie Polski jest niemal dwukrotnie większe niż średnia europejska w tym względzie. Wypadki i kolizje drogowe to nie tylko utrata życia i zdrowia, ale także koszty społeczne tych zdarzeń. Z wyceny dokonanej w 2011 roku na zlecenie Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego przez Instytut Badawczy Dróg i Mostów wynika, że koszty wypadków drogowych przekroczyły 20 mld zł, kolizji zaś wyniosły około 8 mld zł[28].

Mimo rosnącej wciąż liczby zarejestrowanych w Polsce pojazdów (o 52% w porównaniu z rokiem 2006) do 2015 roku liczba wypadków drogowych i ich ofiar sukcesywnie spadała. Niestety w 2016 roku na terenie Polski w porównaniu z rokiem 2015 odnotowano wzrost liczby wypadków drogowych o 697 (+2,1%), wzrost liczby zabitych o 88 osób (+3,0%), a także wzrost rannych o 988 osób (+2,5%). Odnotowano także wzrost o 44 357 zgłoszonych kolizji drogowych (+12,2%), tj. z 362 265 do 406 622.

W roku 2016 w ogólnej liczbie poszkodowanych w wypadkach największy odsetek stanowili kierujący samochodami osobowymi i ich pasażerowie (53,5%). Najliczniejszą grupę zabitych stanowiły osoby w przedziale wiekowym powyżej 60 lat — 867 osób (28,6% ogółu), natomiast ranni to zdecydowanie osoby w grupie wiekowej 25–39 lat — 11 505 (28,2% ogółu).

Piesi stanowili 20,2% wszystkich poszkodowanych, co wynika z dużego udziału potrąceń w ogólnej liczbie wypadków (24,5% ogółu zdarzeń), oraz z prawidłowości, że w konfrontacji pojazdu z pieszym ten ostatni jest narażony na znacznie większe niż kierujący niebezpieczeństwo.

W 2016 roku w Polsce miały miejsce 2973 wypadki drogowe z udziałem dzieci w wieku do 14 lat. W zdarzeniach tych 72 dzieci poniosło śmierć, a 3260 doznało obrażeń. W stosunku do roku 2015 wzrosła liczba: wypadków z udziałem dzieci o 153 (+5,4%), zabitych o 2 (+2,9%) i rannych dzieci o 182 (+5,9 %).

W tym czasie uczestnicy ruchu będący pod działaniem alkoholu spowodowali 2295 wypadków (6,8% ogółu), w których zginęło 306 osób (10,1%), a rannych zostało 2641 (6,5%). Najliczniejszą grupę sprawców wypadków stanowili kierujący pojazdami. Z ich winy doszło do 1686 wypadków, w których zginęło 221 osób, rannych zaś zostało 2100 osób.

W odniesieniu do ogólnej liczby wypadków spowodowanych przez kierujących 5,8% stanowili kierujący pod wpływem działania alkoholu. W porównaniu do 2015 roku nastąpił wzrost liczby wypadków spowodowanych przez tę grupę kierujących o 110 zdarzeń (+7%) i rannych 127 osób (+6,4%), zwiększyła się liczba zabitych o 3 osoby (+1,4%). W grupie kierujących będących pod wpływem działania alkoholu największe zagrożenie bezpieczeństwa stanowili kierujący samochodami osobowymi, którzy spowodowali 1138 wypadków (67,5% wypadków spowodowanych przez kierujących pod wpływem działania alkoholu). Wskaźnik ten jest niższy niż w roku 2015.

[24] Tamże, s. 80–86.

[25] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego*, Warszawa 2007, s. 18–19.

[26] *Polityka Transportowa Państwa na lata 2006–2025*, Warszawa 2005.

[27] *Informacja o wynikach kontroli nt. Bezpieczeństwa ruchu drogowego*, NIK 2014, s. 4, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,7572,vp,9503.pdf >, sierpień 2017 r.

[28] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

W województwie mazowieckim w 2016 roku zginęło 351 osób (+10%). Wskaźnik liczby zabitych na 100 zaistniałych wypadów wyniósł 14,6, wskaźnik rannych zaś wyniósł 120,3[29]. Pamiętać należy jednak, że jest to województwo największe w kraju pod względem zarówno powierzchni, jak i ludności. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku Polskę zamieszkiwało nieco ponad 38,5 mln obywateli, z czego 2 358 438 to mieszkańcy województwa mazowieckiego (bez KSP). Wskaźnik liczby wypadków na 100 tys. mieszkańców województwa mazowieckiego wyniósł 101,6, zabitych — 14,9, rannych — 122,2. Krajowe wskaźniki wyniosły odpowiednio: 87,6 wypadków, 7,9 zabitych oraz 106,1 rannych. Na dzień 31 grudnia 2014 roku na obszarze działania mazowieckiego garnizonu Policji zarejestrowanych było około 1,1 mln samochodów osobowych oraz 180 tys. samochodów ciężarowych[30].

Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w Radomiu jest jednostką nadrzędną dla 28 jednostek terenowych Policji, w tym 4 komend miejskich i 24 komend powiatowych. Obszar, na którym działa, obejmuje powierzchnię około 29,5 tys. km^2, tj. 83% powierzchni całego województwa mazowieckiego. Na terenie tym zamieszkuje ponad 2 mln 357 tys. osób, tj. 37,5% mieszkańców całego województwa. Natomiast długość dróg wszystkich kategorii wynosi blisko 41 tys. kilometrów, przy czym długość dróg krajowych stanowi ponad 10% w kraju[31].

Jedną z czterech komend miejskich Policji, znajdujących się w garnizonie mazowieckim, jest Komenda Miejska Policji w Siedlcach, do której ograniczono obszar badawczy. W 2016 roku na terenie jej działania zanotowano 727 wypadków drogowych, w których zginęło 10 osób. Pod tym względem rok ten był bezpieczniejszy od 2015 roku, w którym zginęło 15 osób. Pod względem liczby osób rannych rok 2016, w którym rannych zostało 85 osób, był także bezpieczniejszy od roku 2015 — obrażenia ciała doznało 107 osób. W 2016 roku do Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach zgłoszonych zostało 2167 kolizji drogowych, tj. o 207 więcej niż w roku 2015.

Na terenie miasta Siedlce w 2016 roku odnotowano łącznie 26 wypadków drogowych, w których śmierć poniosła 1 osoba, 27 osób zaś odniosło obrażenia ciała. Rok ten był bezpieczniejszy od 2015, kiedy na terenie miasta zaistniało 31 wypadków, a zginęły 3 osoby. Liczbę wypadków drogowych oraz osób zabitych na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach przedstawia wykres 1, natomiast liczbę kolizji w poszczególnych latach w rozbiciu na miejsce ich występowania (miasto, powiat) przedstawia wykres 2.

Ze względu na czas występowania wypadków drogowych należy stwierdzić, że od wielu lat utrzymuje się stała tendencja, tj. najwięcej zdarzeń drogowych ma miejsce podczas tzw. II zmiany. W 2012 roku było to 716 zdarzeń, w tym 56 wypadków, w 2013 roku — 954 zdarzeń drogowych, w tym 45 to wypadki drogowe. W 2014 roku podczas II zmiany zaistniało 908 zdarzeń drogowych, w tym 44 wypadki, w 2015 r. zaś — 953, z czego 40 to wypadki drogowe. W 2016 r., podobnie jak w latach ubiegłych, podczas II zmiany zaistniało 948 zdarzeń drogowych, w tym 35 wypadków. Czas występowania zdarzeń drogowych w 2016 roku przedstawia wykres 3.

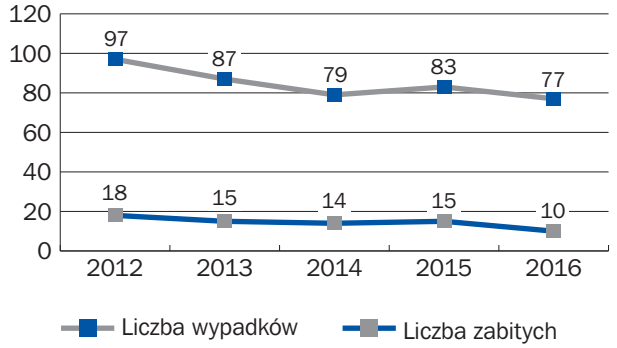

Wykres 1. Liczba wypadków drogowych oraz osób zabitych na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach w latach 2012–2016
Źródło: opracowano na podstawie *Analiza stanu bezpieczeństwa i porządku na drogach KMP w Siedlcach* (niepublikowane)

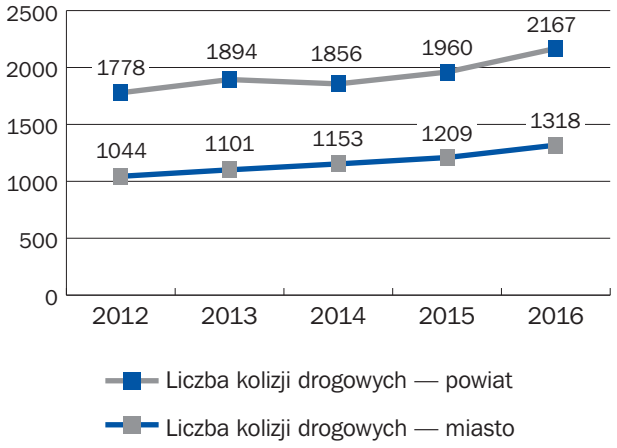

Wykres 2. Liczba kolizji drogowych na terenie miasta Siedlce i powiatu siedleckiego w latach 2012–2016
Źródło: opracowano na podstawie — *Analiza stanu bezpieczeństwa…*

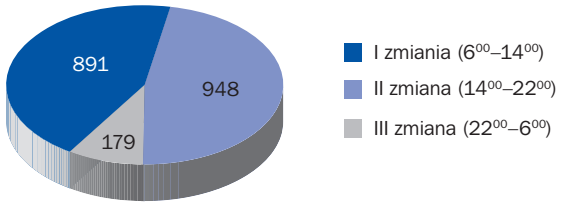

Wykres 3. Liczba zdarzeń drogowych na terenie działania KMP Siedlce w rozbiciu na poszczególne zmiany służby w 2016 r.
Źródło: opracowano na podstawie — *Analiza stanu bezpieczeństwa…*

[29] *Wypadki drogowe w Polsce w 2016 roku*, Warszawa 2017.
[30] *Analiza stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym na obszarze KWP z siedzibą w Radomiu*, Radom 2015, s. 3 (niepublikowane).
[31] Tamże.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

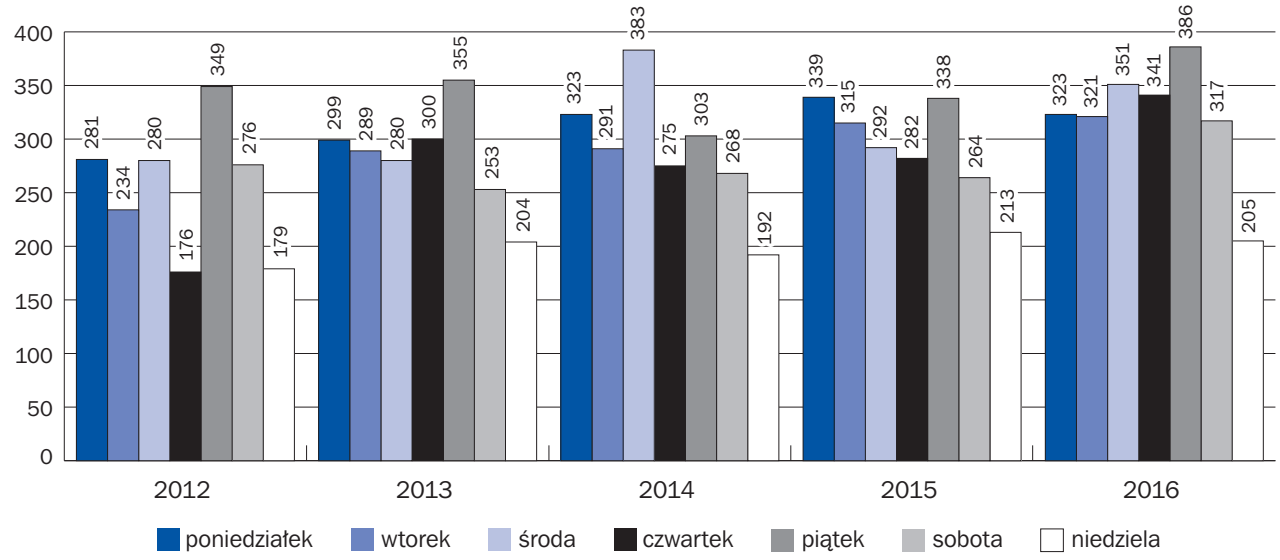

Wykres 4. Liczba zdarzeń drogowych na terenie działania KMP Siedlce w poszczególnych dniach tygodnia w latach 2012–2016
Źródło: opracowano na podstawie — *Analiza stanu bezpieczeństwa…*

Wykres 4 przedstawia liczbę zdarzeń drogowych zaistniałych w poszczególnych dniach tygodnia. Z analizy danych zawartych na tym wykresie wynika, że najwięcej zdarzeń drogowym ma miejsce w piątek, natomiast najmniej w niedzielę.

Do głównych przyczyn zdarzeń drogowych, które miały miejsce w 2016 roku na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach należy zaliczyć:

— nieprawidłowe wykonywanie manewrów wyprzedzania, omijania, zawracania, skręcania oraz cofania było przyczyną 897 zdarzeń;
— nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu było przyczyną 360 zdarzeń;
— niedostosowanie prędkości było przyczyną 312 zdarzeń;
— natomiast niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami było przyczyną 248 zdarzeń.

Sprawcami zaistniałych zdarzeń w większości byli kierujący samochodami osobowymi. Spowodowali oni 1454 zdarzeń, w tym 50 wypadków drogowych. Kierujący pojazdami ciężarowymi spowodowali zaś 208 zdarzeń, w tym 8 wypadków. Niechronieni użytkownicy dróg — piesi byli sprawcami 25 zdarzeń, w tym 9 wypadków.

Wnioski, jakie płyną z analizy stanu bezpieczeństwa na drogach powiatu siedleckiego, są zbieżne z priorytetami zatwierdzonymi przez Komendanta Głównego Policji na lata 2016–2018 i zadaniami priorytetowym do wykonania przez Komendę Główną Policji oraz komendy wojewódzkie Policji (i KSP).

W zakresie działań Policji ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym należy szczególnie uwzględnić aktywizację działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa niechronionych użytkowników dróg — pieszych. Należy też zapewnić optymalną liczbę policjantów ruchu drogowego pełniących służbę na drogach oraz zwiększyć bądź co najmniej utrzymać udział policjantów ruchu drogowego w ogólnopolskich działaniach kontrolno-prewencyjnych na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W odniesieniu do lokalnych problemów należy wzmóc działania ukierunkowane na kontrolę trzeźwości użytkowników dróg, w szczególności w ramach działań: „Prędkość", „Stop — Trzeźwość", „Alkohol i Narkotyki", „Pasy". Uwzględnić również należy wzmożenie działań poprawiających bezpieczeństwo niechronionych użytkowników dróg.

W ramach działań profilaktyczno-prewencyjnych z cyklu „Bezpieczne wakacje" należy: przeprowadzać kontrole stanu technicznego autobusów, autokarów oraz pojazdów przewożących dzieci i młodzież. W ramach kontroli należy także dokonywać sprawdzenia stanu trzeźwości, psychofizycznego, uprawnień i kwalifikacji zawodowych kierowców wykonujących przewozy wakacyjne, zapewnić bezpieczeństwo na głównych ciągach komunikacyjnych i drogach dojazdowych do miejsc wypoczynku oraz atrakcyjnych turystycznie. Istnieje potrzeba prowadzenia pogadanek, spotkań, prelekcji na temat bezpieczeństwa w trakcie letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. Należy edukować rowerzystów w celu poprawy ich świadomości na temat zagrożeń, z którymi mogą się spotkać na drodze oraz wyrobienia w nich nawyku poszanowania przepisów ruchu drogowego.

We wrześniu należy kontynuować działania — w ramach programu „Bezpieczna droga do szkoły" — w czasie których policjanci powinni patrolować rejony szkół i przedszkoli, dyscyplinując kierowców popełniających wykroczenia drogowe. W trakcie tych działań należy także współuczestniczyć w organizowaniu turniejów

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego, przygotowujących dzieci i młodzież do bezpiecznego i odpowiedzialnego uczestnictwa w ruchu drogowym.

Działania Policji, ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, powinny być skorelowane z innymi instytucjami, które w ramach swoich uprawnień podejmują działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Tymi służbami, z którymi Policja powinna współpracować, są np.: Inspekcja Transportu Drogowego, Straż Graniczna, Państwowa Straż Pożarna, Straż Ochrony Kolei, Żandarmeria Wojskowa.

Mariusz Grasza[1]
Grzegorz Bugaj[2]
Dorota Kalisz[3]
Michał Bijak[4]
Lesław Górniak[5]

Ćwiczenie zgrywające współdziałanie służb porządkowych i ratowniczych w reakcji na incydent terrorystyczny w środowisku zagrożonym emisją materiałów CBRN

Streszczenie: *W artykule przedstawiono przebieg ćwiczenia wspólnego Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji (BOA KGP) i Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Chemiczno-Ekologicznego "Warszawa 6" Państwowej Straży Pożarnej (JRG 6). Zaprezentowano główne zadania szkoleniowe i metodykę ćwiczenia. Przedstawiono ujawnione w trakcie ćwiczenia problemy wymagające opracowania lub dalszej pracy szkoleniowej. Wchodzą w te zagadnienia m.in. ćwiczenia umiejętności operatorów sprzętu rozpoznania skażeń oraz współdziałanie funkcjonariuszy Policji i straży pożarnej podczas dekontaminacji. Omówiono także problemy organizacyjne towarzyszące przygotowaniu prowadzenia ćwiczeń w otoczeniu realnym, z koniecznym udziałem osób/instytucji spoza służb i wskazano metody rozwiązań.*

Słowa kluczowe: *antyterroryzm, materiały CBRN, interoperacyjność, detekcja, dekontaminacja*

Abstract: *The course of joint exercise including counter-terrorist Police forces and Chemical Disaster Responders was presented. The authors introduced main goals and objectives of such exercise and showed methodology. The problems and issues proven to require further attention and addressing were presented together with the proposed improving solutions. The core issues include improving skills of operators and interoperation during staff processing through a decontamination line. The organizational problems associated with preparation and conduct of real exercises with involvement of non-state service entities and indicated methods of solutions were also presented.*

Keywords: *anti-terrorism, CBRN materials, interoperability, detection, decontamination*

Cel, scenariusz i przebieg

23 grudnia 2016 r. na terenie Instytutu Chemii Przemysłowej (dalej jako Instytut) w Warszawie odbyło się ćwiczenie zgrywające współdziałanie Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji (dalej jako BOA KGP) z Specjalistyczną Grupą Ratownictwa Chemiczno-Ekologicznego „Warszawa 6", funkcjonującą w ramach Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 6 (dalej jako JRG 6) Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy. Celem ćwiczenia było doskonalenie reakcji na incydent terrorystyczny z udziałem materiałów masowego oddziaływania: chemicznych, biologicznych, radiologicznych, jądrowych (dalej jako CBRN) oraz doskonalenie interoperacyjności Policji z PSP w zakresie dekontaminacji osób i sprzętu użytego podczas ww. akcji.

Zadaniem funkcjonariuszy było zatrzymanie dwóch nieznanych przestępców prowadzących prace nad tzw. „brudną bombą" w wynajętym laboratorium chemicznym na terenie Instytutu.

W związku z podejrzeniem, iż osoby zatrzymane zgromadziły niebezpieczne związki chemiczne z grupy bojowych środków trujących, całość realizowanych czynności wymagała od funkcjonariuszy zastosowania specjalistycznego sprzętu zapewniającego ochronę górnych dróg oddechowych, powierzchni ciała oraz wykorzystania urządzeń

[1] Kom. Mariusz Grasza — koordynator ds. Zagrożeń CBRN Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji.
Adres do korespondencji: <mariusz.grasza@policja.gov.pl>.
[2] Bryg. Grzegorz Bugaj, mgr inż. pożarnictwa — dowódca Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 6 Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy.
Adres do korespondencji: <g.bugaj@warszawa-straz.pl>.
[3] Mgr inż. Dorota Kalisz — specjalista badawczo-techniczny, Instytut Chemii Przemysłowej.
Adres do korespondencji: <dorota.kalisz@ichp.pl>.
[4] Dr Michał Bijak — Katedra Biochemii Ogólnej, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Łódzki.
Adres do korespondencji: <mbijak@biol.uni.lodz.pl>.
[5] Mgr inż. Lesław Górniak — gł. specjalista ds. bezpieczeństwa chemicznego i CBRN, Instytut Chemii Przemysłowej.
Adres do korepondencji: <leslaw.gorniak@ichp.pl>.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

do identyfikacji ewentualnego zagrożenia i określenia niebezpiecznej strefy.

Na miejsce działań zadysponowane zostały siły i środki specjalizujące się w fizycznym zwalczaniu terroryzmu CBRN, tj. funkcjonariusze Biura Operacji Antyterrorystycznych Komendy Głównej Policji, mający za zadanie zatrzymać niebezpiecznych przestępców w ewentualnej strefie skażonej czynnikiem CBRN.

Fotografia 1. Grupa szturmowa w środkach ochrony dróg oddechowych w czasie przygotowania do ataku
Źródło: IChP

Wsparciem dla przedmiotowych działań był komponent CBRN BOA KGP wraz z Specjalistyczną Grupą Ratownictwa Chemiczno-Ekologicznego PSP, zadaniem których było:
— wyznaczenie strefy bezpiecznej,
— identyfikacja zagrożenia chemicznego oraz jego neutralizacja,
— przeprowadzenie dekontaminacji sił i środków zaangażowanych w przedmiotowe działania antyterrorystyczne.

Organizacja ćwiczenia i współpraca z gospodarzem terenu

Ćwiczenia w warunkach zbliżonych do rzeczywistych wprowadzają dodatkowe korzyści w porównaniu z ćwiczeniami poligonowymi, chociażby przez zbliżoną do rzeczywistości konieczność uwzględnienia ruchu osobowego i towarowego w okolicy, w planowaniu akcji i prowadzeniu przygotowań. W przypadku Instytutu, działalność na jego terenie prowadzi ok. 200 podmiotów. Dużego znaczenia nabiera w tej sytuacji współpraca z gospodarzem terenu, który automatycznie, będąc składową zewnętrzną w stosunku do samej akcji, bierze udział w ćwiczeniu przez wygrodzenie obszaru, regulację ruchu, udzielanie wskazówek praktycznych i topograficznych. Tylko gospodarz może np. udzielić informacji o obecności wokół miejsca akcji materiałów niebezpiecznych i innych zagrożeń mogących wpłynąć na planowanie działań antyterrorystycznych. Planowanie ćwiczenia uwzględniającego w scenariuszu zagrożenia CBRN jest ułatwione przez fakt, że większość instytucji i zakładów posiadających materiały niebezpieczne, a więc mogących być realistyczną sceną ćwiczenia, podlega obowiązkowi ochrony. Ten stan prawny obliguje właściciela zakładu do zorganizowania wewnętrznej służby ochrony. Dobrą praktyką jest obsadzanie stanowiska komendanta/kierownika działu wewnętrznej służby ochrony przez osobę posiadającą doświadczenie zawodowe w Policji lub Siłach Zbrojnych RP i taka sytuacja miała też miejsce w Instytucie Chemii Przemysłowej. W trakcie omawianych ćwiczeń widoczne było zrozumienie ze strony kierownika Wewnętrznej Służby Ochrony w Instytucie istoty wymagań, które należy spełnić w zakresie ochrony fizycznej specjalistycznych obiektów. Ćwiczący mogli skorzystać z planu ochrony i planu ewakuacji oraz innej dokumentacji technicznej niezbędnej do prawidłowego zaplanowania działań antyterrorystycznych oraz akcji ratowniczej na terenie przedmiotowych obiektów.

Planowanie działań w środowisku CBRN, detekcja i analiza zagrożeń

Działania antyterrorystyczne w sytuacji zagrożenia „brudną bombą" wprowadzają dodatkowe składniki akcji, mające wpływ na taktykę oddziału antyterrorystycznego i są bardzo istotne dla innych podmiotów i ich współdziałania. Jednym z elementów wymagających współpracy jest detekcja zagrożeń, pozwalająca ocenić poziom zagrożenia i uwzględnić jego wpływ na plan akcji. Analizując ryzyko oraz biorąc pod uwagę fakt, że zagrożenie chemiczne było najbardziej zgodne z profilem działalności instytucji mieszczących się na terenie, użyto przede wszystkim detektorów substancji chemicznych. Detekcja na odległość nie była przy tym elementem ćwiczenia. Zarówno Państwowa Straż Pożarna, jak i BOA KGP użyły detektorów przenośnych opartych na spektroskopii w podczerwieni i spektroskopii ramanowskiej.

Fotografia 2. Detekcja i identyfikacja znalezionych substancji prowadzona równolegle przez JRG 6 i BOA KGP przy pomocy przenośnych spektrometrów FTIR i Ramana
Źródło: IChP

Urządzenie użytkowane przez BOA KGP pozwala na dokonywanie pomiarów obiema technikami, podczas gdy JRG 6 dysponuje osobnym urządzeniem do każdej z technik. Mobilne laboratorium PSP oprócz wymienionych spektroskopów posiada na swoim wyposażeniu sprzęt działający na podstawie spektrometrii ruchliwości jonów i spektrometrii masowejo połączonej z chromatografią gazową.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Do dyspozycji jest więc zespół urządzeń analitycznych, które działają na podstawie bazy około 100 tys. substancji pozwalającą na ułatwienie identyfikacji zagrożenia. Substancje symulujące zagrożenie były dostarczone przez Instytut. Dobrano je, kierując się podobieństwem chemicznym do znanych substancji uznawanych za materiały CBRN. Użyty przez BOA KGP sprzęt detekcyjny Gemini firmy Thermo Scientific pozwolił po kilku próbach na prawidłową identyfikację głównych składników, nie wykryto natomiast składników będących domieszkami. Ciekawostką dla obserwujących detekcję specjalistów z zakresu metod spektralnych z Instytutu był fakt, że lepszą identyfikację uzyskano spektroskopią ramanowską, co świadczy o przezwyciężeniu przez producenta w modelu Gemini problemu słabego sygnału i czułości, charakterystycznych dla tej metody. Uznanie budzi osiągnięcie czułości przy daleko posuniętej miniaturyzacji urządzenia wpływającej istotnie na możliwości operacyjne zespołu prowadzącego detekcję. Podobny rezultat dał wynik pomiaru dokonany przez JRG 6. Ponadto, podjęto próbę analizy pobranych próbek metodą chromatografii gazowej ze spektroskopią masową (GC/MS) przy pomocy aparatu E2M Bruker umieszczonego na platformie rozpoznania ekologicznego Mobilab. Ten typ aparatu przeznaczony jest do szybkich analiz środowiskowych wykonywanych w terenie i umożliwia pracę w warunkach polowych oraz prowadzenie analizy w czasie rzeczywistym. Odbywa się to kosztem dokładności i wprowadza szereg ograniczeń. W konkretnych warunkach, jakie zaistniały w ćwiczeniu, analiza nie mogła dać jednoznacznych wyników ze względu na zbyt niską temperaturę pracy i niską rozdzielczość kolumny. Większość otrzymanych wyników została odrzucona lub uznana za nieprawdopodobne. Oznacza to również, że nawet w przypadku zadysponowania do działań Mobilnego Laboratorium PSP możliwa jest taka sytuacja, że policjanci czy strażacy nie będą wiedzieli, z jakim zagrożeniem mają do czynienia. Konieczna jest zatem praca w sprzęcie izolującym drogi oddechowe oraz w ubraniach chemoodpornych.

Prowadzenie detekcji w terenie, gdzie możliwe jest występowanie różnych chemikaliów, niesie ponadto ze sobą znaczące ryzyko uzyskania pomiaru fałszywie pozytywnego pochodzącego od substancji przypadkowo znajdującej się w pobliżu.

O ile możliwości detekcji są bardzo szerokie, to jednak — jak wykazuje praktyka — nieodzowny jest czynnik ludzki; istotny co najmniej w dwóch aspektach. Pierwszym jest sprawność w posługiwaniu się detektorem. Prawidłowy pomiar zależy od wielu czynników i możliwe jest wyszkolenie operatora niepopełniającego, przynajmniej podstawowych błędów. Po drugie często, choć nie jest to regułą, konieczne jest doświadczenie operatora, który potrafiłby zweryfikować otrzymane wyniki i prawidłowo zinterpretować informacje otrzymywane z urządzeń. W tym przypadku doskonalenie jest dużo trudniejsze, bowiem do umiejętności interpretacji konieczne jest dobre rozumienie metody pomiaru, ograniczeń, wpływu warunków oraz posiadanie pewnego doświadczenia. Wskazana jest więc stabilność kadr na stanowisku operatora sprzętu.

Interoperacyjność Policji i PSP

W sytuacji niejednoznaczności wyników detekcji założono, że wszystkie osoby, zarówno funkcjonariusze Policji, jak i Straży Pożarnej, które znalazły się w strefie zagrożenia muszą pozostawić sprzęt do dekontaminacji i poddać się zabiegowi sanitarnemu. O ile w przypadku strażaków, którzy funkcjonują w ramach Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Chemicznego, proces ten jest postępowaniem standardowym, ćwiczonym i realizowanym w trakcie akcji ratowniczo-gaśniczych, o tyle w przypadku funkcjonariuszy Policji, konieczne jest wypracowanie właściwej organizacji i metodyki postępowania w takich sytuacjach. Przećwiczono element współpracy tych dwóch grup funkcjonariuszy oraz zaplanowano dodatkowy cykl spotkań, który pozwoli na usprawnienie skomplikowanego procesu dekontaminacji policjantów oraz zabezpieczenia broni i sprzętu, który posiadają na wyposażeniu.

Fotografia 3. W oczekiwaniu na przybywających ze strefy uważanej (rozpoznanej) za skażoną. W głębi linia dekontaminacyjna
Źródło: IChP

Fotografia 4. Omawianie i uzgadnianie sposobu zdejmowania odzieży przeciwodłamkowej grupy szturmowej przed linią dekontaminacyjną
Źródło: IChP

UWAGA: Osoba podchodząca ze strefy skażonej musi szczególnie uważać na ruchy rękami, które przyjmowane są za najbardziej skażone. Drugim istotnym elementem jest trzymanie głowy tak, aby maską nie dotykać elementów odzieży.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Fotografia 5. Funkcjonariusz pozostawia w dedykowanych pojemnikach skażone elementy wyposażenia i broń
Źródło: IChP

W wyniku ćwiczenia otrzymano materiał do doskonalenia programu szkoleniowego i procedur w zakresie:
— planowania działań w środowisku zagrożenia materiałami CBRN,
— zidentyfikowania elementów wymagających dopracowania,
— przetestowania sprzętu do detekcji i analizy w czasie realnym oraz
— doskonalenie interoperacyjności między służbami.

Inne obserwacje

Elementem planowanym, ale ze względów personalnych przełożonym na ćwiczenia w ramach projektu MITIREL[6], było współdziałanie śledczych z funkcjonariuszami prowadzącymi akcję oraz ratownikami PSP w zakresie możliwości zabezpieczenia miejsca zdarzenia i dowodów.

Innym elementem spoczywającym na gospodarzu miejsca ćwiczenia, choć do tego ćwiczenia bezpośrednio nienależącym, jest zapewnienie bezpieczeństwa BHP i przeciwpożarowego pracowników, kooperantów i wizytujących w trakcie ćwiczenia, przygotowanie obiektu, np. odłączenie instalacji gazowej, odgrodzenie gazów sprężonych i materiałów, wytyczenie objazdów, umiejętne ostrzeżenie osób postronnych, wreszcie zapewnienie funkcjonowania instytucji po zakończeniu akcji.

Udostępnienie przez IChP z własnej inicjatywy terenu i budynku do przeprowadzenia opisywanego ćwiczenia było rezultatem stałego zaangażowania Instytutu we współpracę międzysektorową w zakresie chemicznego bezpieczeństwa publicznego obejmującą służby, instytucje państwowe, przedsiębiorstwa i ośrodki naukowe. Działalność IChP polega również na organizowaniu treningów i szkoleń prowadzonych przez zaplecze wyszkolonych specjalistów i ekspertów. Realizacja tych zadań wynika z potrzeby uzupełnienia deficytu unikalnej wiedzy z zakresu zagrożeń CBRN, jak również częstego jej odnawiania i uaktualniania szczególnie w stosunku do mobilnej i szybko zmieniającej się kadry funkcjonariuszy policyjnych i służb ratowniczych.

Prowadzenie ćwiczeń antyterrorystycznych wiąże się nieodłącznie z powstaniem strat materialnych, których naprawa, nawet jeżeli akcja odbywa się w obiekcie opuszczonym, spada na gospodarza obiektu. Ogranicza to dostępność infrastruktury ćwiczebnej wyłączonej z eksploatacji, a i w tej sytuacji wymaga pozytywnego myślenia ze strony kierownictwa obiektu. Realizacja zadań w zakresie gotowości i reagowania na zagrożenia CBRN przez KGP i PSP we współpracy z IChP jako jednostką badawczo-rozwojową, będącą liderem międzynarodowego projektu unijnego z zakresu bezpieczeństwa CBRN, okazała się korzystnym rozwiązaniem z punktu widzenia potrzeb wymienionych służb. Ponadto przeprowadzenie ćwiczenia w zaludnionej dzielnicy miasta, na terenie zakładu posiadającego chemikalia, zapewniało warunki zbliżone do możliwych do zaistnienia w rzeczywistości. W przyszłości wskazane jest stworzenie ram organizacyjno-finansowych, zwłaszcza w przypadku ćwiczeń wymagających interoperacyjności, w których zaangażowanie gospodarza, będącego instytucją badawczo-rozwojową, będzie niosło elementy badawczo-rozwojowe, pozwalające zakwalifikować ćwiczenie jako współpracę wspomagającą bezpieczeństwo publiczne, dla której finansowanie można uzyskać ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

[6] MITIREL projekt finansowany z International Security Fund-Police Komisji Europejskiej realizowany przez Instytut Chemii Przemysłowej przy współudziale BOA KGP w partnerstwie z Fachhochschule für öffentliche Vervaltung und Rechtspflege in Bayern — Fachbereich Polizei i firmą Hotzone Solutions.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Mariusz Wojtalewicz[1]

Praktyczne aspekty stosowania i wykorzystania kontroli operacyjnej oraz kontrolowanego wręczenia korzyści majątkowej w zwalczaniu przestępczości korupcyjnej

Streszczenie: *Artykuł przedstawia wybrane zagadnienia związane z wdrożeniem i realizacją, przez policjantów zwalczających korupcję, kontroli operacyjnej i kontrolowanego wręczenia/przyjęcia korzyści majątkowej. Zaprezentowane zostały zmiany przepisów prawnych, odnoszących się w głównej mierze do kontroli operacyjnej, oraz bardzo istotne elementy, które są niezbędne do prawidłowego prowadzenia działań przez organy ścigania. W artykule wskazano również procedury i wymagania stawiane organom ściągania związane z ich wykorzystaniem w postępowaniu przed sądem. Przy tym wszystkim uwidoczniono także konieczność systematycznego szkolenia policjantów zajmujących się zwalczaniem korupcji.*

Słowa kluczowe: *kontrola operacyjna, kontrolowane wręczenie korzyści majątkowej, wiarygodność informacji, praktyka, zmiany, dowody*

Abstract: *The article presents selected issues related to the implementation and execution of the operational control and controlled handover or acceptance of funds by police officers fighting corruption. It also includes some legal amendments relating mainly to the operational control as well as other elements crucial for the proper conduct of the activities related to these methods by police. The article includes the procedures and the requirements for the law enforcement associated with their use in court proceedings. It further reveals that the regular training of police officers dealing with this subject is necessary.*

Keywords: *operational control, controlled handover of funds, the credibility of the information, practice, amendments, evidence*

Skuteczne zwalczanie przestępczości korupcyjnej przez Policję jest możliwe dzięki wyposażeniu jej w szczególne uprawnienia dające możliwość uzyskania dowodów wskazujących na popełnienie przestępstwa.

Wzrost przestępstw korupcyjnych w Polsce spowodował konieczność wykorzystania niektórych czynności operacyjno-rozpoznawczych do celów dowodowych. Przede wszystkim mowa o kontroli operacyjnej oraz kontrolowanemu wręczeniu korzyści majątkowej. Obydwie instytucje zostały opisane w art. 19 i 19a ustawy o Policji[2] i polegają na stosowaniu działań w celu zapobieżenia, wykrycia i ustalenia sprawców, a także uzyskania i utrwalenia dowodów przestępstw umyślnych — ściganych z oskarżenia publicznego. We wskazanych przepisach ustawodawca zastosował zamknięty katalog przestępstw, w stosunku do których można je stosować. Przy tym wszystkim do przestępstw korupcyjnych odwołują się: art. 228 § 1 i 3–5, art. 229 § 1 i 3–5, art. 230 § 1, art. 230a § 1, art. 231 § 2, art. 296a § 1, 2 i 4 i art. 305 k.k., ale tylko pod warunkiem, że powodują szkodę majątkową skierowaną przeciwko mieniu, oraz te ujęte w art. 46 ust. 1, 2 i 4, art. 47, art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z 25 czerwca 2010 r. o sporcie[3]. Warte podkreślenia jest, że w katalogu nie ma mowy o korupcji wyborczej (art. 250a k.k.) czy też poświadczeniu nieprawdy w dokumencie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej (art. 271 § 3 k.k.), dlatego w stosunku do tych przestępstw nie wdraża się kontroli operacyjnej ani kontrolowanego wręczenia/przyjęcia korzyści majątkowej.

W 2016 r. w efekcie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 r.[4] wprowadzono do art 19 u.o.p. istotne zmiany mające bardzo duży wpływ na stosowanie kontroli operacyjnej w praktyce oraz wykorzystanie materiału dowodowego uzyskanego w trakcie jej prowadzenia. Zmieniono katalog w zakresie przestępstw określonych w umowach międzynarodowych, definicję pojęcia kontroli operacyjnej, tryb postępowania z materiałami obejmującymi tajemnice zawodowa, maksymalny termin kontroli oraz poszerzono krąg podmiotów zobowiązanych[5].

Dążąc do wykrycia przestępstwa korupcyjnego należy wykorzystać wszelkie dostępne metody pracy operacyjnej. Począwszy od prostych metod, tj. wywiad czy obserwacja, a skończywszy na tych bardziej złożonych — opisanych w art. 19 i 19a u.o.p.[6] Z uwagi na fakt że są to działania wyjątkowe, ingerujące w konstytucyjnie gwarantowane swobody obywatelskie[7], mogą być stosowane wyłącznie, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo będą nieskuteczne lub nieprzydatne[8].

Specyfiką przestępstw korupcyjnych jest to, że są ekwiwalentne, tzn. obaj sprawcy uzyskują korzyść z ich popełnienia. Sprawcy sprzedajności i przekupstwa działają

---

[1] Nadkom. Mariusz Wojtalewicz — od 2004 r. funkcjonariusz Wydziału do Walki z Korupcją, od 2008 r. Naczelnik Wydziału do Walki z Korupcją KWP w Gdańsku.

Adres do korespondencji: <mariuszw799@gmail.com>.

[2] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (DzU z 2015 r., poz. 355 z późn. zm., dalej jako u.o.p.).

[3] Ustawa o sporcie z 25 czerwca 2010 r. (DzU z 2014 r., poz. 715).

[4] Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 r., sygn. akt K 23/11 (DzU z 2014 r., poz. 1055).

[5] Zob. ustawa z 15 stycznia o zmianie ustawy o Policji i niektórych ustaw (DzU z 2016 r., poz. 147).

[6] Zob. T. Hanausek, *Kryminalistyka. Zarys wykładu*, Kraków 1998, s. 133.

[7] Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (DzU z 1997 r., nr 78, poz. 483, art. 48–51); także: postanowienie SN I KZP 6/07 z 26 kwietnia 2007 r., „Biuletyn SN" 2007, nr 10, s. 7.

[8] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (DzU z 1990 r., nr 30, poz. 179 z późn. zm., art. 19 ust. 1).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

w sytuacji wspólnego zagrożenia, co powoduje ich integracje. Z tego powodu Policja stoi przed bardzo trudnym zadaniem rozbicia solidarności przestępców i uzyskania dowodów. Jest to możliwe na etapie postępowania przygotowawczego, chociażby przy wykorzystaniu tzw. klauzuli niekaralności[9], jednak przed wszczęciem postępowania przygotowawczego jest to szczególnie utrudnione. Praktyka pokazuje, że często wykorzystanie mniej zaawansowanych metod pracy operacyjnej jest po prostu nieskuteczne do uzyskania dowodów popełnienia przestępstw korupcyjnych. Nie należy jednak ich bagatelizować, ponieważ mają szczególne znaczenie w ustaleniu tzw. czynników okołoprzestępczych wskazujących na możliwość popełnienia przestępstw korupcyjnych, tj.:

— wysoki standard życia — nieadekwatny do uzyskanych dochodów,
— istnienie pewnych powiązań między osobami pełniącymi funkcje publiczną a petentami,
— odstępstwa od ustalonego trybu załatwienia spraw urzędowych poprzez np. naruszanie zakresu kompetencji.

Z punktu widzenia policjantów zwalczających korupcję, bardzo istotne jest to, że ustawodawca daje możliwość oceny, czy podjęcie innych działań niż kontrola operacyjna będzie skuteczne czy też nie. Zadaniem policjanta jest wykazanie prokuratorowi okręgowemu oraz sądowi, który będzie rozpatrywał zasadność zastosowania kontroli operacyjnej, że zachodzi sytuacja, w której inne metody pracy operacyjnej będą nieskuteczne lub nieprzydatne. Nie można odwołać się tylko do suchego stwierdzenia „zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą nieskuteczne lub nieprzydatne”[10], ponieważ trzeba również wykazać, dlaczego tak się może wydarzyć i z czego to wynika.

Wniosek o zarządzenie kontroli operacyjnej przedstawia się właściwym organom wraz z materiałami uzasadniającymi potrzebę zastosowania kontroli operacyjnej[11]. W związku z tym pojawia się pytanie, w jakiej formie i jakie dokumenty należy w myśl tego wymogu przedstawić? Praktyka nie jest w tym zakresie jednolita, ponieważ część prokuratorów i sądów okręgowych wymaga przedstawienia dokumentów, zawartych w sprawie operacyjnej, uzasadniających potrzebę zastosowania kontroli operacyjnej, z kolei część preferuje dokument będący swoistą analizą zawartości sprawy operacyjnej. Analizując przepisy u.o.p. wydaje się, że należy skłonić się w kierunku drugiej opcji, ponieważ według art. 20b „udzielenie informacji o szczegółowych formach, zasadach i organizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych, a także o prowadzonych czynnościach oraz o stosowanych środkach i metodach ich realizacji może nastąpić wyłącznie w przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego w związku z wykonywaniem tych czynności”[12]. Biorąc pod uwagę dyspozycję tego artykułu nie wydaje się możliwe, aby prokurator i sąd zapoznawał się z całością dokumentacji sprawy operacyjnej, w której stosowana ma być kontrola operacyjna.

Kontrola operacyjna prowadzona jest niejawnie i polega na:

— uzyskiwaniu i utrwalaniu treści rozmów prowadzonych przy użyciu środków technicznych — w tym za pomocą sieci telekomunikacyjnych,
— uzyskiwaniu i utrwalaniu obrazu lub dźwięku osób z pomieszczeń, środków transportu lub miejsc innych niż miejsca publiczne,
— uzyskiwaniu i utrwalaniu treści korespondencji — w tym korespondencji prowadzonej za pomocą środków komunikacji elektronicznej,
— uzyskiwaniu i utrwalaniu danych zawartych w informatycznych nośnikach danych, telekomunikacyjnych urządzeniach końcowych, systemach informatycznych i teleinformatycznych,
— uzyskiwaniu dostępu i kontroli zawartości przesyłek[13].

W związku z powyższym można stwierdzić, że ustawodawca stworzył zamknięty katalog czynności, które wchodzą w zakres u.o.p. Poprzednio obowiązujący przepis stanowił, że kontrola operacyjna polega m.in. na stosowaniu środków technicznych umożliwiających uzyskiwanie i utrwalanie, w sposób niejawny, informacji i dowodów — w szczególności treści rozmów telefonicznych i innych informacji przekazywanych za pomocą sieci telekomunikacyjnych. Obecnie w znowelizowanych przepisach nie użyto określenia „w szczególności” ani innego, które mogłoby wskazywać na możliwość wyjścia w określaniu czynności poza te, które są wyraźnie wskazane przez ustawodawcę. Konstruując definicję kontroli operacyjnej, ustawodawca posługuje się zasadniczo określeniem „uzyskiwania i utrwalania” (art. 19 pkt. 1–4 u.o.p.) oraz „dostępu i kontroli” (art. 19 pkt. 5 u.o.p.).

Najczęściej stosowana kontrola, tj. Polskiej Telefonii Komórkowej (dalej jako PTK), *Short Message Service* (dalej jako SMS) i *Multimedia Messaging Service* (dalej jako MMS), będzie wymagała przywołania we wniosku o zarządzenie kontroli operacyjnej literalnego brzmienia art. 19 u.o.p. — przede wszystkim ust. 6 pkt 1 (PTK), jak i pkt 3 (MMS i SMS). Kontrola treści rozmów telefonicznych mieści się w pkt 1 (uzyskiwanie i utrwalanie treści rozmów prowadzonych przy użyciu środków technicznych

[9] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — *Kodeks karny* (DzU z 2014 r., poz. 715, art. 229 § 6, 230a § 3, art. 296a § 5).

[10] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (DzU z 2015 r., poz. 355 z późn. zm., art. 19 ust. 1).

[11] Tamże, art. 19 ust. 1a.

[12] W takiej sytuacji udzielenie informacji następuje w trybie określonym w art. 9 ustawy z 21 czerwca 1996 r. o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra (DzU z 1996 r., nr 106, poz. 491 z późn. zm).

[13] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r., (DzU z 2015 r., poz. 355 z późn. zm., art. 19 ust. 6.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

— w tym za pomocą sieci telekomunikacyjnych), natomiast kontrola SMS i MMS mieści się w kategorii opisanej przez ustawodawcę w pkt 3 (uzyskiwanie i utrwalanie treści korespondencji — w tym korespondencji prowadzonej za pomocą środków komunikacji elektronicznej).

Przy tym wszystkim warto zaznaczyć, że art. 19 ust. 6 pkt 2 u.o.p. jest wyraźny w swojej wymowie, natomiast ust. 6a–b, który wskazuje, że kontroli operacyjnej nie stanowią czynności polegające na uzyskiwaniu i utrwalaniu obrazu w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, policyjnych izbach dziecka, pokojach przejściowych oraz tymczasowych pomieszczeniach przejściowych. Istotne jest również, że realizacja tych czynności nie wymaga zgody sądu.

Absolutnym *novum* jest zapis art. 19 ust. pkt 4 u.o.p., który wskazuje na możliwość uzyskiwania i utrwalania danych zawartych w informatycznych nośnikach danych, telekomunikacyjnych urządzeniach końcowych, systemach informatycznych i teleinformatycznych. Zapis daje bardzo szeroki zakres dostępności do informacji (twarde dyski, USB, płyty, telefony, faksy, zespoły urządzeń telekomunikacyjnych i oprogramowania służące do przesyłania danych).

W związku z tym nasuwa się pytanie, czy Policja jest przygotowana do realizacji tego typu kontroli operacyjnej pod względem technicznym? Istotne jest, że w tym celu konieczny jest wgląd do danego urządzenia za pomocą uzyskania dostępu do całości lub części systemu przy użyciu programów szpiegujących, tylnych furtek, przełamania lub obejścia zabezpieczenia — sprowadza się to do ingerencji w oprogramowanie i swoistego włamania do komputera, który ma być poddany kontroli operacyjnej. Zastanawiające jest również, czy taka była intencja ustawodawcy. Przywołany sposób realizacji kontroli operacyjnej stosowany jest np. we włoskiej policji, więc domniemać można, że podczas konstruowania zapisu wykorzystano doświadczenia służb europejskich. Nie mniej jednak, z punktu widzenia praktyki policyjnej, najwłaściwsze byłoby rozstrzygnięcie tych wątpliwości poprzez szczegółowe określenie możliwych metod czy to w formie zarządzenia wydanego przez komendanta głównego Policji, czy też rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych[14]. Nabiera to szczególnego znaczenia w kontekście masowego obecnie przeniesienia komunikacji do Internetu. W wirtualnej rzeczywistości sprawcy przestępstw czują się bardzo bezpiecznie i prowadzą, często bez skrępowania, korespondencje, które mogą stanowić dowód ich przestępczej działalności.

Kontrolę operacyjną zarządza się na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Sąd okręgowy może, na pisemny wniosek komendanta głównego Policji, komendanta Centralnego Biura Śledczego Policji (dalej jako CBŚP) albo komendanta wojewódzkiego Policji (złożony po uzyskaniu pisemnej zgody właściwego prokuratora na okres nie dłuższy niż kolejne 3 miesiące), wydać postanowienie o jednorazowym przedłużeniu kontroli operacyjnej, jeżeli nie ustały przyczyny tej kontroli. W uzasadnionych przypadkach, gdy podczas stosowania kontroli operacyjnej pojawią się nowe okoliczności istotne dla zapobieżenia lub wykrycia przestępstwa albo ustalenia sprawców i uzyskania dowodów przestępstwa, sąd okręgowy może wydać, na pisemny wniosek komendanta głównego Policji (złożony po uzyskaniu pisemnej zgody prokuratora generalnego — również po upływie okresów, o których mowa w ust. 8), kolejne postanowienia o przedłużeniu kontroli operacyjnej na następujące po sobie okresy, których łączna długość nie może przekraczać 18 miesięcy[15].

Kontrola operacyjna powinna być zakończona niezwłocznie po ustaniu przyczyn jej zarządzenia, najpóźniej jednak z upływem okresu, na który została wprowadzona[16].

W przypadku uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego, komendant główny Policji, komendant CBŚP albo komendant wojewódzki Policji przekazuje prokuratorowi okręgowemu właściwemu, ze względu na siedzibę składającego wniosek organu Policji, wszystkie materiały zgromadzone podczas stosowania kontroli operacyjnej[17]. Brak tutaj jakiegokolwiek terminu na podjęcie stosownych decyzji związanych z oceną uzyskanego materiału, jednak daje to policjantowi możliwość szczegółowej oceny treści korespondencji pod kątem jej wartości dowodowej.

Wspomniany przepis należy rozpatrywać w połączeniu z art. 168b k.p.k., który stanowi, że jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej, zarządzonej na wniosek uprawnionego organu na podstawie przepisów szczególnych, uzyskano dowód popełnienia innego przestępstwa (przez osobę, wobec której kontrola operacyjna była stosowana) ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego innego niż objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej czy przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli operacyjnej, prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym[18]. Mamy tutaj brak ograniczeń osobowych oraz katalogowych określonych w art. 19 ust 1 u.o.p. Jednocześnie ustawodawca uchylił art. 237 § 8 k.p.k., który dawał możliwość wykorzystania dowodu z kontroli procesowej wyłącznie w sprawie o przestępstwo katalogowe, oraz art. 19 ust. 15a–15e u.o.p., w których określona była procedura uzyskiwania tzw. zgody następczej w przypadku uzyskania dowodu katalogowego przestępstwa nieobjętego zgoda pierwotną albo popełnionego przez inną osobę.

[14] Do tej pory nie ma żadnych przepisów wykonawczych odnoszących się do tego zagadnienia.

[15] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (DzU z 2015 r., poz. 355 z późn. zm., art. 19 ust. 8 i 9).

[16] Tamże, art. 19 ust. 13.

[17] Tamże, art. 19 ust. 15.

[18] Przepis wprowadzony ustawą z 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy — *Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* (DzU z 2016 r., poz. 437).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Istotne jest, że to prokurator, a nie sąd, podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tak uzyskanych dowodów w postępowaniu karnym. Wydaje się, że decyzja prokuratora w trybie art. 168b k.p.k. powinna mieć charakter postanowienia (przede wszystkim z uwagi na ważkość materii, jakiej dotyczy), ponadto dotychczas to sąd wydawał postanowienia o zgodzie następczej.

Podjęta decyzja będzie miała charakter zakresowy, a przy tym powinna precyzować o jakie dowody (w zakresie jakich osób i jakich czynów) chodzi — niezbędne jest więc sporządzanie przez Policję wniosków o wydanie takiego postanowienia. Wniosek, mimo że nie został sprecyzowany w żadnych przepisach, powinien mieć formę przyjętą dla obowiązującego, na gruncie uchylonych już przepisów, tzw. wniosku następczego prokuratora do sądu.

Bardzo istotne jest, aby wskazać prokuratorowi, które komunikaty, uwzględniając dzień, godzinę, treść oraz stronę w aktach, potwierdzają fakt popełnienia wskazanych przestępstw. Konieczne jest opisanie treści komunikatów lub ich streszczenie. Jeżeli komunikaty dotyczą treści SMS-ów lub e-maili należy to wyraźnie podkreślić. Powinno się również omówić czego dotyczy dana sprawa oraz na czym polegały zachowania figuranta i osoby, której dotyczy zgoda.

Ważne dla policjanta prowadzącego kontrolę operacyjną w sprawie o przestępstwo korupcyjne są nowe przepisy określone w art 19 ust. 15 f–j. u.o.p., które obejmują sytuacje dotyczące dwóch kategorii zakazów dowodowych, tj. bezwzględnych (art. 15 f pkt 1 u.o.p.) oraz względnych (art. 15 f pkt 2 u.o.p.).

Pierwsza sytuacja odnosi się do stwierdzenia, że materiały z kontroli operacyjnej zawierają informacje, o których mowa w art. 178 k.p.k., a więc dotyczą obrońcy lub adwokata działającego na podstawie art. 245 § 1, co do faktów, o których dowiedział się, udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę, oraz duchownego, co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi. Tak więc jak łatwo zauważyć musi zostać spełniony element podmiotowo-przedmiotowy. Spełnienie tego podwójnego warunku (określony podmiot plus określona informacja) obliguje komendanta głównego Policji, komendanta CBŚP albo komendanta wojewódzkiego Policji do zarządzenia niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia tak uzyskanych informacji.

Druga sytuacja wskazuje, że w przypadku, gdy materiały uzyskane w toku kontroli operacyjnej mogą zawierać informacje, o których mowa w art. 178a i art. 180 § 3 k.p.k., z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 k.k., albo informacje stanowiące tajemnice związane z wykonywaniem zawodu lub funkcji, o których mowa w art. 180 § 2 k.p.k., komendant główny Policji, komendant CBŚP albo komendant wojewódzki Policji przekazuje dokumenty prokuratorowi. Zwracam szczególną uwagę, że ustawodawca użył sformułowania „mogą zawierać informacje", dlatego policjanci, zwłaszcza zwalczający korupcję, muszą mieć to na względzie, ponieważ z uwagi na pełnienie funkcji publicznej osób, w stosunku do których prowadzona jest kontrola operacyjna, bardzo łatwo natknąć się na taką sytuację[19].

Prokurator, niezwłocznie po otrzymaniu materiałów, kieruje materiały do sądu, który zarządził kontrolę operacyjną albo wyraził na nią zgodę, wraz ze stosownym wnioskiem. Jest to wniosek o stwierdzenie, które z przekazanych materiałów zawierają informacje objęte zakazami względnymi, oraz dopuszczenie ich do wykorzystania w postępowaniu karnym — w uzasadnieniu należy wykazać, że jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu.

Sąd rozpoznaje wniosek prokuratora, niezwłocznie wydaje postanowienie o dopuszczeniu do wykorzystania określonych materiałów (w sytuacji, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu) lub względnie zarządza niezwłoczne zniszczenie materiałów, których wykorzystanie w postępowaniu karnym jest niedopuszczalne.

Organ Policji jest obowiązany do wykonania powyższego zarządzenia sądu o zniszczeniu materiałów oraz niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów, których wykorzystanie w postępowaniu karnym jest niedopuszczalne, niezwłocznie informując prokuratora o zniszczeniu.

Ustawa o Policji stanowi, że kontrolę operacyjną stosuje się w celu uzyskania dowodów popełnienia przestępstwa. Obecnie, prawdopodobnie w związku ze zwiększoną świadomością osób podejrzewanych o korupcję, coraz trudniej udowodnić (za pomocą samej kontroli operacyjnej) tego typu przestępstwo. Oczywiście zdarza się jeszcze, że osoby, wobec których stosuje się kontrolę operacyjną w postaci PTK i SMS, prowadzą rozmowy, które są jasne w swojej wymowie, jednak zazwyczaj informacje uzyskane w ten sposób stanowią jedynie lub aż wskazanie osobowych źródeł dowodowych. Chodzi o osoby, które można przesłuchać w charakterze świadków (w tym z wykorzystaniem regulacji zawartej w artykule 183 § 1 i 2 k.p.k. lub też tzw. klauzuli niekaralności)[20].

Należy pamiętać, że kontrola operacyjna to tylko część, a nawet wycinek rzeczywistości. Zdarzenia, o których jest mowa, mają ciąg dalszy, ponieważ rozwijają się w różnych kierunkach, które decydują, czy mamy do czynienia z przestępstwem, czy też nie. Dlatego aby w pełni wykorzystać informacje z kontroli operacyjnej, należy je zestawić ze wszystkim, co dzieję się wokół rejestrowanej korespondencji. Bardzo dobre efekty można uzyskać, wykorzystując do tego analityków policyjnych. Przeprowadzona przez nich profesjonalna analiza kryminalna

[19] Zob. zakazy dowodowe względne: tajemnica mediacyjna, dziennikarska, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1k.k., adwokacka, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarska, statystyczna.

[20] Ustawa o Policji z 6 czerwca 1997 r., (DzU z 1997 r., nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

i jej wynik stanowią doskonały materiał do wykorzystania w postępowaniu przygotowawczym.

Odrębną metodą zwalczania przestępstw korupcyjnych jest kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej. Jest to niezwykle skuteczny sposób wykrycia sprawców i ujawnienia ich przestępczej działalności, jednak w praktyce wymaga od policjantów bardzo dobrej znajomości przepisów prawnych, dużego doświadczenia zawodowego oraz profesjonalizmu — zarówno natury taktycznej i technicznej.

Podstawą prawną stosowania wyżej wymienionej metody jest art. 19a u.o.p.[21], który daje możliwość wykorzystania instytucji (tzw. prowokacji policyjnej) w stosunku do przestępstw korupcyjnych — wymienionych w art. 19 ust. 1 u.o.p.

Podjęcie tego typu działań musi poprzedzać uzyskanie, nie jakichkolwiek, ale wiarygodnych, informacji o przestępstwie.

Należy pamiętać, że wyżej wymienione działania mają zdecydowanie inwazyjny oraz integracyjny charakter prowokacji, które godzą w chronione gwarancjami konstytucyjnymi obszary praw i wolności obywatelskich, swobodę podejmowania decyzji i komunikowania się, ale również w prawo do prywatności. Determinuje to konieczność ustanowienia skutecznych ram kontroli i nadzoru nad stosowaniem instytucji przez organy ścigania w Polsce — w tym w szczególności określenie granic prowokowania oraz limitowania ingerencji państwa w sferę praw jednostki[22].

Dopiero te wiadomości upoważniają do inicjowania sposobu wykrycia sprawców i uzyskania dowodów[23]. Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca nie wymaga wprost wykazania, tak jak w przypadku możliwości stosowania kontroli operacyjnej, nieskuteczności innych metod pracy operacyjnej. Mowa jest o „sprawdzeniu uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji o przestępstwie”[24]. Jest to bardzo nieprecyzyjne określenie i pewnym sensie samo się wykluczające. Pytanie brzmi, jak uwiarygodnić inaczej niż sprawdzić? Poprzez powyższe sformułowanie wymagań ustawodawca wymusił na policjantach zastosowanie innych metod pracy operacyjnej, które mają prowadzić do wykazania, że uzyskane informacje, o przestępczej działalności osoby pełniącej funkcję publiczne, są godne zaufania.

W praktyce sprowadza się to do:

— uzyskania podobnych informacji z innych niezależnych osobowych źródeł,
— sprawdzenia, czy sytuacja korupcyjna, o której mowa, jest możliwa w kontekście uprawnień i możliwości korumpowanego,
— potwierdzenia kontaktów między uczestnikami procederu korupcyjnego, np. poprzez ustalenia telekomunikacyjne,
— czy wreszcie dzięki np. stosowaniu kontroli operacyjnej.

Wiarygodność informacji jest przedmiotem wielu publikacji, jednak Policja nadal ma poważne problemy z jej weryfikacją[25].

Ocena podjętych działań zawsze będzie związana z subiektywnym postrzeganiem zdobytych wiadomości, a uwiarygodnienie uzyskanych informacji o przestępstwie jest w zasadzie podstawą legalności podjęcia kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze mogą polegać na przyjęciu lub wręczeniu korzyści majątkowej[26] bądź na złożeniu propozycji przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej[27]. Oznacza to, że Policja może stosować również tzw. prowokację czynną (aktywną)[28]. Newralgicznym elementem towarzyszącym prowokacji jest problem określenia granic podstępu, do których mogą posunąć się służby policyjne, realizując czynności zmierzające do uzyskania dowodów świadczących o popełnieniu przestępstwa. Powyższa kwestia ma znaczenie nadrzędne — zarówno z punktu widzenia pryncypiów konstytucyjnych, jak i zasad procesu karnego. Sposób, według którego służby policyjne kreują rozwój wydarzeń w styku z osobą bądź osobami mogącymi mieć związek ze światem przestępczym, nie może być pozostawiony tylko i wyłącznie ich swobodnej ocenie[29].

Wrażliwym obszarem każdej prowokacji jest niewątpliwie tworzenie okazji do popełnienia przestępstw poprzez stosowanie różnorodnych (często wyrafinowanych) form zachęcania przez funkcjonariuszy organów ścigania. W tym kontekście ważne jest, aby postępowanie funkcjonariuszy nie przybrało form bezprawnego nakłaniania do popełnienia przestępstwa osób przypadkowych oraz, co jest równie ważne, posiadało charakter ściśle wyselekcjonowany podmiotowo, żeby swoistemu testowi odporności na podstęp, prowokację i późniejszej ewentualnej odpowiedzialności karnej podlegały tylko i wyłącznie osoby zdecydowane na popełnianie przestępstw[30].

---

[21] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r., (DzU z 1990 r., nr 30, poz. 179 z późn. zm.).

[22] J. Mąka, *Instytucja prowokacji w praktyce działania służb policyjnych*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 1–2, s. 150; także: wyrok SA we Wrocławiu z 11 września 2013 r., sygn. akt II Aka 249/13.

[23] M. Klejnowska, *Podsłuch policyjny i prowokacja policyjna*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 3, s. 94.

[24] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (DzU z 2015 r., poz. 355 z późn. zm., art. 19a ust. 1).

[25] Zob. W. Filipkowski, M. Makutynowcz, Ocena wiarygodności otwartych źródeł informacji, „Przegląd Policyjny” 2012, nr 4, s. 92; także: J. Kudła, Czynności operacyjno-rozpoznawcze. Gwarancje działań praworządnych [w:] V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, M. Zubańska (red.), *Współczesna kryminalistyka — wyzwania i zagrożenia*, Szczytno 2015, s. 241; także: wyrok SN z 10 lipca 2007 r., II KK 387/06, OSNwSK 2007, nr 1, poz. 1587.

[26] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r., (DzU z 1990 r., nr 30, poz. 179 z późn. zm., art. 19a ust. 1.

[27] Tamże, art. 19a ust. 2.

[28] Zob.: J.W. Wójcik, *Pranie pieniędzy. Studium prawno-kryminologiczne i kryminalistyczne*, Toruń 1997, s. 379.

[29] J. Mąka, *Instytucja*..., wyd. cyt., s. 156.

[30] Tamże; także: wyrok SA w Warszawie z 26 kwietnia 2013 r. w sprawie uniewinnienia B. Sawickiej i M. Wądołowskiego od zarzucanych im przestępstw z art. 228 § 3 k.k. i in., sygn. akt II Aka 70/13; także: postanowienie SN z 7 kwietnia 2010 r., IV KK 71/2010; także: postanowienie SN z 30 listopada 2010 r., III KK 152/10.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Czynności polegające na kontrolowanym przyjęciu lub wręczeniu korzyści majątkowej mogą być niejawnie rejestrowane za pomocą urządzeń służących do rejestracji obrazu lub dźwięku — uprawnienia wynikają z art. 15 ust. 1 pkt 5a u.o.p., którego konsekwencją jest, że policjanci, wykonując czynności operacyjno-rozpoznawcze, mają prawo do obserwowania i rejestrowania (przy użyciu środków technicznych) obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, a w przypadku czynności operacyjno-rozpoznawczych i administracyjno-porządkowych, podejmowanych na podstawie ustawy, także dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom[31]. Treść art. 19a ust. 6 u.o.p. wskazuje na to, że rejestracja obrazu i dźwięku w trakcie zakupu kontrolowanego ma charakter autonomiczny i wobec tego nie podlega rygorom określonym w art. 19 u.o.p. (kontrola operacyjna). W związku z tym należy przyjąć, że decyzję o zarządzeniu rejestracji może podjąć ten sam organ, który zarządził czynności w ramach zakupu kontrolowanego, czyli, zgodnie z art. 19a ust. 3 u.o.p., komendant główny Policji lub komendant wojewódzki Policji — po uzyskaniu pisemnej zgody właściwego miejscowo prokuratora okręgowego[32].

W praktyce zasadne wydaje się jednak zastosowanie instytucji kontroli operacyjnej, opisanej w art. 19 ust. 6 pkt 1, 2, 3 u.o.p., w celu rejestracji, a tym samym utrwalenia dowodowego zdarzeń związanych z kontrolowanym przyjęciem lub wręczeniem korzyści majątkowej, które następują bezpośrednio przed jego realizacją. Jest to niezbędne do prawidłowego określenia intencji osób poddanych działaniom Policji i zapewnia organom ścigania wgląd w cały ciąg zdarzeń prowadzących do popełnienia przez sprawców przestępstwa korupcyjnego (mowa tutaj o negocjacjach wysokości łapówki, ustaleniach związanych ze sposobem jej przekazania, o instruowaniu, w jaki sposób się zachowywać i podjąć stosowne działania dla pozytywnego załatwienia sprawy itp.).

Prowadząc działania wykrywcze w sprawach o przestępstwa korupcyjne, Policja, realizując kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej, korzysta najczęściej z pomocy osób niebędących policjantami. Nie ulega wątpliwości, że jest to prawnie dopuszczone. Mówi o tym wprost art. 144a u.o.p., który stanowi, że nie popełnia przestępstwa ten, kto, będąc do tego uprawnionym, wykonuje czynności określone w art. 19a ust. 1 i 2 u.o.p., a także w art. 19b ust. 1 u.o.p. W związku z tym przepis art. 144a u.o.p. przewiduje ustawowy „kontratyp" w stosunku do przestępstwa opisanego w art. 235 k.k. Zachowanie, zaprezentowane w art. 144a u.o.p., jest okolicznością wyłączającą bezprawność czynu, czyli czyn wypełniający znamiona przestępstwa nie jest w rzeczywistości przestępstwem, ponieważ na mocy przepisu prawnego lub utartej praktyki działania takie uważane są za zgodne z prawem[33].

Najwięcej kontrowersji w praktyce policyjnej budzi status osoby niebędącej policjantem. Jest to szczególnie istotne w kontekście zapewnienia jej bezpieczeństwa. W mojej ocenie osobie takiej nie można wprost przypisać uprawnień opisanych w art. 22 u.o.p[34]. Policja, jak wynika z art. 14 ust. 1 u.o.p., w granicach swych zadań wykonuje (w celu rozpoznawania, zapobiegania oraz wykrywania przestępstw i wykroczeń) czynności operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe. Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej jest czynnością operacyjno-rozpoznawczą i osoba niebędąca policjantem bierze w niej bezpośredni udział, a nie tylko pomaga w jej przeprowadzeniu[35]. Ponadto w art. 22 u.o.p. nie ma mowy o tym, aby osoba niebędąca policjantem mogła samodzielnie czy też na polecenie funkcjonariusza Policji wykonywać czynności operacyjno-rozpoznawcze.

Dane identyfikujące taką osobę mogą być utajnione przez wymiar sprawiedliwości w postępowaniu przygotowawczym i sądowym na zasadzie art. 184 k.p.k.[36], ale tylko pod warunkiem, że zachodzą wymienione tam przesłanki, tzn. uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach świadka lub osoby dla niego najbliższej. W praktyce, w sprawach związanych z ujawnieniem przestępstwa korupcyjnego, bardzo rzadko możliwe jest zastosowania przywołanej instytucji.

W przypadku uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego, komendant główny Policji, komendant CBŚP albo komendant wojewódzki Policji przekazuje prokuratorowi okręgowemu, właściwemu ze względu na siedzibę organu Policji składającego wniosek, wszystkie materiały zgromadzone podczas stosowania kontrolowanego wręczenia/przyjęcia korzyści majątkowej. Zgromadzone (podczas stosowania czynności) materiały, niezawierające dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub dowodów niemających znaczenia dla toczącego się postępowania karnego, podlegają niezwłocznemu, protokolarnemu i komisyjnemu zniszczeniu. Zniszczenie materiałów zarządza organ Policji, który wnioskował o zarządzenie czynności. Organ Policji zobowiązany jest do niezwłocznego poinformowania właściwego proku-

[31] P. Podsiedlik, T. Czylok, *Zakup kontrolowany. Przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej*, Katowice 2012, s. 11.

[32] M. Klejnowska, *Podsłuch policyjny i prowokacja policyjna*, „Prokuratura i Prawo" 2004, nr 3, s. 94.

[33] L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2008, s. 111.

[34] Policja przy wykonywaniu swoich zadań może korzystać z pomocy osób niebędących policjantami. Zabronione jest ujawnianie danych o osobie udzielającej pomocy Policji w zakresie czynności operacyjno-rozpoznawczych.

[35] Zob. P. Podsiedlik, T. Czylok, *Zakup kontrolowany…*, wyd. cyt., s. 16.

[36] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — *Kodeks postepowania karnego* (DzU z 1997 r., nr 89, poz. 555 z późn. zm.); także: P. Stryszowski, *Świadek incognito — algorytm postępowania*, „Prokuratura i Prawo" 2015, nr 12, s. 128.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

ratora o wydaniu i wykonaniu zarządzenia dotyczącego zniszczenia materiałów[37].

Bardzo istotnym aspektem, na który należy zwrócić uwagę w kontekście wykorzystania uzyskanych dowodów popełnienia przestępstwa w konsekwencji zastosowania kontrolowanego wręczenia/przyjęcia korzyści majątkowej, jest kwestia wykorzystania w postępowaniu tzw. „owoców zatrutego drzewa" — mowa o uzyskaniu przez Policję w sposób nielegalny dowodów przestępstwa korupcyjnego. Obecnie rozwiązania zawarte w art. 168a k.p.k. dają możliwość wykorzystania dowodu bez względu na sposób jego uzyskania[38], jednak należy pamiętać, że możliwość wykorzystania dowodu uzyskanego w drodze złamania prawa nie wyłącza odpowiedzialności karnej funkcjonariusza, który z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego taki dowód uzyskał[39].

Przedstawione metody operacyjno-rozpoznawcze są niezwykle skuteczne w wykrywaniu i zwalczaniu przestępczości korupcyjnej. Często, mimo że są odrębne i różne, stosuje się je obok siebie — najczęściej w odniesieniu do kontrolowanego wręczenia i przyjęcia korzyści majątkowej, które nie wydają się możliwe do przeprowadzenia bez uzupełnienia o kontrolę operacyjną. Obie metody są również niezwykle trudne do wdrożenia i przeprowadzenia. Mnogość wymogów, zależności i procedur, szereg odmiennych orzeczeń sądowych i, co najważniejsze, zmieniająca się sytuacja operacyjna w trakcie ich stosowania, stawia poważne wymagania i rodzi szereg niebezpieczeństw dla policjantów wykorzystujących przywołane metody pracy operacyjnej. Istotne jest, aby policjanci, zajmujący się na co dzień zwalczaniem korupcji, byli systematycznie zapoznawani z możliwościami, które dają im w tym zakresie przepisy prawa, i odbywali cykliczne szkolenia nawiązujące do praktycznych aspektów stosowania kontroli operacyjnej oraz kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej.

[37] Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r., (DzU z 2015 r., poz. 355 z późn. zm., art. 19a ust. 7, 8, 8a.

[38] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — *Kodeks postepowania karnego* (DzU z 1997 r., nr 89, poz. 555 z późn. zm, art. 168a). Dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 k.k., chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.

[39] Odpowiedzialność według art. 231 k.k. i in.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

POLICJA A SPOŁECZEŃSTWO

Tomasz Michułka[1]

Aktualność zasad sir Roberta Peela w budowaniu i kształtowaniu idei *community policing* w Nowym Yorku i w Polsce

Streszczenie: *W niniejszym artykule podjęto próbę wykazania, że zasady sir Roberta Peela (1788–1850, dwukrotny premier Wielkiej Brytanii powołał do życia policję stołeczną), na których oparta jest filozofia community policing, są nadal aktualne i w dalszym ciągu stanowią podstawę budowania strategii działania i programów profilaktycznych zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Polsce. Mają one charakter uniwersalny, ponadczasowy i opierają się na koncepcji ścisłej współpracy policji ze społeczeństwem. Właściwe i skuteczne funkcjonowanie wspomnianej formacji uzależnione jest od społecznego poparcia, akceptacji dla podejmowanych przez nią działań. Konieczne jest kształtowanie świadomości społecznej w zakresie dobrowolnego przestrzegania prawa. Policja powinna zabiegać o szacunek i przychylność społeczną poprzez adekwatne do zagrożeń stosowanie posiadanych sił i środków. Miarą skuteczności Policji jest brak przestępstw i naruszeń ładu i porządku publicznego oraz utrzymanie partnerskich relacji ze społeczeństwem. Okazuje się, że strategia, której zasadniczym elementem są działania, mające na celu wzmocnienie zaufania społecznego, jest realizowana przez policję w Nowym Yorku i w Polsce. Podejmowane przez te formacje przedsięwzięcia i inicjatywy wpisują się w realizację filozofii community policing i są odzwierciedleniem jej konstytutywnych cech, tj. konsultacji, adaptacji, mobilizacji, rozwiązywania problemów.*

Słowa kluczowe: *community policing, zasady sir Roberta Peela, dzielnicowy, programy społeczne, współpraca, lokalne społeczności, rozwiązywanie problemów*

Abstract: *This article is an attempt to prove that Sir Robert Peel's Principles (1788-1850 served twice as Prime Minister of the United Kingdom, established Metropolitan Police Force), provide the basis to the idea of community policing. Peelian Principles are still current and constitute the basis for implement strategy and proactive programmes in the Unite State of America and Poland. These principles are of timeless and universal values and go on the idea of close cooperation between Police and the society. The ability of the police to perform their duties in appropriate and effective way is dependent upon public approval of police actions. Police must structure the willing co-operation of the public in voluntary observance of the law. Police should seek the respect of the public and preserve public favour by using physical force only to extent necessary to secure observance of the law. The test of police efficiency is the absence of crime and disorder and maintaining a relationship with the public. It turns out that the strategy, which the main component of activities is to be able secure and maintain public trust, is accomplished by Police in New York and Poland. The projects and the initiatives of the police forces both emphasise community policing philosophy and reflect its essential features: consultation, adaptation, mobilisation, resolving problems.*

Keywords: *community policing, Sir Robert Peel's Nine Principles of Policing, neighbourhood coordination officer, community programmes, cooperation, the local community, resolving problems*

Mimo upływu blisko dwóch wieków od 1829 r., kiedy to sir Robert Peel założyciel Metropolitalnej Policji w Londynie (*Metropolitan Police Force*) przedstawił swoje zasady, to wciąż są one aktualne i przydatne w utrzymywaniu porządku publicznego. Początki kształtowania się idei *community policing* w Stanach Zjednoczonych określa się na lata 80. Rozwój tej filozofii był konsekwencją spadku poziomu satysfakcji społeczeństwa z działań policji. Następował kryzys zaufania do tej formacji w zakresie skutecznego egzekwowania prawa oraz pogorszenie poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli w związku ze wzrostem przestępczości. Konieczne stało się poszukiwanie innych skutecznych metod mogących przyczynić się do zmian tej sytuacji. Okazało się, że pomocne mogą być normy, zasady postępowania sformułowane i spisane przez sir Roberta Peela (*Peelian Principles*). Jego zasady mówią, że jest alternatywa do militarnych, siłowych działań policji, polegająca na zapobieganiu przestępczości. Konieczne do tego jest rozwijanie wśród społeczeństwa chęci do współpracy z policją poprzez redukcje działań

[1] Insp. Tomasz Michułka — w Policji służy od 1995 r. Od 9 lutego 2016 r. jest komendantem wojewódzkim Policji z siedzibą w Radomiu. Ukończył Akademię Wychowania Fizycznego w Poznaniu. Jest także absolwentem Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Od początku związany był z pionem kryminalnym. Od 2007 r. do czasu powołania na stanowisko I zastępcy komendanta Wojewódzkiego Policji w Łodzi był naczelnikiem Wydziału Kryminalnego tej komendy. Podczas swojej drogi zawodowej odbył wiele szkoleń resortowych w zakresie zwalczania najpoważniejszych przestępstw kryminalnych, takich jak akty terroryzmu i uprowadzenia osób dla okupu.

Kontakt z autorem za pośrednictwem redakcji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

z użyciem siły przy rozwiązywaniu problemów. Niezbędne jest utrzymywanie stosunków partnerskich ze społeczeństwem opartych na zaufaniu i wzajemnej życzliwości. Te normy postępowania dały podstawę do tworzenia się filozofii *community policing* w Stanach Zjednoczonych, a następnie w wielu krajach świata w tym Polsce[2].

Według wielu ekspertów za początek *community policing* należy przyjąć lata 60., a za prekursora teoretycznego i praktycznego wprowadzania tej nowej filozofii sprawowania funkcji policyjnych można uznać Arthura Woodsa, który w latach 1914–1919 był szefem policji w Nowym Yorku. Jego przewodnią ideą było dążenie, aby zwykłym policjantom wpoić znaczenie społecznej ważności, powagi i wartości pracy policyjnej[3].

Niezależnie jednak od poglądów na historię powstawania tej filozofii wydaje się ona być niezwykle aktualna. Natomiast zasady Peela stanowią w dalszym ciągu podstawę budowania programów profilaktycznych zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i Polsce.

Zasady sir Roberta Peela

Sir Robert Peel (1788–1850) — był dwukrotnie premierem Wielkiej Brytanii i członkiem partii określanej dzisiaj jako konserwatywnej. Był osobą wszechstronnie wykształconą. Nauki pobierał w *Hipperholme Grammar School, Harrow School* oraz w *Christ Church* na Uniwersytecie Oksfordzkim. Na studiach uzyskał dyplomy pierwszej klasy z przedmiotów klasycznych i z matematyki. Zajmował wiele stanowisk w administracji rządowej, a w 1822 r. został ministrem spraw wewnętrznych. Na tym stanowisku przeprowadził wiele reform brytyjskiego prawa karnego. W 1829 r., na podstawie *Metropolitan Police Act*, powołał do życia policję stołeczną (jej funkcjonariusze otrzymali na jego część pseudonimy *Bobbies*)[4].

Określił on wówczas 9 zasad jej funkcjonowania (*Sir Robert Peel's Nine Principles of Policing*) [5]**:**

Podstawową misją funkcjonowania policji jest zapobieganie przestępczości i naruszeniom ładu i porządku publicznego.

1. Sprawność policji w realizacji swoich obowiązków uzależniona jest od społecznego poparcia i akceptacji dla podejmowanych przez nią działań.
2. Policja musi uzyskać niewymuszoną współpracę społeczeństwa na rzecz świadomego, dobrowolnego przestrzegania prawa, aby móc zdobyć i utrzymać szacunek ze strony społeczeństwa.
3. Poziom współpracy ze społeczeństwem, który osiągnięto, zmniejsza się proporcjonalnie wraz z konieczności użycia siły fizycznej.
4. Policja zabiega o przychylność społeczną i zachowuje ją nie poprzez zaspakajanie potrzeb opinii publicznej, ale nieustanne demonstrowanie absolutnej bezstronności w służbie na rzecz prawa.
5. Policja wykorzystuje siłę fizyczną w stopniu niezbędnym do zapewnienia przestrzegania prawa lub przywrócenia porządku publicznego i tylko wtedy, gdy perswazja, porady i ostrzeżenia są niewystarczające.
6. Policja zawsze powinna utrzymywać relacje partnerskie ze społeczeństwem, które będą urzeczywistniać tradycję historyczną, że policja to społeczeństwo, a społeczeństwo to policja. Policja jest tylko częścią społeczeństwa, opłacaną, aby skupiać swoją całą uwagę na obowiązkach, które ciążą na każdym obywatelu w interesie dobra społecznego.
7. Policja zawsze powinna ukierunkowywać swoje działania ściśle ze swoją rolą i nigdy nie okazywać skłonności do uzurpacji przywilejów władzy sądowniczej.
8. Prawdziwą miarą skuteczności policji jest brak przestępstw i naruszeń ładu oraz porządku publicznego, a nie upublicznianie dowodów na skuteczne ich zwalczanie

Zasady te stanowiły zaczątek tworzenia się tzw. *community policing* i dotychczas są źródłem inspiracji do tworzenia nowych planów strategii działania policji w wielu krajach.

Strategia działania nowojorskiej policji

Strategia działania nowojorskiej Policji oparta jest na filozofii *community policing* i bazuje na zasadach Peela. Jednym z przykładów jest *Neighborhood Policing Plan*, którego zasadniczym elementem są działania mające na celu uzyskanie i wzmocnienie zaufania społecznego. Cała strategia działania, w ramach tego planu, oparta jest na budowaniu bliskich relacji między policją a lokalną społecznością, których fundamentem jest *TRUST* — „ZAUFANIE". Jednym z elementów tej strategii są zmiany w zakresie sposobu pełnienia służby patrolowo-interwencyjnej. Generalną zasadą jest, aby na interwencje policyjne wysyłać funkcjonariuszy, którzy na co dzień pełnią służbę w miejscu, gdzie zachodzi potrzeba podjęcia czynności i którzy są znani lokalnej społeczności (*sector officers*). Pozwala to uniknąć sytuacji, gdy interwencję podejmują przypadkowi policjanci, nieposiadający wiedzy i informacji na temat określonych środowisk, czy też niemający wystarczającego rozpoznania terenowego.

Odchodzi się zatem od wysyłania patroli na interwencję tylko i wyłącznie na podstawie wskazania systemu *Command & Control*, który z taką pasją był wdrażany w polskiej Policji na początku obecnego stulecia. Jest to system dowodzenia i kierowania umożliwiający pełny monitoring sił i środków, scentralizowane przyjmowanie zgłoszeń i centralne zarządzanie siłami policyjnymi. Po przyjęciu informacji o potrzebie podjęcia interwencji

[2] <https://en.wikipedia.org/wiki/Community_policing#cite_note-11>, 20 lipca 2017 r.
[3] J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Kraków 1999, s. 133.
[4] <https://pl.wikipedia.org/wiki/Robert_Peel>, 20 lipca 2017 r.
[5] D.L Carter, *The Police and the Community*, New Jersey 2002, s. 5.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

system informatyczny, opierając się na posiadanej lokalizacji poszczególnych radiowozów automatycznie przydzielał policjantom zadania do realizacji. Tak więc nowojorska Policja, oczywiście w zależności od rodzaju zdarzenia, przydziela interwencje głównie tym policjantom, którzy są znani lokalnej społeczności i codzienną służbą budują swój autorytet, niosąc im pomoc. Takie działanie idealnie wpisuje się w drugą zasadę sir Roberta Peela: sprawność policji w realizacji swoich obowiązków uzależniona jest od społecznego poparcia i akceptacji dla podejmowanych przez nią działań[6].

Drugim ważnym elementem nowego planu strategicznego nowojorskiej Policji jest przydzielanie, przypisywanie do każdego sektora, rejonu dwóch *neighborhood coordination officers* (NCO_s) — usiłując przetłumaczyć znaczenie tej nazwy na język polski, moglibyśmy mówić o policjancie koordynującym daną dzielnicę, ale przecież to nic innego jak nasz dzielnicowy. Zadaniem NCO_s — dzielnicowych jest bliska współpraca z lokalną społecznością, identyfikowanie występujących tam problemów, rozwiązywanie ich, pogłębianie rozpoznania w zakresie przestępczości, podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie wszelkiego rodzaju przestępstw i naruszeń ładu i porządku publicznego. Przede wszystkim mają oni jednak spełniać funkcję łącznika pomiędzy społeczeństwem a policją, spotykając się z lokalnymi liderami, czy też realizując pogadanki w szkołach[7].

Tak więc zaobserwowano taki sam kierunek zmian, jak w inicjatywach polskiej Policji wdrażanych poprzez program „Dzielnicowy bliżej nas", którego głównym celem jest zbudowania zaufania pomiędzy służbami i obywatelami oraz zainteresowanie się funkcjonariuszy sprawami mieszkańców.

Nowojorska policja w rozwijaniu idei *community policing* poszła jednak znacznie dalej. Postrzega ona bezpieczeństwo publiczne jako wspólne dobro, dlatego też wdraża społeczeństwo do wspólnej odpowiedzialności za nie oraz do współpracy. Dzieli się również swoimi możliwościami. Realizacja tej idei odbywa się poprzez *The Community Partner Program*, w ramach którego zaproszono do współpracy blisko 800 społecznych wolontariuszy. Ich zadaniem jest między innymi podejmowanie działań, mających na celu zbliżanie policji z mniejszościami zamieszkującymi w danej okolicy, w tym również pomoc w tłumaczeniu języków obcych. Zapoznają oni również nowych funkcjonariuszy z mieszkańcami. Partnerzy społeczni odgrywają również ważną rolę w tworzeniu programów edukacyjnych dla społeczności lokalnych. Efektem tych działań jest zwiększona liczba pozytywnych kontaktów z mieszkańcami, ale również lokalnymi autorytetami, czy też przedstawicielami władzy. Jest to nic innego jak odzwierciedlenie trzeciej zasady sir Roberta Peela: policja musi uzyskać niewymuszoną współpracę społeczeństwa na rzecz świadomego, dobrowolnego przestrzegania prawa, aby móc uzyskać i utrzymać szacunek ze strony społeczeństwa[8].

Budowanie społecznego zaufania odbywa się również przez ścisłe działanie i współpracę z różnego rodzaju organizacjami społecznymi, organizacjami non profit, grupami wyznaniowymi, ale również partnerami, których celem działania jest bezpieczeństwo publiczne i pomoc ofiarom przestępstw.

Wszystkie wymienione działania i inicjatywy doskonale wpisują się w zasady sir Roberta Peela oraz są kwintesencją jego myśli, że zdolność policji do wypełniania swojej roli i zadań uzależniona jest od społecznej aprobaty jej istnienia, działania i zachowania oraz od jej umiejętności do zapewnienia i utrzymania szacunku społecznego[9].

Filozofia *community policing* w Polsce

Szukając odpowiedzi na pytanie, czy w działaniu polskiej Policji funkcjonują i mają zastosowanie zasady sir R. Peela i czy ich odzwierciedleniem jest wdrażanie filozofii *community policing* można znaleźć szereg argumentów za odpowiedzią twierdzącą.

Przemiany, jakie dokonały się w mentalności funkcjonariuszy i nastawieniu społecznym w zakresie wzajemnych relacji, są olbrzymie. Ogromną rolę odgrywają w nich programy społeczne, takie jak „Dzielnicowy bliżej nas", „Razem bezpieczniej", czy wdrażanie Krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa. Niezmiernie ważnym elementem w zbliżaniu policji i społeczeństwa jest przywracanie posterunków Policji w małych miejscowościach.

„Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań. Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2016 i 2017" ukierunkowany jest na kształtowanie postaw współodpowiedzialności za bezpieczeństwo publiczne Policji i społeczeństwa.

Cel główny określono jako wspieranie działań na rzecz bezpieczeństwa społeczności lokalnych, który jest realizowany przez trzy cele szczegółowe:

1. Bezpieczeństwo w miejscach publicznych ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnych systemów bezpieczeństwa.
2. Przeciwdziałanie zjawiskom patologii oraz ochrona dzieci i młodzieży.
3. Edukacja dla bezpieczeństwa[10].

Poprzez realizacje tych celów może zostać osiągnięty ten najważniejszy skutek, jakim jest uzyskanie niewymu-

[6] D.L Carter, *The Police*..., wyd. cyt., s. 5.

[7] <http://www1.nyc.gov/site/nypd/bureaus/patrol/neighborhood-coordination-officers.page>, 20 lipca 2017 r.

[8] D.L Carter, *The Police*..., wyd. cyt., s. 5.

[9] Tamże.

[10] Uchwała nr 23 Rady Ministrów z 8 marca 2016 r. w sprawie „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2016 i 2017" (DzU z 31 marca 2016 r., poz. 293).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

szonej współpracy społeczeństwa na rzecz świadomego, dobrowolnego przestrzegania prawa. Myśl ta z pewnością została zawarta w trzeciej zasadzie Peela.

Niezmiernie istotnym elementem jest wdrażanie Krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa (dalej jako KMZB). Jest to doskonałe narzędzie, które pozwala na rzetelne i czytelne zidentyfikowanie i przedstawienie, w tym społecznościom lokalnym, skali i rodzaju zagrożeń. Identyfikacja ta nie może przebiegać bez uwzględnienia oczekiwań społecznych, dlatego też społeczeństwo ma możliwość bezpośredniego uczestniczenia w tworzeniu KMZB przez dokonywanie zgłoszeń. Mapy zagrożeń należy traktować jako istotny element procesu zarządzania bezpieczeństwem publicznym, realizowanym w partnerstwie międzyinstytucjonalnym i społecznym. Powinny one służyć również optymalnej alokacji zasobów sprzętowo-kadrowych służb, w szczególności do podejmowania decyzji dotyczących tworzenia komisariatów i posterunków Policji.

Poprzez włączanie społeczeństwa do aktywnego udziału w tworzeniu KMZB zachęca się mieszkańców do przekazywania informacji o zagrożeniach dla wspólnego dobra i jest to niewątpliwie realizacja siódmej zasady Peela: policja zawsze powinna utrzymywać relacje partnerskie ze społeczeństwem, które będą urzeczywistniać tradycję historyczną — że policja to społeczeństwo, a społeczeństwo to policja; policja jest tylko częścią społeczeństwa, opłacaną, aby skupiać swoją całą uwagę na obowiązkach, które ciążą na każdym obywatelu w interesie dobra społecznego[11]. Społeczeństwo bardzo chętnie korzysta z możliwości, jakie daje im KMZB. Odzwierciedleniem tej tezy są choćby dane z garnizonu mazowieckiego z 19 lipca 2017 r. W województwie tym od 20 września 2016 r. odnotowano 20 077 zgłoszeń. Po przeprowadzeniu weryfikacji w 8277 przypadkach policjanci uznali zgłoszone zagrożenia za „potwierdzone", natomiast 11 567 zgłoszeń uznano jako „niepotwierdzone". Weryfikacja 201 jest w trakcie. Potwierdzalność dla Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu wynosi 41,22% co świadczy o stosunkowo dużej rzetelności obywateli w zakresie przekazywanych informacji.

Patrząc jednak przez pryzmat inicjatyw i doświadczeń nowojorskiej policji, wydaje się, że można zrobić i osiągnąć jeszcze więcej. Wśród znacznej części społeczeństwa mogą pojawiać się negatywne konotacje odnoszące się do zjawiska współpracy mieszkańców i Policji. Duże zaangażowanie społeczeństwa w tworzeniu KMZB powiązanie jest jednak z pewną anonimowością, która towarzyszy zgłaszaniu zagrożeń. Dlatego tak ważne jest wprowadzanie filozofii *community policing* opartej na podstawowych i jakże aktualnych zasadach sir R. Peela.

Przyglądając się poszczególnym cechom tej idei, zdefiniowanym w sposób naukowy oraz działaniom podejmowanym w celu ich realizacji w Polsce, wydaje się, że tak właśnie się dzieje.

Wyróżnia się 4 cechy konstytutywne *community policing*:

1. Konsultacje, polegające na prowadzeniu systematycznych badań na temat potrzeb mieszkańców w zakresie poprawy bezpieczeństwa oraz związanych z tym oczekiwań wobec policji.
2. Adaptacja, rozumiana jako zmiana dowodzenia w taki sposób, aby w małych lokalnych jednostkach Policji możliwe było decydowanie o przesuwaniu sił i środków w celu zaspokojenia specyficznych potrzeb poszczególnych rejonów.
3. Mobilizacja, polegająca na aktywnym zaangażowaniu ludzi i instytucji (publicznych i prywatnych) spoza policji w rozwiązywanie problemów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa.
4. Rozwiązywanie problemów, tj. eliminowanie warunków, które wywołują przestępczość i strach, a w konsekwencji prewencja na lokalnym poziomie, skoncentrowana na warunkach powstawania przestępstw (prewencja społeczna)[12].

Niezmiernie istotny jest etap konsultacji społecznych, ponieważ jak trafnie zauważył już sir R. Peel w zasadzie drugiej: sprawność policji w realizacji swoich obowiązków uzależniona jest od społecznego poparcia i akceptacji dla podejmowanych przez nią działań[13]. Tak więc policja nie może sprawnie działać bez właściwego określenia swoich priorytetów zgodnie z oczekiwaniami społecznymi. W styczniu 2017 r. odbyła się już X edycja „Polskiego Badania Przestępczości" (dalej jako PBP). Jest to przedsięwzięcie realizowane cyklicznie od 2007 r., badające opinię społeczną. Jest ono prowadzone na próbie 17 tys. Polaków powyżej 15. roku życia — po tysiąc respondentów (losowa próba reprezentatywna) w każdej komendzie wojewódzkiej i komendzie stołecznej Policji. Wylosowanie próby, przeprowadzenie badania oraz opracowanie statystyczne danych Komenda Główna Policji zleca niezależnym firmom badawczym. Odbywa się ono poprzez wywiad bezpośredni (*face to face*). Polskie Badanie Przestepczości jest realizowane zawsze w styczniu danego roku — respondent może w ten sposób dokonać oceny z perspektywy mijającego roku. Badanie to dotyczy wielu obszarów, między innymi poziomu zaufania społecznego do Policji, oceny skuteczności jej działania, poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli. Najistotniejsze jednak wydają się być pytania dotyczące rodzaju zagrożeń, których najbardziej obawia się społeczeństwo oraz oczekiwań społecznych, bo na ich podstawie możliwe jest określenie priorytetów działania dla Policji.

[11] D.L Carter, *The Police*…, wyd. cyt., s. 5.

[12] J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie*…, wyd. cyt., s. 138–139.

[13] D.L Carter, *The Police*…, wyd. cyt., s. 5.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Czego, jakich zagrożeń najbardziej obawia się Pan(i) w pobliżu swego miejsca zamieszkania? Lata 2014–2017

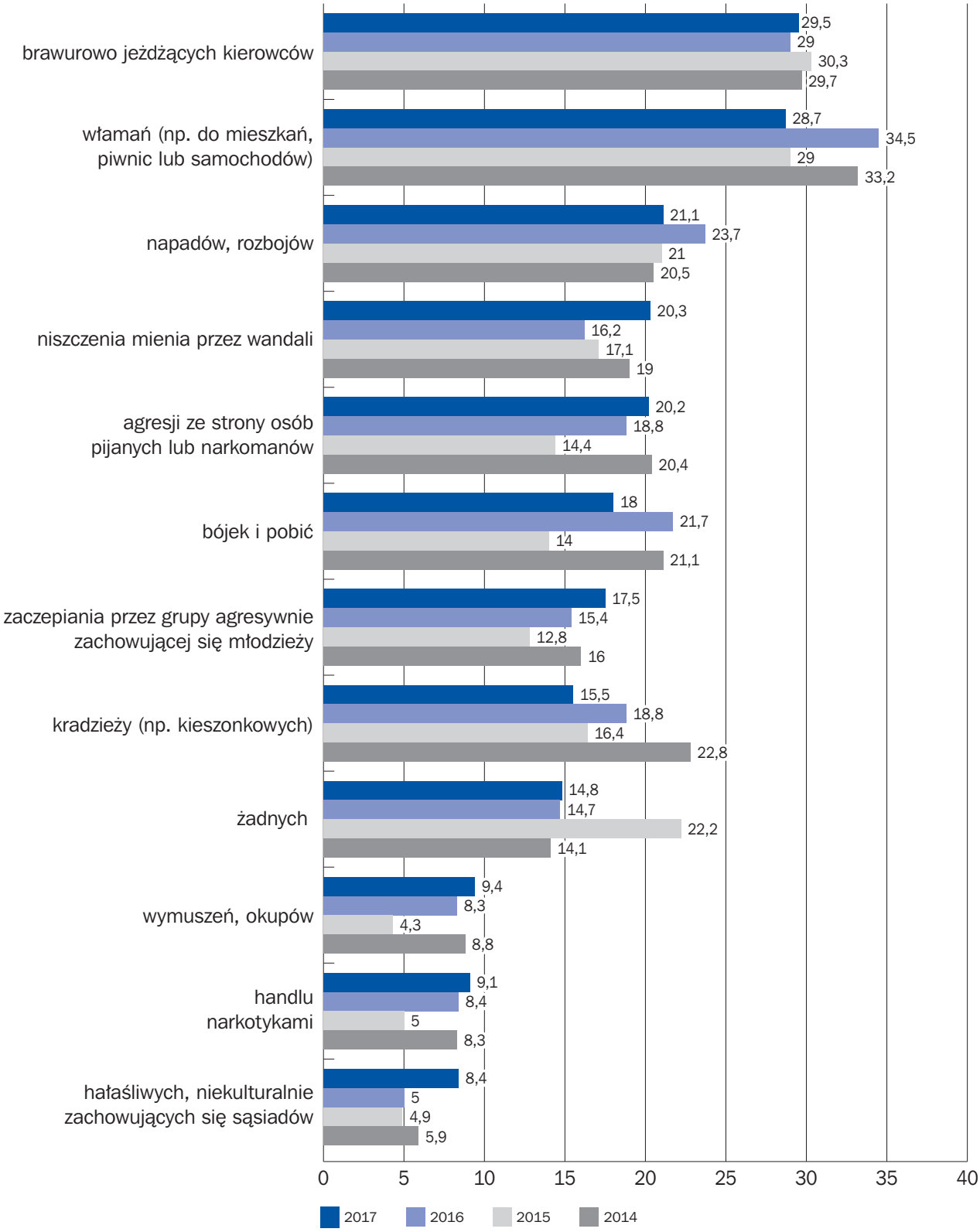

Wykres 1. Zagrożenia wskazane przez badanych w PBP
Źródło: KGP, *Biuletyn Polskiego Badania Przestępczości porównanie wyników X edycji badania do poprzednich edycji*, Warszawa, luty 2017, dokument w posiadaniu autora, ponadto wyniki z lat 2016 oraz 2017 dostępne na stronie: <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/badania-opinii--publiczn/25 207,Badania-opinii-publicznej-dotyczace-Policji.html>, 29 sierpnia 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Które kwestie związane z pracą Policji są dla Pana(i) osobiście najważniejsze? Lata 2014–2017, N=17 000

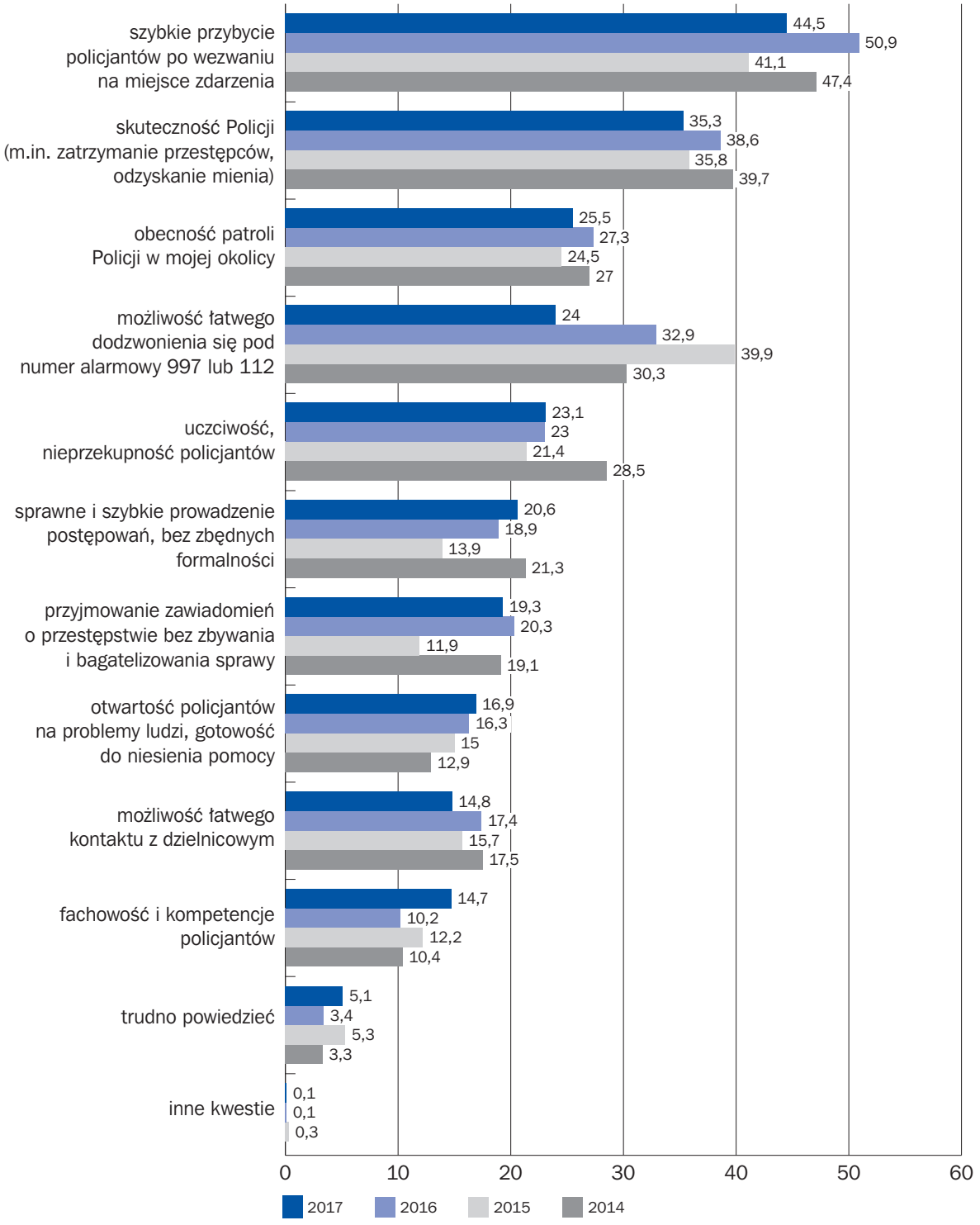

Wykres 2. Najważniejsze kwestie związane z pracą Policji wskazane przez badanych w PBP
Źródło: KGP, *Biuletyn Polskiego…*, wyd. cyt.

Powyższe wykresy, a właściwie zawarte w nich odpowiedzi, stanowią doskonałą bazę do wyznaczania zmian w funkcjonowaniu Policji.

Drugi niezmiernie ważny element *community policing* to adaptacja, czyli takie dyslokowanie i wykorzystywanie siły, aby spełniać potrzeby lokalnych społeczności. W tym miejscu zasadne jest przytoczenie piątej zasady sir R. Peela: policja zabiega o przychylność społeczną i zachowuje ją nie poprzez zaspakajanie potrzeb opinii publicznej, ale nieustanne demonstrowanie absolutnej bezstronności

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

w służbie na rzecz prawa[14]. Podkreślenia wymaga kwestia transparentności i celowości działań, które muszą być realizowane tylko i wyłącznie dla dobra publicznego.

Bardzo dobrym przykładem adaptacji w działaniach polskiej Policji jest odtwarzanie zlikwidowanych posterunków policji. Niezmiennie od 4 lat osoby biorące udział w badaniu odpowiadają, że najważniejszą kwestią dla nich związaną z pracą policji jest szybkie przybycie policjantów po wezwaniu na miejsce zdarzenia. Aby sprostać oczekiwaniom społecznym w tym obszarze, wdrożono szereg przedsięwzięć mających poprawić tzw. czas reakcji na zdarzenie. Przyczynić się do tego mają również odtwarzane posterunki Policji. Analizując to zagadnienie na przykładzie garnizonu mazowieckiego, gdzie przywrócono funkcjonowanie 9 posterunków można stwierdzić, że cel został osiągnięty. Reaktywacja tych jednostek spowodowała skrócenie czasu reakcji w zakresie tzw. interwencji pilnych w siedmiu przypadkach co obrazuje poniższa tabela.

KPP/KMP	Gmina	Data powstania	2016 r.	2017 r.
			Pilny	Pilny
KMP Ostrołęka	Łyse	15.06.2016 r.	16:44	15:30
KPP Garwolin	Maciejowice	3.10.2016 r.	17:07	11:50
	Sobolew		12:41	10:35
	Miastków Kościelny		12:45	14:37
KPP Węgrów	Korytnica	3.10.2016 r.	20:09	15:07
KMP Radom	Jastrzębia	19.12.2016 r.	12:54	11:11
	Przytyk	27.02.2017 r.	11:10	17:59
KPP Wyszków	Zabrodzie	19.12.2016 r.	12:58	09:28
KMP Siedlce	Zbuczyn	3.10.2016 r.	15:29	13:48

Tabela 1. Czas reakcji na zdarzenie (dane obejmują okres styczeń–czerwiec (średnia z 6 miesięcy)
Źródło: dane z: Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, Systemu Elektronicznej Sprawozdawczości Policji, Komendy Miejskie Policji/Komendy Powiatowe Policji

Powyższe działania i osiągane efekty dowodzą, że polska Policja w swoim postępowaniu uwzględnia ważny element, jakim jest adaptacja rozumiana jako zmiana dowodzenia w taki sposób, aby dostosowywać dyslokacje sił i środków do realizacji oczekiwań społecznych.

Zarówno nowojorska, jak i polska Policja zdaje sobie sprawę, jak ważną rolę odgrywa pozyskiwanie do współpracy partnerów spoza policji (mobilizacja). Funkcjonariusze New York Police Department (NYPD) realizują to zadanie między innymi poprzez wymieniony już program *The Community Partner Program*. W Polsce polega to głównie na współpracy przy realizacji różnego rodzaju projektów i programów, jak chociażby „Razem bezpieczniej", wielu podmiotów odpowiedzialnych za działania między innymi: Żandarmerii Wojskowej, władz samorządowych, organizacji pozarządowych. Druga zasada sir R. Peela mówi o konieczności zapewnienia sobie przez Policję społecznego poparcia i akceptacji dla podejmowanych przez nią działań. Można to osiągnąć właśnie na etapie „mobilizacji" przez zaproszenie do współpracy osób będących autorytetami w społecznościach lokalnych.

Finalnym elementem *comunnity policing* jest rozwiązywanie problemów wśród lokalnej społeczności. Ponownie jakże aktualne okazują się zasady sir R. Peela. Zasada pierwsza: podstawową misją funkcjonowania policji, jest zapobieganie przestępczości i naruszeniom ładu i porządku publicznego[15] — wprost mówi, że najistotniejszym zadaniem dla Policji jest zapobieganie, a przecież to nic innego jak rozwiązywanie problemów. Zasada czwarta: poziom współpracy ze społeczeństwem, który osiągnięto, zmniejsza się proporcjonalnie wraz z konieczności użycia siły fizycznej. Zasada szósta: policja wykorzystuje siłę fizyczną w stopniu niezbędnym do zapewnienia przestrzegania prawa lub przywrócenia porządku publicznego i tylko wtedy, gdy perswazja, porady i ostrzeżenia są niewystarczające[16].

Powyższe dwie zasady wskazują, że użycie siły jest ostatecznością, która negatywnie wpływa na wizerunek Policji i jest pochodną nieporadności w zakresie rozwiązywania problemów.

Najbardziej upowszechnioną sekwencją działań wprowadzoną na potrzeby zarządzania procesem rozwiązywania problemów jest model przypisywany autorstwu Johna Ecka oraz Williama Spelmana. Określany jest on akronimem SARA (z ang. *Scanning* — identyfikacja, skanowanie, *Analysis* — analizowanie, badanie, *Response* — działanie, reakcja, *Assessment* — ocena)[17].

W przeciwieństwie do wielu krajów, które wybierają model SARA, *Royal Canadian Mounted Police* (kanadyjska policja) stosuje własny model CAPRA (z ang. *Clients/Community, Acquiring and Analyzing, Partnership, Response, Asessment*). Podstawową zaletą tego sposobu rozwiązywania problemów jest koncentrowanie się na zaspakajaniu potrzeb społecznych i utrzymywaniu partnerstwa z aktywnymi grupami obywateli[18].

Niezależnie od zastosowanej metody rozwiązywania problemów najważniejszy jest efekt końcowy, którym powinno być niedopuszczenie do popełnienia przestępstwa czy wykroczenia. Działania nowojorskiej i polskiej policji niewątpliwie zmierzają we właściwym kierunku i są podejmowane z przeświadczeniem, że osiągnięcie wyznaczonych celów możliwe jest tylko i wyłącznie przy zapewnieniu sobie właściwej współpracy ze społeczeństwem. Filozofia *community policing,* oparta na zasadach Peela, wydaje się być nadal bardzo aktualna i stanowi w dalszym ciągu podstawę budowania programów profilaktycznych zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i Polsce.

[14] Tamże, s. 5.

[15] Tamże.

[16] Tamże.

[17] K. Łojek, *Metodyka rozwiązywania problemów kryminalnych*, Szczytno 2008, s. 24.

[18] Tamże, s. 25–26

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

RAPORT Z BADAŃ

Kuba Jałoszyński[1]

Oznakowanie i wyposażenie w sygnały ostrzegawcze pojazdów uprzywilejowanych Policji jako elementy zwiększające poczucie komfortu psychicznego kierowcy podczas działania w warunkach podwyższonego stresu

Streszczenie: *Wykonywanie zadań związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, to sytuacje, w których służby używają sygnałów świetlnych i dźwiękowych pojazdu uprzywilejowanego w ruchu drogowym. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu pojazdów, zatrzymaniu i postoju oraz do znaków i sygnałów. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym, mając prawo do nieprzestrzegania w określonych ustawowo przypadkach do nieprzestrzegania przepisów, nie jest zwolniony od odpowiedzialności za spowodowanie kolizji czy też wypadku drogowego. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym poddany jest działaniu stresu związanego z ze świadomością przymusu szybkiego dotarcia do miejsca zdarzenia, odpowiedzialnością za spowodowanie zdarzenia drogowego w związku z korzystaniem z uprzywilejowania. Dzięki zastosowaniu sygnalizacji dźwiękowej i świetlnej znajdujący się w ruchu pojazd uprzywilejowany może nawet ze znacznej odległości informować innych użytkowników dróg o swoim zbliżaniu się. Aby sygnały świetlne i dźwiękowe spełniały swoją rolę, muszą być odpowiedniej jakości, co oznacza ich dobrą słyszalność przez uczestników ruchu drogowego oraz widoczność wysyłanych impulsów świetlnych.*

Słowa kluczowe: *Policja, pojazd uprzywilejowany, bezpieczeństwo, sygnały świetlne, sygnały dźwiękowe*

Abstract: *Performing tasks directly related to the security of people on top of government management positions. These are situations in which the security services use the light and sound signals of a privileged vehicle in road traffic. Driver of such privileged vehicle can when providing special caution, not comply with traffic regulations, signs and signals. The driver of a privileged vehicle, having the right in the cases specified in the law to not comply with the traffic law, is not relieved of the responsibility for causing a collision or a traffic accident. The driver of a privileged vehicle is given a stress-related attitude with the awareness of the need of rapid arrival and the responsibility for causing a traffic incident in connection with use of privilege. Thanks to the use of sound and light signals, the privileged vehicle can even let know to the other road users about his proximity from a considerable distance. In order for light and sound signals to function properly, they must be of good quality, which means that they are good audibility by road users and the visibility of the transmitted light pulse*

Keywords: *Police, privileged vehicle, safety, light signals, sound signals*

Uczestniczenie w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia, wykonywanie zadań związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, to sytuacje, w których służby używają sygnałów świetlnych i dźwiękowych pojazdu uprzywilejowanego w ruchu drogowym[2].

Ustawa — Prawo o ruchu drogowym[3], w art. 53 ust. 1. wprowadza pojęcie „pojazdu uprzywilejowanego": „Pojazdem uprzywilejowanym w ruchu drogowym może być pojazd samochodowy:

1) jednostek ochrony przeciwpożarowej;
2) zespołu ratownictwa medycznego;
3) Policji;
4) jednostki ratownictwa chemicznego;
5) Straży Granicznej;
6) Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
7) Agencji Wywiadu;
7a) Centralnego Biura Antykorupcyjnego;
7b) Służby Kontrwywiadu Wojskowego;
7c) Służby Wywiadu Wojskowego;
8) Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;

---

[1] Prof. dr hab. Kuba Jałoszyński — od ponad 35 lat zajmuje się problematyką związaną z walką i przeciwdziałaniem zagrożeniom terrorystycznym. Przez 23 lata służył w warszawskim pododdziale antyterrorystycznym, w tym przez 9 lat jako jego dowódca. Twórca koncepcji utworzenia centralnego pododdziału kontrterrorystycznego Policji. Pełnomocnik komendanta głównego Policji do jego utworzenia (2002 r.). Doradca ministra spraw wewnętrznych i administracji ds. terroryzmu, sekretarz Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych, kierownik Stałej Grupy Eksperckiej przy tym Zespole (2006/2007 r.). Ekspert Sejmowej Komisji ds. Służb Specjalnych Sejmu VIII kadencji. Nauczyciel akademicki (profesor zwyczajny) w Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Autor licznych opracowań w obszarze działań kontrterrorystycznych, między innymi jedynych polskojęzycznych podręczników z zakresu taktyki antyterrorystycznej, a także izraelskiego systemu wyszkolenia strzeleckiego.

Kontakt z autorem za pośrednictwem redakcji.

[2] *<http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/138 883,Uprawnienia-pojazdow-uprzywilejowanych.html>*, 12 lutego 2017 r.; K. Jałoszyński, G. Gudzbeler, *Ocena własności funkcjonalnych symulatorów pojazdów oraz nowoczesnych systemów projekcji — badania porównawcze*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka — Praktyka — Refleksje" 2017, nr 25.

[3] Ustawa z 20 czerwca1997 r. — *Prawo o ruchu drogowym*, (DzU z 2005 r., nr 108, poz. 908 oraz nowelizacja z 2017 r., poz. 128 z 2017 r.).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

9) Służby Więziennej;
10) Biura Ochrony Rządu;
10c) straży gminnych (miejskich);
10d) podmiotów uprawnionych do wykonywania zadań z zakresu ratownictwa górskiego;
10e) Służby Parku Narodowego;
10f) podmiotów uprawnionych do wykonywania zadań z zakresu ratownictwa wodnego;
10g) Krajowej Administracji Skarbowej wykorzystywany przez Służbę Celno-Skarbową;
11) Inspekcji Transportu Drogowego;
12) jednostki niewymienionej w pkt 1–11, jeżeli jest używany w związku z ratowaniem życia lub zdrowia ludzkiego — na podstawie zezwolenia ministra właściwego do spraw wewnętrznych"[4].

Przywoływana ustawa w art. 53 ust. 2. określa uprawnienia kierującego pojazdem uprzywilejowanym. W artykule tym stwierdza się, że: „Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu pojazdów, zatrzymaniu i postoju oraz do znaków i sygnałów drogowych tylko w razie, gdy:

1) uczestniczy:
   a) w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia albo koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego albo
   b) w przejeździe kolumny pojazdów uprzywilejowanych,
   c) w wykonywaniu zadań związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, którym na mocy odrębnych przepisów przysługuje ochrona;
2) pojazd wysyła jednocześnie sygnały świetlny i dźwiękowy; po zatrzymaniu pojazdu nie wymaga się używania sygnału dźwiękowego;
3) w pojeździe włączone są światła drogowe lub mijania.

3. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym jest obowiązany stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub upoważnione do jego kontroli.

4. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, uwzględniając w szczególności konieczność zapewnienia porządku, sprawności i bezpieczeństwa ruchu drogowego, określi, w drodze rozporządzenia, okoliczności, w jakich używane są pojazdy uprzywilejowane w kolumnach"[5].

Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu pojazdów, zatrzymaniu i postoju oraz do znaków i sygnałów. Kierującego takim pojazdem nie obowiązują m.in. ograniczenia prędkości, może on wjechać „pod prąd", wyprzedzać w miejscach, gdzie obowiązuje taki zakaz, czy wjechać na skrzyżowanie na czerwonym świetle. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani ułatwić przejazd pojazdu uprzywilejowanego, w szczególności przez niezwłoczne usunięcie się z jego drogi, a w razie potrzeby zatrzymanie się. Obowiązek ułatwienia przejazdu dotyczy także pieszych znajdujących się na drodze. Oznacza to, że stojący w korku kierowcy powinni rozjechać się na boki, wjechać na pas zieleni lub zjechać na pobocze, a pojazdy znajdujące się w ruchu powinny zmienić pas tak, żeby jak najszybciej przepuścić pojazd uprzywilejowany. Piesi natomiast powinni powstrzymać się od przejścia na drugą stronę ulicy, nawet jeżeli maja zielone światło lub już znajdują się na przejściu[6].

Kierujący pojazdem uprzywilejowanym, mając prawo do nieprzestrzegania w określonych ustawowo przypadkach do nieprzestrzegania przepisów, nie jest zwolniony od odpowiedzialności za spowodowanie kolizji czy też wypadku drogowego, który nastąpił w wyniku korzystania przez niego z tego uprawnienia. Sprawcą wypadku jest pojazd uprzywilejowany, który wjeżdża na skrzyżowanie na czerwonym świetle — to na kierowcy tego pojazdu ciąży odpowiedzialność za bezpieczeństwo, przykładowo: samochody poruszające się przez skrzyżowanie na zielonym świetle — nadal mają prawo do pierwszeństwa przejazdu[7].

Dzięki zastosowaniu sygnalizacji dźwiękowej i świetlnej znajdujący się w ruchu pojazd uprzywilejowany może nawet ze znacznej odległości informować innych użytkowników dróg o swoim zbliżaniu się. Te dwa rodzaje sygnalizacji uzupełniają się wzajemnie. Sygnały świetlne pozwalają na precyzyjną lokalizację pojazdu uprzywilejowanego, choć jednak należy wziąć pod uwagę, że może nie być to możliwe w warunkach ograniczonej widoczności bądź silnego oświetlenia naturalnego. Sygnały dźwiękowe dzięki zjawiskom odbicia i ugięcia fal akustycznych już ze znacznej odległości informują użytkowników ruchu o obecności pojazdu uprzywilejowanego, nawet jeśli nie jest możliwa lokalizacja wzrokowa tego pojazdu[8]. Aby sygnały świetlne i dźwiękowe spełniały swoją rolę muszą być odpowiedniej jakości, co oznacza ich dobrą słyszalność przez uczestników ruchu drogowego oraz widoczność wysyłanych impulsów świetlnych. Spełnienie tych dwóch uwarunkowań przekłada się bezpieczeństwo zarówno pojazdu uprzywilejowanego, jak i pojazdów znajdujących się na drodze jego przejazdu.

Kierujący pojazdem uprzywilejowanym podany jest działaniu stresu: „ […] stanu obciążenia systemu regulacji psychicznej powstający w sytuacji zagrożenia, utrudnienia

[4] Tamże.
[5] Tamże.

[6] <*http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/138 883,Uprawnienia-pojazdow-uprzywilejowanych.html*>, 12 lutego 2017 r. K. Jałoszyński, G. Gudzbeler, *Ocena własności…*, wyd. cyt.
[7] D. Foint, *Zderzenie z pojazdem uprzywilejowanym? Kto jest winnym…*, <http://dariuszfoint.pl/zderzenie_z_uprzywilejowanym/>, 17 marca 2017 r.; K. Jałoszyński, G. Gudzbeler, *Ocena własności…*, wyd. cyt.
[8] <https://www.ciop.pl/CIOPPortalWAR/appmanager/ciop/pl?_nfpb=true&_pageLabel=P122 001 125 134 261 643 2197&html_tresc_root_id=1182&html_tresc_id=1183&html_klucz=301 061&html_klucz_spis=103>, 25 marca 2017 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

lub niemożności realizacji ważnych dla jednostki celów, zadań, wartości”[9], jest on związany:
— ze świadomością konieczności szybkiego dotarcia do miejsca, w którym powstała sytuacja wymagająca udzielenia pomocy: wypadek drogowy, katastrofa budowalna lub naturalna, pożar, zatrzymanie osoby zagrażającej bezpieczeństwu publicznemu itp.;
— ze świadomością odpowiedzialności za spowodowania kolizji lub wypadku podczas poruszania się pojazdem uprzywilejowanym.

Mając powyższe na uwadze, ważne jest, aby pojazd uprzywilejowany był dla uczestników ruchu drogowego:
— dobrze widoczny;
— dobrze słyszalny.

W lutym 2017 r., za zgodą komendanta-rektora WSPol w Szczytnie zostały przeprowadzone badania metodą sondażu diagnostycznego techniką ankietowania wśród policjantów — studentów i słuchaczy kursów specjalistycznych, którzy mają, bądź mieli, doświadczenie w prowadzeniu pojazdów uprzywilejowanych Policji. W badaniu wzięło udział 92 policjantów (co przyjęto za 100% podczas opracowania procentowego uzyskanych wyników badań), co stanowi próbę reprezentatywną w stosunku do liczby policjantów — studentów i słuchaczy kursów specjalistycznych, obecnych w tym czasie w WSPol. Udział w badaniu był dobrowolny. Ankiet była anonimowa[10]. Badania zostały przeprowadzone w ramach realizacji projektu badawczego: „Opracowanie systemu wspomagania badań psychologicznych kierowców dla Policji” (nr DOB-BIO7/20/01/2015).

Na wstępie zapytano respondentów o charakter wykonywanej służby. Wskazano na cztery jej kategorie:
1. Służba kryminalna;
2. Służba prewencji (patrolowo-interwencyjna);
3. Ruch drogowy;
4. Inna.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych, przedstawia diagram numer 1.

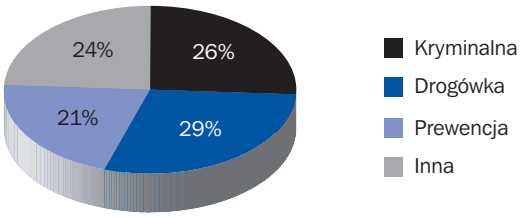

Diagram 1. Charakter służby pełnionej w Policji przez osoby biorące udział w badaniu
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

[9] <http://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/stres.html> 25 marca 2017 r.
[10] Opis wyników badań na podstawie: K. Jałoszyński, *Wyniki badań metodą sondażu diagnostycznego, techniką ankietowania, z wykorzystaniem narzędzia badawczego — kwestionariusza ankiety, nt. oznakowania i wyposażenia w sygnały ostrzegawcze pojazdów uprzywilejowanych Policji jako elementu podwyższającego poczucie komfortu psychicznego kierowcy podczas działania w warunkach podwyższonego stresu*, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, 3 kwietnia 2017 r. — maszynopis (niepublikowany, zarchiwizowany w Wspol), s. 1–15.

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że rozkład zatrudnienia respondentów w poszczególnych rodzajach pionów służbowych w Policji był proporcjonalny. Pozwoliło to na uzyskanie obiektywnej oceny odpowiedzi na poszczególne pytania w odniesieniu reprezentatywności respondentów w zakresie wykonywanych zadań służbowych.

Pierwsze pytanie dotyczyło rodzaju pojazdu uprzywilejowanego, którym respondenci kierują. Do wyboru były trzy odpowiedzi:
1. Oznakowanym;
2. Nieoznakowanym;
3. Oznakowanym/nieoznakowanym.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych, przedstawia diagram numer 2.

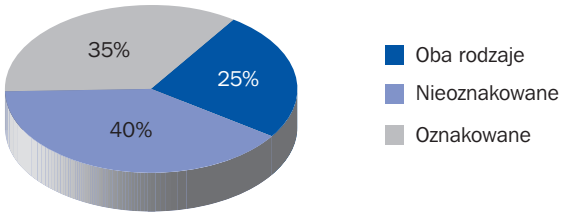

Diagram 2. Rodzaj pojazd uprzywilejowanego kierowanego przez respondentów
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Na podsawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że proporocjalność w zakresie rodzajów pojazdów uprzywilejowanych, którymi kierowali respondenci, również została uzyskana. Wynik w trzeciej kategorii (oba rodzaje) — 25%, rozłożony na dwie pozostałe kategorie (oznakowany i nieoznakowany) powoduje, że różnica pomiędzy policjantami kierującmi radiowozami oznakowanymi i nieoznakowanymi wynosi 5%. Większość respondentów miała doświadczenie w kierowaniu radiowozami nieoznakowanymi.

Drugie pytanie brzmiało: Oznakowanie pojazdów uprzywilejowanych w symbolikę wyróżniającą je jako pojazdy Policji jest*:*
1. Wystarczające;
2. Niewystarczające;
3. Nie mam zdania.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych, przedstawia diagram numer 3.

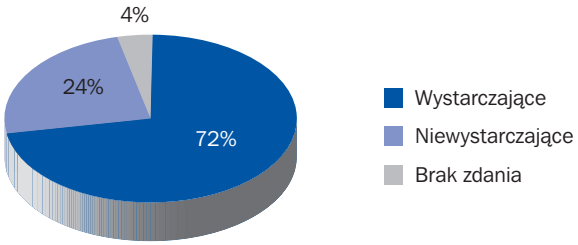

Diagram 3. Oznakowanie pojazdów uprzywilejowanych
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że oznakowanie pojazdów uprzywilejowanych Policji w symbolikę idetyfikującą je jako radiowozy policyjne jest wystrczające. Zdecydowana liczba respondentów wyraziła taką opinię.

Trzecie pytanie brzmiało: Sygnały dźwiękowe, w jakie są wyposażone pojazdy uprzywilejowane Policji, mają moc:
1. Wystarczającą;
2. Niewystarczającą;
3. Nie mam zdania.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych przedstawia diagram numer 4.

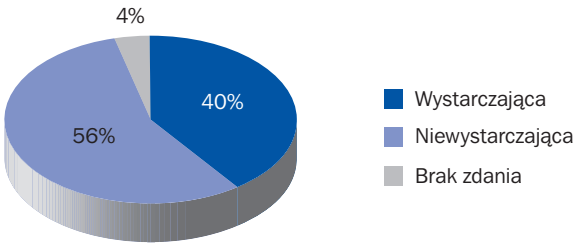

Diagram 4. Moc sygnałów dźwiękowych w pojazdach uprzywilejowanych
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że większość respondentów wskazała na zbyt słabą moc sygnałów dźwiękowych, w jakie wyposażone są radiowozy policyjne. Na problem ten policjaci skarżą się od kilku lat. Jest to kwestia powtarzająca się w dyskusji na temat sygnałów dźwiekowych montowanych w radiowozach. Ich jakość i moc ma bowiem pierwszorzędne znaczenie dla bezpieczeństwa policjantów kierujących pojazdami uprzywilejowanymi.

Czwarte pytanie brzmiało: Wyposażenie pojazdów Policji w świetlne sygnały ostrzegawcze pojazdu uprzywilejowanego jest:
1. Wystarczające;
2. Niewystarczające;
3. Nie mam zdania.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych, przedstawia diagram numer 5.

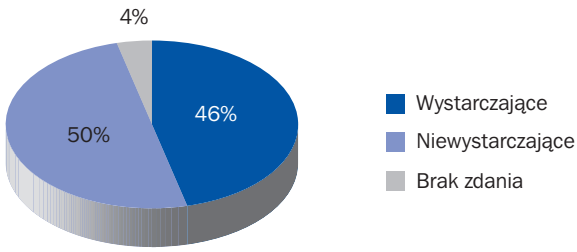

Diagram 5. Wyposażenie pojazdów Policji w sygnały świetlne
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że respondenci wskazali na niewystarczające wyposażenie pojazdów uprzywilejowanych Policji w świetlne sygnały ostrzegawcze.

Piąte pytanie brzmiało: Wyposażenie belki sygnalizacyjnej pojazdu uprzywilejowanego w element podświetlany — napis informacyjny: „Policja", jest:
1. Potrzebne — spełnia swoją funkcję;
2. Zbędne — nie spełnia swojej funkcji;
3. Nie mam zdania.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych przedstawia diagram numer 6.

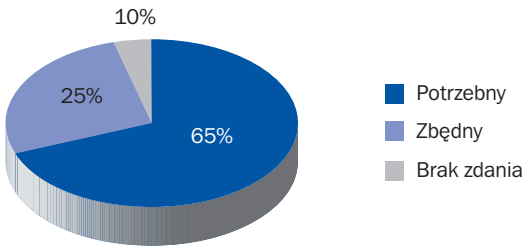

Diagram 6. Przydatność elementu podświetlanego „Policja"
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że większość respondentów wskazała na przydatność elemntu podświetlanego w belce sygnalizacyjnej — napisu „Policja". Należy mieć jedank na uwadze fakt, że pytanie nie dotyczyło konkretnego rodzaju belki sygnalizacyjnej. Obecnie większość radiowozów oznakowanych Policji ma belki o wysokim profilu, gdzie napis ten jest widoczny. Obecnie montowane są belki o niski profilu, w ktrórych napis ten jest widoczny dopiero z bardzo bliskiej odległości.

Szóste pytanie brzmiało: Wyposażenie belki sygnalizacyjnej w element podświetlany — napis „Policja":
1. Ma wpływ na jakość i ilość świetlnych elementów ostrzegawczych pojazdu uprzywilejowanego Policji;
2. Nie ma wpływu na jakość i ilość świetlnych elementów ostrzegawczych pojazdu uprzywilejowanego Policji;
3. Nie mam zdania.

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych, przedstawia diagram numer 7.

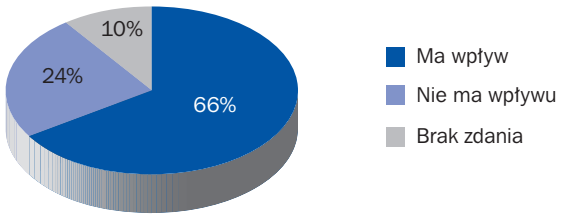

Diagram 7. Ocena wyposażenia belki sygnalizacyjnej w napis „Policja"
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że większość respondentów wskazała, że napis „Policja" ma wpływ na jakość i liczbę elementów ostrze-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

gawczych pojazdu uprzywilejowanego. Ograniczenie liczby świetlnych elementów ostrzegawczych — włączających się sekwencyjnie, przekłada się na widoczność radiowoazu, jako pojazdu uprzywilejowanego, przez innych uczestników ruchu drogowego. Ma to pierwszorzędne znaczenia, podobnie jak w odniesieniu do słyszalności sygnałów dźwiekowych, na bezpieczeństwo policjantów, kierujących pojazdem uprzywilejowanym.

Siódme pytanie brzmiało: Wyposażenie nieoznakowanych pojazdów Policji w świetlne elementy ostrzegawcze pojazdu uprzywilejowanego jest:

1. Wystarczające
2. Niewystarczające
3. Nie mam zdania

Uzyskane wyniki — określone w wartościach procentowych, przedstawia diagram numer 8.

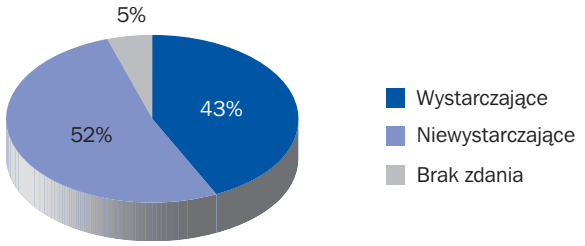

Diagram 8. Wyposażenie nieoznakowanych pojazdów Policji w świetlne elementy ostrzegawcze pojazdu uprzywilejowanego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań

Na podstawie analizy uzyskanych wyników można stwierdzić, że respondenci wskazali na niedostateczną liczbę świetlnych elemntów ostrzegawczych pojazdu uprzywilejowanego montowanych w radiowozach. Ich liczba ma pierwszorzędne znaczenie dla bezpieczeństwa policjantów kierujących pojazdami uprzywilejowanymi.

Respondenci mieli możliwość zgłoszenia swoich uwag, pisemnie, we wskazanym w ankiecie miejscu. Z możliwości tej skorzystało 10% badanych. Uwagi dotyczyły następujących zagadnień:

— Samosłyszalnych sygnałów dźwiękowych w pojazdach nieoznakowanych.
— Pojazd uprzywilejowany powinien mieć system przemiennego przełączania świateł drogowych i mijania w momencie włączenia sygnałów pojazdu przywilejowanego. Ponadto powinny być zamontowane światła stroboskopowe w przednich lampach pojazdu i tylnych, jak np. w USA. Sygnały dźwiękowe typu ZURA były bardzo dobrze słyszalne. W nowych radiowozach — Kia cee'd — sygnały dźwiękowe są bardzo słabo słyszalne przez uczestników ruchu drogowego. Informację tę należy przekazać osobom decydującym o rodzaju montowanych sygnałów dźwiękowych. Bezpieczeństwo policjantów kierujących pojazdami uprzywilejowanymi Kia cee'd jest zagrożone. Użytkownik ruchu drogowego, jeżeli słucha radia, to praktycznie tych sygnałów nie słyszy. W kraju dostępne są sygnały dźwiękowe o odpowiednim natężeniu dźwięku, przykładem są pojazdy pogotowia ratunkowego czy też Straży Pożarnej.
— Napis „Policja" na belce sygnalizacyjnej pojazdu uprzywilejowanego powinien mieć możliwość wyłączenia, ponieważ czasami jest potrzeba podjechania do interwencji w sposób niewidoczny.
— Sygnały dźwiękowe pojazdów uprzywilejowanych mają za małą moc. Są niedostatecznie słyszalne, jak np. sygnały montowane w pojazdach pogotowia ratunkowego czy też Straży Pożarnej. Ta słaba słyszalność sygnałów sprawia wiele problemów podczas jazdy pojazdem uprzywilejowanym. Przy większych prędkościach poza obszarem zabudowanym często zdarza się, że sygnały dźwiękowe stają się jeszcze cichsze, co jest wynikiem tłumienia dźwięku przez napór powietrzna na głośnik emitujący dźwięk syreny. Lepszym rozwiązaniem, według ankietowanych, byłoby montowanie głośnika sygnałów dźwiękowych w belce sygnalizacyjnej i ewentualne dodatkowe montowanie sygnałów pneumatycznych, jak w pojazdach pogotowia ratunkowego. Dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie konsultacji w tym zakresie (przed zakupem) z użytkownikami pojazdów uprzywilejowanych. Dałoby to możliwość wyposażenia pojazdu uprzywilejowanego zgodnie z oczekiwanymi ich użytkowników.
— Występuje częsta awaryjność modułu manualnego do obsługi sygnałów świetlnych i dźwiękowych.
— Miejsce montowania sygnałów dźwiękowych w pojazdach nieoznakowanych naraża je na zalanie wodą, co powoduje ograniczenie ich słyszalności.
— Nowoczesne sygnały świetlne typu LED są wystraczające i dobrze widoczne. Mankamentem jest moc sygnałów dźwiękowych — jest ona niewystarczająca. Pełniąc służbę na głównych ulicach miasta, podczas nasilonego ruchu kołowego i dużego hałasu, obecnie stosowane sygnały dźwiękowe, są stanowczo za słabe.
— Sygnały dźwiękowe są zbyt ciche.
— Obecnie sygnały zarówno świetlne, jak i dźwiękowe w radiowozach są nie tylko mało widoczne, ale i słabo słyszalne. Bardzo dobrze wyposażone w sygnały świetlne i dźwiękowe są pojazdy pogotowia ratunkowego.

Dodatkowo respondenci mogli wskazać na schematach radiowozów — oznakowanego i nieoznakowanego, miejsca, w których według nich powinny być umieszczone dodatkowe światła ostrzegawcze pojazdu uprzywilejowanego. Z możliwości tej skorzystało 56 respondentów — 61% badanych. Do oceny statystycznej liczbę 56 respondentów przyjęto jako 100%. Respondenci wskazali następujące miejsca:

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

1. W radiowozie oznakowanym (rysunek 1):
   — przód samochodu — pas przedni: „grill", dwie do sześciu dodatkowych lamp ostrzegawczych — **A** — 86%;
   — bok samochodu (prawa i lewa strona, tył i przód) — **B** — 21%;
   — przednia szyba: na wysokości pulpitu, jedna lampa ostrzegawcza — **C** — 5%;
   — lusterka wsteczne (przód) — **D** — 29%;
   — tył samochodu — pas tylny, dwie dodatkowe lampy — **E** — 73%;
   — tylna szyba: na wysokości tylnej półki, od jednej do dwóch lamp ostrzegawczych — **F** — 7%.
2. W radiowozie nieoznakowanym (rysunek 2):
   — przód samochodu — pas przedni: „grill", dwie do sześciu dodatkowych lamp ostrzegawczych — **A** — 82%;
   — bok samochodu (prawa i lewa strona, tył i przód) — **B** — 7%;
   — przednia szyba: na wysokości lusterka wstecznego, od jednej do dwóch lamp ostrzegawczych — **C** — 21%;
   — przednia szyba: na wysokości pulpitu, jedna lampa ostrzegawcza — **D** — 5%;
   — lusterka wsteczne (przód) — **E** — 7%;
   — tył samochodu — pas tylny, dwie dodatkowe lampy — **F** — 59%;
   — tylna szyba: na wysokości podsufitki, od jednej do dwóch dodatkowych lamp ostrzegawczych — **G** — 14%;
   — tylna szyba: na wysokości tylnej półki, od jednej do dwóch lamp ostrzegawczych — **H** — 11%;
   — boczne szyby samochodu, na wysokości podsufitki: — **I** — 2%.

Dokonując reasumpcji analizy uzyskanych wyników w przeprowadzonych badaniach, najważniejsze wnioski i rekomendacje, dotyczące rozwiązań technicznych w pojazdach uprzywilejowanych Policji, które mają wpływ na podwyższenie poczucia komfortu psychicznego kierowcy podczas działania w warunkach podwyższonego stresu, odnoszą się do:

1. Konieczności wyposażania pojazdów uprzywilejowanych Policji w sygnały dźwiękowe emitujące silniejszy poziom dźwięku, co ma pierwszorzędne znaczenia dla identyfikacji pojazdu Policji jako uprzywilejowanego. Obecnie montowane w radiowozach są bardzo słabo słyszalne przez uczestników ruchu drogowego. Jako spełniające te wymogi należy wskazać sygnały montowane w pojazdach uprzywilejowanych pogotowia ratunkowego i straży Pożarnej — są to w zdecydowanej większości sygnały firmy FEDERAL.

Rezygnacji w z napisu „Policja" umieszczonego na belce sygnalizacyjnej emitującego światła ostrzegawcze pojazdu uprzywilejowanego oraz wykorzystanie „odzyskanego" miejsca do umieszczenia tu świateł ostrzegawczych. Przy obecnych rozwiązaniach technicznych belek sygnalizacyjnych, ich niskiego profilu — stosowne w radiowozach belki to belka zespolona AURUM/1150 mm zawierająca:
— moduły główne LED;
— światła robocze do przodu;
— światła robocze na boki;
— szyld LED podświetlany — napis „Policja";
— dodatkowe moduły LED — 1 do przodu plus 1 do tyłu barwy czerwonej;
— wiązka przewodów;
— niski profil — wysokość 64 mm[11].

[11] <http://www.federal.pl/shop/niebieskie/belki-swietlne-niebieskie/aurum-1150mm-45-policja/>, 13 lutego 2017 r.

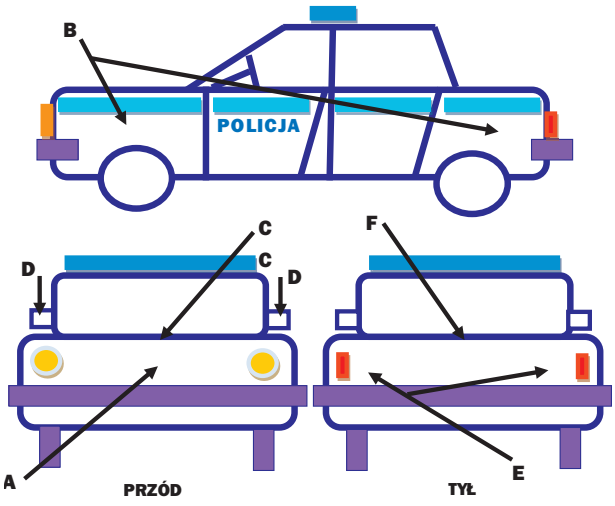

Rysunek 1. Schemat radiowozu oznakowanego oznaczonego według wskazówek respondentów
Źródło: opracowanie własne

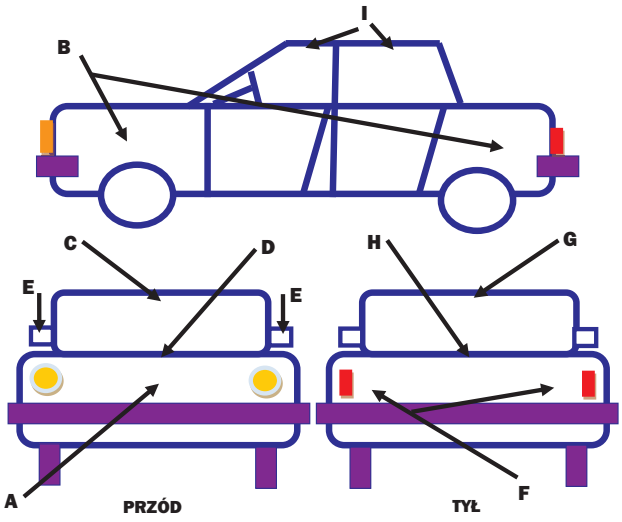

Rysunek 2. Schemat radiowozu nieoznakowanego oznaczonego według wskazówek respondentów
Źródło: opracowanie własne

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Fotografia 1. Belka sygnalizacyjna AURUM/1150 mm
Źródło: <http://www.policja.pl/pol/aktualnosci/136 106,Nowe-radiowozy-dla-stolecznych-policjantow.html> 23 marca 2017 r.

Mając na uwadze wysokości belki — 6,4 cm, napis ten jest praktycznie niewidoczny, a uniemożliwia montaż dodatkowych lamp ostrzegawczych (zdjęcie 1). Niektóre firmy oferują obecnie belki o profilu 4,5 cm. Jest tendencja do zmniejszania profilu belek sygnalizacyjnych pojazdów uprzywilejowanych. Policja brytyjska zrezygnowała z umieszczania napisu *police* w belkach sygnalizacyjnych (Brytyjczycy byli jednymi z pierwszych, którzy umieszczali na dachach samochodów policyjnych napis *police*), ze względu na ich małą widoczność przy obecnych ich wymiarach. Powstałe miejsce „zagospodarowano" dodatkowymi lampami sygnalizacyjnymi pojazdu uprzywilejowanego (zdjęcie 2). Tym samym radiowozy brytyjskiej policji stały się bardziej widoczne podczas poruszania się w ruchu drogowym jako pojazdy uprzywilejowane.

Umieszczenia w radiowozach zarówno oznakowanych, jak i nieoznakowanych dodatkowych świateł ostrzegawczych pojazdu uprzywilejowanego — przepisy dopuszczają montaż do 10 tego typu punktów świetlnych na pojeździe[12], co przełoży się na lepszą widoczność pojazdu wśród uczestników ruchu drogowego podczas korzystania przez policjantów z prawa do „uprzywilejowania".

[12] § 26 pkt 2 ppkt 1 rozporządzenia ministra infrastruktury z 31 grudnia 2002 r., *w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia* (DzU z 2003 r., nr 32, poz. 262 z 2003 r.).

Fotografia 2. Belka sygnalizacyjna bez podświetlanego napisu „Policja"
Źródło: <https://www.google.pl/search?q=belka+sygnalizacyjna+premier+hazard&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwic9NfasvLSAhWtbZoKHUFFCPcQsAQIKA&biw=1920&bih=974>, 25 marca 2017 r.

Fotografia 3. Belki sygnalizacyjne na radiowozach brytyjskiej policji
Źródło: <http://www.tvn24.pl/wielka-brytania-atak-na-polskiego-nastolatka-w-stroud,728 118,s.html>, 31 marca 2017 r.

Wyposażenie policyjnych radiowozów w atrybuty pojazdu uprzywilejowanego o wysokiej jakości jest niewątpliwie istotnym elementem zapewnienia kierującym takimi pojazdami komfortu psychicznego — zmniejszenie poziomu stresu. Należy mieć nadzieję, że wprowadzane na wyposażenie Policji nowe radiowozy — zarówno oznakowane, jak i nieoznakowane, będą posiadać sygnały dźwiękowe emitujące słyszalny dźwięk pojazdu uprzywilejowanego na odpowiednim poziomie, a elementy sygnałów świetlnych będą tak rozbudowane i rozmieszczone, że pojazdy te będą również odpowiednio wcześniej, i dla wielu uczestników ruchu drogowego, identyfikowane.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Joanna Maria Paczkowska[1]

System kształcenia policjantów w przedmiocie przesłuchań w świetle wyników badań

Streszczenie: *Przesłuchanie jest czynnością, z którą funkcjonariusze mają do czynienia od początku swojej kariery zawodowej. W szczególny sposób rozwijają swoje umiejętności w tym zakresie funkcjonariusze służby kryminalnej i śledczej. Przygotowanie policjantów do prowadzenia przesłuchań realizowane jest przez uczestnictwo w szkoleniach oraz przez samodoskonalenie. Przesłuchanie stanowi podstawową czynność postępowania karnego przede wszystkim ze względu na znaczenie informacji uzyskiwanych w ich trakcie, które w znacznym stopniu determinują działania organów ścigania, w szczególności w początkowej fazie postępowania przygotowawczego. Celem przesłuchania jest więc pozyskanie prawdziwych i rzetelnych informacji, a to, w jaki sposób będą one uzyskiwane, uzależnione pozostaje od przygotowania policjantów, posiadanych przez nich kompetencji i kwalifikacji. Obowiązujący obecnie system szkolenia w zakresie przesłuchań nie spełnia jednak oczekiwań policjantów, a kompleksowe wyszkolenie w tej dziedzinie uzyskuje niewielka liczba funkcjonariuszy, co sprawia że swoje braki uzupełniają oni, poszukując wiedzy w ogólnodostępnych źródłach.*

Słowa kluczowe: *system szkolenia, przygotowanie, źródła wiedzy, kompetencje, służba kryminalna, technika i taktyka przesłuchania*

Abstract: *Interrogation is an activity, which police officers deal with since the beginning of their career. Officers of criminal and investigative service broaden their skills in a special way. Preparation of police officers to conduct hearings is made by active participation in training and self-improvement. Interrogation is a basic activity of criminal proceedings, mainly because of the meaning and value of the information obtained at the hearings, which largely determine the actions of law enforcement agencies, particularly in the initial trial phase. The aim of the hearing is to obtain true and reliable information, and how they will be achieved is dependent on the preparation of police officers and their competence and qualifications. However the current system of training in interrogations does not meet the expectations of police officers, and comprehensive training in this area is obtained by a small number of officers, which makes police officers complement their deficiencies by seeking knowledge in public sources.*

Keywords: *training system, preparation, sources of knowledge, competence, criminal service, technique and tactics of interrogation*

System szkolenia policjantów w przedmiocie przesłuchań

Szkolenie funkcjonariuszy Policji jest przedmiotem licznych badań i dyskusji, które dotyczą jednak w głównej mierze policjantów służby prewencji. Nabywanie wiedzy i kwalifikacji w zakresie przesłuchań obejmuje zarówno zagadnienia prawne, jak i psychologiczne. Niestety funkcjonariusze przyznają, że w procesie nauczania najistotniejsze jest przygotowanie przesłuchujących od strony prawnej, co odzwierciedlają programy szkolenia zdeterminowane w głównej mierzę przez tematy związane z wymogami formalnymi prowadzenia przesłuchań, przez co posiadanie wiedzy i kompetencji z dziedziny psychologii staje się mniej znaczące. Przygotowanie policjantów do przeprowadzania przesłuchań, jeśli występuje w ogóle w badaniach, to z reguły nie stanowi oddzielnego przedmiotu tych badań, lecz tylko fragment analizujący jego wpływ na końcowy wynik przesłuchania.

Wiedza i umiejętności w zakresie przesłuchań rozwijane są etapowo, od najbardziej ogólnych do najbardziej szczegółowych, tym samym różne grupy funkcjonariuszy otrzymują odmienne przygotowanie. Dokonywanie przesłuchań przez policjantów służby kryminalnej charakteryzuje się większym stopniem sformalizowania i złożoności od przesłuchań przeprowadzanych przez funkcjonariuszy prewencji, co wynika z rodzaju prowadzonych przez nich postępowań. Policjanci służby prewencji nie potrzebują więc tak rozbudowanej wiedzy i umiejętności, jak funkcjonariusze służby kryminalnej realizujący działania w ramach postępowań karnych. Tym samym każdy policjant przyjęty do służby otrzymuje podstawowe niezbędne przygotowanie w tym zakresie, zaś rozwijanie ich następuje z czasem, w szczególności wśród policjantów prowadzących postępowania karne. Przesłuchanie jest przedmiotem licznych kursów i szkoleń, a obecnie istniejący system przygotowania policjantów w tym przedmiocie przedstawia się następująco.

ETAP I

Szkolenie zawodowe podstawowe

↓

ETAP II

Kurs specjalistyczny dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności dochodzeniowo-śledcze

lub/i

Kurs specjalistyczny dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności operacyjno-rozpoznawcze

↓

ETAP III

Kurs specjalistyczny z zakresu taktyki i technik przesłuchań

Schemat 1. System szkolenia funkcjonariuszy Policji w zakresie przesłuchań
Źródło: opracowanie własne

[1] Joanna Maria Paczkowska — studentka II roku studiów II stopnia na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 2016 r. obroniła pracę licencjacką pt. *Przesłuchanie w programie szkolenia policjantów*. W obszarze zainteresowań autorki pozostają zagadnienia z zakresu dowodowych źródeł osobowych, metodologii badań bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa społeczności lokalnych.

Adres do korespondencji: <asia15paczkowska@wp.pl>.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Powyższy schemat uwidacznia formę szkolenia w postaci od ogółu do szczegółu. Poczynając od kwestii bardzo ogólnych, tj. stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego, sporządzanie dokumentacji, przestrzeganie zasad etyki zawodowej i praw człowieka[2] realizowanych w ramach szkolenia podstawowego. Przesłuchanie wówczas stanowi jedno z wielu zagadnień, z jakim muszą zapoznać się przyszli policjanci. Kolejny etap przeznaczony jest już tylko dla funkcjonariuszy służby kryminalnej, dla których przesłuchanie jest czynnością dowodową przeprowadzaną w ramach prowadzonego postępowania przygotowawczego. Kurs specjalistyczny dla policjantów służby kryminalnej koncentruje się już na zagadnieniach ściśle związanych z służbą dochodzeniowo-śledczą lub operacyjno-rozpoznawczą i obejmuje w kwestii przesłuchania m.in. prawa i obowiązki świadka/podejrzanego, stosowanie kar porządkowych, zakazy dowodowe, szczególne formy przesłuchań, etapy przesłuchania, sporządzanie protokołu[3]. Zagadnienie przesłuchania nie stanowi już jednego z wielu, ale staje się jednym z kilku w obrębie działań podejmowanych przez policjantów służby kryminalnej. Ostatni etap, jakim jest kurs specjalistyczny z taktyki i technik prowadzenia przesłuchań, koncentruje się już tylko i wyłącznie na zagadnieniu przesłuchania i został on mu w pełni poświęcony. Wówczas zagadnienie przesłuchania nie jest ani jednym z wielu, ani jednym z kilku, ale jest jedynym omawianym zagadnieniem, w ramach którego funkcjonariusze doskonalą umiejętności o charakterze indywidualnym oraz zawodowym. Wśród (siedmiu) realizowanych tematów znajdują się m.in przesłuchanie poznawcze, wykrywanie nieszczerości i kłamstw, umiejętność prowadzenia rozmów, wybrane umiejętności komunikacyjne[4]. Taki rozwój wiedzy wydaje się być nie tylko najbardziej racjonalny, ale i najbardziej efektywny, gdyż mamy do czynienia z postępującą specjalizacją w tym zakresie i rozwijaniem umiejętności, a także wiedzy u funkcjonariuszy, którym jest to najbardziej przydatne w związku z realizowanymi przez nich czynnościami.

Poziom przeszkolenia policjantów w skali kraju

Ukończenie poszczególnych kursów wiążę się z uzyskaniem przez policjantów wiedzy na temat przesłuchań w konkretnym zakresie. Etap pierwszy zapewnia przegotowanie do prowadzenia przesłuchań w postępowaniach w sprawach wykroczeń, etap drugi związany jest z opanowaniem treści niezbędnych do dokonywania przesłuchań w postępowaniu karnym, zaś trzeci stanowi uzupełnienie dwóch wcześniejszych oraz zawiera ćwiczenia praktyczne w tym przedmiocie. Stan przeszkolenia funkcjonariuszy na kolejnych etapach odzwierciedla liczba ich uczestników.

Tabela 1 zawiera dane na temat liczby policjantów, którzy w ciągu ostatnich pięciu lat ukończyli poszczególne kursy. Liczba absolwentów oznacza jednocześnie liczbę policjantów przeszkolonych w zakresie przesłuchań odpowiednio do treści realizowanych w ich trakcie.

Wszyscy policjanci przyjęci do służby w ramach szkolenia podstawowego otrzymują przygotowanie w dziedzinie przesłuchania świadka wykroczeń oraz osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia, co do której istnieje uzasadnione podstawa do sporządzenia wniosku o ukaranie. W tym podstawowym zakresie w ciągu ostatnich pięciu latach przeszkolono 23 704 policjantów. Najwięcej, bo aż 6554 funkcjonariuszy zostało przeszkolonych w 2013 r.

W pierwszym etapie szkolenia w ciągu lat 2010–2015 nie miały miejsca istotne zmiany, które nastąpiły w przypadku drugiego etapu. W roku 2014 doszło do utworzenia dwóch odrębnych kursów — jednego dla funkcjonariuszy dochodzeniowo-śledczych, oraz — drugiego dla operacyjno-rozpoznawczych, które zastąpiły obowiązujący wcześniej kurs dla policjantów służby kryminalnej w zakresie wykonywania wybranych czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych. Zmiana ta korzystnie wpłynęła na wzrost liczby szkolonych funkcjonariuszy. W roku 2014 i 2015 przeszkolono w nowym systemie aż 2117 policjantów, podczas gdy w latach 2010–2014, czyli w dwa razy dłuższym okresie, przeszkolono zaledwie 1639 funkcjonariuszy. Stworzenie dwóch odrębnych kursów wpłynęło nie tylko na zwiększenie liczby szkolonych policjantów w zdecydowanie krótszym czasie, ale także na wzrost ich poziomu specjalizacji w czynnościach dochodzeniowo-śledczych lub operacyjno-rozpoznawczych. Ponadto liczebność służby kryminalnej ma tendencje spadkową, co nie wynika jednak z rzeczywistego zmniejszenia się liczby funkcjonariuszy, ale z utworzenia Centralnego Biura Śledczego Policji i przejścia części funkcjonariuszy służby kryminalnej do służby śledczej.

Kurs z zakresu taktyki i technik prowadzenia przesłuchań, stanowiący trzeci etap szkolenia, ukończyło w latach 2010–2015 3116 policjantów służby kryminalnej. Przyjmując, iż średnia liczebność służby kryminalnej wyniosła 31 389 funkcjonariuszy, to kurs ten w latach 2010–2015 ukończył co dziesiąty policjant, a co ósmy brał udział w jednym z kursów stanowiących drugi etap szkolenia. Najmniej policjantów zarówno na drugim, jak i trzecim etapie przeszkolono w 2012 r. Na drugim poziomie szkolenia liczba ta wynosiła zaledwie 70, a na trzecim 117 policjantów.

[2] Załącznik do decyzji nr 244 komendanta głównego Policji zmieniającej decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego z 9 lipca 2014 r. (Dz. Urz. KGP z 2014 r., poz. 4), s. 6.

[3] Załącznik do decyzji nr 317 komendanta głównego Policji zmieniającej decyzję w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności dochodzeniowo-śledcze z 1 października 2015 r. (Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 80), s. 21.

[4] Załącznik do decyzji nr 217 komendanta głównego Policji w sprawie programu nauczania kursu specjalistycznego z zakresu taktyki i technik przesłuchań z 13 sierpnia 2010 r. (Dz. Urz. KGP nr 9, poz. 47), s. 4.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Nazwa kursu	Lata					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Szkolenie zawodowe podstawowe	1915	3374	5269	6554	3765	2827
Kurs specjalistyczny dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności dochodzeniowo-śledcze	-	-	-	-	229	935
Kurs specjalistyczny dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności operacyjno-rozpoznawcze	-	-	-	-	359	594
Kurs specjalistyczny dla policjantów służby kryminalnej w zakresie wykonywania wybranych czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych	783	250	70	408	128	-
Kurs specjalistyczny z zakresu taktyki i technik przesłuchań	372	398	117	785	812	632
Liczebność służby kryminalnej	32 516	31 926	31 484	31 915	30 274	30 219

Tabela 1. Zestawienie liczby absolwentów poszczególnych kursów w latach 2010–2015
Źródło: Opracowanie własne na podstawie pism Gabinetu Komendanta Głównego Policji z 7 kwietnia 2016 r., nr Gip-1188/16 oraz nr Gip-856/16 z 17 marca 2016 r. w sprawie udzielenia dostępu do informacji publicznej

W latach 2011–2014, kurs taktyki i technik przesłuchań ukończyło więcej policjantów niż jeden z kursów specjalistycznych stanowiących drugi etap szkolenia, jednak wniosek ogólny na temat lat 2010–2015 jest odwrotny, co wynika z dużej liczby policjantów uczestniczących w kursach specjalistycznych w latach 2010 i 2015. Tym samym w latach 2010–2015 drugi etap szkolenia ukończyło 3756 policjantów, zaś liczba uczestników trzeciego etapu wyniosła 3116 funkcjonariuszy.

Skuteczne przesłuchanie to nie tylko kwestia dobrego przygotowania technicznego, ale także opanowania taktyki, której funkcjonariusze w trakcie szkoleń nie mają zbyt dużo. Dominacja elementów technicznych w szkoleniach przenosi się następnie na sposób prowadzenia przesłuchań, który staje się sformalizowany i schematyczny. Paweł Horoszowski podkreślał, że przesłuchanie musi mieć zindywidualizowany charakter[5]. To sprawia, że funkcjonariusze nie mogą ograniczać się tylko i wyłącznie do jednej lub dwóch metod przesłuchań nawet opanowanych do perfekcji. Szablonowe postępowanie doprowadziłoby wówczas do fałszywych wyników, czyniąc zeznania bezużytecznymi.

Za przygotowanie policjantów do realizacji czynności służbowych odpowiada Policja jako instytucja, organizując kursy i szkolenia. Policjanci natomiast zobowiązani są do uczestniczenia w formach kształcenia organizowanych przez Policję oraz do uzupełnia i doskonalenia wiedzy i umiejętności zawodowych[6]. Tym samym poza uczestniczeniem w organizowanych kursach i szkoleniach, policjanci powinni podnosić swoje kwalifikacje we własnym zakresie.

Niestety szkolenie, nie tylko z zakresu przesłuchań, stanowi w Policji duży problem. Kursy najczęściej prowadzone są poza jednostkami w trybie stacjonarnym i trwają kilka, a nawet kilkanaście dni. Funkcjonariusze zostają na ten czas wyłączeni z sprawowania czynnej służby, a ich obowiązki muszą przejąć inni policjanci. Problem szkoleń w przypadku policjantów służby kryminalnej wynika jeszcze z jednego powodu, a mianowicie z prowadzenia postępowań. Wyłącznie funkcjonariusza prowadzącego postępowanie przygotowawcze z powodu uczestniczenia przez niego w szkoleniu powoduje konieczność przekazania go innemu funkcjonariuszowi, który musi zapoznać się z całością materiału sprawy, która w mniejszym lub większym stopniu nie jest mu znana. Z tego też powodu trudno jest kierować na szkolenia policjantów służby kryminalnej, gdyż uczestniczenie w szkoleniu nie stanowi powodu do wstrzymania terminów, czy przedłużenia postępowania. To główne przyczyny, które sprawiają, że funkcjonariusze nie uczestniczą w formach kształcenia organizowanych przez Policję w takim wymiarze, jak powinni.

Przyczyny te wpływają jednocześnie na znaczne wahania liczby uczestników szkoleń w poszczególnych latach, a różnice w latach 2010–2015 wynosiły nawet po kilkaset osób szkolonych rocznie i tak np. przeszkolonych z zakresu taktyki i technik przesłuchań w roku 2012 zostało tylko 117 policjantów, podczas gdy w 2014 liczba ta wyniosła 812[7]. Utrzymywanie liczby szkolonych w ciągu roku policjantów na stałym poziomie pozwoliłoby przeszkolić większą grupę funkcjonariuszy. Co więcej, możliwe stałoby się zaplanowanie liczby wyłączonych ze służby policjantów na czas ich uczestnictwa w kurach i szkoleniach. Przewidywalna liczba szkolonych policjantów pozwoliłaby na podział obowiązków, tak aby nie dochodziło do nadmiernego obciążenia policjantów pozostających w jednostkach. W wyniku tego system szkolenia nie zostałby nadmiernie obciążony, ponieważ istniejące obecnie dysproporcje w liczbie szkolonych osób powodują, że jednego roku organizowanych jest kilka, a innego kilkanaście szkoleń.

[5] P. Horoszowski, *Kryminalistyka*, Warszawa 1958, s. 108.
[6] § 22 załącznika do zarządzenia nr 805 komendanta głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. w sprawie *Zasad etyki zawodowej policjanta*.
[7] Pismo Gabinetu Komendanta Głównego Policji z 7 kwietnia 2016 r. w sprawie udzielenia dostępu do informacji publicznej, nr Gip-1188/16.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Przygotowanie policjantów do przesłuchań w świetle wyników badań

Uczestnictwo policjantów w szkoleniach

Pojawiają się zasadnicze pytania, a mianowicie, jaki jest poziom przygotowania funkcjonariuszy służby śledczej i kryminalnej w zakresie przesłuchań? Z czego to przygotowanie wynika? Czy jest konsekwencją fachowego szkolenia, czy raczej doświadczenia, intuicji i powszechnie głoszonych twierdzeń? W celu weryfikacji zostały przeprowadzone badania empiryczne, których celem stała się odpowiedź na zasadnicze pytanie: czy funkcjonariusze Policji dokonujący przesłuchań w postępowaniu karnym są właściwie do tego przygotowani i jak to przygotowanie wygląda? Głównym celem stało się więc określenie źródeł wiedzy policjantów na temat przesłuchań. W związku z tym o doborze respondentów przesądził fakt, iż postępowania przygotowawcze, a w ich trakcie przesłuchania, prowadzone są przede wszystkim przez policjantów służby kryminalnej i śledczej.

W celu odpowiedzi na powyższe pytania przeprowadzone zostały badania ankietowe w maju 2016 r. w wersji papierowej. Głównymi powodami zastosowania tej metody była możliwość uzyskania odpowiedzi od znacznej liczby funkcjonariuszy w stosunkowo krótkim czasie oraz ograniczona możliwość kontaktu ze względu na realizacje przez policjantów obowiązków służbowych. Badanie obejmowało grupę 68 funkcjonariuszy Policji sekcji kryminalnej i śledczej komendy miejskiej oraz komisariatów w jednym z miast województwa kujawsko-pomorskiego. Z przekazanych 80 kwestionariuszy zwróconych zostało 68, co oznacza że zwrotność osiągnęła poziom 85%. W wynikach uwzględnionych zostało natomiast 66 ankiet, gdyż jedna ze zwróconych nie została wypełniona, a druga w sposób połowiczny.

Kwestionariusz ankiety składał się z 12 pytań, w tym z 11 zamkniętych i jednego otwartego. Pytania podzielone zostały na dwie grupy, jedna dotyczyła uczestnictwa policjantów w kursach i szkoleniach przedmiotem, których jest przesłuchanie, a druga korzystania przez nich z ogólnodostępnych źródeł, w celu pozyskiwania wiedzy na temat przesłuchań. Część kwestionariuszy zawierała błędy w odpowiedziach na poszczególne pytania. Z powodu ich występowania w odpowiedziach na pytanie: czy według Pana/Pani przesłuchanie jest czynnością, do nauczania której przywiązuje się w Policji szczególną wagę?, pod uwagę wzięto tylko 63 odpowiedzi, gdyż jedna odpowiedz zawierała dwa wskazania i dwie inne zawierały brak jakiejkolwiek odpowiedzi. W odpowiedziach na pytanie: jakie charakter miały formy kształcenia w zakresie przesłuchań, w jakich kiedykolwiek Pan/Pani uczestniczyła?, uwzględnionych zostało natomiast 58 odpowiedzi, ponieważ w czterech kwestionariuszach występował brak odpowiedzi, a w czterech odpowiedzi udzielono poprzez dopisania słowa „żadne". W przypadku pytania: jakie zagadnienia powinny być bardziej rozwijane w nauczaniu w obrębie przesłuchań?, liczba odpowiedzi powinna wynosić 264 (liczba ankiet uwzględnionych w wynikach (66) pomnożona przez liczbę żądanych wskazań (4)), funkcjonariusze dokonali jednak 254 wskazań i wszystkie zostały uwzględnione w wynikach. Rozbieżność jest spowodowana mniejszą lub większą liczbą wskazań przez sześciu policjantów.

Poziom umiejętności i wiedzy nierozerwalnie związany jest z stażem pracy. Starsi policjanci nie tylko mają większą wiedzę, czy większe możliwości uczestniczenia w szkoleniach, ale posiadają to, czego brak ich młodszym kolegą, czyli doświadczenie. Wśród ankietowanych policjantów staż służby w pracy dochodzeniowo-śledczej lub/i operacyjno-rozpoznawczej prezentował się następująco.

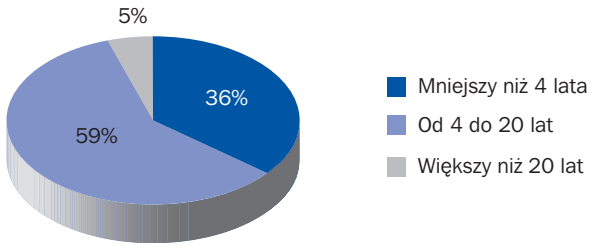

Wykres 1. Staż pracy dochodzeniowo-śledczej lub/i operacyjno-rozpoznawczej
Źródło: badania własne

Najliczniejszą grupę stanowili policjanci ze stażem służby od 4 do 20 lat, takiego wskazania dokonało 59% ankietowanych. W drugiej kolejności 36% — stanowili funkcjonariusze ze stażem mniejszym niż 4 lata. Najmniejszą grupę tworzyli policjanci z praktyką powyżej 20 lat w pracy dochodzeniowo-śledczej lub/i operacyjno-rozpoznawczej tylko 5% ankietowanych. W okresie funkcjonowania Policji Państwowej uznawano sztukę przesłuchania jako konsekwencje właśnie doświadczenia, połączonego ze sprytem, zręcznością i taktem[8]. To ono stanowiło bazę do tworzenia materiałów szkoleniowych dla przyszłych śledczych. Dopiero z czasem w wyniku rozwoju psychologii zeznań oraz prawa przesłuchanie stało się przedmiotem badań naukowych w Polsce, co sprawiło że funkcjonariusze mogli polegać wówczas już nie tylko na doświadczeniu, ale i wiedzy naukowej w tym zakresie. Doświadczenie jest obok przygotowania fachowego składnikiem oceny umiejętności i wiedzy własnej policjantów.

W grupie 42 policjantów ze stażem pracy dochodzeniowo-śledczej i/lub operacyjno-rozpoznawczej większym niż 4 lata, którzy stanowili 64% ankietowanych, ocena własna nie jest ani nadmiernie wygórowana, ani zaniżona względem doświadczenia. Ponadto poza posiadaniem znacznego doświadczenia 58% z nich uczestniczyło

[8] W. Stepek, Z. Hoffmann-Krystyańczyk, *Służba śledcza. Podręcznik dla organów bezpieczeństwa*, Poznań 1923, s. 122.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

w co najmniej jednym kursie, przedmiotem którego było przesłuchanie, nie wliczając w to szkolenia podstawowego. Tym samym funkcjonariusze z stażem powyżej 4 lat posiadają do swojej oceny podstawy, a ich ocena została przedstawiona na poniższym wykresie.

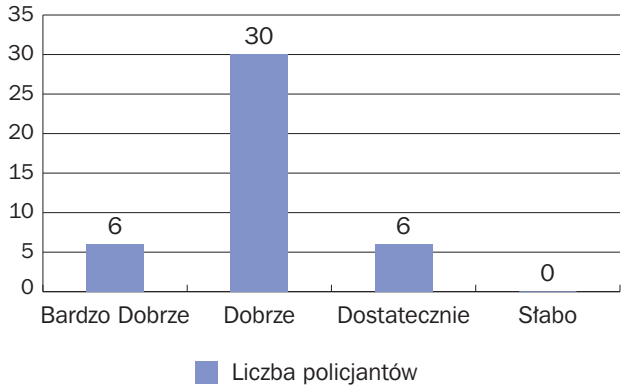

Wykres 2. Ocena wiedzy i umiejętności wśród policjantów z doświadczeniem większym niż 4 lata
Źródło: badania własne

Liczba funkcjonariuszy oceniających się „dobrze" i „bardzo dobrze" w tej grupie respondentów wyniosła 36, zaś zaledwie 6 z 42 funkcjonariuszy z stażem powyżej czterech lat oceniło swoje umiejętności i wiedzę jako „dostateczne". Natomiast w grupie policjantów z stażem mniejszym niż 4 lata, których liczba wyniosła 24, czyli 36% ankietowanych można dostrzec wygórowaną oceną wiedzy i umiejętności względem stażu służby.

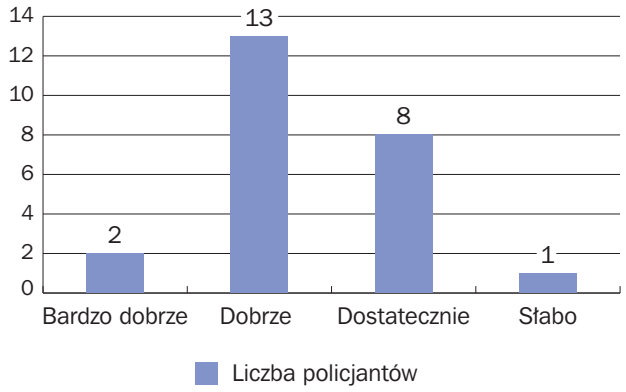

Wykres 3. Ocena umiejętności i wiedzy wśród policjantów o stażu pracy mniejszym niż 4 lata
Źródło: badania własne

Bark doświadczenia można nadrabiać jednak dzięki uczestniczeniu w kursach, co mogłoby stanowić podstawę do takiej oceny, ale 16 z 24 policjantów z stażem mniejszym niż 4 lata nie uczestniczyło w żadnym z kursów, o który zostali zapytani w ankiecie. Mimo nieznacznego doświadczenia i braku przeszkolenia oceniają się wysoko. Wśród 24 funkcjonariuszy 2 oceniło się na „bardzo dobrze", 13 — „dobrze", 8 — „dostatecznie" oraz 1 — „słabo".

Funkcjonariusze z stażem poniżej 4 lat nie posiadają ani odpowiedniego doświadczenia, ani przeszkolenia, przez co ich ocena jest nieproporcjonalnie wysoka względem przygotowania. Okazuje się, że najmłodsi stażem policjanci nie odbiegają w ocenie posiadanej wiedzy i umiejętności od swoich bardziej doświadczonych kolegów, a brak przeszkolenia również nie stanowi dla nich przeszkody w wysokiej samoocenie.

Bez względu jednak na staż pracy dochodzeniowo-śledczej i/lub operacyjno-rozpoznawczej, czy korzystanie z form kształcenia na ogół policjanci oceniają własne umiejętności jako „dobre" — takiego zdania było aż 65% ankietowanych, 12% to policjanci którzy ocenili się „bardzo dobrze". Krytycznie do swoich umiejętności i wiedzy podeszło 21% ankietowanych, oceniając się „dostatecznie". Najgorzej oceniło się zaledwie 2% ankietowanych, uznając posiadaną przez siebie wiedzę i umiejętności za „słabe".

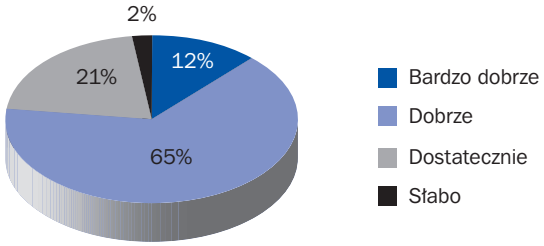

Wykres 4. Ogólna ocena poziomu wiedzy i umiejętności policjantów w zakresie prowadzenia przesłuchań
Źródło: badania własne

Staż pracy ani uczestnictwo w kursach nie wpływają jednak na pogląd policjantów, co do znaczenia umiejętności prowadzenia przesłuchań w pracy dochodzeniowo-śledczej. Na pytanie: czy według Pana/Pani umiejętność prowadzenia przesłuchań jest istotna w pracy dochodzeniowo-śledczej? — tak odpowiedziało 98% ankietowanych policjantów. Co oznacza, że według policjantów umiejętność prowadzenia przesłuchań jest niezwykle istotna dla prowadzonych postępowań. Niestety pomimo tego nie poświęca się na proces nauczanie przesłuchań w Policji odpowiedniej ilości czasu — takiego zdania było 88% ankietowanych.

Umiejętność prowadzenia przesłuchań wynika zarówno z posiadania wiedzy teoretycznej, jak i znajomość praktycznych sposobów postępowania. Kursy, szkolenia, czy inne formy kształcenia w zakresie przesłuchań powinny charakteryzować się równomiernym rozłożeniem zagadnień teoretycznych i praktycznych. Analiza poszczególnych szkoleń wykazała, że tylko kurs z zakresu taktyki i technik przesłuchań miał bardziej praktyczny niż teoretyczny charakter. Pozostałe kursy zostały zdominowane przez zagadnienia teoretyczne, głównie prawne, a dominującą formą zajęć były wykłady, które nie sprzyjają rozwojowi umiejętności praktycznych. Policjanci zapytani o to, jaki charakter miały formy kształcenia w zakresie przesłuchań w jakichkolwiek uczestniczyli? Potwierdzili wniosek wynikający z analizy treść programów kursów.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

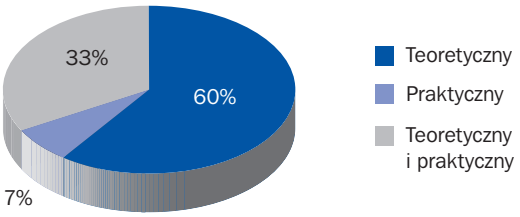

Wykres 5. Charakter form kształcenia z zakresu przesłuchań, w jakich kiedykolwiek uczestniczyli policjanci
Źródło: badania własne

Ankietowani policjanci przyznali w 60%, iż uczestniczyli w formach kształcenia o charakterze teoretycznym. Formy praktyczne są nieliczne, ponieważ tylko 7% policjantów wskazało, że w takich uczestniczyło. Zalewnie 33% funkcjonariuszy uczestniczyło w formach kształcenia z zakresu przesłuchań, które zachowywały równowagę między teoretycznymi i praktyczny elementami przesłuchania. Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez policjantów i analizy programów szkoleń można uznać proces przygotowywania funkcjonariuszy za bardziej teoretyczny niż praktyczny.

Policjanci ponadto zostali zapytani o zagadnienia, jakie powinny być rozwijane w trakcie przygotowywania policjantów. Ze wskazań wynika, że funkcjonariusze najbardziej pragnęliby poszerzać wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii, najmniej z zakresu prawa. Jest to tendencja odwrotna w stosunku do tej występującej w programach, gdzie rozbudowywane są tematy z dziedziny prawa, a marginalizowane z zakresu psychologii.

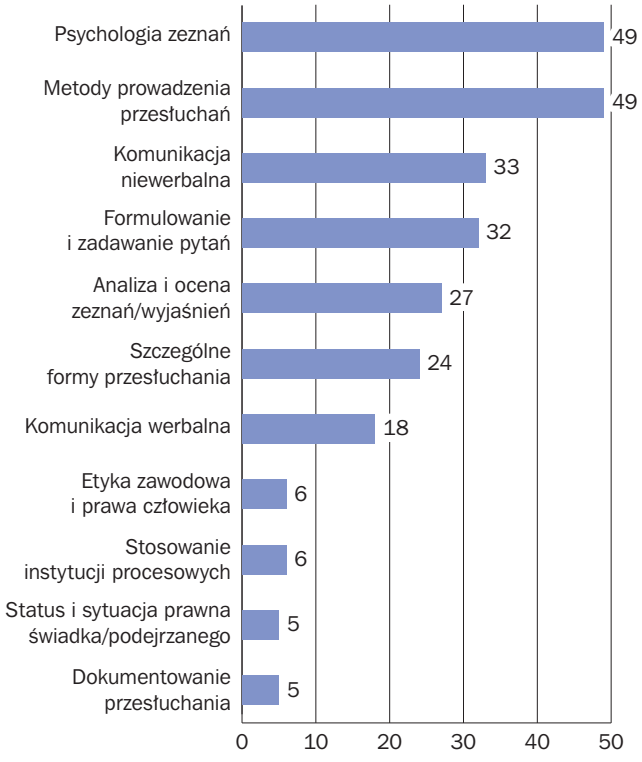

Wykres 6. Zagadnienia, jakie w opinii policjantów powinny być bardziej rozwijane w procesie nauczania przesłuchań
Źródło: badania własne

Jak wynika z przedstawionego wykresu, policjanci pragną, aby wymienione zagadnienia, w szczególności z zakresu psychologii zeznań i metod prowadzenia przesłuchań, miały większy udział w procesie nauczania. Liczba wskazań w ich przypadku wyniosła 49. Tematów tych jednocześnie najbardziej brakuje lub są zbyt ogólne w programach szkoleń. Najmniej za to są zainteresowani takimi tematami, jak dokumentowanie przesłuchania, status i sytuacja prawna świadka, stosowanie instytucji procesowych oraz etyka zawodowa i prawa człowieka. Co oznacza, że pogłębianiem wiedzy dotyczącej strony technicznej przesłuchania dominującej w szkoleniach są mniej zainteresowani. Tym samym policjanci dostrzegają istniejące braki w systemie szkolenia związane z niedoborem psychologii, gdyż są one przez nich odczuwane.

Przeszkolenie wszystkich policjantów gwarantuje tylko i wyłącznie szkolenie podstawowe, w trakcie którego policjanci uczą się przeprowadzania przesłuchań świadków i podejrzanych w sprawach wykroczeń. Niestety jednak, o ile przyjęcie do służby w Policji jest równoznaczne z koniecznością odbycia szkolenia podstawowego, o tyle przejście do służby kryminalnej nie jest jednoznaczne z koniecznością odbycia kursu specjalistycznego związanego z wykonywaniem czynności dochodzeniowo-śledczych czy operacyjno-rozpoznawczych, w trakcie których realizowany byłby temat przesłuchania świadka i podejrzanego w postępowaniu karnym, a ich funkcja, podobnie jak szkolenia podstawowego, polega na przygotowaniu policjantów, tylko że do prowadzenia postępowań przygotowawczych, czy pracy operacyjnej.

Pomimo że umiejętność prowadzenia przesłuchań ma dla policjantów tak duże znaczenie, to znaczna część z nich nie uczestniczyła w kursach specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej realizujących czynności dochodzeniowo-śledcze lub operacyjno-rozpoznawcze.

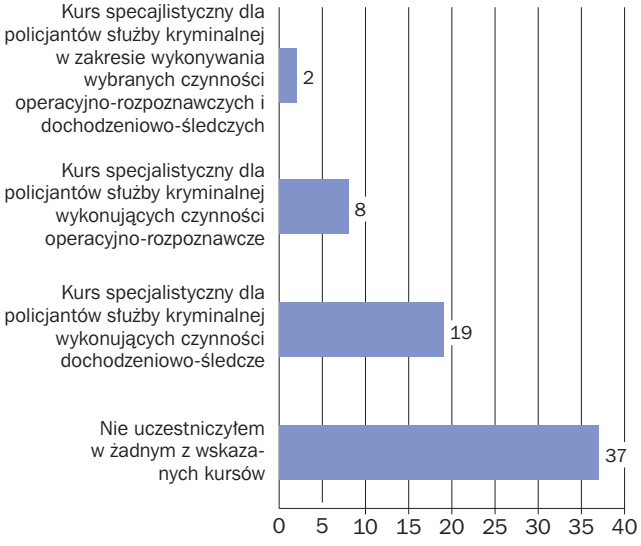

Wykres 7. Liczba funkcjonariuszy uczestniczących w poszczególnych kursach specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej
Źródło: badania własne

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Liczba policjantów uczestniczących w co najmniej jednym kursie specjalistycznym dla policjantów służby kryminalnej wynosi 29, co stanowi 44% ankietowanych policjantów. Policjanci nieuczestniczący w żadnym z podanych kursów, których liczba wyniosła 37 stanowią 56% wszystkich ankietowanych. Jednocześnie najliczniejszą grupę wśród przeszkolonych stanowią policjanci uczestniczący w kursie specjalistycznym dla policjantów służby kryminalnej wykonujących czynności dochodzeniowo-śledcze, taki kurs odbyło 19 policjantów, natomiast 8 brało udział kursie specjalistycznym z zakresu wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych, zaś 2 ankietowanych uczestniczyło w kursie z zakresu wykonywania wybranych czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych obowiązującym w latach 2009–2014. Jednocześnie istnieje zależność między stażem pracy, a liczbą uczestniczących w podanych kursach policjantów, co przedstawia tabela poniżej.

	Staż pracy dochodzeniowo-śledczej i/lub operacyjno-rozpoznawczej		
	Mniejszy niż 4 lata	**Od 4 do 20 lat**	**Większy niż 20 lat**
Liczba policjantów o danym stażu pracy	24	39	3
Liczba policjantów uczestniczących w co najmniej jednym z kursów specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej	6	20	3
Procent policjantów uczestniczących w co najmniej jednym kursie specjalistycznym dla policjantów służby kryminalnej	25%	51%	100%

Tabela 2. Poziom przeszkolenia wśród policjantów w zależności od stażu pracy dochodzeniowo-śledczej i/lub operacyjno-rozpoznawczej
Źródło: badania własne

Najmniej policjantów jest przeszkolonych ze stażem pracy mniejszym niż 4 lata — przeszkolenie w tej grupie respondentów wynosi 25%. Za to wszyscy trzej policjanci z stażem ponad 20 lat uczestniczyli w co najmniej jednym kursie dla policjantów służby kryminalnej. Jeśli chodzi o najliczniejszą grupę, jaką stanowią policjanci ze stażem 4–20 lat, to 51% z nich uczestniczyło w co najmniej jednym kursie specjalistycznym dla policjantów służby kryminalnej o wybranej specjalności. Najliczniejszą nieprzeszkoloną grupę policjantów stanowią funkcjonariusze z najmniejszym stażem pracy dochodzeniowo-śledczej i/lub operacyjno-rozpoznawczej, 75% z nich nie uczestniczyło w żadnym kursie dla policjantów służby kryminalnej. Wynika to w głównej mierze z braku konieczności odbycia takiego szkolenia wraz z rozpoczęciem pracy w służbie kryminalnej/śledczej, mimo że główną funkcją kursów specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej jest ich przygotowanie do pracy dochodzeniowo-śledczej/operacyjno-rozpoznawczej. Jednoczesny brak przeszkolenia i doświadczenia może stanowić przyczynę nieprawidłowości i nadużyć wśród tej grupy policjantów.

Policjanci ponadto zostali zapytani o uczestnictwo w kursie najbardziej specjalistycznym w zakresie przesłuchań, jakim jest kurs z zakresu taktyki i technik prowadzenia przesłuchań. Na pytanie: czy uczestniczył/a Pan/Pani w kursie specjalistycznym z zakresu taktyki i technik przesłuchań? — zaledwie 12% (8 policjantów) dokonało takiego wskazania, pozostałe 88% (58 policjantów) ankietowanych policjantów takiego kursu nie odbyło. W grupie 8 policjantów, którzy uczestniczyli w tym kursie 4 z nich nie uczestniczyło i 4 uczestniczyło w co najmniej jednym z kursów specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej, co oznacza, że wszystkie trzy etapy szkolenia w zakresie przesłuchań odbyło niespełna 4 z 66 policjantów, czyli 6% ankietowanych.

Pozyskiwanie wiedzy przez policjantów na temat przesłuchań z ogólnodostępnych źródeł

Kursy i szkolenia organizowane przez Policję to nie jedyne źródła wiedzy policjantów na temat przesłuchań. Poza nimi istnieje cała gama materiałów ogólnodostępnych, w tym filmy, podręczniki, czasopisma, nagrania z przesłuchań, czy doświadczenie innych funkcjonariuszy. Źródła te były jednocześnie najpopularniejsze w okresie międzywojennym, wówczas system szkolenia nie był tak rozbudowany, jak obecnie, jednak dziś policjanci również z nich chętnie korzystają. Czasopisma policyjne, tj. „Przegląd Policyjny", „Kwartalnik Policyjny", „Policja 997", „Policja", czy „Kwartalnik Prawo-Kryminalistyczny" stanowią źródło aktualnych informacji. Zapewniają dostęp do najnowszej wiedzy, rozwiązań praktycznych oraz wyników przeprowadzonych badań. Ponadto policjanci mają dostęp do publikacji z zakresu kryminalistyki, kryminologii, prawa, czy psychologii, a także do materiałów przygotowywanych na potrzeby szkoleniowe. Idealnym materiałem szkoleniowy są nagrania z przesłuchań stanowiące wizualizacje przesłuchania w praktyce, za ich pomocą policjanci mogą uczyć się unikania błędów popełnianych przez kolegów oraz nich samych.

Jednocześnie fakt, że takie źródła istnieją, nie oznacza że wszyscy funkcjonariusze z nich korzystają. Na pytanie: czy korzysta Pan/Pani z innych form pozyskiwania wiedzy o przesłuchaniu niż kursy i szkolenia? — tak odpowiedziało 65% policjantów, natomiast nie 35%. Odsetek policjantów korzystających z innych źródeł wiedzy niż szkolenia i kursy jest jak najbardziej pozytywny, mając na uwadze fakt, że 44% ankietowanych funkcjonariuszy nie brało udziału w żadnym z kursów specjalistycznych dla policjantów służby kryminalnej, a 88% ankietowanych nie uczestniczyło w kursie z zakresu taktyki i technik przesłuchań. Oznacza to, że swoje braki szkoleniowe starają się oni uzupełniać, wykorzystując do tego dostępne źródła. Wysoki odsetek korzystania z innych źródeł wynika

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

z dwóch powodów. Po pierwsze, aż 98% ankietowanych policjantów uważa, że umiejętność prowadzenia przesłuchań jest istotna w pracy dochodzeniowo-śledczej. Po drugie w Policji nie poświęca się odpowiedniej ilość czasu na przygotowanie policjantów do przeprowadzania przesłuchań, ponieważ takiego zdania jest 88% ankietowanych. Skoro więc Policja nie zapewnia odpowiedniego przegotowania, a umiejętność ta ma szczególne znacznie w prowadzonych postępowaniach, to policjanci doskonalą się w swoim własnym zakresie.

Policjanci najchętniej korzystają z podręczników dla funkcjonariuszy oraz z wspomnień policjantów — w przypadku tych źródeł liczba wskazań wyniosła 20. Policjanci w poszukiwaniu wiedzy na temat przesłuchań korzystają także z filmów lub nagrań — tu liczba wskazań wyniosła 15. Najmniej policjanci korzystają z czasopism policyjnych, pomimo ich ogólnej dostępności.

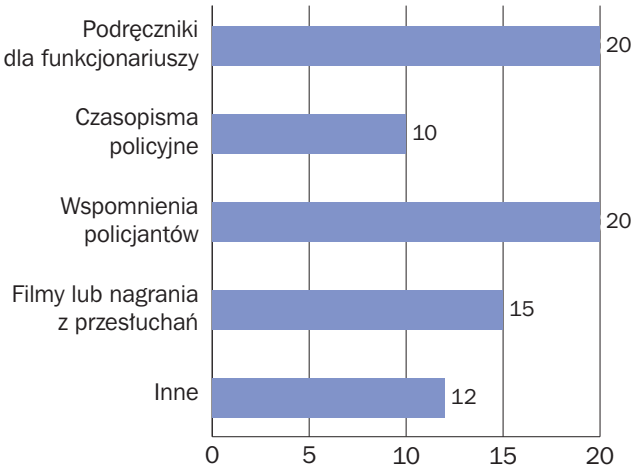

Wykres 8. Źródła, z których korzystają policjanci w poszukiwaniu wiedzy o przesłuchaniach
Źródło: badania własne

Wśród innych źródeł policjanci najczęściej wymieniali doświadczenie innych policjantów, a także doświadczenie własne, studia i szkolenia oraz Internet. Funkcjonariusze najchętniej korzystają z źródeł, które dostarczają im wiedzy na temat praktycznych rozwiązań.

Policjanci zapytani zostali ponadto o informacje, jakich poszukują we wskazanych źródłach i na pytanie: jakich informacji Pan/Pani poszukuje w powyższych źródłach? — najczęściej pojawiała się odpowiedź — „metod przesłuchań" oraz „psychologii przesłuchań". Jak się okazuję odpowiedź na to pytanie pokrywa się jednocześnie z odpowiedziami na pytanie: jakie zagadnienia powinny być bardziej rozwijane w nauczaniu w obrębie przesłuchań?, gdzie aż 49 wskazań dotyczyło „psychologii zeznań" oraz „metod przesłuchań". Jeżeli kwestie te powinny być szerzej omawiane, to oznacza, że to właśnie ich niedobór jest najbardziej odczuwalny przez policjantów, co skłania ich do poszukiwania wiedzy w dodatkowych źródłach. Stanowi to wskazówka dla osób przygotowujących programy szkolenia, że należy poświęcić więcej czasu na te tematy, spełniając tym samym oczekiwania policjantów. Zagadnienia metody przesłuchań i psychologii zeznań są jednocześnie marginalizowane w programach szkolenia i stanowią niewielki ułamek omawianych treści, dopiero kurs specjalistyczny z zakresu techniki i taktyk przesłuchań koncentruje się na nich, ale niestety kurs ten ukończyło tylko 8 z 66 ankietowanych policjantów.

Zarówno wśród policjantów korzystających, jak i niekorzystających z innych źródeł wiedzy są policjanci uczestniczący w co najmniej jednym kursie, o który zostali zapytani w ankiecie, jak i policjanci nieuczestniczący w żadnym kursie. Ta zależność została przedstawiona poniżej.

	Korzystanie z innych źródeł wiedzy — liczba policjantów i procent, jaki stanowią		**Razem**
	TAK	**NIE**	
Policjanci uczestniczący w co najmniej jednym kursie, o który zostali zapytani w ankiecie	21 (32%)	12 (18%)	33 (50%)
Policjanci nieuczestniczący w żadnym kursie	22 (33%)	11 (17%)	33 (50%)
Razem	43 (65%)	23 (35%)	66 (100%)

Tabela 3. Zależność korzystania przez policjantów z innych źródeł wiedzy a uczestnictwo w co najmniej jednym kursie
Źródło: badania własne

Z przedstawionej tabeli wynika, że proporcje rozkładają się stosunkowo równo. Wiedzy na temat przesłuchań poszukują w równym stopniu zarówno policjanci uczestniczący w kursach, jak i w nich nieuczestnicvzący. Jedni uzupełniają braki szkoleniowe, a drudzy doskonalą posiadaną już wiedze i umiejętności. Niekorzystanie z innych źródeł wśród policjantów uczestniczących i nieuczestniczących również rozkłada się równomiernie. Jednak niestety wśród 35% (23 policjantów), którzy nie korzystają z innych źródeł jest 11, którzy nie uczestniczyli w żadnym kursie, a co najważniejsze mają wysokie mniemanie o swoim poziomie wiedzy i umiejętności. Wśród nich 8 oceniło się dobrze, jeden bardzo dobrze, 2 dostatecznie, natomiast żaden nie ocenił swoich umiejętności i wiedzy słabo. Przy takich wynikach można przyjąć, że 9 z 11 policjantów, nieuczestniczących w żadnym kursie, o który byli pytani oraz niekorzystających z innych źródeł, uważa jednak poziom swojej wiedzy i umiejętności za nadmiernie wygórowany w stosunku do swojego przygotowania. Nasuwa się bowiem tu oczywiste pytanie, z jakich źródeł policjanci ci pozyskują wiedzę.

Okazuje się również, że z innych źródeł wiedzy o przesłuchaniu nie korzystają nie tylko policjanci nieprzeszkoleni, nie robią tego także policjanci przeszkoleni, co oznacza że nie rozwijają swoich umiejętności i wiedzy, uważając, że to, co wiedzą i umieją, jest wystarczające. Takiego zdania było 12 z 23 niekorzystających, ale uczestniczących w co najmniej w jednym szkoleniu, o które zostali zapytani.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, że większości policjantów dokonujących przesłuchań jest do tego niedostatecznie przygotowanych. Ponadto ustalono, że większości funkcjonariuszy służby kryminalnej i śledczej nie uczestniczyła w istniejących kursach/szkoleniach, przedmiotem których jest przesłuchanie. Ocena wiedzy i umiejętności własnej funkcjonariuszy jest ponadto nieproporcjonalna do przygotowania. Wśród policjantów istnieje zapotrzebowanie na pozyskiwanie wiedzy z zakresu psychologii zeznań, która jest marginalizowana w programach szkolenia, przez co policjanci chętnie poszukują wiedzy na temat przesłuchań w ogólnie dostępnych źródłach. Największy problem stanowi uczestniczenie policjantów w szkoleniach. Nieodpowiednie przygotowanie przekłada się bezpośrednio na sposób przeprowadzania przesłuchań, stając się jednocześnie przyczyną błędów popełnianych przez przesłuchujących w ich trakcie.

Brak znajomości teoretycznych założeń przez przesłuchujących może skutkować bezużytecznością zeznań lub wyjaśnień. Największe zagrożenia pojawią się przy sposobie i treści formułowania pytań, które stanowią główne źródło sugestii[9]. Niepokojąca jest także ocena własna niektórych policjantów względem swojego przygotowania. Pozytywne jest jednak to, że większość policjantów poszukuje wiedzy w dostępnych źródłach, jednak to na Policji spoczywa obowiązek właściwego przygotowania policjantów, a nie na samych policjantach. Niestety nie zapewnia ona odpowiedniej liczby kursów, a obecnie istniejące nie spełniają oczekiwań policjantów pod względem treści i formy. Stąd konieczna wydaje się zmiana systemu szkolenia.

Przesłuchanie jest czynnością, w trakcie której policjanci winni wykazywać się w szczególności wiedzą z zakresu psychologii i prawa. Pomiędzy tymi obiema naukami występuje zażyła relacja, mimo że nauki te wydają się bardzo odmienne. Związek między nimi wynika z stosowana psychologii do oceny skuteczności procedur prawnych i wyznaczania nowych kierunków zmian w prawie, tak aby były adekwatne do obecnego stanu psychologii[10]. Stąd tylko odpowiednie przygotowanie zarówno od strony psychologicznej, jak i prawnej w formie teoretycznej i praktycznej jest w stanie zagwarantować, że policjanci będą umiejętnie korzystali z rozwiązań psychologicznych przy jednoczesnym przestrzeganiu obowiązujących przepisów prawa. Tak dokonywane przesłuchania będą skutkować uzyskiwaniem treści użytecznych dla toku prowadzonych postępowań.

Właściwy przesłuchujący powinien posiadać szereg umiejętności, w tym umiejętność nawiązywania kontaktu, prowadzenia rozmów, formułowania pytań, wzbudzania zaufania i poczucia bezpieczeństwa u świadka, krytycznego myślenia, w celu uzyskiwania rzetelnych informacji i poddawania ich prawidłowej ocenie[11]. Osobowość, wiedza i zdolności przesłuchującego przekładać się będą na jakość uzyskiwanych zeznań. Tym samym osoba przesłuchującego ma wpływ na końcowy wynik przesłuchania, im będzie ona lepiej przygotowana tym prowadzone przez nią przesłuchania będą efektywniejsze.

---

[9] A.M. Ziółkowska, *Romana Wiśniacka i jej wkład do psychologii zeznań świadków* [w:] C. Domański, T. Rzepa (red.), *Na drogach bezdrożach historii psychologii,* t. 2, Lublin 2013, s. 140.

[10] E. Gruza, *Stan dyscypliny psychologia i prawo okiem kryminalistyka* [w:] E. Habzda-Siwek, J. Kabzińska (red.), *Psychologia i prawo*, Sopot 2014, s. 44.

[11] Z. Niezgoda, *Kryminalistyczne aspekty przesłuchania świadka,* „Prokuratura i Prawo" 2007, nr 2, s. 78.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

DOSKONALENIE ZAWODOWE

Marcin Nowak[1]

W obliczu nowych wyzwań

Streszczenie: *Znaczenie szkolnictwa policyjnego w dobie obecnych zagrożeń nabiera coraz większego znaczenia. Stawiane funkcjonariuszom Policji zadania wymagają zapewnienia odpowiedniego poziomu wyszkolenia. Dlatego tak ważne jest doskonalenie zawodowe policjantów w zakresie pogłębiania ich wiedzy i umiejętności przy wykonywaniu zadań służbowych. W celu sprostania takim wymaganiom należy przygotować odpowiednią kadrę instruktorską, która takie zadania będzie realizować. Na kanwie doświadczeń i znaczenia roli instruktora zmieniono program nauczania na kursie specjalistycznym dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.*

Słowa kluczowe: *szkolenie, paralizator elektryczny, bezpieczeństwo, środek przymusu bezpośredniego, doskonalenie zawodowe*

Abstract: *The importance of police education in the era of current threats is becoming increasingly important. They posed as police officers jobs require an adequate level of training. Therefore, it is important to improve the training of police officers, in improving their knowledge and skills in the performance of official duties. To such requirements to meet, we ought to prepare qualified instructors, who will pursue such tasks. On the basis of experience and the importance of the role of the instructor, we changed curriculum for specialized course for instructors in the use of objects designed to incapacitate persons by means of electricity.*

Keywords: *training, electric stun gun, safety, direct coercive measure, vocational training*

Skuteczna realizacja ustawowych zadań Policji wymaga doboru różnych form i środków działania. Niejednokrotnie zadania te, zwłaszcza bezpośrednio związane z ochroną życia, zdrowia i mienia obywateli, realizowane są w trybie interwencyjnym. Tryb ten charakteryzuje przede wszystkim konieczność podejmowania działań bezpośrednich oraz duże tempo działania. Z kolei duża różnorodność zdarzeń realizowanych w tym trybie wymaga wszechstronności od podejmujących interwencje policjantów oraz wymusza niejako aktywność i zaangażowanie, zwłaszcza że interwencja może przebiegać w skrajnie niebezpiecznych warunkach[2].

W myśl zasad etyki zawodowej „policjant powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o sprawność fizyczną”[3].

Zarówno przedmiotowe doskonalenie, jak i uzupełnianie wiedzy niewątpliwie spoczywa na szkolnictwie. Nauczanie policyjne w Polsce funkcjonuje na podstawie przepisów ustawy o Policji oraz rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych[4]. Kształcenie policjantów realizowane jest w 3 szkołach policji[5], Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, która przygotowuje kadrę oficerską, oraz jednym ośrodku szkolenia Policji w Sieradzu. Kształcenie odbywa się w trzech obszarach, tj.:

— szkolenie zawodowe podstawowe w Policji — realizowane według jednolitego programu szkolenia zawodowego[6], które przygotowuje policjantów do wykonywania podstawowych zadań służbowych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje zawodowe podstawowe,
— szkolenie zawodowe dla absolwentów szkół wyższych — przygotowuje policjantów do wykonywania zadań służbowych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje zawodowe wyższe. Realizowane jest na podstawie wprowadzonego programu szkolenia[7],

[1] Kom. Marcin Nowak — magister bezpieczeństwa wewnętrznego oraz pedagogiki w zakresie edukacji obronnej, instruktor w Zakładzie Podstaw Bezpieczeństwa Instytutu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Autor publikacji z zakresu bezpieczeństwa — w szczególności bezpieczeństwa osobistego funkcjonariuszy oraz środków przymusu bezpośredniego. Policyjny instruktor przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej oraz Certification Instructor Electronic Control Device Taser X26, X26P, X2 and X3 Taser Training Academy.

Kontakt z autorem za pośrednictwem redakcji.

[2] R. Cześcik, *Praworządnie, skutecznie, bezpiecznie — trudna sztuka interweniowania* [w:] P. Bogdalski, D. Bukowiecka, R. Częścik, B. Zdrodowski (red.), *Grupy dyspozycyjne społeczeństwa w świetle potrzeb bezpieczeństwa państwa. Praktyczne aspekty przygotowania grup dyspozycyjnych państwa*, t. 3, Szczytno 2014, s. 7–8.

[3] Zarządzenie nr 805 komendanta głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta (Dz. Urz. KGP z 2004 r., nr 1, poz. 3), § 22.

[4] Rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji z 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (DzU z 2007 r., nr 126, poz. 877 z późn. zm.).

[5] Szkoła Policji w Słupsku, Szkoła Policji w Katowicach oraz Szkoła Policji w Pile.

[6] Decyzja nr 244 komendanta głównego Policji z 9 lipca 2014 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego (Dz. Urz. KGP z 2014 r., nr 49).

[7] Decyzja nr 115 komendanta głównego Policji z 17 marca 2015 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych (Dz. Urz. KGP z 2015 r., nr 20).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

— doskonalenie zawodowe w Policji — ukierunkowane jest w szczególności na nabywanie, aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych policjanta, które wymagane są przy wykonywaniu przez niego zadań i czynności służbowych, a także podczas uzyskania dodatkowych uprawnień — w tym uprawnień instruktorskich.

Jeśli mówimy o doskonaleniu zawodowym, należy nadmienić, że obowiązują w Policji trzy rodzaje doskonalenia zawodowego:

1. Centralne — organizowane i realizowane w szkołach policji i w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie w formie kursów specjalistycznych, których programy są wprowadzane do użytku służbowego decyzjami komendanta głównego Policji oraz w formie tzw. innych przedsięwzięć.
2. Lokalne — o charakterze „terenowym", organizowane przez jednostki Policji, pozwalające na swobodne kształtowanie formuły przedsięwzięć, a w konsekwencji sprawne modyfikacje treści programowych w reakcji na zmiany jakościowe i ilościowe w przestępczości.
3. Zewnętrzne — organizowane przez podmioty pozapolicyjne, w sytuacji gdy zdiagnozowanych potrzeb szkoleniowych z różnych przyczyn nie można zaspokoić w ramach doskonalenia centralnego lub lokalnego[8].

Niewątpliwie w tym wszystkim najważniejszą rolę odgrywa policjant — przyszły instruktor, którego zadaniem będzie odpowiednie realizowanie procesu dydaktycznego. Nie należy jednak zapominać o „narzędziach dydaktycznych" przy realizacji przedmiotowego procesu. Tymi „narzędziami" dla policjantów są środki przymusu bezpośredniego, które zapewniają poczucie bezpieczeństwa, jak również umożliwiają sprawne przeprowadzenie interwencji.

W artykule zasygnalizowana zostanie zmiana, która związana jest z decyzją nr 352 komendanta głównego Policji w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej[9]. Wprowadzona decyzja określiła szereg modyfikacji w stosunku do decyzji nr 337[10]. Wśród najważniejszym zmian należy wymienić:

1. Powierzenie dodatkowo realizacji kursu Szkole Policji w Pile.
2. Zmianę kryteriów formalnych, którym muszą podlegać kandydaci kierowani na kurs, w postaci:
   — dwuletniego stażu (potwierdzonego uprawnieniem użytkownika paralizatora elektrycznego) w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej,
   — aktualnych badań lekarskich, zaopiniowanych sformułowaniem „zdolny do służby na zajmowanym stanowisku",
   — aktualnego zaświadczenia o zdanym teście sprawności fizycznej wystawionego przez kierownika komórki właściwej w sprawach kadr i szkolenia macierzystej KWP/KSP/SP/CBŚP.
3. Elementy wyposażenia:
   — okulary ochronne,
   — kabury do broni,
   — kajdanki,
   — umundurowanie ćwiczebne (kompletne — odpowiednie do pory roku oraz realizacji zadań służbowych).
4. Pomoce dydaktyczne:
   — kartridże bojowe (4 sztuki na osobę), które zapewnia Komenda Główna Policji (dalej jako KGP) w ramach zakupów centralnych, zgodnie z potrzebami szkoleniowymi i programowymi,
   — manekin 3D (imitujący postać człowieka),
   — jednorazowe rękawiczki nitrylowe,
   — sala komputerowa z przydziałem 1 komputera na osobę.
5. Czas trwania kursu, tj. 5 dni szkoleniowych, co stanowi 40 godzin lekcyjnych.
6. Liczbę uczestników, która nie powinna przekraczać 14 osób.

Na blok zagadnieniowy (tabela 1) *Instruktor w szkoleniu z zakresu posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej* składają się dwa tematy. W temacie *Szkolenie z zakresu użycia/wykorzystania przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej w Policji* poruszane są następujące zagadnienia:

— omówienie założeń programowych kursu oraz warunków bezpieczeństwa,
— sprawdzenie wiedzy użytkownika w zakresie użytkowania, użycia/wykorzystania paralizatorów elektrycznych,
— podstawy prawne, cel i zasady organizacji kursu z zakresu użycia/wykorzystania paralizatorów elektrycznych,
— analiza zasadności, legalności i prawidłowości użycia lub wykorzystania paralizatorów elektrycznych,
— doskonalenie umiejętności w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

W temacie *Kształtowanie umiejętności metodycznych* realizowane są kwestie dotyczące wybranych elementów dydaktyki i prezentacji prowadzenia zajęć przez użytkowników.

Blok zagadnieniowy *Standaryzacja wiedzy i umiejętności instruktora* oraz zawarty w nim temat *Posługiwanie się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej stanowiącymi wyposażenie Policji* odpowiadają treściom dotyczącym:

— kartridży do paralizatorów elektrycznych,

[8] R. Częścik, *Problem „wyszkoleniowy" policji, czyli „doszkolenie pozaszkolne" i nie tylko*, „Policja" 2014, nr 1, s. 31.

[9] Decyzja nr 352 komendanta głównego Policji z 24 października 2016 r. (Dz. Urz. KGP z 2016 r., poz. 66).

[10] Decyzja nr 337 komendanta głównego Policji z 12 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 66).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Blok zagadnieniowy	Temat	Czas realizacji kursu (w godzinach lekcyjnych)	Metoda	System oceniania
Instruktor w szkoleniu z zakresu posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej	Szkolenie z zakresu użycia/wykorzystania przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej w Policji Kształtowanie umiejętności metodycznych	17	Test wiedzy, wykład, analiza przypadku, ćwiczenia, pokaz	Dwustopniowa skala ocen z wpisem uogólnionym: zaliczono (zal.) albo nie zaliczono (nzal.) Skala ocen: 1–6
Standaryzacja wiedzy i umiejętności instruktora	Posługiwanie się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej stanowiącymi wyposażenie Policji	15	Wykład, pokaz, ćwiczenia	Dwustopniowa skala ocen z wpisem uogólnionym: zaliczono (zal.) albo nie zaliczono (nzal.)
Egzamin instruktorski	Egzamin z wiedzy i umiejętności	7	Test wiedzy, test umiejętności	Dwustopniowa skala ocen z wpisem uogólnionym: zaliczono (zal.) albo nie zaliczono (nzal.)

Tabela 1. Zakres tematyczny oraz system oceniania
Źródło: Decyzja nr 352 komendanta głównego Policji z 24 października 2016 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (Dz. Urz. KGP z 2016 r., poz. 66).

— przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (paralizatorów elektrycznych),
— konserwacji i warunków przechowywania paralizatorów elektrycznych,
— elementów taktyki i technik posługiwania się paralizatorem elektrycznym,
— zasad rejestracji i odczytu danych.

Na ostatni blok zagadnieniowy składa się egzamin końcowy. Polega on na sprawdzeniu poziomu zdobytej wiedzy — w postaci testu składającego się z 25 pytań wielokrotnego wyboru z jedną odpowiedzią prawidłową, spośród których należy udzielić 21 poprawnych odpowiedzi w ciągu 25 minut, co jest warunkiem koniecznym dopuszczenia słuchacza do dalszego etapu egzaminu (umiejętności) uwzględniającego elementy taktyki i techniki posługiwania się paralizatorem elektrycznym. Niewykonanie w sposób prawidłowy któregokolwiek elementu testu umiejętności powoduje przerwanie egzaminu i uzyskanie wyniku negatywnego z egzaminu końcowego.

Należy zaznaczyć, że warunkiem dopuszczenia słuchacza do egzaminu końcowego jest uzyskanie wszystkich zaliczeń oraz pozytywnych ocen z nabywanych wiadomości i umiejętności w czasie kursu.

Absolwent kursu otrzymuje świadectwo ukończenia kursu z wynikiem pozytywnym i nabywa uprawnienia instruktorskie do samodzielnego prowadzenia zajęć oraz egzaminowania w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

Jednakże, aby do przedmiotowych zmian mogło dojść, instruktorzy ze szkół policji zrealizowali kilkanaście kursów instruktorskich, które w ich opinii wymagały stosownych korekt[11]. Zespół ekspertów, w ramach prac powołanego zespołu, wziął również pod uwagę opinie z przeprowadzonych *Badań ewaluacyjnych uczestników wybranych edycji kursu specjalistycznego w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej*[12]. Zastosowana podczas badania ankieta dała uczestnikom możliwość swobodnego wypowiedzenia się na temat pozytywnych i negatywnych stron kursu oraz propozycji zmian przy organizacji kolejnych edycji. Większość ankietowanych opowiedziała się za wydłużeniem czasu trwania kursu (najczęstsza propozycja do 5 dni), jak również zwiększeniem liczby zajęć praktycznych.

Najważniejszym powodem przeprowadzenia ewaluacji doskonalenia lokalnego jest sprawdzenie, czy zrealizowane w ramach doskonalenia lokalnego przedsięwzięcia, które zostały określone na podstawie wyników analizy potrzeb szkoleniowych, miały wpływ na poprawę jakości realizowanych zadań służbowych. Dlatego też, przy realizacji obowiązujących programów szkolenia i doskonalenia, rzeczą niezbędną jest uwzględnienie dynamicznych zmian otoczenia, które wymuszają dostosowywanie poziomu kompetencji policjantów do stawianych im wymogów[13].

Powołany zespół, analizując potrzeby, wziął również pod uwagę założenia programowe decyzji nr 337 oraz zmieniającej ją decyzji nr 120[14], jak również liczba przeszkolonych instruktorów i wyszkolonych przez nich użyt-

[11] 10 lutego 2016 r. komendant główny Policji podpisał decyzję nr 52 w sprawie powołania zespołu do opracowania projektu zmian programu kursu specjalistycznego dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej; zob. pismo nr Grz–1416/16 z 15 lutego 2016 r., przesłane z gabinetu komendanta głównego Policji.

[12] Zob. komunikaty z badań ankietowych uczestników wybranych edycji kursów specjalistycznych w latach 2013–2016, sporządzone przez Sekcję Organizacji Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie (mat. niepubl.).

[13] R. Częścik, *Problem „wyszkoleniowy"*..., wyd. cyt., s. 33.

[14] Decyzja nr 120 komendanta głównego Policji z 20 marca 2015 r., która określiła, że kandydat kierowany na kurs musi posiadać uprawnienia użytkownika (Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 22).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

kowników. Na przestrzeni trzech lat liczba instruktorów zwiększała się sukcesywnie. Świadczą o tym dane przedstawione na wykresie 1.

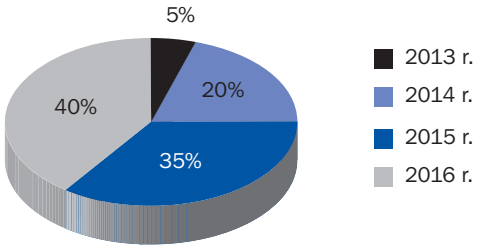

Wykres 1. Stan instruktorów w Polsce
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przesyłanych przez KGP

Przesłaniem związanym z wyszkoleniem takiej liczby instruktorów — w 2016 r. w polskiej Policji było ich 371[15] — był dalszy etap szkolenia w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego, a mianowicie szkolenie użytkowników urządzeń elektrycznych[16]. Proces szkolenia policjantów na przyszłych użytkowników paralizatorów elektrycznych realizowany był we wszystkich jednostkach terenowych, w których na stanie wyposażenia znalazły się paralizatory elektryczne.

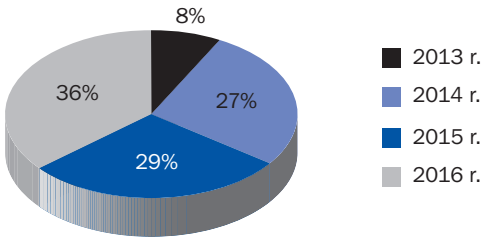

Wykres 2. Procentowy stan paralizatorów elektrycznych w Polsce
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przesyłanych przez KGP

Liczba paralizatorów elektrycznych w jednostkach terenowych zwiększała się na przestrzeni lat (wykres 2). Zakupy realizowane przez KGP miały na celu, aby każda jednostka terenowa Policji wyposażona była przynajmniej w jedno urządzenie.

Trzy lata realizowanych doskonaleń lokalnych w jednostkach Policji doprowadziło do przeszkolenia 5566[17] użytkowników paralizatorów elektrycznych (wykres 3).

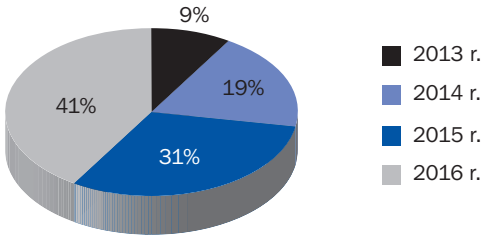

Wykres 3. Procentowa ilość użytkowników paralizatorów elektrycznych w Polsce
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przesyłanych przez KGP

Niewątpliwie taka liczba policjantów posiadających uprawnienia do posługiwania się paralizatorami elektrycznymi w czasie realizacji obowiązków służbowych może cieszyć. Jednak czy jest zadawalająca?

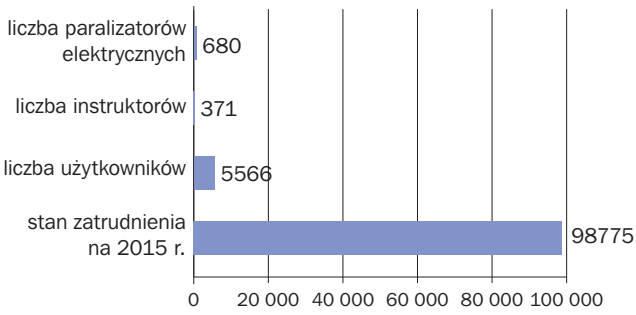

Wykres 4. Zestawienie ilościowe na 2016 r.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przesyłanych przez KGP

Powyższy wykres obrazuje, że co 17 policjant posiada uprawnienia użytkownika do posługiwania się paralizatorem elektrycznym, natomiast co 8 użytkownik może posiadać na służbie wspomniane urządzenie. Niewątpliwie nie są to liczby, które przemawiają do czytelnika, jednakże, analizując na przestrzeni trzech lat rozwój Policji w zakresie wprowadzania do uzbrojenia funkcjonariuszy paralizatora elektrycznego, należy zauważyć znaczący postęp, biorąc pod uwagę zasoby finansowe i liczebność formacji. Warto dodać, że obszar szkoleniowy również uległ zmianom, co świadczy tylko o tym, że w Policji „służą" pasjonaci tychże urządzeń, którzy dążą do coraz to skuteczniejszego wyszkolenia policjanta. Na podstawie obecnie funkcjonującego programu kursu nie zostało przeprowadzone w szkołach policji żadne szkolenie, czego powodem są restrykcyjne wymagania. Jednakże nie tylko wymagania odgrywać będą tu role, ale również użytkownicy, którzy odbędą przedmiotowy kurs i ukończą go z wynikiem pozytywnym. Instruktorem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą

[15] Informacja dotycząca przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (paralizatorów elektrycznych — w tym ich użycia/wykorzystania w 2016 r. podczas realizacji czynności służbowych w poszczególnych KWP/KSP) przekazana 31 stycznia 2017 r. przez Biuro Prewencji KGP do jednostek Policji; zob. pismo nr EP–531/2017 z 31 stycznia 2017 r., przesłane przez Biuro Prewencji KGP.

[16] W celu ujednolicenia prowadzenia szkoleń na użytkownika w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej ówczesny pierwszy zastępca komendanta głównego Policji nadinsp. Krzysztof Gajewski polecił (w ramach zalecenia przesłanego do KWP/KSP) wdrożyć do realizacji program szkolenia w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej; zob. pismo nr EP–420/14 z 7 lutego 2014 r., przesłane z gabinet komendanta głównego Policji.

[17] Pismo nr EP–531/2017..., wyd. cyt.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

energii elektrycznej powinien być policjant-pasjonat, który doskonali warsztat wiedzy i umiejętności dla siebie, a nie dla kolejnego kursu i zaświadczenia, które i tak nie ma wartości. Żywię głęboką nadzieje, że na podstawie obecnego kursu w polskiej Policji przybędzie pasjonatów, których będę miał przyjemność poznać.

Przywołane oblicze nowych wyzwań odnosi się w rzeczy samej do nowego program kursu instruktorskiego w zakresie posługiwania się paralizatorem elektrycznym. Wyzwaniem będzie tematyka, która zaskoczy użytkowników, oraz wymagania, które zostaną im określone, aby mogli dołączyć do grona instruktorów. Próbą sił będzie również wysoki stopień przygotowania instruktorów w szkołach Policji, aby w przyszłości mogli przeprowadzać kursy na właściwym poziomie. W związku z powyższym odpowiedzialność za to, czy wprowadzone zmiany programowe nabrały odpowiedniego kierunku w celu doskonalenia poziomu wiedzy teoretycznej oraz umiejętności praktycznych instruktorów, spoczywa w głównej mierze na człowieku.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

POLICYJNE CENTRUM INFORMACYJNE

Odpowiada: nadkom. dr Anna Kalisz[1]

Pytanie

Czy jednostka organizacyjna Policji powinna ulec wyłączeniu od prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawie, w której osobą, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, jest policjant pełniący służbę w tej jednostce Policji? Czy w takiej sytuacji policjant pełniący funkcję oskarżyciela publicznego w danej jednostce organizacyjnej Policji powinien być wyłączony od pełnienia tej funkcji?

Is the organizational unit of the Police should be excluded from the conduct of explanatory proceedings in the case, in which a police officer employed by that one organizational unit of the Police is a person suspected of committing petty offense? Is in such a situation a police officer acting as the public prosecutor in the organizational unit of the Police should be excluded from performing this function?

Odpowiedź

Karnoprocesowa instytucja wyłączenia oskarżyciela publicznego z pełnienia funkcji strony czynnej w toku postępowania sądowego stanowi ustawowe odzwierciedlenie realizacji zasady obiektywizmu, obowiązującej zarówno w procedurze karnej, jak i wykroczeniowej. Podejmując się rozważań nad problemem przedstawionym w pytaniu, skierowanym do Policyjnego Centrum Informacyjnego, zacząć należy od wskazania przepisów regulujących kwestię wyłączenia oskarżyciela publicznego z udziału w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, jak również rozwiązań normatywnych w zakresie wyłączenia policjanta prowadzącego czynności wyjaśniające.

Podstawę prawną wyłączenia oskarżyciela publicznego z udziału w postępowaniu w sprawie o wykroczenie stanowi art. 19 § 1 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia[2], zgodnie z którym przepisy art. 40 § 1 pkt 1–4 i 6, § 2 oraz art. 41 i 42 kodeksu postępowania karnego[3] stosuje się odpowiednio do oskarżyciela publicznego. Przepis art. 40 § 1 k.p.k. wymienia wyczerpująco podstawy wyłączenia sędziego, a na mocy art. 19 k.p.w. również oskarżyciela publicznego z mocy samego prawa. Wyłączenie ma nastąpić w sytuacji, gdy:

1) sprawa dotyczy tego oskarżyciela bezpośrednio,
2) jest małżonkiem strony lub pokrzywdzonego albo ich obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego albo pozostaje we wspólnym pożyciu z jedną z tych osób,
3) jest krewnym lub powinowatym w linii prostej, a w linii bocznej aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w pkt 2 albo jest związany z jedną z tych osób węzłem przysposobienia, opieki lub kurateli,
4) był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy, albo w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka lub występował jako biegły,
5) brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub wydał zaskarżone zarządzenie.

Funkcja przepisu art. 40 k.p.k. wiąże się z jednej strony z gwarancją bezstronności sędziego, z drugiej zaś, z potrzebą zapewnienia samemu sędziemu pewnego komfortu poprzez uwolnienie go od konieczności rozstrzygania spraw, co do wyniku których mógłby być osobiście zainteresowany. Zarzuty te powinny być jednak każdorazowo wskazane co do konkretnego sędziego[4]. Podobnie należy określić funkcję przepisu art. 40 k.p.k. w odniesieniu do oskarżyciela publicznego. Bezstronność oskarżyciela publicznego daje gwarancje prawidłowego przebiegu postępowania i rzetelnego rozstrzygnięcia. Na nim spoczywają obowiązki wynikające z ogólnych zasad procesowych, np. zawartych w art. 4 i 5 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. (zasada obiektywizmu i zasada domniemania niewinności)[5], a jednocześnie obowiązek takiego ukształ-

---

[1] Dr Anna Kalisz — wykładowca Instytutu Prawa i Administracji Wydziału Administracji Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Autorka 12 opracowań książkowych i 21 artykułów opublikowanych w pracach zbiorowych oraz prasie specjalistycznej z zakresu materialnego prawa karnego, procesowego i materialnego prawa wykroczeń oraz prawa prasowego. Zainteresowania naukowo-badawcze autorki dotyczą problematyki pomówienia osób pełniących funkcje publiczne w ujęciu prawnym i kryminologicznym. Interesuje się również zagadnieniami prawa prasowego, koncentrując się na problematyce ochrony dobrego imienia i wolności prasy.

Kontakt z autorką za pośrednictwem redakcji.

[2] Ustawa z 24 sierpnia 2001 r. — *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (tekst jedn. DzU z 2016 r., poz. 1713, dalej jako k.p.w.).

[3] Ustawa z 6 czerwca 1997 r. — Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. DzU z 2016 r., poz. 1749), dalej jako k.p.k.).

[4] Zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 17 stycznia 2001 r., II AKo 298/00, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Sądów Apelacyjnych, Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego" („Prokuratura i Prawo, dodatek) 2001, nr 11, poz. 19; E. Skrętowicz, *Iudex inhabilis i iudex suspectus w polskim procesie karnym*, Lublin 1994, s. 6.

[5] Przepis art. 4 k.p.k. stanowi, że „Organy prowadzące postępowanie karne są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego".

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

towania postępowania, aby te zasady przeniknęły także do osób prowadzących czynności wyjaśniające[6]. Każda ze stron postępowania procesowego ma prawo oczekiwać, że organy procesowe w toku postępowania zachowają całkowitą bezstronność i obiektywizm. Temu celowi mają służyć przepisy dotyczące wyłączenia oskarżyciela publicznego i innych osób[7]. W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że stosownie do § 75 zarządzenia nr 323 komendanta głównego Policji z 26 marca 2008 r. w sprawie czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców[8] „Policjant występujący w charakterze oskarżyciela publicznego powinien dążyć do obiektywnego i wszechstronnego rozpoznania sprawy, kierować się względami interesu publicznego i zasadą bezstronności, oddziaływać na wymiar kar i środków karnych zgodnie z przepisami prawa i celami społeczno-wychowawczymi, jakie mają one spełnić".

Dokonując analizy problemu wyłączenia komendanta jednostki Policji z pełnienia przez niego funkcji oskarżyciela publicznego w sprawach, w których osobą, co do której istniej uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie jest funkcjonariusz danej jednostki organizacyjnej Policji, na wstępie należy podkreślić, że ewentualną podstawę prawną takiej decyzji stanowić może art. 19 § 1 k.p.w. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. Przepis art. 41 § 1 k.p.k. stanowi, że „Sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie". Kategoryczny zapis ustawodawcy w art. 41 § 1 k.p.k., tj. „ulega wyłączeniu", należy odczytać jako podstawę do obligatoryjnego wyłączenia oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia, jednak zawsze stwierdzone musi być istnienie podstawy faktycznej, koniecznej przesłanki wyłączenia, czyli zaistnienia okoliczności tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności oskarżyciela publicznego w danej sprawie. Okoliczność uzasadniająca wyłączenie winna być uprawdopodobniona, a przy tym musi ona istnieć obiektywnie i poddawać się wewnętrznej weryfikacji, a nie być tylko subiektywnym przekonaniem określonej osoby[9]. W literaturze przedmiotu, wskazuje się przykładowe przesłanki uzasadniające wyłączenie oskarżyciela na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.,tj.:

1) stosunek osobisty między oskarżycielami a jedną ze stron, mogący wywołać wątpliwość co do jego bezstronności (dalsze powinowactwo, znajomość, wrogość),
2) zależność ekonomiczna od jednej ze stron, chociażby pośrednia, np. przez członka rodziny,
3) nierówne traktowanie innych uczestników postępowania[10].

Powodem wyłączenia oskarżyciela w trybie art. 19 § 1 k.p.w. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. mogą być sytuacje wskazujące na trwałe powiązania personalne między nim a stroną lub jej przedstawicielem — typu: przyjaźń, niechęć, wrogość, zbieżność lub rozbieżność interesów itp.[11] Są to bowiem okoliczności mogące wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności oskarżyciela. Bardzo istotnym elementem podlegającym ocenie z perspektywy art. 41 § 1 k.p.k. jest zachowanie oskarżyciela. Zakazane są bowiem wszelkie jego formy, które mogłyby sugerować, że jest on apriorycznie nastawiony do uczestników procesu lub sprawy[12]. Nie może jednak być uznana za powód wyłączania zwykła znajomość między oskarżycielem a obwinionym lub pokrzywdzonym czy inną stroną, wynikająca jedynie z faktu samego współistnienia (bytowania, życia) w określonym środowisku czy miejscowości, bez nawiązywania (istnienia) bliższych więzów, których charakter mogły uzasadniać wątpliwość co do bezstronności oskarżyciela. Analiza judykatury i wypowiedzi doktryny uzasadnia twierdzenie, że samo powołanie się na fakt zatrudnienia w danej jednostce organizacyjnej Policji obwinionego bez wskazania bliższych danych odnośnie do czasu zatrudnienia, miejsca wykonywania czynności służbowych czy charakteru pracy nie pozwala *a priori* na stwierdzenie, że istnieje podstawa do wątpliwości co do bezstronności w wykonywania funkcji oskarżyciela[13]. Nie chodzi przy tym o subiektywne odczucia nieprzychylności (lub przychylności) oskarżyciela przez wnioskodawcę (stronę), lecz o wskazanie takich

Zgodnie zaś z art. 5 § 1 k.p.k. „Oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem".

[6] Stosowanie do § 78 zarządzenia nr 323 komendanta głównego Policji z 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP z 2008 r., nr 9, poz. 48 ze zm.) „Jeżeli oskarżyciel publiczny stwierdził uchybienia i nieprawidłowości w zakresie przygotowania spraw kierowanych do sądu lub udziału policjantów w postępowaniu przed sądem, sporządza i przedkłada drogą służbową organowi Policji notatkę służbową, w której opisuje: (1) braki i uchybienia w zakresie przygotowania materiałów dowodowych w sprawach kierowanych do sądu; (2) przyczyny wydanych orzeczeń o uniewinnieniu lub umorzeniu postępowania".

[7] Por. E. Samborski, *Zarys metodyki pracy prokuratora*, System Informacji Prawnej „LEX" nr 117 423.

[8] Zarządzenie nr 323 komendanta głównego Policji z 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (DzU z 2008 r., nr 9, poz. 48 ze zm.).

[9] Zob. postanowienie SN z 11 stycznia 2012 r., III KK 214/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa" 2012, nr 4, poz. 40.

[10] E. Samborski, *Zarys metodyki pracy prokuratora*, System Informacji Prawnej „LEX" nr 117 423.

[11] Zob. postanowienie SN z 7 lipca 1972 r., I KR 12/72, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego, wydawnictwo Prokuratury Generalnej" 1972, nr 11, poz. 179; wyrok SN z 11 kwietnia 1980 r., IV KR 55/80, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych" 1982, z. 1–2, poz. 11.

[12] Już na gruncie k.p.k. z 1928 r. SN przyjmował, że sędziowie ujawniający swój osobisty stosunek do oskarżonego przed wydaniem wyroku powinni zostać wyłączeni od rozpoznawania jego sprawy (zob. wyrok SN z 14 października 1960 r., II K. 250/60, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego, wydawnictwo Prokuratury Generalnej" 1961, nr 1, poz. 9). Por. W. Jasiński, *Wyłączenie sędziego z mocy orzeczenia sądu (art. 41 k.p.k.)*, System Informacji Prawnej „LEX" nr 104 302.

[13] Por. wyrok SN z 17 maja 2007 r., V KK 105/06, „Prokuratura i Prawo — wkładka" 2007, nr 12, poz. 13, s. 9.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

okoliczności, w tym także wynikających z zachowania się oskarżyciela na rozprawie, które uzasadniają wątpliwości co do jego bezstronności. Nie chodzi również o przekonanie samego oskarżyciela o jego bezstronności ani o wykazanie, iż dany oskarżyciel jest nieobiektywny. Wyłączenie następuje bowiem w sytuacji, gdy istnieją zasadne wątpliwości w kwestii bezstronności, a więc gdy brak jest już możliwości obiektywnego przekonania każdego rozsądnie myślącego, że okoliczności owe nie wpłyną na bezstronne rozpoznanie sprawy. Ciężar wykazania zasadnych wątpliwości co do braku bezstronności obciąża jednak wnioskodawcę. To on musi wskazać na określone fakty, które w tej konkretnej sprawie mogą wywołać zasadną (a nie domniemaną tylko) wątpliwość co do bezstronności danego oskarżyciela w danym postępowaniu[14]. Nie każde więc stosunki osobiste lub zawodowe z uczestnikami procesu uzasadniają wyłączenie oskarżyciela. Konieczne jest bowiem wykazanie takiego ich charakteru, który uzasadniałby podejrzenie o jego stronniczość. Wniosek o wyłączenie powinien wskazywać wyraźnie na okoliczności podważające zaufanie co do bezstronności konkretnego oskarżyciela.

Oskarżyciel publiczny to organ, który w interesie publicznym (społecznym), wnosi i popiera oskarżenie wytoczone przez złożenie wniosku o ukaranie[15]. Nie reprezentuje on w postępowaniu własnego, indywidualnego, prywatnego interesu, lecz interes społeczny, przeto jest zobowiązany do zachowania obiektywizmu i powinien dążyć do uzyskania sprawiedliwego, zgodnego z prawem rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu; może więc także, w interesie publicznym, zaskarżyć wydany wyrok na korzyść obwinionego (art. 425 § 3 i 4 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w.)[16]. Klauzula „działania w interesie publicznym" stanowi swoistą perspektywę, która może okazać się pomocna przy ocenie konkretnej sytuacji faktycznej, jako ewentualnej przesłanki wyłączenia oskarżyciela publicznego, o której mowa w art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 19 § 1 k.p.w. Chodzi tu o ustalenie, czy konkretna osoba, pełniąca funkcje oskarżyciela publicznego w danej sprawie, ze względu na wystąpienie sytuacji budzącej wątpliwości, co do jej bezstronności w prowadzonym postępowaniu, może w sposób prawidłowy reprezentować tenże „interes publiczny"? Pojawia się bowiem ryzyko wpływu „interesu prywatnego, indywidualnego" zarówno na ocenę samego czynu obwinionego, jak i wartościowanie zebranego materiału dowodowego, a przez to na ostateczną decyzję w kwestii popierania wniosku o ukaranie oraz wnioskowanie o konkretne rozstrzygnięcie w danej sprawie. Dodatkowym czynnikiem, ułatwiającym ustalenie, czy zaistniała okoliczność tego rodzaju, że może budzić wątpliwości co do bezstronności oskarżyciela publicznego, może okazać się przeprowadzenie testu realizacji celów postępowania w sprawach o wykroczenia oraz urzeczywistniania procesowej zasady prawdy materialnej. Stosowanie do art. 2 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. przepisy kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia mają na celu takie ukształtowanie postępowania, aby:

1) sprawca wykroczenia został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności;
2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie wykroczeń oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu wykroczenia osiągnięte zostały zadania postępowania nie tylko w zwalczaniu wykroczeń, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;
3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności;
4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

Określona zaś w art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. zasada prawdy materialnej nakazuje, by podstawę wszelkich rozstrzygnięć stanowiły prawdziwe ustalenia faktyczne. Bez wątpienia działaniem w interesie publicznym będzie realizacja zarówno celów postępowania w sprawach o wykroczenia, jak i implementowanie zasady prawdy materialnej. Jeżeli więc ocena sytuacji faktycznej pozwala stwierdzić, że osoba pełniąca funkcję oskarżyciela publicznego nie może być uznana za gwaranta realizacji wyżej wymienionych celów, zasadnym jest wnioskowanie o jej wyłączenie z postępowania na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 19 § 1 k.p.w.[17] W literaturze przedmiotu podkreśla się, że sprawiedliwa decyzja może zapaść tylko na podstawie prawdziwych ustaleń faktycznych[18]. Słusznie akcentuje się przy tym, że najdoskonalsze nawet prawo materialne, w idealny sposób sformułowane, odzwierciedlające wszystkie podstawowe oceny aprobowane w danym społeczeństwie i uwzględniające najdoskonalsze osiągnięcia nauki i techniki — może się okazać narzędziem społecznie chybionym, jeżeli zastosuje się je nie do rzeczywistych sytuacji faktycznych, lecz do sytuacji błędnie rozpoznanych[19]. W konsekwencji

[14] T.H. Grzegorczyk, *Komentarz do art. 41 Kodeksu postępowania karnego*, System Informacji Prawnej „LEX" nr 428 587.

[15] T. Grzegorczyk, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2008, s. 130.

[16] T.H. Grzegorczyk, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, System Informacji Prawnej „LEX" nr 8702.

[17] Nadmienić należy, że dopuszczenie do pełnienia funkcji oskarżyciela publicznego przez konkretną osobę, pomimo istnienia okoliczności budzących wątpliwości, co do jej bezstronności w prowadzonym postępowaniu, może stanowić przyczynę wzruszenie nieprawomocnego wyroku sądu. Przepis art. 438 k.p.k. w zw. z art. 109 § 2 k.p.w. stanowi bowiem, że orzeczenie ulega uchyleniu lub zmianie w razie stwierdzenia obrazy przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia.

[18] Por. J. Wróblewski, *Z zagadnień „prawdy sądowej"*, „Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne" 1975, t. 2, s. 9.

[19] M. Fingas, *Orzekanie reformatoryjne w instancji odwoławczej*, System Informacji Prawnej „LEX" nr 299 761.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

obowiązkiem ustawodawcy jest takie ukształtowanie prawa procesowego (a w jego obrębie prawa dowodowego), by w jak największym stopniu zabezpieczyć możność adekwatnego odtwarzania stanów faktycznych[20]. Zasada prawdy materialnej nakłada na sąd obowiązek dążenia do dokonania ustaleń faktycznych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy w tej mierze, w jakiej jest to faktycznie i prawnie możliwe[21]. Realizacja tej zasady nigdy nie będzie miała charakteru absolutnego, ze względu na jej ograniczenie innymi zasadami i regułami postępowania, a także faktyczną możliwością odtworzenia rzeczywistego stanu rzeczy[22]. Jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 27 listopada 2014 r.[23] zasada wyrażona w art. 2 § 2 k.p.k., to postulat ustalania „prawdy", na której oparte być winno orzeczenie sądowe. Nie oznacza to jednak, że w polu zainteresowania sądu winny mieścić się absolutnie wszystkie możliwe scenariusze (wersje zaistnienia zdarzenia, skutku). O ile w sposób wyczerpujący zebrano i przeprowadzono dowody, to „prawdą" może być jedynie to, co w grę wchodzi z „zawartości" takiego materiału dowodowego. Tak więc, to co zostaje ustalone na podstawie dowodów uznanych za wiarygodne, jest „prawdą" w rozumieniu art. 2 § 2 k.p.k. To zaś, że w procesie odrzucono wiarygodność dowodów „odciążających" na rzecz wiarygodności dowodów „obciążających" w żaden sposób nie narusza zasady wyrażonej w art. 2 § 2 k.p.k. Zapewnienie bezstronności polega też na tym, że powody wyłączenia (sędziego, prokuratora) muszą istnieć w rzeczywistości. Wnioski o wyłączenie od udziału w sprawie nie mogą być traktowane *a limine* jako zawierające wyłącznie prawdziwe okoliczności. Dopuszczenie to tego oznaczałoby, że to strony w zasadzie decydowałyby o przebiegu procesu, a nawet pośrednio, decydowałyby także o składzie sądu, czy osobie oskarżyciela publicznego.

W tym miejscu nawiązać trzeba do przepisu art. 19 § 2 k.p.w., który odsyła bezpośrednio do odpowiedniego stosowania art. 48 § 2 k.p.k. Stąd czynności dokonane przez oskarżyciela podlegającego wyłączeniu, zanim ono nastąpiło, nie są z tej przyczyny bezskuteczne, jednakże czynność dowodową należy na żądanie strony, w miarę możności, powtórzyć. Chodzi tu o czynności dokonane w ramach czynności wyjaśniających. Zastrzeżenie to nie dotyczy czynności dokonanych przez sąd z udziałem takiego oskarżyciela, gdyż organem jej dokonującym jest sąd[24].

W kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia ustawodawca nie określa warunków wyłączenia komendanta jednostki Policji, czy też samej jednostki z prowadzenia w trybie art. 54 § 1 k.p.w. czynności wyjaśniających. Kwestia ta częściowo uregulowana została w zarządzeniu nr 323 komendanta głównego Policji. Stosownie do § 79 tego zarządzenia, jeżeli zachodzą okoliczności wyłączające policjanta od prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawie o wykroczenie lub udziału przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego, określone w art. 40 § 1 pkt 1–4 i 6 oraz art. 41 § 1 k.p.k., policjant na mocy art. 19 § 1 k.p.w. powinien wyłączyć się z tych czynności, składając odpowiedni pisemny wniosek organowi Policji, który wydaje postanowienie o wyłączeniu. W przypadku niezłożenia takiego wniosku, organ Policji zobowiązany jest wydać z urzędu postanowienie o wyłączeniu. W miejsce wyłączonego policjanta wstępuje inny policjant wyznaczony przez organ Policji lub osobę upoważnioną przez ten organ. Jeżeli więc między oskarżycielem publicznym a policjantem mającym status osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie[25], występuje okoliczność tego rodzaju, że może ona mieć wpływ na czynności podejmowane w toku czynności wyjaśniających oraz na wykonywanie obowiązków w toku postępowania sądowego, to należy uznać, że zachodzą podstawy do wyłączenia zarówno policjanta prowadzącego czynności wyjaśniające, jak i funkcjonariusza uprawnionego do pełnienia funkcji oskarżyciela publicznego. Jest nim co do zasady komendant jednostki organizacyjnej Policji (tj.: komendant powiatowy, miejski, rejonowy Policji, komendant komisariatu oraz komendant komisariatu specjalistycznego Policji).

Zarówno zasady dotyczące ustalania jednostki Policji właściwej do prowadzenia czynności wyjaśniających, jak i normy w zakresie rozstrzygania sporów o właściwość rzeczową i miejscową jednostek określone zostały w § 11 pkt 12a–18 zarządzenie 323 komendanta głównego Policji. Zarządzenie te nie reguluje jednak trybu wyłączenia jednostki Policji od prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawie, w której osobą, co do której istniej uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie jest policjant pełniący służbę w tejże jednostce. Należy jednak uznać za stosowne rozważenie przekazania sprawy innej jednostce organizacyjnej Policji, jeżeli osobą, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie jest funkcjonariusz Policji, przynajmniej w odniesieniu do tych jednostek Policji, w których służbę pełni umiarkowana liczba policjantów. Niejednokrotnie bowiem między oskarżycielem publicznym (tj. komendantem jednostki lub występującym w jego imieniu funkcjonariuszem), a policjantem, który nabywa w toku prowadzonych w sprawie o wykroczenie czynności wyjaśniających status osoby, co do której istniej uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku

[20] Por. M. Zieliński, Z. Ziembiński, *Uzasadnianie twierdzeń, ocen i norm w prawoznawstwie*, Warszawa 1988, s. 230.

[21] T. Gizbert-Studnicki, *Prawda sądowa w postępowaniu cywilnym*, „Państwo i Prawo" 2009, z. 7, s. 10.

[22] Tamże, s. 19.

[23] Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27 listopada 2014 r., II AKa 112/14, System Informacji Prawnej „LEX" nr 164 9259.

[24] Zob. R.A. Stefański, *Oskarżyciel publiczny w sprawach o wykroczenia*, „Prokuratura i Prawo" 2002, nr 1, s. 64.

[25] Organ prowadzący czynności wyjaśniające jest zobowiązany do przesłuchania takiej osoby na mocy art. 54 § 6 k.p.w.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

o ukaranie, występuje zależność mogąca mieć wpływ na bezstronną ocenę stanu faktycznego, swobodną ocenę zebranych dowodów oraz podejmowanie obiektywnych decyzji procesowych. Osoby pełniące służbę w tej samej jednostce Policji znają się, często latami wspólnie wykonują czynności służbowe. W takiej sytuacji właściwym byłoby wystąpienie przez komendanta jednostki organizacyjnej Policji z wnioskiem do organu nadrzędnego o wyłączenie jednostki Policji od prowadzenia czynności wyjaśniających. Co oczywiste, każdy przypadek czynności wyjaśniających, w których osobą, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie jest funkcjonariusz pełniący służbę w jednostce, która prowadzi te czynności, należy oceniać indywidualnie. Rozważanie kwestii wystąpienia do organu nadrzędnego z wnioskiem o wyłączenie jednostki Policji od prowadzenia czynności wyjaśniających, powinno być poprzedzone szczegółową analizą, mającą na celu ustalenie, czy w danym przypadku zachodzi ryzyko naruszenia zasady obiektywizmu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

BIBLIOTEKA WSPOL

Jadwiga Rykowska

Czynności operacyjno–rozpoznawcze. Wybór publikacji dostępnych w Bibliotece Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

1. Banszel M. [i in.], *Postawy młodzieży wobec czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka" 2011, nr 3–4, s. 116–131.
2. Beczyński Z., *Wykorzystanie czynności operacyjno–rozpoznawczych w zwalczaniu zorganizowanej przestępczości pseudokibiców. Regulacje prawne* [w:] M. Ilnicki, A. Piotrowski (red.), *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa. Praktyczne aspekty bezpieczeństwa*, Poznań 2012, s. 115–130.
3. Białuński M., *Fundusz operacyjny Policji. Wybrane zagadnienia teoretyczne i dogmatyczne*, „Przegląd Policyjny" 2016, nr 3, s. 175–190.
4. Biernaczyk A., *Zarys problematyki czynności operacyjnych realizowanych w trybie art. 19, 19a, i 19b ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji* [w:] L. Paprzycki, Z. Rau (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009, s.113–142.
5. Bortkiewicz P., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze jako problem etyczny. Uwagi wprowadzające* [w:] K. Indecki (red.), *Przestępczość terrorystyczna. Ujęcie praktyczno–dogmatyczne*, Poznań, Białystok, Łódź 2006, s. 63–73.
6. Bożek M., *Charakterystyka ustawowych uprawnień operacyjnych służb specjalnych służących zwalczaniu przestępstw (zarys problemu na tle uwarunkowań normatywnych)* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 323–350.
7. Brodzisz Z., *Kilka uwag o znaczeniu dla praktyki prokuratorskiej orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących „prowokacji policyjnej"*, „Prokurator" 2010, nr 3, s. 5–13.
8. Browarska J., Wojtuszek R., *Nadzór prewencyjny — nowe zadanie Policji*, „Kwartalnik Prawno–Kryminalistyczny" 2014, nr 3, s. 21–28.
9. Brzozowski S., *Wykorzystywanie dowodów uzyskanych w toku kontroli operacyjnej w kontekście art. 168b kodeksu postępowania karnego*, „Palestra" 2016, nr 6, s. 20–26.
10. Cempura A., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze prowadzone w aresztach śledczych i zakładach karnych*, „Prokuratura i Prawo" 2011, nr 10, s, 123–133.
11. Choromańska A., *E–podsłuch. Zagadnienia wybrane* [w:] S. Lelental, J. Kudrelek, I. Nowicka (red.), *Czynności dochodzeniowo–śledcze i działania operacyjne policji a rola sądu w postępowaniu przygotowawczym. Materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2008, s. 278–291.
12. Chrabkowski M., *Kontrola operacyjna w projekcie ustawy o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2008, nr 3, s. 85–105.
13. Chrabkowski M., *Metody pracy operacyjnej* [w:] W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak (red.), *Przestępczość zorganizowana. Fenomen, współczesne zagrożenia, zwalczanie, ujęcie praktyczne*, Szczytno 2013, s. 487–527.
14. Chrabkowski M., *Wykorzystanie metod pracy operacyjnej w czynnościach sprawdzających*, „Prokuratura i Prawo" 2013, nr 7–8, s. 186–202.
15. Ciołek D., *Rola Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego*, „Zeszyty Doktoranckie" 2013, nr 3, s. 181–195.
16. Copik J., Cygan–Domińska A., *Problem czynności wykrywczych w przestępstwie handlu ludźmi* [w:] A. Rosół, J. Słobosz, P. Mięsiak (red.), *Kryminalistyka w walce z przestępczością. Materiały z konferencji*, Katowice 2013., s. 81–95.
17. Czarnecki P., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze a postępowanie karne*, „Palestra" 2014, nr 7–8, s. 121–128.
18. Dalecka A., *Taktyka zwalczania przestępstw korupcyjnych. Formalne i praktyczne łączenie czynności operacyjnych i procesowych — weryfikacja wiarygodności informacji* [w:] Kwiatkowska–Wójcikiewicz V., Zubańska M. (red.), *Współczesna kryminalistyka. Wyzwania i zagrożenia*, Szczytno 2015, s. 253–259.
19. Danilewicz A., *O potrzebie ustawowej regulacji zasad działalności operacyjno–rozpoznawczej* [w:] J. Maciejewski, A. Bujak, M. Stochmal (red.), *Współdziałanie grup dyspozycyjnych w militarnym, paramilitarnym i cywilnym systemie bezpieczeństwa państwa*, Wrocław 2015, s. 163–176.
20. Dawidowicz B., *Wizja lokalna na tle innych czynności procesowo–kryminalistycznych*, „Nowa kodyfikacja prawa karnego" 2008, t. 23, s. 175–185.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

21. Długosz Z., *Ustawa o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych wobec problemów konstytucyjności pozaprocesowych działań operacyjnych służb specjalnych* [w:] M. Ilnicki, A. Piotrowski (red.), *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa. Praktyczne aspekty bezpieczeństwa*, Poznań 2012, s. 67–90.
22. Drajewicz D., *Materiały z czynności operacyjno–śledczych Policji jako dowody w postępowaniu karnym. Glosa do postanowienia z dnia 22 września 2009 r. (III KK 58/09)*, „Przegląd Sądowy" 2011, nr 1, s. 138–142.
23. Gabriel–Węglowski M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., sygn. I KZP 6/07*, „Prokuratura i Prawo" 2009, nr 2, s. 156–164.
24. Gabriel–Węglowski M., *Zarys problematyki współpracy prokuratora z innymi organami ścigania na etapie czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Prokurator" 2007, nr 3–4, s. 86–104.
25. Gąsiorowski J., *Standaryzacja pracy specjalistów na miejscu zdarzenia i w laboratoriach kryminalistycznych Policji w świetle prawnych wymogów Unii Europejskiej* [w:] S.M. Grochalski (red.), *Kategoria bezpieczeństwa w prawnym wymiarze Unii Europejskiej*, Dąbrowa Górnicza 2013, s. 73–98.
26. Girdwoyń P., *Sędzia śledczy a czynności operacyjno–rozpoznawcze — uwagi na tle modelu postępowania w państwach niemieckojęzycznych* [w:] A. Przyborowska–Klimczak, A. Taracha (red.), *Iudicium et scientia. Księga jubileuszowa Profesora Romualda Kmiecika*, Warszawa 2011, s. 521–529.
27. Głukowski R., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze w działalności organów porządku publicznego* [w:] E. Ura, S. Pieprzny (red.), *Służby i formacje mundurowe w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej*, Rzeszów 2010, s. 389–404.
28. Gronowska B., *Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie Allan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (dot. prawa oskarżonego do milczenia a wydobycia przyznania się do winy podstępem)*, „Prokuratura i Prawo" 2003, nr 6, s. 151–156.
29. Gruza E., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze* [w:] E. Gruza (red.), *Wybrane aspekty zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, Warszawa 2010, s. 171–187.
30. Herbowski P., *O dopuszczalności prowadzenia czynności operacyjno–rozpoznawczych w jednostkach penitencjarnych*, „Archiwum Kryminologii" 2015, t. 37, s. 347–367.
31. Herzog A., *Wykorzystanie materiałów operacyjnych w postępowaniu dyscyplinarnym prokuratorów*, „Prokuratura i Prawo" 2007, nr 2, s. 87–99.
32. Hoc S., *Działanie w ramach uprawnień lub obowiązków a zasada proporcjonalności* [w:] T. Dukiet–Nagórska (red.), *Zasada proporcjonalności w prawie karnym*, Warszawa 2010, s. 183–214.
33. Horosiewicz K., *Nadzór przełożonych nad współpracą policjantów z osobowymi źródłami informacji*, „Przegląd Policyjny" 2013, nr 3, s. 241–250.
34. Horosiewicz K., *Osoby informujące jako wyodrębniona kategoria osobowych źródeł informacji*, „Przegląd Policyjny" 2016, nr 2, s. 68–78.
35. Horosiewicz K., *Pojęcie źródła referencyjnego i „legendowania" czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2015, nr 4, s. 127–136.
36. Horosiewicz K., *Współpraca policjantów z osobowymi źródłami informacji*, Warszawa 2015.
37. Jabłońska J., *Przesłanki i cele stosowania zakupu kontrolowanego oraz ich utrwalanie w celach dowodowych w świetle ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji*, „Policja" 2013, nr 3, s. 40–45.
38. Jabłoński M., *Centralne Biuro Antykorupcyjne — służba na zapotrzebowanie polityczne czy do zwalczania korupcji. Struktura, prawa i obowiązki operacyjno–rozpoznawcze* [w:] J. Kasprzak, J. Bryk (red.), *Prawo. Kryminalistyka. Policja. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Bronisławowi Młodziejowskiemu*, Szczytno 2008, s. 179–189.
39. Jasiński W., *Metody operacyjno–rozpoznawcze wykrywania korupcji. Dotychczasowe doświadczenia Policji oraz nowe rozwiązania w ustawie o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym* [w:] Z. Bielecki, J. Szafrański (red.), *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce. Materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2007, s. 163–180.
40. Jeż–Ludwichowska M., *Dopuszczalność stosowania podstępu w związku z przesłuchaniem oskarżonego (podejrzanego) w polskim procesie karnym* [w:] A. Bulsiewicz, A. Marek, V. Kwiatkowska–Darul (red.), *Doctrina multiplex veritas una. Księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Mariuszowi Kulickiemu twórcy Katedry Kryminalistyki z okazji 35–lecia powołania Katedry na Wydziale Prawa i Administracji UMK*, Toruń 2004, s. 321–328.
41. Kaczorkiewicz D., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze w postępowaniu karnym* [w:] T. Grzegorczyk (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa profesora Janusza Tylmana*, Warszawa 2011, s. 209–228.
42. Kałużny P., *Techniki inwigilacji. Co nam grozi i jak się bronić?*, Warszawa 2008.
43. Kasperkiewicz J., *Zakup kontrolowany metodą walki z anonimową siecią TOR*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2015, t. 19, s. 77–88.
44. Kędzierski M.A., *Wybrana problematyka realizowania czynności operacyjno–rozpoznawczych w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu wynikająca z ustaw kompetencyjnych służb bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz bezpieczeństwa państwa (zarys tematyki)*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2012, t. 16, s. 75–98.
45. Kmiecik R., *O restryktywnym ujęciu przesłanek „prowokacji policyjnej" — polemicznie*, „Prokuratura i Prawo" 2014, nr 3, s. 5–15.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

46. Kočan Š., *Instytucja agenta policyjnego w porządku prawnokarnym Republiki Słowackiej*, „Securitologia" 2012, nr 16, s. 114–129.
47. Kolaszyński M., *Kontrola zewnątrzadministracyjna nad czynnościami operacyjno–rozpoznawczymi polskich służb specjalnych*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka" 2012, nr 3, s. 63–78.
48. Kołek K., *Kryminalne aspekty zwalczania przestępstwa łapownictwa* [w:] S. Hypś, K. Kołek (red.), *Rola organów bezpieczeństwa publicznego w przeciwdziałaniu przestępczości — zagadnienia wybrane*, Lublin 2014, s. 29–58.
49. Kordas I., *Pozaprocesowe ustalenia taktyczne w ramach czynności operacyjno–rozpoznawczych — granice dopuszczalności podstępu*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2003, t. 7, nr 2, s. 315–318.
50. Kosmaty P., *Granice tajnej inwigilacji obywateli w demokratycznym państwie prawa*, „Prokurator" 2009, nr 3/4, s. 24–35.
51. Kosmaty P., *Prawo operacyjne (wybrane zagadnienia)*, „Prokurator" 2010, nr 1–2, s. 74–89.
52. Kosmaty P., *Przesyłka niejawnie nadzorowana*, „Prokurator" 2010, nr 3, s. 28–42.
53. Kozielewicz W., *Czynność operacyjno–rozpoznawcza przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej. Aspekt techniczny, dowodowy oraz procesowy* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 454–470.
54. Krełowski K., *Naruszenie prawa własności w ramach działań operacyjno–rozpoznawczych w legislacji Rzeczypospolitej Polskiej i Wielkiej Brytanii* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 471–484.
55. Krełowski K., *Ustawa Federacji Rosyjskiej O działalności operacyjno–rozpoznawczej — wybrane aspekty*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2013, październik (wyd. specjalne), s. 112–120.
56. Król A., *Działalność operacyjna służb specjalnych w systemie bezpieczeństwa państwa*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2013, nr 9, s. 279–293.
57. Kublicki M., *Problematyka pracy operacyjnej w świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 12 grudnia 2005 roku* [w:] K. Indecki (red.), *Przestępczość terrorystyczna. Ujęcie praktyczno–dogmatyczne*, Poznań, Białystok, Łódź, 2006, s. 280–286.
58. Kuć T., *Konstytucyjne swobody obywatelskie wobec dyskrecjonalnych działań służb specjalnych*, „Secretum: służby specjalne, bezpieczeństwo, informacja" 2014, nr 1, s. 126–142.
59. Kudła J., *Aspekty praktyczne gromadzenia i wykorzystania wyników czynności operacyjno–rozpoznawczych w postępowaniu karnym, określonych w art. 19, 19a, 19b ustawy o Policji*, „Przegląd Policyjny" 2008, nr 4, s. 110–130.
60. Kudła J., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze — retencja danych telekomunikacyjnych*, „Przegląd Policyjny" 2014, nr 3, s. 35–58.
61. Kudła J., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze. Gwarancje działań praworządnych* [w:] V. Kwiatkowska–Wójcikiewicz, M. Zubańska (red.), *Współczesna kryminalistyka. Wyzwania i zagrożenia*, Szczytno 2015, s. 239–251.
62. Kudła J., Gawroński P., *Wybrana problematyka prowadzenia rozmów w toku czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2008, nr 2, s. 121–138.
63. Kudła J., Grzeszczak A., *Wykorzystanie wyników czynności operacyjno–rozpoznawczych w procesie karnym. Problem ryzyka operacyjnego. Cz. 2*, „Przegląd Policyjny" 2009, nr 4, s. 123–140.
64. Kudła J., Kaszubowski D., *Projekt ustawy o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych. Uwagi de lege ferenda* [w:] P. Bogdalski, W. Pływaczewski, I. Nowicka (red.), *Ius est ars boni et eaqui. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Stefanowi Lelentalowi*, Szczytno 2008, s. 263–272.
65. Kudła J., Kaszubowski D., *Projekt ustawy o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych. Uwagi de lege ferenda*, „Przegląd Policyjny" 2008, nr 3, s. 162–189.
66. Kudła J., Kosmaty P., *Analiza wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 r., oraz jego znaczenie dla czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2015, nr 2, s. 165–189.
67. Kudła J., Kosmaty P., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze i ich relacje do nowego modelu procesu karnego*, „Prokuratura i Prawo" 2015, nr 12, s. 98–117.
68. Kudła J., Kosmaty P., *Granice dozwolonych czynności detektywistycznych w polskim systemie prawa* [w:] J. Moszczyński, D. Solodov, I. Sołtyszewski (red.), *Przestępczość. Dowody. Prawo. Księga Jubileuszowa Prof. Bronisława Młodziejowskiego*, Olsztyn 2016, s. 532–541.
69. Kudła J., Kosmaty P., *Obserwacja — wybrane aspekty procesowe i kryminalistyczne*, „Policja" 2012, nr 1, s. 28–38.
70. Kudła J., Kosmaty P., *Ryzyko w czynnościach operacyjno–rozpoznawczych Policji. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe*, Warszawa 2013.
71. Kudła J., *Praktyczne aspekty tajemnicy bankowej. Przetwarzanie i wykorzystywanie informacji zgromadzonych na etapie czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Policja" 2010, nr 1, s. 25–33.
72. Kudła J., *Wpływ wiarygodności informacji na wykorzystanie i ocenę niektórych wyników czynności operacyjno–rozpoznawczych w postępowaniu karnym*, „Przegląd Policyjny" 2012, nr 4, s. 73–91.
73. Kudła J., *Wybrana problematyka czynności operacyjnych na tle uwag de lege ferenda projektu ustawy o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych* [w:]

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

L. Paprzycki, Z. Rau (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009, s. 520–547.
74. Kudła J., *Wybrane aspekty prawne uzyskiwania przez policję informacji w toku czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2006, nr 3, s. 135–156.
75. Kudła J., *Wybrane problemy prowadzenia rozmów w toku czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Policja" 2006, nr 4, s. 19–26.
76. Kudła J., *Wykorzystanie wyników czynności operacyjno–rozpoznawczych określonych w art. 19, 19a, 19b ustawy o Policji w postępowaniu karnym* [w:] S. Lelental, J. Kudrelek, I. Nowicka (red.), *Czynności dochodzeniowo–śledcze i działania operacyjne policji a rola sądu w postępowaniu przygotowawczym. Materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2008, s. 246–272.
77. Kudła J., *Wykorzystanie wyników czynności operacyjno–rozpoznawczych w procesie karnym. Problem ryzyka operacyjnego*, „Przegląd Policyjny" 2009, nr 3, s. 173–195.
78. Kulesza C., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze a zasada rzetelnego procesu w orzecznictwie Trybunału w Strasburgu i sądów polskich*, „Przegląd Policyjny" 2008, nr 2, s. 49–67.
79. Kurek J., *Wykorzystanie szpiegowskiego oprogramowania w działalności operacyjnej organów ścigania. Gwarancje konstytucyjne i procesowe z perspektywy doświadczeń niemieckich*, „Przegląd Policyjny" 2016, nr 1, s. 159–171.
80. Kurzępa B., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze prowadzone przez funkcjonariuszy Służby Celnej. Aspekty karnoprocesowe* [w:] K. Indecki (red.), *Przestępczość terrorystyczna. Ujęcie praktyczno–dogmatyczne*, Poznań, Białystok, Łódź 2006, s. 126–135.
81. Kurzępa B., *Możliwość stosowania podstępu w trakcie przesłuchania biegłego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2004, nr 2, s. 76–81.
82. Kurzępa B., *Możliwość wykorzystania w procesie karnym informacji uzyskanych przez agenta policyjnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2003, nr 1, s. 26–33.
83. Kurzępa B., *Podstęp przy zwalczaniu przestępczości zorganizowanej*, „Prokurator" 2001, nr 1, s. 30–47.
84. Kurzępa B., *Podstęp w toku czynności karnoprocesowych i operacyjnych*, Toruń 2003.
85. Kurzępa B., *Podstęp w trakcie przesłuchania podejrzanego lub oskarżonego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2003, nr 3, s. 72–93.
86. Kurzępa B., *Stosowanie podstępu w toku czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Prokuratura i Prawo" 2003, nr 12, s. 48–63.
87. Kurzępa B., *Zakres czynności operacyjno–rozpoznawczych realizowanych przez Wojskowe Służby Informacyjne. Niektóre aspekty karnoprocesowe*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2004, nr 1, s. 55–71.
88. Kwiatkowska–Darul V. (red.), *Czynności procesowo–kryminalistyczne w polskich procedurach. Materiały z konferencji naukowej i IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki, Toruń, 5–7 maja 2004 r.*, Toruń 2004.
89. Lelental S., Kudrelek J., Nowicka I. (red.), *Czynności dochodzeniowo–śledcze i działania operacyjne policji a rola sądu w postępowaniu przygotowawczym*, Szczytno 2008.
90. Lenard M., *Problematyka instytucji świadka koronnego w aspekcie czynności operacyjno–rozpoznawczych funkcjonariuszy Policji*, „Przegląd Policyjny" 2011, nr 3, s. 196–203.
91. Lizak R., *Dokumenty legalizacyjne w służbach specjalnych*, „Prokuratura i Prawo" 2013, nr 2, s. 142–153.
92. Lizak R., *Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2011, nr 1, s. 27–42.
93. Łabuz P., *Kontrola operacyjna jako element czynności operacyjno–rozpoznawczych w procesie wykrywczo–dowodowym. Uwagi „de lege lata"*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki" 2013, t. 17, s. 85–99.
94. Łabuz P., Michalski M., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze jako narzędzie zwalczające przestępczość w świetle projektu ustawy o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2010, nr 3, s. 3–10.
95. Łachacz M., *Wybrane środki znakujące jako pułapka kryminalistyczna w zwalczaniu korupcji* [w:] Z. Bielecki, J. Szafrański (red.), *Zwalczanie przestępczości korupcyjnej w Polsce. Materiały pokonferencyjne*, Szczytno 2007, s. 206–215.
96. Łazarczyk M., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze w świetle ustawy o żandarmerii wojskowej i wojskowych organach porządkowych*, „Kwartalnik Policyjny" 2014, nr 4, s. 105–107.
97. Łokietek R., *Wybrane aspekty nadzoru funkcjonalnego w działaniach operacyjno–rozpoznawczych*, Piła 2007.
98. Łosińska M., *Broń operacyjna, czyli wykorzystanie wyników czynności operacyjno–rozpoznawczych w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* [w:] V. Kwiatkowska–Wójcikiewicz, L. Stępka (red.), *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, Toruń 2013, s. 501–521.
99. Machaj Ł., *Granice prowokacji policyjnej w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego USA*, „Państwo i Prawo" 2011, z. 5, s. 31–43.
100. Marecik K., Głodziński A., Krawiec P., Etyka w trakcie czynność operacyjno–rozpoznawczych, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka" 2009, nr 1–2, s. 105–112.
101. Mąka J., *Instytucja prowokacji w praktyce działania służb policyjnych*, „Prokuratura i Prawo" 2010, nr 1–2, s. 150–175.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

102. Mąka J., *Ustawa o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych. Czy jest potrzebna w obecnym stanie prawnym w Polsce?*, „Prokuratura i Prawo" 2009, nr 4, s. 126–151.
103. Mirecki D., *Litispendencja w międzynarodowym obrocie karnym*, „Prokuratura i Prawo" 2013, nr 3, s. 157–170.
104. Netczuk R., *Prawo operacyjne — początek nowej nadziei czy zemsta Sithów?*, „Przegląd Policyjny" 2011, nr 3, s. 81–104.
105. Netczuk R., *Tajny agent policji w świetle nowego kodeksu postępowania karnego oraz ustawy o Policji*, „Problemy Prawa Karnego" 2001, nr 24, s. 126–143.
106. Netczuk R., *Tajny współpracownik i tajny agent w projektach ustaw o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych. Uwagi de lege ferenda*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2010, nr 3, s. 11–30.
107. Niemczyk Z., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze i możliwość wykorzystania ich rezultatów w postępowaniu karnym*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury" 2013, nr 3, s. 5–22.
108. Nowakowski P., *Wykorzystanie dokumentów legalizacyjnych w trakcie wykonywania czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Policja" 2011, nr 1, s. 38–46.
109. Olejnik K., *Kontrowersje pracy operacyjnej*, „Prawo Europejskie w Praktyce" 2007, nr 3, s. 22–24.
110. Olejnik K., *Problematyka dowodowa przestępstw o charakterze terrorystycznym oraz efekty czynności operacyjnych*, „Prokurator" 2006, nr 4, s. 9–15.
111. Olejnik K., *Zakres stosowania czynności operacyjnych — stan faktyczny, oczekiwania, potrzeby i możliwości wykorzystania ustaleń operacyjnych w procesie karnym oraz dopuszczalny udział sędziego i prokuratora w działaniach operacyjnych* [w:] L. Paprzycki, Z. Rau (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009, s. 633–648.
112. Olsztyn W., *Nowe rozwiązania w obszarze działań operacyjno–rozpoznawczych oraz procesowych wynikające z ustawy o działaniach antyterrorystycznych* [w:] W. Zubrzycki, K. Jałoszyński, A. Babiński (red.), *Polska ustawa antyterrorystyczna. Odpowiedź na zagrożenia współczesnym terroryzmem*, Szczytno 2016, s. 323–334.
113. Pająk P., *Czy dojdzie do zmiany linii orzeczniczej dotyczącej wykorzystania dowodowego materiałów operacyjnych?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, z. 1, s. 149–163.
114. Pająk P., *Kilka uwag o istocie i konstytucyjności prowokacji policyjnej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2009, z. 1, s. 159–175.
115. Pająk P., *Kontrola operacyjna do kontroli konstytucyjnej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2010, z. 2, s. 163–174.
116. Pająk P., *Zagadnienia intertemporalne zakazów dowodowych dotyczących wykorzystania materiałów kontroli operacyjnej i procesowej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2013, z. 2, s. 123–140.
117. Paprzycki L., Rau Z. (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009.
118. Paprzycki L.K., *Sądowa kontrola czynności operacyjno–rozpoznawczych de legle ferenda* [w:] T. Grzegorczyk (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa profesora Janusza Tylmana*, Warszawa 2011, s. 91–104.
119. Pawłowski R., *Bezpieczeństwo prawne funkcjonariuszy realizujących czynności operacyjne w świetle obecnie obowiązujących unormowań prawnych* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 351–364.
120. Pluta J., Czylok T., *Dokumentowanie informacji. Meldunek Informacyjny*, Katowice 2009.
121. Płaza Ł., *Sądowa kontrola działalności operacyjnej Policji* [w:] P. Chrzczonowicz, V. Kwiatkowska–Darul, K. Skowroński (red.), *Społeczeństwo inwigilowane w państwie prawa (?) Granice ingerencji w sferę praw jednostki. Materiały z konferencji naukowej, Toruń 25–27 marca 2003 r.*, Toruń 2003, s. 173–180.
122. Podkowik J., *Udostępnianie danych statystycznych o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych a ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostek (zagadnienia wybrane)* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 513–527.
123. Połeć R., Durka P., *Wybrane aspekty wywiadu jako metody czynności operacyjno–rozpoznawczych wykorzystującej techniki manipulacyjne* [w:] V. Kwiatkowska–Wójcikiewicz, L. Stępka (red.), *Broń. Problematyka prawna i kryminalistyczna*, Toruń 2013, s. 537–552.
124. Połeć R., *O potrzebie rozróżniania metod operacyjnych*, „Journal of Modern Science" 2012, t. 4, s. 407–421.
125. Połeć R., *Ryzyko operacyjne w czynnościach operacyjno–rozpoznawczych* [w:] M. Ilnicki, A. Piotrowski (red.), *Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa państwa. Praktyczne aspekty bezpieczeństwa*, Poznań 2012, s. 107–114.
126. Połeć R., *Ustawowy zakres czynności operacyjno–rozpoznawczych realizowanych przez Żandarmerię Wojskową* [w:] J. Kasprzak, J. Bryk (red.), *Prawo. Kryminalistyka. Policja. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Bronisławowi Młodziejowskiemu*, Szczytno 2008, s. 277–286.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

127. Połeć R., *Wokół problematyki związanej z posługiwaniem się tzw. dokumentami legalizacyjnymi* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 528–540.
128. Posytek A., *Wartość dowodowa czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Prokuratura i Prawo" 2011, nr 3, s. 23–34.
129. Prusak F., *Dywersyfikacja kompetencji dochodzeniowo–śledczych oraz operacyjno–rozpoznawczych Policji i służb specjalnych w procesie karnym* [w:] J. Kasprzak, W. Cieślak, I. Nowicka (red.), *Meandry prawa karnego i kryminalistyki. Księga jubileuszowa prof. zw. dra hab. Stanisława Pikulskiego*, Szczytno 2015, s. 433–444.
130. Radzikowski K., *Nowelizacja kodeksu karnego i kodeksu karnego skarbowego w zakresie tzw. przestępstw fakturowych*, „Przegląd Podatkowy" 2017, nr 3, s. 34–46.
131. Rau Z., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze w polskim systemie prawa. Działania w kierunku uniwersalnej ustawy* [w:] L. Paprzycki, Z. Rau (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009, s. 712–745.
132. Rau Z., *Problematyka czynności operacyjno–rozpoznawczych w świetle przeprowadzonych badań. Dziesięć lat prac nad ustawą — legislacyjna rozwaga czy porażka?* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 365–431.
133. Rogoziński K., *Niszczenie materiałów zgromadzonych w wyniku wykonywania kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej*, „Prokuratura i Prawo" 2015, nr 9, s. 80–95.
134. Rogoziński K., *Wiarygodne informacje o przestępstwie jako przesłanka zarządzenia zakupu kontrolowanego*, „Prokuratura i Prawo" 2010, nr 10, s. 104–116.
135. Rolka A., Kudła J. *Jak rozumieć ryzyko operacyjne. Projekt ustawy*, „Policja 997" 2008, nr 11, s. 40–42.
136. Rusoń L., *O względnej jawności regulacji czynności operacyjno–rozpoznawczych słów kilka*, „Kwartalnik Policyjny" 2015, nr 3, s. 84–91.
137. Safjański T., *Działania operacyjne Europolu*, Szczytno 2013.
138. Sakowicz A., *O projekcie ustawy o czynnościach operacyjno–rozpoznawczych*, „Zeszyty Prawnicze" 2008, nr 2, s. 65–81.
139. Sepiał P., *Bezpieczeństwo osobiste policjanta w trakcie wykonywania czynności operacyjno–rozpoznawczych* [w:] J. Fiebig, A. Tyburska (red.), *Bezpieczeństwo osobiste policjanta*, Szczytno 2004, s. 101–104.
140. Sitek E., *Gliniarz i prokurator. Ochrona prawna policjanta*, „Policja 997" 2008, nr 9, s. 14–16.
141. Sitek E., *Kontratypy i kontrowersje. Projekt ustawy o pracy operacyjnej*, „Policja 997" 2009, nr 10, s. 16–17.
142. Skrzypczak J., *Bezpieczeństwo państwa i dostęp organów ścigania do danych internetowych a ochrona prywatności w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Strategiczny" 2016, nr 9, 315–326.
143. Sławiński M., *Przekazywanie przez Policję Prokuraturze materiałów z czynności operacyjno–rozpoznawczych — obserwacji*, „Biuletyn Prawny" 2007, nr 30, s. 27–28.
144. Sławiński M., *Stosowanie art. 9 ustawy o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra przy udzielaniu przez Policję sądowi i prokuratorowi informacji niejawnych związanych z czynnościami operacyjno–rozpoznawczymi*, „Biuletyn Prawny" 2006, nr 29, s. 5–20.
145. Stępnicka N.M., *Instytucja „zakupu kontrolowanego". Uregulowania prawne, wymogi formalne, możliwości wykorzystania procesowego* [w:] W. Horyń, N. Fechner (red.), *Bezpieczeństwo z perspektywy środowisk i obszarów. 1*, Poznań 2015, s. 293–299.
146. Szumiło-Kulczycka D., *Czynności operacyjno-rozpoznawcze i ich relacje do procesu karnego*, Warszawa 2012.
147. Szumiło-Kulczycka D., *Czynności operacyjno-rozpoznawcze i procesowe (na tle prawa polskiego i niemieckiego)*, „Państwo i Prawo" 2011, nr 11, s. 71–83.
148. Szumiło–Kulczycka D., *Funkcje czynności operacyjno–rozpoznawczych i procesowych na tle niemieckiego i polskiego systemu prawnego* [w:] T. Grzegorczyk (red.), *Funkcje procesu karnego. Księga jubileuszowa profesora Janusza Tylmana*, Warszawa 2011, s. 263–275.
149. Szumski A., *Wykorzystanie taktyki i techniki kryminalistycznej w ramach czynności operacyjno–rozpoznawczych*, Wrocław 2010.
150. Szumski, A., *Rola czynności operacyjno–rozpoznawczych w uzyskiwaniu dowodów w procesie karnym*, „Nowa kodyfikacja prawa karnego" 2010, t. 26, s. 195–208.
151. Szuniewicz–Stępień M., *Działania operacyjno–rozpoznawcze w ustawie antyterrorystycznej a europejski standard ochrony praw człowieka — wybrane zagadnienia* [w:] W. Zubrzycki, K. Jałoszyński, A. Babiński (red.), *Polska ustawa antyterrorystyczna. Odpowiedź na zagrożenia współczesnym terroryzmem*, Szczytno 2016, s. 335–368.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

152. Świerczewska–Gąsiorowska A., Nowicka I., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze w procesie wykrywczym wymuszeń rozbójniczych* [w:] E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, Z. Rau (red.), *Przestępczość w XXI wieku. Zapobieganie i zwalczanie. Problemy prawno–kryminologiczne*, Warszawa 2015, s. 471–484.
153. Świergosz M., *Aspekty pracy operacyjnej Policji z punktu widzenia sędziego. Wybrane zagadnienia*, „Prokurator" 2006, nr 4, s. 35–38.
154. Taracha A., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze i karnoprocesowe. Podobieństwa i różnice* [w:] A. Bulsiewicz, A. Marek, V. Kwiatkowska–Darul (red.), *Doctrina multiplex veritas una. Księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Mariuszowi Kulickiemu twórcy Katedry Kryminalistyki z okazji 35–lecia powołania Katedry na Wydziale Prawa i Administracji UMK*, Toruń 2004, s. 329–341.
155. Taracha A., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe*, Lublin 2006.
156. Taracha A., *Działania operacyjno–rozpoznawcze prowadzone w ramach uprawnień jako kontratyp. Wybrane zagadnienia* [w:] Z. Ćwiąkalski, G. Artymiak (red.), *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego. W świetle kodyfikacji karnych z 1997 r. i propozycji ich zmian*, Warszawa 2009, s. 459–473.
157. Taracha A., *Funkcja dowodowa a funkcja wykrywcza czynności procesowych i operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2004, nr 1–2, s. 5–18.
158. Taracha A., *Kilka uwag w kwestii zakresu czynności operacyjno–rozpoznawczych realizowanych przez Wojskowe Służby Informacyjne*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2005, nr 1, s. 41–50.
159. Taracha A., *Rola czynności operacyjno–rozpoznawczych w zwalczaniu przestępczości korupcyjnej* [w:] S. Hypś, K. Kołek (red.), *Rola organów bezpieczeństwa publicznego w przeciwdziałaniu przestępczości — zagadnienia wybrane*, Lublin 2014, s. 15–28.
160. Taracha A., *Sądowa kontrola czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Studia Iuridica Lublinensia" 2003, t. 2, s. 29–42.
161. Taracha A., *Zasada legalizmu a czynności operacyjno–rozpoznawcze* [w:] B. Dudzik, J. Kosowski, E. Kruk, I. Nowikowski (red.), *Zasada legalizmu w procesie karnym. T. 2*, Lublin 2015, s. 317–330.
162. Teluk R., *Wywiad i obserwacja policyjna jako autonomiczne metody pozyskiwania informacji w trakcie czynności operacyjno–rozpoznawczych*, „Przegląd Policyjny" 2014, nr 1, s. 120–134.
163. Twarowski Ł., *Legalizacja i procesowe wykorzystanie podsłuchów zgromadzonych w ramach czynności operacyjno–rozpoznawczych Policji*, „Palestra" 2010, nr 9–10, s. 73–84.
164. Widła T., *O tak zwanych dokumentach legendujących*, „Palestra" 2007, nr 9–10, s. 63–70.
165. Wilk J., Płonka P., *Nieszczerość jako składowa informacji w pracy wykrywczej organów ścigania* [w:] L.J. Buller (red.), *Socjotechniczne aspekty bezpieczeństwa*, Warszawa 2011, s. 153–160.
166. Woliński C., *Rejestrowanie i utrwalanie obrazu i dźwięku w walce z przestępczością* [w:] E. Gruza (red.), *Wybrane aspekty zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, Warszawa 2010, s. 298–305.
167. Wołoszyn–Siemion M., *Psychologia w praktyce służb operacyjno–rozpoznawczych. Krótki raport ze współpracy* [w:] T. Szankin (red.), *Wymiana doświadczeń w zakresie wybranych aspektów funkcjonowania psychologów w policji. Materiały poseminaryjne*, Szczytno 2008, s. 207–210.
168. Wygoda J., *Pojęcie czynności operacyjno–rozpoznawczych w ustawodawstwie polskim — propozycja wykładni*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 2017, nr 1, s. 5–28.
169. Zalewski S., *Czynności operacyjno–rozpoznawcze jako forma realizacji zadań służb specjalnych w systemie bezpieczeństwa państwa*, „Przegląd Policyjny" 2002, nr 3–4, s. 125–138.
170. Żochowski P., *Główne założenia rosyjskiej ustawy O działalności operacyjno–rozpoznawczej*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego" 2013, październik (wyd. specjalne), s. 106–111.
171. Żywica J., *Praktyczne aspekty wybranych czynności procesowych w sprawach o korupcję* [w:] J. Bil, A. Wawrzusiszyn (red.), *Społeczno–prawne aspekty przeciwdziałania korupcji*, Szczytno 2012, s. 220–239.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

POLICJA
KWARTALNIK KADRY KIEROWNICZEJ POLICJI

FOTOKRONIKA
WYŻSZEJ SZKOŁY POLICJI W SZCZYTNIE

1 stycznia

Podsumowanie honorowego krwiodawstwa w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie

W 2016 r. w trakcie 10 akcji honorowego oddawania krwi zorganizowanych przez działające w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie Koło Honorowych Dawców Krwi i Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Olsztynie zebrano 189 litrów 305 mililitrów krwi. W akcjach uczestniczyło łącznie 429 honorowych dawców krwi — policjantów, pracowników, słuchaczy i studentów WSPol.

5 stycznia

Porozumienie o współpracy na rzecz ochrony infrastruktury krytycznej i cyberbezpieczeństwa

W siedzibie Polskich Sieci Elektroenergetycznych prezes zarządu PSE SA Eryk Kłossowski i komendant-rektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie insp. dr hab. Piotr Bogdalski 5 stycznia 2017 r. podpisali porozumienie o współpracy na rzecz ochrony infrastruktury krytycznej i cyberbezpieczeństwa. Głównym celem zawartego porozumienia jest wspólne prowadzenie prac badawczo-rozwojowych i działań edukacyjnych w obszarze ochrony infrastruktury krytycznej, jak też cyberbezpieczeństwa oraz doskonalenie funkcjonujących systemów planowania i ochrony.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

9 stycznia

Odprawa roczna

Z udziałem pierwszego zastępcy komendanta głównego Policji nadinsp. Andrzeja Szymczyka w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie 9 stycznia 2017 r. odbyła się odprawa roczna, w której trakcie podsumowano działalność uczelni w roku 2016. Przedstawiono zarówno osiągnięcia dydaktyczne, naukowo-badawcze, jaki i logistyczne. Zaprezentowano też priorytety na rok bieżący. Uczestniczyli w niej przedstawiciele kadry kierowniczej, policjanci i pracownicy WSPol, a także pierwszy zastępca komendanta wojewódzkiego Policji w Olsztynie insp. Andrzej Zielonka, p.o. komendant powiatowy Policji w Szczytnie mł. insp. Tomasz Michalczak. Pierwszy zastępca komendanta głównego Policji w swoim wystąpieniu omówił m.in. wyniki pracy polskiej Policji i zadania priorytetowe komendanta głównego Policji na najbliższe lata.

26 stycznia

„Bezpieczeństwo powiatu szczycieńskiego — obrona terytorialna”

Pod patronatem honorowym komendanta-rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie w szczycieńskiej uczelni 26 stycznia 2017 r. odbyło się zorganizowane przez Jednostkę Strzelecką 1033 Szczytno spotkanie dotyczące tworzonych w Polsce Wojsk Obrony Terytorialnej „Bezpieczeństwo powiatu szczycieńskiego — obrona terytorialna”. Jego celem było m.in. zapoznanie z informacjami na temat Wojsk Obrony Terytorialnej, ich znaczenia w systemie obronności kraju, procesu i etapów tworzenia tego rodzaju sił w Polsce, zadań, struktury, funkcjonowania i współdziałania z innymi rodzajami sił zbrojnych. Wzięli w nim udział wojewoda warmińsko-mazurski Artur Chojecki, przedstawiciele służb mundurowych podległych ministrowi spraw wewnętrznych i administracji, ministrowi obrony narodowej oraz administracji samorządowej, a także studenci i członkowie Jednostki Strzeleckiej 1033 Szczytno.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

2 lutego

Zwycięzca I Mistrzostw w Narciarstwie Policjantów o Puchar Komendanta Wojewódzkiego Policji w Olsztynie

Starszy wykładowca Zakładu Podstaw Bezpieczeństwa Instytutu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie kom. dr Mariusz Kramarczyk zwyciężył w I Mistrzostwach w Narciarstwie Policjantów o Puchar Komendanta Wojewódzkiego Policji w Olsztynie, które rozegrano 2 lutego 2017 r. na terenie Ośrodka Narciarskiego „Kurza Góra" w Kurzętniku. W slalomie gigantów rywalizowało 22 policjantów z garnizonu warmińsko-mazurskiej policji.

9 lutego

Odwołanie ze stanowiska komendanta-rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Minister spraw wewnętrznych i administracji 9 lutego 2017 r. odwołał ze stanowiska komendanta-rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie insp. dr. hab. Piotra Bogdalskiego, wyznaczonego na to stanowisko od 26 marca 2012 r.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

11 lutego

Wyznaczenie i wprowadzenie komendanta-rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Od 11 lutego 2017 r. minister spraw wewnętrznych i administracji wyznaczył na stanowisko komendanta-rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie mł. insp. dr. Marka Fałdowskiego — od 10 bm. pozostającego w dyspozycji komendanta wojewódzkiego Policji z siedzibą w Radomiu po odwołaniu ze stanowiska komendanta miejskiego Policji w Siedlcach. Dyrektor Departamentu Porządku Publicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Andrzej Sprycha w obecności zastępcy komendanta głównego Policji nadinsp. Jana Lacha 11 lutego 2017 r. dokonał uroczystego wprowadzenia mł. insp. dr. Marka Fałdowskiego na stanowisko komendanta-rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. W uroczystości wzięli udział zastępca komendanta wojewódzkiego Policji w Olsztynie mł. insp. Adam Kall, komendant powiatowy Policji w Szczytnie podinsp. Tomasz Bzymek, starosta powiatu szczycieńskiego Jarosław Matłach, burmistrz Szczytna Danuta Górska, a także policjanci i pracownicy WSPol.

20–21 lutego

Przedstawiciele Generalnego Inspektoratu Policji Mołdawii w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie

W dniach 19–22 lutego 2017 r. w Polsce przebywała delegacja Generalnego Inspektoratu Policji Mołdawii, w której skład wchodzili generalny inspektor policji Mołdawii Alexandru Pinzari, dyrektor Zarządu Kadr Andrei Zagoreanu, dyrektor Zarządu Operacyjnego Alexandru Bejan, kierownik Sekcji Projektów i Funduszy Pomocowych Zarządu Współpracy Międzynarodowej Iuliana Dumitras, komendant Inspektoratu Policji w Kaguł Iurie Briceag. Celem wizyty było m.in. zapoznanie się z polskim systemem doboru kadrowego w polskiej Policji i doskonalenia zawodowego policjantów. Gościli w Komendzie Głównej Policji, Centrum Szklenia Policji w Legionowie, a od 20 do 21 lutego 2017 r. wizytowali Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie. Zapoznali się z systemem szkoleń i studiów realizowanych przez szczycieńską uczelnię oraz poznali bazę dydaktyczną.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

23–25 lutego

Mistrz Mistrzostw Świata Federacji Integral Vovinam

Wykładowca Zakładu Podstaw Bezpieczeństwa Instytutu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie nadkom. Jacek Szczewczak został mistrzem i wicemistrzem świata podczas trwających w dniach 23–25 lutego 2017 r. w Temarze w Maroku Mistrzostwach Świata Federacji Integral Vovinam. Reprezentant Polski startował w limicie wagowym do 85 kg w dwóch formułach: Integral Vat (grappling) i Integral Fight (*full contact*). Nadkom. Jacek Szewczak zdobył pas mistrzowski wietnamskich sportów walki federacji Integral Vovinam za zajęcie pierwszego miejsca IVAT i srebrny medal za drugie miejsce w *full contact*.

27–28 lutego

II Konferencja Naukowa „Racjonalizacja procesów zapewnienia bezpieczeństwa uczestników zgromadzeń religijnych"

Na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu zorganizowano dwudniową II Konferencję Naukową zatytułowaną „Racjonalizacja procesów zapewnienia bezpieczeństwa uczestników zgromadzeń religijnych". Była kontynuacją zeszłorocznego spotkania, które dotyczyło przede wszystkim ochrony przeciwpożarowej i problemów związanych z porządkiem publicznym. Dyskutowano o bezpieczeństwie podczas zgromadzeń religijnych. Odbyła się ona w dniach 27–28 lutego 2017 r. i została zorganizowana przez Katedrę Katolickiej Nauki Społecznej i Socjologii Religii Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu przy współudziale Wydziału Administracji Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie i Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie. Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie reprezentowali m.in. dziekan Wydziału Administracji mł. insp. dr Janusz Bryk, prodziekan ds. studenckich Wydziału Administracji insp. dr hab. Izabela Nowicka, dyrektor Instytutu Nauk Społecznych Wydziału Administracji nadkom. dr Dominik Hryszkiewicz, profesor nadzwyczajny Instytutu Nauk Społecznych Wydziału Administracji podinsp. dr hab. Mariusz Nepelski, profesor nadzwyczajny Instytutu Nauk Społecznych Wydziału Administracji dr hab. Bernard Wiśniewski. Patronat honorowy nad konferencją objął metropolita wrocławski, Kanclerz Wielki PWT, abp Józef Kupny i komendant główny Policji nadinsp. dr Jarosław Szymczyk.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

7 marca

Wizyta studyjna

Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie 7 marca 2017 r. wizytowali przedstawiciele Kolegium Dziekańskiego Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej i organizacji studenckich z Koła Naukowego Kryminalistyki i Kryminologii, Koła Naukowego Sił i Służb Specjalnych oraz Uczelnianej Rady Samorządu Studentów Akademii Sztuki Wojennej. Celem wizyty było poznanie działalności Instytutu Badań nad Przestępczością Kryminalną i Terroryzmem Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol i zwiedzenie pracowni Policyjnego Centrum Analityczno-Badawczego.

8 marca

Dzień Kobiet

Dzień Kobiet to okazja to złożenia Paniom najlepszych życzeń realizacji aspiracji zawodowych, zasłużonych awansów i spełnienia w życiu, a także podziękowań za zaangażowanie w realizację obowiązków. Z okazji Dnia Kobiet 8 marca 2017 r. w Centrum Konferencyjnym Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie podsekretarz stanu w MSWiA Tomasz Zdzikot i komendant-rektor WSPol mł. insp. dr Marek

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

10 marca

Spotkanie koordynatorów Konsorcjum Uczelni Mundurowych KONSMUND

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie 10 marca 2017 r. była gospodarzem spotkania koordynatorów programu Erasmus + Konsorcjum Uczelni Mundurowych KONSMUND, którego członkami są Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie, Wojskowa Akademia Technicznej w Warszawie, Akademia Sztuki Wojennej, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych w Dęblinie i Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie. Głównym przedmiotem spotkania było omówienie i podsumowanie dotychczasowej działalności konsorcjum, przyszłych planów i przedsięwzięć. Celem Konsorcjum Uczelni Mundurowych KONSMUND jest umożliwienie uczelniom wspierania się w obszarze międzynarodowej mobilności akademickiej związanej z mobilnością stypendialną w programie Erasmus + dla studentów, kadry naukowo-dydaktycznej i administracyjnej z zastosowaniem regulacji obowiązujących dla programu Erasmus +.

14 marca

Zawody sprawnościowe szkolenia zawodowego podstawowego o Puchar Komendanta-Rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

W hali sportowej Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie 14 marca 2017 r. 33 słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego (8 policjantek i 25 policjantów) rywalizowało o Puchar Komendanta-Rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie w zawodach sprawnościowych szkolenia zawodowego podstawowego. Zwyciężyła kompania XXXIV. Celami zawodów były propagowanie zdrowego stylu życia i integracja przez sport słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego. Zorganizował je Zakład Podstaw Bezpieczeństwa Instytutu Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

15–16 marca

O szkolnictwie policyjnym

W dniach 15–16 marca 2017 r. w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie trwało spotkanie komendantów szkół policyjnych, Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie i Centrum Szkolenia Policji w Legionowie poświęcone szkolnictwu policyjnemu. Uczestniczyli w nim komendant-rektor WSPol mł. insp. dr Marek Fałdowski, komendant CSP insp. Anna Rosół, komendant Szkoły Policji w Katowicach insp. dr Rafał Kochańczyk, komendant Szkoły Policji w Słupsku insp. Jacek Gil, p.o. komendant Szkoły Policji w Pile insp. Roman Gryczka. W spotkaniu uczestniczyła również dyrektor Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji insp. Agata Janusz.

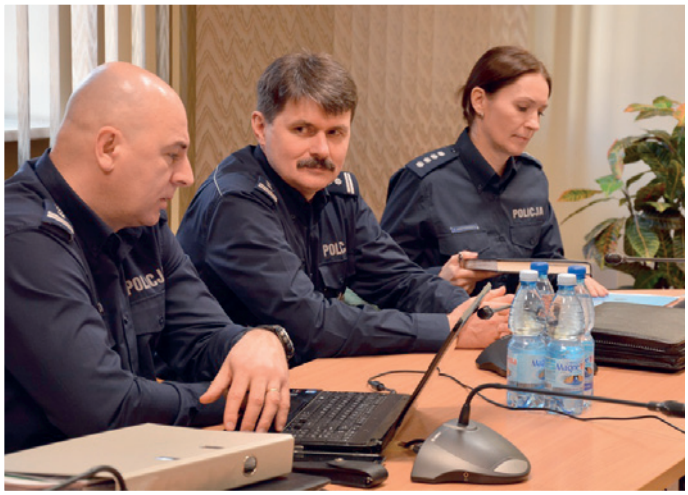

20 marca

„Handel ludźmi. Zagrożenie współczesnego bezpieczeństwa”

Na Wydziale Historyczno-Socjologicznym Uniwersytetu w Białymstoku 20 marca 2017 r. odbyła się konferencja „Handel ludźmi. Zagrożenie współczesnego bezpieczeństwa”, której organizatorami były Zakład Bezpieczeństwa Międzynarodowego Instytutu Historii i Nauk Politycznych Uniwersytetu w Białymstoku, Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku, Wydział Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, Podlaski Oddział Straży Granicznej w Białymstoku, Fundacja El Karama, Miejski Ośrodek Doradztwa Metodycznego w Białymstoku, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie i Europejskie Towarzystwo Rozwoju Kompetencji Społecznych im. Johna Deweya. Uczestniczący w konferencji przedstawiciele uczelni wyższych, służb mundurowych, organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką handlu ludźmi i studenci omawiali zagrożenia związane z handlem ludźmi, sposoby przeciwdziałania temu procederowi i ochrony przed nim. Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie podczas konferencji reprezentowali dziekan Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego mł. insp. dr Krzysztof Łojek, prodziekan ds. naukowych dr hab. Sławomir Zalewski, kierownik Zakładu Studiów nad Przestępczością Zorganizowaną i Terroryzmem Instytutu Badań nad Przestępczością Kryminalną i Terroryzmem Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego nadkom. dr Bogdan Guziński.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

22–23 marca

Humanitarna ochrona zwierząt

Wykłady otwarte skierowane do studentów i słuchaczy szczycieńskiej uczelni przeprowadzone przez dr Barbarę Błońską z Katedry Kryminologii i Polityki Kryminalnej Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, reprezentującą Stowarzyszenie Otwarte Klatki, odbyły się w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie w dniach 22–23 marca 2017 r. Uczestnicy wysłuchali pouczających prelekcji dotyczących humanitarnej ochrony zwierząt i zadań Policji z tym związanych.

23 marca

XI Targi Pracy

W Hali Widowiskowo-Sportowej im. Huberta Wagnera w Szczytnie 23 marca 2017 r. odbyły się XI Targi Pracy. Swoje oferty prezentowało 79 przedsiębiorców i 27 instytucji, które m.in. promowały zawód policjanta, żołnierza, strażaka. Uczelnie wyższe i instytucje szkoleniowe prezentowały oferty edukacyjne. Stoisko informacyjno-konsultacyjne, promujące Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie, wystawiła szczycieńska uczelnia. Prezentowano kierunki kształcenia na studiach wyższych i podyplomowych realizowanych przez WSPol, omawiano proces rekrutacji na studia i doboru do służby w Policji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

24 marca

SpoKREWnieni służbą

1 marca 2017 r. zainaugurowano ogólnopolską zbiórkę krwi „SpoKREWnieni służbą” z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Funkcjonariusze służb podległych ministrowi spraw wewnętrznych i administracji w hołdzie Żołnierzom Wyklętym przez cały marzec oddawali krew dla potrzebujących — chorych i ofiar wypadków. Akcję honorowym patronatem objął minister spraw wewnętrznych i administracji Mariusz Błaszczak. Ogólnopolska akcja pozwoliła zebrać 3788 litrów krwi. Do trwającej w kraju zbiórki krwi 24 marca 2017 r. włączyła się Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie. Policjanci, pracownicy, słuchacze i studenci uczelni oddali 22,5 litra krwi.

28–29 marca

Wizyta przedstawicieli Police Education and Training Unit w Pradze

W Wyższej Szkole Policji w Szczytnie w dniach 28–29 marca 2017 r. gościła 3-osobowa delegacja z Police Education and Training Unit w Pradze. Celem wizyty gości z Czech było zapoznanie się z systemem kształcenia funkcjonariuszy polskiej Policji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

30 marca

Wybór prodziekana do spraw studenckich Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Wydziałowe Kolegium Elektorów Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie 30 marca 2017 r. dokonało wyboru prodziekana do spraw studenckich Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, którym została kom. dr Aneta Łyżwa, adiunkt w Zakładzie Studiów nad Przestępczością Zorganizowaną i Terroryzmem Instytutu Badań nad Przestępczością Kryminalną i Terroryzmem Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego WSPol.

31 marca

„Złote Blachy 2016”

Podczas uroczystej gali w Komendzie Głównej Policji Koalicja Antypiracka, którą tworzą: Związek Producentów Audio-Video (ZPAV), Stowarzyszenie Sygnał i BSA The Software Alliance, przyznała „Złote Blachy” przedstawicielom jednostek Policji, które w 2016 r. szczególnie wyróżniły się skuteczną walką z piractwem muzycznym, telewizyjnym i komputerowym. Nagrodę specjalną otrzymał profesor nadzwyczajny w Zakładzie Studiów nad Przestępczością Zorganizowaną i Terroryzmem Instytutu Badań nad Przestępczością Kryminalną i Terroryzmem Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie mł. insp. dr hab. inż. Jerzy Kosiński wraz z zespołem współpracowników za konsekwentną działalność edukacyjną i dydaktyczną na najwyższym poziomie merytorycznym, w tym organizowanie konferencji szkoleniowych, publikacje dotyczące ochrony praw własności intelektualnej i aktywny udział w opracowaniu metod zwalczania naruszeń praw własności intelektualnej. W gali uczestniczyli zastępca dyrektora Departamentu Porządku Publicznego w MSWiA Michał Rzemieniewski i pierwszy zastępca komendanta głównego Policji nadinsp. Andrzej Szymczyk. Gościem specjalnym była aktorka Anna Powierza.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

31 marca

Odwołanie ze stanowiska zastępcy komendanta-prorektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Minister spraw wewnętrznych i administracji 31 marca 2017 r. odwołał ze stanowiska zastępcy komendanta-prorektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie insp. dr Danutę Bukowiecką, która funkcję tę sprawowała od 15 grudnia 2014 r.

31 marca

Wprowadzenia zastępcy komendanta-prorektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

Reprezentujący ministra spraw wewnętrznych i administracji dyrektor Departamentu Porządku Publicznego w MSWiA Andrzej Sprycha 31 marca 2017 r. dokonał uroczystego wprowadzenia wyznaczonego od 1 kwietnia 2017 r. na stanowisko zastępcy komendanta-prorektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie podinsp. dr. Zbigniewa Mikołajczyka, dotychczasowego komendanta powiatowego Policji w Pułtusku. Uroczyście pożegnano też kończącą służbę na tym stanowisku insp. dr Danutę Bukowiecką. W uroczystości uczestniczyli pierwszy zastępca komendanta wojewódzkiego Policji w Olsztynie mł. insp. Arkadiusz Sylwestrzak, komendant powiatowy Policji w Szczytnie podinsp. Tomasz Bzymek, policjanci i pracownicy uczelni.

Opracował: Dariusz Kamassa
Źródło informacji: www.wspol.edu.pl, http://www.warminsko-mazurska.policja.gov.pl
Fotografie: A. Błaszczuk, D. Bruski, M. Kays, K. Pietrzak, T. Muraszko, http://www.pse.pl/index.php?dzid=14&did=3246, http://vietchinorth.blogspot.com/2017/02/post-18-28-february-2016-integral.html, http://wroclaw.gosc.pl/doc/300 0964.O-bezpieczenstwie-uroczystosci-religijnych, http://wroclaw.gosc.pl/doc/372 4095.Bezpieczenstwo-zawsze-na-pierwszym-miejscu, http://www.podlaski.strazgraniczna.pl/pod/aktualnosci/21 413,Konferencja-naukowa-pt-quotHandel-ludzmi-Zagrozenie-wspolczesnego-bezpieczenstwa.html, http://www.policja.pl/pol/galerie-zdjec/141 278,Policja-uhonorowana-Zlotymi-Blachami-2016.html?search=408 82126

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 10062703A3532313

Wydawca „Policji. Kwartalnika Kadry Kierowniczej Policji” informuje, że istnieje możliwość zamieszczania w kwartalniku materiałów reklamowo-promocyjnych Szczegóły — tel. 89 621 54 10.

Zasady publikowania prac w „Policji. Kwartalniku Kadry Kierowniczej Policji”

1. Redakcja przyjmuje teksty dotychczas niepublikowane, dotyczące szeroko rozumianej problematyki policyjnej, z różnych dziedzin wiedzy wykorzystywanych w pracy policji.
2. Materiały do publikacji winny być składane w sekretariacie Wydziału Wydawnictw i Poligrafii Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie (12-100 Szczytno, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 111) lub pocztą elektroniczną (e-mail: wwip@wspol.edu.pl), w stanie uwzględniającym niniejsze zasady, a także inne — typowe dla tekstów naukowych i popularnonaukowych. Teksty należy dostarczać w postaci elektronicznej w formacie Microsoft Word lub Richt Text Format oraz formacie PDF.
3. Do materiałów powinny być dołączone streszczenia (od 800 do 1200 znaków typograficznych) oraz słowa kluczowe (5–10 słów).
4. Tytuł materiałów, streszczenie oraz słowa kluczowe powinny być dostarczone również w języku angielskim.
5. Składane materiały powinny być sporządzone w języku polskim czcionką Times New Roman 12 punktów, jednostronnie, na arkuszach formatu A-4, z marginesem 3 cm z lewej i 2 cm z prawej strony, z zachowaniem odstępu 1,5 wiersza, o łącznej objętości nieprzekraczającej 15 stron maszynopisu (27 000 znaków typograficznych) wraz z rycinami, tabelami i przypisami.
6. Liczbę tabel i rycin — opatrzonych tytułami oraz źródłem, z którego pochodzą (np. adres internetowy z podaniem daty dostępu) — winno się ograniczyć do minimum niezbędnego dla zrozumienia tekstu.
7. Literatura przywoływana w przypisach winna być podana w następujący sposób:
   a) w opisie książek — inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł pracy, tom, część, miejsce i rok wydania, strona(y) pracy, na którą(e) się powołujemy, np.: K. Juszka, *Wersja kryminalistyczna*, Kraków 1997, s. 84–88;
   b) w opisie artykułów — inicjał imienia i nazwisko autora, tytuł artykułu, tytuł czasopisma, rok wydania, numer zeszytu, strona(y) artykułu, na którą(e) się powołujemy, np.: E. Bieńkowska, *Nowe spojrzenie na ofiarę*, „Gazeta Sądowa” 1996, nr 8–9, s. 11–12.
8. Autorzy dołączają do tekstu informacje o sobie: imię i nazwisko, stopień (lub tytuł) naukowy (tytuł zawodowy), nazwę instytucji, którą reprezentują oraz dokładne dane teleadresowe. Zgoda na kontakt z czytelnikiem. Wskazać czy bezpośrednio na swój adres emailowy, czy też za pośrednictwem redakcji.
9. Złożone materiały będą kwalifikowane przez zespół redakcyjny kwartalnika. Materiały niezamówione przez redakcję i niezakwalifikowane do kwartalnika nie podlegają zwrotowi.
10. Materiały niezamówione redakcja publikuje nieodpłatnie, po złożeniu przez Autora pisemnego oświadczenia zgodnie z wzorem zamieszczonym na stronie wydawnictwa (http://www.wspol.edu.pl/kwartalnikpolicja/).
11. Szczegółowe warunki opublikowania materiału zamówionego zostaną określone w umowie zawartej przez Autora z Wydawcą.
12. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca.
13. Szczegółowe warunki opublikowania danego materiału w periodyku zostaną określone w umowie zawartej przez Autora z Wydawcą.

Zasady recenzowania publikacji w „Policji. Kwartalniku Kadry Kierowniczej Policji”

1. Wstępnej oceny złożonych do publikacji tekstów dokonuje Kolegium Redakcyjne „Policji. Kwartalniku Kadry Kierowniczej Policji”.
2. Publikacje spełniające podstawowe wymogi redakcyjne — formalne i językowe — zgodnie z przyjętymi zasadami przygotowania publikacji naukowych poddawane są opiniowaniu przez dwóch niezależnych recenzentów zewnętrznych.
3. Recenzent składa deklarację o niewystępowaniu konfliktu interesów z autorami tekstów zgłoszonych do publikacji. Za konflikt interesów uważa się zachodzące między recenzentem a autorami:
   a) bezpośrednie relacje osobiste (pokrewieństwo, związki prawne, konflikt);
   b) relacje podległości zawodowej.
4. Recenzja musi mieć formę pisemną i kończyć się jednoznacznym wnioskiem co do dopuszczenia artykułu do publikacji lub jego odrzucenia.
5. W sytuacji, gdy ocena jest pozytywna, ale recenzent wskazuje na konieczność zmian i poprawek, Autor jest zobowiązany do ustosunkowania się do uwag i ewentualnego uwzględnienia sugerowanych poprawek.
6. Recenzja przede wszystkim ma na celu określenie naukowej i merytorycznej wartości tekstu, jego oryginalności i wkładu w rozwój dyscypliny naukowej. Ostateczną decyzję dotyczącą przyjęcia do druku bądź odrzucenia tekstu podejmuje Kolegium Redakcyjne na podstawie opinii recenzentów.
7. Nazwiska recenzentów poszczególnych publikacji nie są ujawniane.
8. W ostatnim numerze „Policji. Kwartalnika Kadry Kierowniczej Policji” danego roku (również na stronie internetowej) redakcja podaje do publicznej wiadomości listę recenzentów współpracujących w danym roku.

Ghostwriting

1. Rzetelność w nauce stanowi jeden z jej jakościowych fundamentów. Czytelnicy powinni mieć pewność, iż autorzy publikacji w sposób przejrzysty, rzetelny i uczciwy prezentują rezultat swojej pracy, niezależnie od tego, czy są jej bezpośrednimi autorami, czy też korzystali z pomocy wyspecjalizowanego podmiotu (osoby fizycznej lub prawnej).
2. Z „ghostwriting” mamy do czynienia wówczas, gdy ktoś wniósł istotny wkład w powstanie publikacji, bez ujawnienia swojego udziału jako jeden z autorów lub bez wymienienia jego roli w podziękowaniach zamieszczonych w publikacji.
3. Z „guest authorship” („honorary authorship”) mamy do czynienia wówczas, gdy udział autora jest znikomy lub w ogóle nie miał miejsca, a pomimo to jest autorem/współautorem publikacji.
4. Redakcja będzie dokumentować wszelkie przejawy nierzetelności naukowej, zwłaszcza łamania i naruszania zasad etyki obowiązujących w nauce.

Publikacje można nabyć:
— w sprzedaży bezpośredniej w punkcie sprzedaży na terenie WSPol
— na stronie http://www.ibuk.pl (wersja elektroniczna)
— w sprzedaży wysyłkowej po wysłaniu zamówienia z NIP zamawiającego i upoważnienia do wysłania faktury bez podpisu odbiorcy (wysyłka za zaliczeniem pocztowym)
UWAGA! Jednostki MSWiA mogą otrzymać publikację pocztą specjalną po przesłaniu zamówienia.

Dział Wydawnictw i Poligrafii WSPol,
12-100 Szczytno, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 111, tel. 89 621 53 85, 621 51 59,
po liniach MSW: 733 53 85, fax 89 621 54 48
Strona internetowa Działu Wydawnictw i Poligrafii:
http://www.wspol.edu.pl/wydawnictwa/
Poczta elektroniczna: wwip@wspol.edu.pl

m i niejawnym: 10062703A3532313

10 akcja honorowego oddawania krwi zorganizowana przez działające w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie Koło Honorowych Dawców Krwi i Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Olsztynie

Fot. M. Staszczuk

Plik zabezpieczony wyjątkiem ja